

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา บุคลิกภาพประชาธิปไตย และ
ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอน
แบบสตอรีไลน์ แบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและแบบปกติ

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมนึก ปฏิปทานนท์

สนับสนุนโดย

เงินสนับสนุนการวิจัย กองทุนเพื่อการวิจัยคณะครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2548

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2549

ISBN 974-9993-01-2

A Comparative Study of Social Studies Achievement , Democratic Personality and
Group Process Skills of Mathayom Suksa One Students Among Groups Using Storyline,
Research-Based , and Conventional Instruction

Asst. Prof. Somnuk Patipatanon. M.Ed.

Chulalongkorn University Demonstration School

Faculty of Education

Chulalongkorn University

2006

ISBN 974-9993-01-2

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- หัวข้อวิจัย : การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา บุคลิกภาพ ประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ แบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและแบบปกติ
- ผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมนึก ปฏิปทานนท์

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้วิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และวิธีการสอนแบบปกติ (2) เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และวิธีการสอนแบบปกติ (3) เปรียบเทียบทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และวิธีการสอนแบบปกติ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม จำนวน 115 คน โดยใช้แผนการสอน 3 แบบ คือ แผนการสอนการเรียนแบบสตอรี่ไลน์ จำนวน 9 แผน แผนการสอนการเรียนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 10 แผน และแผนการสอนการเรียนแบบปกติจำนวน 12 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.81 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.77 แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.78 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.40 และแบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.58 นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (MANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม (MANCOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้วิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Research Title : A Comparative Study of Social Studies Achievement , Democratic Personality and Group Process Skills of Mathayom Suksa One Students Among Groups Using Storyline, Research – Based , and Conventional Instruction

Researcher : Asst. Prof. Somnuk Patipatanon. M.Ed.

Abstract

The purposes of this research were (1) to compare social studies achievement of mathayom suksa one students between the group using Storyline Instruction, the group using Research – Based Instruction and the group using Conventional Instruction. (2) to compare democratic personality of mathayom suksa one students between the group using Storyline Instruction, the group using Research – Based Instruction and the group using Conventional Instruction. (3) to compare group process skills of mathayom suksa one students between the group using Storyline Instruction, the group using Research – Based Instruction and the group using Conventional Instruction.

The samples were 115 of mathayom suksa one students from Chulalongkorn University Demonstration School. There were 3 sets of lesson plans : 9 daily lesson plans for Storyline Instruction , 10 daily lesson plans for Research – Based Instruction and 12 daily lesson plans for Conventional Instruction. Duration of Experiment were 6 weeks, consisted of 3 periods per week and 50 minutes per period. There were 5 sets of research instruments : Social Studies Achievement test which had reliabilities of 0.81 , Democratic Personality test which had reliabilities of 0.77 Group Process Skills test which had reliabilities of 0.78 Group Process Assessment form which had reliabilities of 0.40 and Social Studies Performance Assessment form which had reliabilities of 0.58 Then, The data were analyzed by Means of Arithmetic Mean , Standard Diviation , one way ANOVA ,Multivariate Analysis of Variance : MANOVA and Multivariate Analysis of Covariance : MANCOVA

The results of this research were as follows :

1. There were no statistically differences in the mean of achievement scores adjusted by covariate at .05 level of significance between the groups of students who

learned social studies by Storyline Instruction and those who learned social studies by Conventional Instruction.

2. There were no statistically differences in the mean of achievement scores adjusted by covariate at .05 level of significance between the groups of students who learned social studies by Research – Based Instruction and those who learned social studies by Conventional Instruction.

3. The mean of democratic personality scores adjusted by covariate of the groups of students who learned social studies by Storyline Instruction were significantly higher than those of the groups of students who learned social studies by Conventional Instruction at the .05 level.

4. The mean of democratic personality scores adjusted by covariate of the groups of students who learned social studies by Research –Based Instruction were significantly higher than those of the groups of students who learned social studies by Conventional Instruction at the .05 level.

5. There were no statistically differences in the mean of group process skills scores adjusted by covariate at .05 level of significance between the groups of students who learned social studies by Storyline Instruction and those who learned social studies by Conventional Instruction.

6. There were no statistically differences in the mean of group process skills scores adjusted by covariate at .05 level of significance between the groups of students who learned social studies by Research – Based Instruction and those who learned social studies by Conventional Instruction.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความร่วมมือจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ได้แก่ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย ศาสตราจารย์
ดร.สุวิมล ว่องวาณิช รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญใจ
ศุขโรจน์ และ อาจารย์ ดร.นาถวดี นันทาภินัย ซึ่งเป็นผู้จุดประกายให้ผู้วิจัยทำงานวิจัยฉบับนี้
ตลอดจนเป็นกำลังใจในการทำงานวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 8 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาดิ
แสงกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริชาติ ศรีดาชาติ รองศาสตราจารย์ดวงกมล สิ้นเพ็ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิภา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร เขาวนดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒฑะกุล อาจารย์อุไรวรรรณ หลิมโกลโคยกุล และอาจารย์สุตรี
เชียววัฒนกุล ที่กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ใน
งานวิจัย

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ตลอดจน
คณะอาจารย์และนักเรียนที่ให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวกในการดำเนินการหาประสิทธิภาพของ
เครื่องมือวิจัย ตลอดจนการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย รองศาสตราจารย์ศักดิ์ดา
บุญยไวยโรจน์ อาจารย์ ดร.กมลวรรรณ ตังธนกันนธ์ อาจารย์ชยการ ศิริรัตน์ อาจารย์อมรินทร์
อำพลพงษ์ อาจารย์วิมลมาศ อำพลพงษ์ และคุณยิ่งลักษณ์ ปฏิปทานนท์ ที่ให้ความช่วยเหลือและให้
คำปรึกษาตลอดจนการทำงานวิจัยในครั้งนี้

อนึ่ง ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณคณะครุศาสตร์ที่ได้จัดสรรเงินทุนเพื่อการวิจัยในกองทุนคณะ
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการทำวิจัยครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงพระคุณของ คุณพ่อ คุณแม่ คุณป้า ครูอาจารย์
ตลอดจนขอบคุณน้องชายทั้ง 2 คน ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญส่งผลให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไป
ด้วยดี ถือได้ว่าทุกคนเป็นเจ้าของความสำเร็จครั้งนี้ร่วมกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมนึก ปฏิปทานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
2. วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	13
ความหมายของผลสัมฤทธิ์	13
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	13
การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	15
บุคลิกภาพประชาธิปไตย	16
ความหมายของบุคลิกภาพประชาธิปไตย	16
พฤติกรรมของผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย	18
ทักษะกระบวนการกลุ่ม	20
ความหมายของกระบวนการกลุ่ม	20
ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม	22
องค์ประกอบของกระบวนการกลุ่ม	24
วิธีสอนที่ส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม	27
วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์	28
ความหมายของวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์	28
ความเป็นมาของวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์	31
รูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์	37
หลักการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์	38
บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์	40
ข้อควรพิจารณาในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์	45
ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์	47
ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์	48
วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน	50
ความหมายของวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน	50
แนวคิดและความเป็นมาของวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน	51
รูปแบบวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน	65
บทบาทของครูและผู้เรียนที่เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน	67
บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย	71
วิธีการสอนแบบปกติในวิชาสังคมศึกษา	72
รูปแบบที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ	72
รูปแบบที่เน้นประสบการณ์แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	73
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	75
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสตอรีไลน์	75
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน	81
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย	83
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการกลุ่ม	86
3. วิธีดำเนินการวิจัย	89
การศึกษาและค้นคว้าเอกสาร	89
การกำหนดประชากรและตัวอย่างประชากร	89
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	90
การเก็บรวบรวมข้อมูล	99
การวิเคราะห์ข้อมูล	99

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	101
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
รายการอ้างอิง	125
ภาคผนวก	138
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	139
ภาคผนวก ข เส้นทางเดินเรื่องของแผนการสอนด้วยวิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์ ควบคู่กับการเปรียบเทียบองค์ประกอบของสตอรี่ไลน์	140
ภาคผนวก ค ตัวอย่างแผนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์	142
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแผนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน	155
ภาคผนวก จ. ตัวอย่างแผนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ	176
ภาคผนวก ฉ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา	192
ภาคผนวก ช แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย	199
ภาคผนวก ซ แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม	209
ภาคผนวก ฌ แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	215
ภาคผนวก ฎ แบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา	217
ภาคผนวก ฏ การแจกแจงรายละเอียดคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และคะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนห้อง ม.1/2 วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ นักเรียนห้อง ม.1/4 วิธีการสอนแบบปกติ และ นักเรียนห้อง ม.1/5 วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน	219
ประวัติผู้วิจัย	226

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงผลการวิเคราะห์สถิติบรรยายของตัวแปร	103
4.2	แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานของตัวแปร	104
4.3	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของตัวแปรผลการปฏิบัติงาน ในวิชาสังคมศึกษา	105
4.4	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรผลการปฏิบัติงาน ในวิชาสังคมศึกษา	106
4.5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม แยกตามกลุ่มนักเรียน	107
4.6	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนามของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ทักษะกระบวนการกลุ่ม และบุคลิกภาพประชาธิปไตย เมื่อใช้แบบ ประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษาเป็นตัวแปรร่วม	109
4.7	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา ทักษะกระบวนการกลุ่มและบุคลิกภาพประชาธิปไตยแยกเป็นรายตัวแปร	110
4.8	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย	111

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลให้มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของสังคมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นประชากรที่มีประสิทธิภาพ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีคุณธรรมอันสามารถช่วยปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และสามารถประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตนอันจะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างปกติสุข จึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษามีบทบาทสำคัญในการช่วยเตรียมกำลังคนหรือกำลังแรงงาน ให้สอดคล้องกับงานในสาขาต่าง ๆ ตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ ดังนั้น การศึกษาจึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดประสบการณ์ ตลอดจนมรดกความรู้ และวัฒนธรรม สู่คนรุ่นหลัง ทำหน้าที่ในการปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในการเตรียมพลเมืองที่ดีให้แก่ประเทศชาติและโลก

ในการจัดระบบการศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาถือได้ว่าเป็นระดับหนึ่งที่มีความสำคัญ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 1) กล่าวว่า

เป็นระดับการศึกษาที่จัดเตรียมเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า และมีความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลในสังคมที่มีศักยภาพ อาจกล่าวได้ว่าเยาวชนในวัยดังกล่าวเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่และยังเป็นวัยที่กำลังก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานของประเทศ ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความรู้และประสบการณ์ทางด้านวิชาการและวิชาชีพควบคู่กันไป เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นได้มีความรู้ ความสามารถและมีทักษะในการดำรงชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถประพฤติตนได้อย่างเหมาะสมในการดำรงชีวิตประจำวัน

การจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ปัจจุบันจึงพยายามพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ อันก่อให้เกิดผลในการนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ นั้น วิชาสังคมศึกษาจัดได้ว่าเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญในการมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ดีให้แก่สังคม ดังข้อสรุปของนักวิชาการศึกษาทางสังคมศึกษาที่สำคัญ ๆ หลายท่าน เช่น เอ็ดเวิร์ด เอ. ครูก (Edward

A. Krug 1960 : 300) โจนธาน ซี แมคเลนดอน (Jonathan C. Mclendon 1960 : 4) มัวริส พี มอฟแฟตต์ (Mawrice P.Moffatt 1963 : 10) และ เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton 1966 : 1) ได้มีความเห็นสอดคล้องกัน สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ที่สำคัญของวิชาสังคมศึกษา คือ การฝึกอบรมนักเรียนเพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีประสิทธิภาพ รู้จักคิดอย่างวิเคราะห์ วิจาร์ณ พัฒนาเจตคติ ค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพสังคม ตลอดจนรู้จักสิทธิและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม ประชาธิปไตย วิชาสังคมศึกษานับได้ว่าเป็นวิชาที่มีความสำคัญมาก จึงเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน เพื่อที่จะได้รับประสบการณ์ขั้นพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในสังคมต่อไป ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า วิชาสังคมศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่จะช่วยพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับลักษณะที่สังคมและประเทศชาติต้องการ ด้วยการพัฒนาทักษะทางสังคมในการปลูกฝังคุณธรรม-จริยธรรม สร้างเสริมแนวคิด เจตคติ และค่านิยมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันแก่นักเรียน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงหลัก 3 ประการ คือ สอนให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา หรือ เนื้อหาที่จะสอน คำนึงถึงธรรมชาติของแต่ละรายวิชา และเนื้อหา สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิด ทำ แก้ปัญหา ตลอดจนพัฒนาค่านิยมที่ดีงาม (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา , 2535 : 20) แต่จะพบว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จะเห็นได้จากการวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เรื่องผลการใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนยังปฏิบัติตนไม่ถูกต้องในเรื่องการทำงานเป็นหมู่คณะ การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ตลอดจนไม่สามารถใฝ่หาความรู้ได้อย่างมีหลักการที่ทันสมัย (กรมวิชาการ, 2535 : 30) และจากการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของกรมวิชาการ (2545 : 1) พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนทุกสังกัดทั่วประเทศได้คะแนนระดับพอใช้ คือ ร้อยละ 59.73 ซึ่งถือว่านักเรียนผ่านเกณฑ์ 50% ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดแล้วอยู่ในระดับควรปรับปรุง และโดยทั่วไป ครูสังคมศึกษายังยึดหนังสือเรียนเป็นหลักสูตรและสอนตามหนังสือเรียน ทำให้เกิดการสอนไม่ทัน เพราะมุ่งสอนเนื้อหาโดยใช้วิธีสอนแบบเดียว คือ การบรรยาย ไม่ได้ใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย มุ่งให้ผู้เรียนท่องจำเนื้อหาเพื่อเตรียมตัวสอบ แต่ขาดทักษะในการวางแผนการสอน (กรมวิชาการ, 2535 : 72) สอดคล้องกับผลการวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในส่วนที่เกี่ยวกับการสอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนทั่วไปเน้นเนื้อหา มากกว่ากระบวนการ ซึ่งตรงข้ามกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ต้องการปลูกฝังกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ ดังกล่าวจะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ (กรมวิชาการ, 2535 : 350) การสอนที่ยึดครู

เป็นศูนย์กลางดังกล่าวไม่สามารถพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้ เพราะผู้เรียนไม่ได้รับการฝึกให้รู้จักการให้ความร่วมมือต่อกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการทำงานกับคนอื่นในกลุ่ม ตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น (Michalis. 1950 : 36-42) ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะที่สำคัญ คือ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่รู้จักร่วมกันทำงานเป็นหมู่คณะ ไม่รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

ดังนั้น การสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ครูจึงควรคำนึงถึงความต้องการและประโยชน์ที่นักเรียนพึงได้รับ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียน ได้คิดอย่างอิสระ มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ และรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพราะในชีวิตจริงมีน้อยคนที่จะทำอะไรสำเร็จได้ด้วยตนเองคนเดียว โดยไม่พึ่งพาอาศัยคนอื่น การทำงานที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยความคิด ความสำเร็จสนับสนุนทั้งทางร่างกายและกำลังใจ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การฝึกให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนในการทำงานกลุ่ม จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครูควรนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดีให้กับผู้เรียน (ทวีป อภิสัทธา , 2528 : 46) นอกจากนี้ ก่องแก้ว เจริญอักษร (2533 : 1-2) ได้แนะนำการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาการด้วยการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ว่า ผลของการเรียนการสอนด้วยการใช้กลุ่มจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียนซึ่งเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ (INTERACTION) ระหว่างกันของบุคคลในห้องเรียน เกิดการพัฒนาด้านการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง (SELF-AWARENESS) มีความยืดหยุ่นในการสมาคม (FLEXIBLE) สามารถพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง (SELF-CONCEPT) อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบ่งกลุ่มเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออก ได้ร่วมตั้งจุดมุ่งหมายของกลุ่ม และเป็นการแสดงการยอมรับผู้เรียน

จากลักษณะที่กล่าวข้างต้น จึงทำให้เริ่มเป็นที่สนใจของนักการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ความสำคัญและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม (PARTICIPATION) ในกิจกรรมต่างๆ อย่างทั่วถึงในลักษณะของการบูรณาการ (INTEGRATION) ทั้งหลักสูตร เนื้อหา องค์ความรู้ แขนงต่าง ๆ ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ (STORYLINE METHOD) เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีการนำลักษณะการเรียนรู้หลาย ๆ แบบเข้ามาประยุกต์ร่วมกัน อาทิเช่น การบูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตลอดจนเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งวิธีสตอรีไลน์นี้ เป็นนวัตกรรมการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยมี ดร.สตีฟ เบล (DR.STEVE BELL) (1998) แห่งมหาวิทยาลัยสแตรทไคลด์ (STRATHCLYDE) วิทยาเขตจอร์แดนฮิลล์ (JORDANHILL) ในสกอตแลนด์เป็นผู้สร้างและพัฒนานวัตกรรมนี้ขึ้น

ลักษณะเด่นของรูปแบบวิธีการสอนนี้ คือ การที่ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถจัดลำดับเหตุการณ์ และแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ลุล่วง ผู้เรียนจะต้องรู้และเห็นการเชื่อมโยงระหว่างฉาก ตัวละคร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและการแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้เรียนสามารถคิดสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ออกมาจากจินตนาการ แนวความคิดและประสบการณ์ของตนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนฝึกความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยสมาชิกภายในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนมีความรับผิดชอบในตัวเองต่องานที่ได้รับมอบหมาย จุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การที่แต่ละคนทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีทักษะในการทำงานกลุ่ม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดความคิดร่วมกัน ทำงานจนได้ผลสำเร็จ จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ (STORYLINE METHOD) นอกจากจะช่วยฝึกทักษะทางสังคม (SOCIAL SKILL) ทักษะในการศึกษาค้นคว้า (STUDY SKILL) และทักษะในการทำงานกลุ่ม (GROUP WORK SKILL) แล้วยังมีส่วนพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนให้เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ ความสามารถในการคิดตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันตลอดจนช่วยปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอีกด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะประยุกต์การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ ให้ผู้เรียนได้ใช้การจัดลำดับเหตุการณ์ และวิธีการแสวงหาความรู้ตามแนวของกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยการวิจัย ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานมาใช้ร่วมกับการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ โดยเลือกเฉพาะขั้นตอนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ตามขั้นตอนในการวิจัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดปัญหา การศึกษาค้นคว้าเพื่อกำหนดสมมติฐาน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลการแก้ปัญหา กล่าวได้ว่าในการจัดการเรียนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมิได้เน้นความสำคัญของการใช้เนื้อหาที่อิงผลการวิจัยมากนัก แต่เน้นการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอนตามหลักการของการเรียนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการทดลองสอนในวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาเรื่อง สภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องตามแบบการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ จากเรื่องกว้างๆ คือ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ปัญหาของสภาพแวดล้อม และแนวทางการแก้ปัญหาโดยประยุกต์ขั้นตอนของการเรียนของผู้เรียนตามกระบวนการวิจัยในการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน

ในขั้นตอนของการสำรวจสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น การระบุปัญหาสิ่งแวดล้อม การวางแผนแก้ไขปัญหา ปฏิบัติการแก้ปัญหาและการสรุปผลการแก้ปัญหา

ผู้วิจัยเชื่อว่าการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์และการเรียนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานจะเป็นประโยชน์ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้มากกว่าการเรียนรู้ที่ตัวเนื้อหา เนื่องจากปัจจุบันเนื้อหาทางด้านวิชาการนั้นมีมากมายและมีความรู้เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนจำเป็นต้องแสวงหาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีลักษณะเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีคำถามที่ก่อให้เกิดความคิดเพื่อการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนสามารถเสนอแนวทางการคิดและการวิเคราะห์ร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องโดยสามารถจำแนกอุปสรรคการเรียนรู้ของตนเองและพยายามหาทางเพื่อผ่านอุปสรรคนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถรู้ความต้องการของตนเองว่าต้องการเรียนรู้สิ่งใด

การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์และการเรียนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานเป็นการผสมผสานทำให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองและเป็นการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต เพราะเป็นรูปแบบการสอนวิธีหนึ่งที่สามารถฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการศึกษา ค้นคว้า เริ่มต้นในการเป็นผู้คิดอย่างมีเหตุผล มีระบบในการคิดอย่างเป็นขั้นตอน สามารถวิเคราะห์และสรุป นำไปสู่ประเด็นสำคัญที่ต้องการแสวงหาคำตอบเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาที่ต้องการแสวงหาคำตอบเป็นหลัก ผู้เรียนอาจต้องเรียนรู้โดยใช้ตนเองเป็นหลัก หรือเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มเพื่อนเพื่อศึกษาข้อมูลในการแสวงหาคำตอบที่ต้องการ กระบวนการและทักษะที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานมาจากการวิจัยนั้นจะฝึกให้ผู้เรียนสามารถเป็นนักคิดที่มีเหตุผล เป็นผู้ที่มีระบบในการวางแผนการทำงานเป็นอย่างดี ช่วยฝึกทักษะทางสังคมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี (SOCIAL SKILL AND GROUP WORK SKILL) ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพในการศึกษาค้นคว้า (STUDY SKILL) หาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพตามรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์และการเรียนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน นอกจากจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นแล้ว ยังจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยและทักษะกระบวนการกลุ่มของตนให้ดีขึ้นอีกด้วย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนว่า การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ ซึ่งรวมกับการเรียนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน จะมีประสิทธิผลแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานอย่างเดียว และแตกต่างจาก

การเรียนการสอนแบบปกติมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา บุคลิกภาพประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์(ซึ่งรวมการเรียนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน) กลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการเลือกใช้วิธีสตอรี่ไลน์และวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐานในการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยและเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของผู้เรียน อันเป็นการส่งเสริมให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับยุคสมัยและสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและวิธีการสอนแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและวิธีการสอนแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและวิธีการสอนแบบปกติ

สมมติฐานการวิจัย

วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีที่ว่าองค์ความรู้เป็นสิ่งซับซ้อน การเรียนรู้จะถูกชี้นำโดยความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายจากการกระทำและประสบการณ์ของตนเอง โดยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์นี้เป็นการเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอันนำมาซึ่งผลงานที่เกิดจากการที่ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญและความหมายของชิ้นงานนั้นและถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ ด้วยการสนับสนุนจากสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว (BELL , 1998 : 5) และจากประสบการณ์ของนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศที่ได้้นำวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน พบว่า วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์นี้สามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น เนื่องจากวิธีการเรียนการสอนแบบดังกล่าวมีลักษณะเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และนำมาซึ่งความสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และผลงานที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ขึ้นในกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและช่วยปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

ในขณะที่การสอนแบบที่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน ถือเป็นรูปแบบการสอนวิธีหนึ่งที่สามารถฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองโดยการศึกษาค้นคว้า เริ่มต้นในการเป็นผู้คิดอย่างมีเหตุผล มีระบบในการคิดอย่างเป็นขั้นตอน สามารถวิเคราะห์และสรุป นำไปสู่ประเด็นสำคัญที่ต้องการ แสวงหาคำตอบเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาที่ต้องการ แสวงหาคำตอบเป็นหลัก ผู้เรียนอาจต้องเรียนรู้โดยใช้ตนเองเป็นหลักหรือเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน เพื่อศึกษาหาข้อมูลในการแสวงหาคำตอบที่ต้องการ กระบวนการและทักษะที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานมาจากการวิจัยนั้นจะฝึกให้ผู้เรียนสามารถเป็นนักคิดที่มีเหตุผล เป็นผู้ที่มีระบบในการวางแผนการทำงานเป็นอย่างดี ช่วยฝึกทักษะทางสังคมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพในการศึกษาค้นคว้าหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพตามรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ และวิธีการสอนแบบการใช้วิจัยเป็นฐานสูงกว่าวิธีการสอนแบบปกติ
2. ค่าเฉลี่ยของบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์และวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานสูงกว่าวิธีการสอนแบบปกติ
3. ค่าเฉลี่ยของทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์ และวิธีการสอนแบบการใช้วิจัยเป็นฐานสูงกว่าวิธีการสอนแบบปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ส31101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม เรื่อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม
3. ตัวแปรที่ศึกษา มี 3 ประเภท ได้แก่
  - 3.1 ตัวแปรต้น มี 2 ตัว คือ
    - 3.1.1 วิธีการสอน ซึ่งมี 3 วิธี ได้แก่ วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และวิธีการสอนแบบปกติ

3.1.2 เพศ

3.2 ตัวแปรตาม มี 4 ตัว คือ

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

3.2.2 บุคลิกภาพประชาธิปไตย

3.2.3 ความรู้ ความเข้าใจในทักษะกระบวนการกลุ่ม

3.2.4 คะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

3.3 ตัวแปรแทรกซ้อน (extraneous variable) คือ ตัวแปรผลการปฏิบัติงานวิชาสังคมศึกษา

4. ระยะเวลาในการทดลอง ใช้เวลาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โดยใช้เวลา 6 สัปดาห์ จำนวน 18 คาบเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ หมายถึง วิธีการสอนโดยเป็นการดำเนินเรื่องที่มีความต่อเนื่อง และอาศัยการใช้คำถามหลักนำ (Key Questions) ซึ่งจะมี 4 องค์ประกอบเรียงลำดับ ดังนี้
  - 1) การจัดฉาก 2) ตัวละคร 3) การดำเนินเรื่อง 4) เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นแล้วต้องแก้ไข
 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำขั้นตอนการแสวงหาความรู้ตามหลักการเรียนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการแสวงหาความรู้ในการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ด้วย ดังนั้น เส้นทางการเดินเรื่องจึงมี 9 หัวข้อ ประกอบด้วย 1) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ไทย 2) สมาชิกในแต่ละท้องถิ่น 3) การตั้งถิ่นฐาน 4) ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น 5) การประกอบอาชีพ 6) การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 7) การวิเคราะห์ประเด็นปัญหา 8) การเสนอแนวทางแก้ไขและพัฒนา และ 9) ข้อสรุปที่เป็นจริง โดยในประเด็นหัวข้อที่ 6 – 9 เป็นการดำเนินการสอนตามแผนกระบวนการวิจัย
2. วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน หมายถึง วิธีการสอนเนื้อหาวิชาตามศาสตร์ กระบวนการและทักษะ โดยใช้รูปแบบการสอนที่มีพื้นฐานมาจากกระบวนการวิจัย และฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำวิจัยเบื้องต้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจ 2) การระบุปัญหา 3) การวางแผน และ 4) การปฏิบัติการแก้ปัญหาซึ่งรวมถึงการสรุปรายงานด้วย
3. วิธีการสอนแบบปกติ หมายถึง วิธีการสอนซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ภายในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม โดยมีรูปแบบการดำเนินการสอนที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การอภิปราย การทำรายงาน เป็นต้น
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้เรียนซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ เรื่องสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิตและการอนุรักษ์และ พัฒนาสภาพแวดล้อม วัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 31101) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านสติปัญญา และวัดด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ และการประเมินค่า โดยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก

5. บุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง ลักษณะนิสัยของบุคคลที่เกิดจากลักษณะ 3 ประการ คือ การเคารพซึ่งกันและกัน การแบ่งปัน การร่วมมือและประสานงานกัน และมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา แต่ละลักษณะมีความหมายดังต่อไปนี้

- 5.1 การเคารพซึ่งกันและกัน หมายถึง การเคารพในความเสมอภาคกันของมนุษย์ใน สิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน ในความคิดและการกระทำของตนเองและผู้อื่น

- 5.2 การแบ่งปัน การร่วมมือและประสานงานกัน หมายถึง การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ แบ่งปัน ประสานงานซึ่งกันและกัน อาสารับทำงานตามความสามารถ ทำตามมติของส่วนรวม

- 5.3 การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา หมายถึง การมีความละเอียดรอบคอบ มีเหตุผลและใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ

ซึ่งข้อมูลทั้ง 3 ด้านนี้ วัดได้จากคะแนนที่ได้ทำแบบทดสอบบุคลิกภาพประชาธิปไตย ที่ผู้วิจัย สังเคราะห์ขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่อ้างอิงถึง โดยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก

6. ทักษะกระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม มีส่วนร่วมและเรียนรู้จากกลุ่ม ทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้พฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น ทั้งยัง ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวัด ทักษะกระบวนการกลุ่ม เป็น 2 ตัวแปร โดยตัวแปรแรก คือ ความรู้ ความเข้าใจในทักษะ กระบวนการกลุ่ม ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ได้ทำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจในทักษะ กระบวนการกลุ่ม ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่อ้างอิงถึง โดยสร้างขึ้นเป็นแบบ ปรนัยเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก และตัวแปรที่สอง คือ คะแนนพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ และ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา บุคลิกภาพประชาธิปไตยและทักษะกระบวนการกลุ่ม ดีขึ้นตามจุดประสงค์ของแผนการเรียนที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นแนวทางในการ

เสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา บุคลิกภาพประชาธิปไตยและทักษะ
กระบวนการกลุ่มให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาสังคมศึกษาได้ศึกษา ปรับปรุง และส่งเสริม
กระบวนการ วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ และวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน
ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยที่มีการศึกษามผลของการเรียน ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้าน
พุทธิพิสัย (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา) ด้านจิตพิสัย (บุคลิกภาพประชาธิปไตย)
และด้านทักษะพิสัย (ทักษะกระบวนการกลุ่ม) โดยมีการพิจารณาควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน
(extraneous variable) ให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้อง งานวิจัยครั้งนี้จึงเป็นแนวทางในการ
ค้นคว้าวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
บุคลิกภาพประชาธิปไตย ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้
วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ แบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และแบบปกติ ผู้วิจัยได้ศึกษา วรรณคดีและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 1.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 1.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 1.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. บุคลิกภาพประชาธิปไตย
  - 2.1 ความหมายของบุคลิกภาพประชาธิปไตย
  - 2.2 พฤติกรรมของผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย
3. ทักษะกระบวนการกลุ่ม
  - 3.1 ความหมายของกระบวนการกลุ่ม
  - 3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลุ่ม
  - 3.3 องค์ประกอบของกระบวนการกลุ่ม
  - 3.4 วิธีสอนที่ส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม
4. วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์
  - 4.1 ความหมายของวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์
  - 4.2 ความเป็นมาของวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์
  - 4.3 ลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์
  - 4.4 รูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์
  - 4.5 หลักการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์
  - 4.6 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์
  - 4.7 ข้อควรพิจารณาในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์
  - 4.8 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์
  - 4.9 ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

5. วิธีการสอนแบบการใ้การวิจัยเป็นฐาน
  - 5.1 ความหมายของวิธีการสอนแบบการใ้การวิจัยเป็นฐาน
  - 5.2 แนวคิดและความเป็นมาของวิธีการสอนแบบการใ้การวิจัยเป็นฐาน
  - 5.3 รูปแบบวิธีการสอนแบบการใ้การวิจัยเป็นฐาน
  - 5.4 บทบาทของครูและผู้เรียนที่เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบการใ้การวิจัยเป็นฐาน
  - 5.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นกระบวนการวิจัย
6. วิธีการสอนแบบปกติในวิชาสังคมศึกษา
  - 6.1 รูปแบบที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ
  - 6.2 รูปแบบที่เน้นประสบการณ์แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสตอรี่ไลน์
  - 7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบการใ้การวิจัยเป็นฐาน
  - 7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย
  - 7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการกลุ่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้มี นักการศึกษาให้ความหมาย ไว้ดังนี้

1.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สเปนซ์ และ เฮลมวิทซ์ (Spence and Helmritck, 1983: 12) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการกระทำกิจกรรมแต่ละบุคคลซึ่งจะสามารถประเมินได้จากผลการ ปฏิบัติของเขา โดยอาศัยเกณฑ์จากภายนอกหรือภายในเพื่อใช้ในการแข่งขันกับคนอื่น หรือใช้เป็น มาตรฐานในการประเมินความเป็นเลิศ

กู๊ด (Good , 1973 : 7) ให้ความหมายของคำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายความว่า “ผล ของการสะสมความรู้ความสามารถในการเรียนทุกด้านเข้าไว้ด้วยกัน”

ไอเซนช และเมล (Eysench and Meil , 1972 : 28) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนว่า “เป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่งซึ่งอาจ มาจากการทำงานที่ต้องอาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง”

ภพ เลหาไพบูลย์ (2537:295) ให้ความหมายไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายความว่า “พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ จากที่ไม่เคยกระทำได้หรือกระทำ ได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้”

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2537 : 71) ให้ความหมายของคำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายความว่า “ผลที่เกิดจากการสอนหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งแสดงออกมา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย”

สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้น ภายหลังจากจบการจัดการเรียนการสอน เป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีต่าง ๆ

1.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดการเรียนการสอนนั้น ผลสัมฤทธิ์เป็นเครื่องมือในการชี้วัดความสามารถในการเรียนรู้ ของผู้เรียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

คลอสแมร์ (Klausmeir , 1961 : 29) กล่าวถึงองค์ประกอบที่เป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียน ได้แก่ คุณลักษณะของผู้เรียน คุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน คุณลักษณะกับกลุ่ม และแรงผลักดันภายนอก และได้สรุปว่า คุณลักษณะของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดในการอธิบายถึงประสิทธิผลทางการเรียน

เพรสคอต (Prescott , 1961 : 14-16) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ไว้ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางร่างกาย (Physical Factors) ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกาย และลักษณะท่าทาง
2. องค์ประกอบด้านความรัก (Love Factor) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดา-มารดา ความสัมพันธ์ของบิดา-มารดากับบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุตร และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและการถ่ายทอดทางสังคม (Cultural and Socialization Factor) ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมเลี้ยงดู และฐานะเศรษฐกิจทางบ้าน เป็นต้น
4. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน (Peer Group Factor) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ทั้งที่บ้านและทางโรงเรียน
5. องค์ประกอบทางการพัฒนาตนเอง (Self-Development Factor) ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ ทศนคติของนักเรียนต่อการเรียน
6. องค์ประกอบด้านการปรับตัว (Self-Adjustment Factor) ได้แก่ การปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ เป็นต้น

กาเย่ (Gagne , 1970 : 42-45) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ในกระบวนการเรียนรู้ใด ๆ มีองค์ประกอบหลัก 2 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านพันธุกรรม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับปัจจัยทางชีววิทยาซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่หลายองค์ประกอบด้วยกัน ซึ่งนักจิตวิทยาให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ สติปัญญา และความถนัด สติปัญญาเป็นความสามารถทางสมองที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวสถานการณ์ใหม่ และเป็นที่ยอมรับกันว่าสติปัญญาของคนได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรม แต่ยังมีองค์ประกอบบางอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ประสบการณ์เรียนรู้ และความสนใจ
2. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับมาจากการเรียนรู้ สังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียน ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษา

บลูม (Bloom , 1976: 167-176) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้ หมายถึง ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย ความถนัดและพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน
  2. ด้านจิตพิสัย หมายถึง สภาพการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติต่อการเรียน การยอมรับความสามารถของบุคคล ซึ่งลักษณะเหล่านี้ อาจเปลี่ยนแปลงหรือคงอยู่ได้
  3. คุณภาพการสอน หมายถึง ผลที่ผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนรู้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาดและผลย้อนกลับของการกระทำ
- ในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับใช้ในการตัดสินใจ พิจารณาความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการสนับสนุนหรือขัดแย้งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ได้แก่ ตัวผู้เรียนเอง และสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน

1.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิผลนั้น ชาวาล แพร์ตันกุล (2517 : 12-14) กล่าวถึงความหมายการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การตรวจสอบความรู้ ทักษะและสมรรถภาพทางสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้จากการอบรมสั่งสอนของครู ส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอบโดยให้นักเรียนเขียนตอบในกระดาษ การวัดผลชนิดนี้สำคัญมากในวงการศึกษา เพราะแบบวัดผลสัมฤทธิ์ จะทำหน้าที่วัดว่าเด็กเรียนรู้มากน้อยเพียงใด โดยแบบทดสอบชนิดนี้ต้องการวัดว่าครูได้ใช้เนื้อหาวิชาไปกระตุ้นสมองเด็กให้ออกงามตามความมุ่งหมายของหลักสูตรได้มากน้อยเพียงใด โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่าแบบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement test) ซึ่งหมายถึง การทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการของเด็กได้เรียนรู้มาในอดีตว่ารับรู้มากน้อยเพียงใด การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. แบบสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher Made Test) เป็นแบบที่ครูสร้างเฉพาะคราว เพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์และความสามารถทางวิชาการของเด็ก มีใช้ทั่วไปในโรงเรียน แบบสอบประเภทนี้ สอบเสร็จก็ทิ้งไป จะสอบใหม่ก็สร้างขึ้นหรือนำของเก่ามาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โดยไม่มีวิธีการอะไรเป็นหลักการปรับปรุง ไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ
2. แบบสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการหรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าที่ครูสร้างขึ้นเอง เมื่อสร้างขึ้นแล้วก็มี การนำไปทดสอบ แล้วนำไปทดลอง

สอบ แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหลายครั้งหลายหน เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีมาตรฐาน ซึ่งแบบมาตรฐานนั้นยังมีความเป็นมาตรฐานอยู่ 2 ประการ คือ

2.1 มาตรฐานในการดำเนินการสอบ หมายความว่า การที่จะนำแบบสอบนี้ไม่ว่าจะนำไปใช้ที่ไหน เมื่อไรก็ตาม คำชี้แจง คำบรรยาย การดำเนินการสอบจะเหมือนทุกครั้งที่ไป จะมีการควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ที่จะไม่ให้ทำให้คะแนนคลาดเคลื่อน

2.2 มาตรฐานในการแปลความหมายคะแนน หมายความว่า การที่จะนำแบบทดสอบไปใช้ที่ใด หรือเมื่อใด คำชี้แจง คำบรรยาย และการดำเนินการสอบจะต้องเหมือนกัน

ถ้าแบบสอบที่ครูสร้างขึ้นเองมีคุณสมบัติทั้ง 2 ข้อนี้ ก็จัดเป็นข้อสอบมาตรฐานได้ เช่นเดียวกัน แบบสอบถามที่ครูสร้างขึ้นเองมีข้อดีที่ครูวัดได้ตรงจุดมุ่งหมาย เพราะผู้สอนเป็นผู้ออกข้อสอบเอง แบบสอบมาตรฐานมีข้อดีตรงที่เชื่อถือได้ ทำให้สามารถนำไปเทียบได้

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษาชั้นเอง ตามเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา เรื่อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม

2. บุคลิกภาพประชาธิปไตย

2.1 ความหมายของบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำว่า “บุคลิกภาพประชาธิปไตย” ได้มีนักสังคมศาสตร์ และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้นิยามดังต่อไปนี้

สาโรจ บัวศรี (2503 : 5-6) กล่าวถึงบุคลิกภาพประชาธิปไตยในลักษณะของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลหรือน้ำใจที่บุคคลแสดงออกต่อกันใน 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 การเคารพซึ่งกันและกัน

มิติที่ 2 การแลกเปลี่ยน การประสานงาน และการร่วมมือกัน

มิติที่ 3 การเชื่อในวิธีการแห่งปัญญา

ทินพันธ์ นาคะตะ (2516 : 58-61) ได้ทำการศึกษามโนทัศน์บุคลิกภาพประชาธิปไตยและการมีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย กล่าวว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพและน้ำใจประชาธิปไตยจะต้องประกอบด้วย

1. สนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย

2. ยึดมั่นในความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล เชื่อมมั่นในความเสมอภาค เคารพสิทธิ

เสรีภาพของผู้อื่น

3. เคารพกติกาของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมาย
4. สนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง
5. มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยและเชื่อมั่นในตนเอง
6. มองโลกในแง่ดีและไว้วางใจผู้อื่น
7. รู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปทางสร้างสรรค์
8. ต้องไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ

พจนี สะเพียรชัย (2516:76) กล่าวว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยนั้น หมายถึง ลักษณะนิสัยของคนที่ยึดมั่นในคุณธรรมที่เป็นพื้นฐานประชาธิปไตยดังนี้ คือ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีความอดทนต่อความขัดแย้ง รู้จักประมาณตน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความสุขุมรอบรู้ในการแก้ปัญหา ยึดมั่นในหลักวิชาการที่ดีงามและยุติธรรม มีความศรัทธาในการใช้ปัญญา ตลอดจนทั้งยอมรับนับถือในความเป็นมนุษย์ของคนทุกคน

วีรยุทธ วิเชียรโชติ (2516 : 90) กล่าวว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง การมีวินัยในตนเอง มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีความมั่นใจในตนเองสูง มีประสิทธิภาพในการทำงาน ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน มีความคิดอิสระมีความคิดสร้างสรรค์ มีการวางแผนอนาคต เชื่อในหลักเหตุผล และแก้ปัญหาด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์

จรรยา สุวรรณทัต (2519 : 12) กล่าวว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตย คือ ความโน้มเอียงของบุคคลในกลุ่มหนึ่งที่จะให้ความร่วมมือกับสมาชิกอื่น ๆ ของกลุ่ม ในการที่จะช่วยบรรลุถึงวัตถุประสงค์นั้นของกลุ่มของบุคคลหรือถ้าจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ เป็นลักษณะที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม

วิสุทธิ โพธิ์แท่น (2524 : 162) ได้สรุปบุคลิกภาพประชาธิปไตยเป็นลักษณะการพิจารณาการ แสดงออกต่อกันและพิจารณาสิ่งรอบตัว มี 5 ประเด็นใหญ่ คือ

1. พิจารณาตัวเอง ผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยเชื่อในคุณค่าและเกียรติของตนเอง
2. พิจารณาถึงผู้อื่น ผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย เชื่อในคุณค่าและเกียรติของผู้อื่น
3. พิจารณาถึงผู้มีอำนาจ ผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยเชื่อในความเก็บตัวของ

ตัวเองของบุคคลและพยายามที่จะทำตัวห่างออกมาจากผู้มีอำนาจหรือแม้กระทั่งไม่เชื่อในการมีอำนาจเต็มที่ ในประเด็นต่างจากผู้มีบุคลิกภาพเผด็จการตรงที่ว่า นักประชาธิปไตยไม่มุ่งหวังจะครอบงำหรือยอมตัวเป็นลูกน้องให้ใครครอบงำได้

4. พิจารณาถึงชุมชน ผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยจะมีความเปิดเผยไม่มีลับลมคมใน พร้อมทั้งจะยอมรับว่ามีความแตกต่างในชุมชนและเต็มใจที่จะประนีประนอมและพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง

5. พิจารณาถึงค่านิยม ผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยเป็นผู้ที่ใฝ่หาค่านิยมหลายอย่างแทนที่จะติดพันอยู่กับความเชื่ออันใดอันหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว ฉะนั้น นักประชาธิปไตยจึงมีความโน้มเอียงที่จะร่วมแบ่งปันไม่ว่าทุกข์หรือสุข มากกว่าจะขู่เข็ญหรือผูกขาดในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ไมเคิลลิส (Michaelis , 1950 : 36-42) กล่าวว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลดังต่อไปนี้คือ การร่วมมือ การมีส่วนร่วม การนำตัวเอง ความรับผิดชอบ ความมีใจกว้าง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคำนึงถึงผู้อื่นและการเคารพในกติกาของสังคม

ชไนแมน (Schnideman , 1965 : 14-27) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพประชาธิปไตยว่า หมายถึง การมีความซื่อสัตย์ มีความอดกลั้น มีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง มีความกรุณาปราณี มีความเคารพนับถือ มีความยุติธรรมต่อผู้อื่น

เทรนดิส (Traindis , 1971 : 121) ได้อธิบายว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง ลักษณะที่ตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพอัตตาธิปไตย ดังนี้คือ มีทัศนคติว่าบางครั้งก็ถูกบางครั้งก็ผิด เน้นความอบอุ่นและการรักษาสัมพันธะระหว่างบุคคล ทนรับสิ่งที่แตกต่างจากตนได้ สรรเสริญนักวิทยาศาสตร์ ศิลปิน และนักปฏิรูปสังคม

2.2 พฤติกรรมของผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง พฤติกรรมของผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ไว้ดังนี้ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2516 : 63-64) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. มีความเห็นของตนเอง ไม่ถูกชักจูงให้คล้อยตามโดยปราศจากเหตุผล
2. ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้
3. มีความรับผิดชอบคือพร้อมที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำลงไป
4. ไม่มีอคติต่อศาสนาอื่นหรือถูกเหยียดหยามชาติอื่น
5. มองโลกในแง่ดี
6. การยอมรับอำนาจต้องมีเหตุและความชอบธรรม

เกรียง กิริติก (2517 : 4-5) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพที่เป็นประชาธิปไตยที่ครูจะต้องปลูกฝังให้นักเรียนประกอบด้วย การเป็นคนที่มีเหตุผล ความคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ความมีใจกว้าง ความซื่อสัตย์ และความเอื้ออารีต่อเพื่อนมนุษย์

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2517 : 30-31) ได้จำแนกองค์ประกอบคุณสมบัติของผู้ซึ่งควรจะเรียกว่านักประชาธิปไตย หรือผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยว่าต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ต้องเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเองในขอบเขตของประชาธิปไตย
2. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยเชื่อมั่นในหลักการของประชาธิปไตย

3. มีเหตุผลและใช้สติปัญญา
4. มีความรับผิดชอบ
5. คำนึงถึงผู้อื่น เช่น เคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น
6. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
7. ให้ความร่วมมือต่อคณะ ต่อกลุ่ม
8. มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์

นवलเพ็ญ และ วีรยุทธ วิเชียรโชติ (2517 : 152-154) ได้ตั้งสูตรประชาธิปไตยสำหรับครูไว้ 6 ประการ เพื่อนำไปใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมของคนว่าเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ สูตรดังกล่าวมีดังนี้

1. คารวธรรม คือ การเคารพในสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน ทั้งทางกาย วาจา และใจ
2. สามัคคีธรรม คือ การร่วมมือประชุมปรึกษาหารือ วางแผนในการทำงานร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน
3. ปัญญาธรรม คือ การใช้ปัญญาในรูปของวิทยาศาสตร์พัฒนาแนวความคิดแบบสังเคราะห์และสร้างสรรค์ รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล
4. วินัยธรรม คือ รู้จักขอบเขต กติกา สำนึกในสิทธิและหน้าที่ ใช้เสรีภาพในขอบเขต การมีวินัยนั้นต้องมีวินัยทั้งต่อตนเอง ต่อกลุ่ม และต่อสังคม
5. คุณธรรม ซึ่งได้แก่ การมีศีลธรรมประจำใจ มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม ปราบปรามดีต่อคนอื่น
6. สันติธรรม คือ การเฝ้าหาสันติภาพในสังคม ไม่มุ่งทำลายและเอาวัดเอาเปรียบคนอื่น มุ่งประสานประโยชน์ในสังคมให้มากที่สุด

กมล สมวิเชียร (2520 : 16-17) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยไว้ว่า ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นคนหนักแน่นไม่หุเบา ไม่เชื่อเรื่องอะไรง่าย ๆ จะเชื่อหรือเห็นดิงามกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ต่อเมื่อเห็นด้วยตาหรือพิจารณาว่าด้วยหลักฐานด้วยเหตุผลที่ถ่องแท้แล้วเท่านั้น
2. การมีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น จะต้องตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนนั้นมีทั้งดีและเลวปนกันไป คนที่ดีพร้อมเป็นอรหันต์นั้นไม่มีที่ไหน หากมนุษย์คอยดูความบกพร่องจับผิดและมีความคิดร้ายต่อกันแล้ว มนุษย์คงทำงานด้วยกันไม่ได้
3. การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น คนที่มีประชาธิปไตยในจิตใจต้องยอมรับความจริงที่ว่า ตนเป็นส่วนน้อยในบรรดาคนส่วนใหญ่

4. รู้แพ้รู้ชนะ คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยนั้น จะต้องรู้จักแพ้รู้จักชนะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกีฬา การเมืองหรือความคิดเห็นอื่น ๆ นอกจากรู้แพ้รู้ชนะแล้วยังต้องรู้จักถอยอีกด้วย

จากความหมายของ “บุคลิกภาพประชาธิปไตย” และ “พฤติกรรมที่แสดงถึงความเป็นผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย” ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตย คือ ลักษณะนิสัยของบุคคลที่เกิดจากลักษณะ 3 ประการ คือ การเคารพซึ่งกันและกัน การแบ่งปัน การร่วมมือประสานงานกัน และมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งแต่ละลักษณะมีความหมายดังต่อไปนี้

การเคารพซึ่งกันและกัน หมายถึง การแสดงออกถึงการเคารพในความเสมอภาคกันของมนุษย์ ในสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน ในความคิดและการกระทำของตนเองและผู้อื่น

การแบ่งปัน การร่วมมือและประสานงานกัน หมายถึง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือแบ่งปัน ประสานงานซึ่งกันและกัน อาศัยรับทำงานตามความสามารถ ทำตามมติของส่วนรวม

การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา หมายถึง การมีความละเอียดรอบคอบมีเหตุผล และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ

3. ทักษะกระบวนการกลุ่ม

3.1 ความหมายของกระบวนการกลุ่ม

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า กระบวนการกลุ่ม ไว้ดังนี้

ทิสนา แชมมณีและคณะ (2522) ได้กล่าวถึงคำว่า กระบวนการกลุ่ม เป็นวิทยาการแขนงหนึ่งซึ่งพยายามศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มคนเพื่อให้ได้ความรู้ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน อันจะเป็นประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และการปรับปรุงการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หลุยส์ จาปาเทศ (2522) ได้ให้คำจำกัดความของวิชา กลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) ว่า หมายถึง วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีปฏิริยาโต้ตอบแก่กันในกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีในกลุ่ม ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม ผู้นำผู้ตาม ตลอดจนการแก้ปัญหาของกลุ่ม ว่ากลุ่มมีเทคนิคหรือวิธีการในการแก้ปัญหาอย่างไร และวิธีไหนจึงจะได้ผลมากที่สุด

ลำหรับ เมืองทอง แชมมณี (2522) ได้จำแนกความหมายของกลุ่มสัมพันธ์หรือ กลศาสตร์กลุ่มไว้ ดังต่อไปนี้

1. วิชาแขนงหนึ่งของสังคมศาสตร์ ซึ่งใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อศึกษาถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม แล้วนำไปตั้งเป็นทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับพฤติกรรมในกลุ่ม โดยนำเอาความรู้ต่าง ๆ

มาใช้ในการศึกษาและในทางกลับกันก็นำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ในวิชาเหล่านั้น ได้แก่ จิตวิทยาสังคม จิตวิทยาคลินิก จิตเวช สังคมวิทยา มนุษยวิทยาและครุศาสตร์

2. เป็นวิชาที่ศึกษาถึงธรรมชาติของกลุ่ม กฎเกณฑ์การพัฒนาของกลุ่มและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับสังคม
3. วิชาพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่ม ที่ประมวลได้จากการวิจัยในอดีตอันอาจกล่าวได้ว่าเป็นพฤติกรรมศาสตร์
4. วิชาการประยุกต์ใช้ความรู้ทางทฤษฎีในแง่ปฏิบัติ โดยใช้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่ม
5. เทคนิคที่ใช้ในกลุ่ม เช่น การแสดงตามบทบาท การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกต และการให้ข้อติชมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม และการตัดสินใจของกลุ่ม
6. แนวความคิดทางการเมืองว่าด้วยการจัดโครงสร้าง และการดำเนินงานของกลุ่ม ความสำคัญของผู้นำแบบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประโยชน์ที่ตนและสังคมจะได้รับจากการร่วมมือด้วยความสามัคคีของกลุ่ม ซึ่งสรุปว่าเน้นความสามัคคีเป็นหลักสำคัญ
7. พลังที่เกิดขึ้นและมีผลต่อการทำงานของกลุ่ม

บีช (Beach , 1965) กล่าวถึงกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการศึกษาอย่างมีระบบระเบียบ เป็นแบบเป็นแผน เป็นวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ โดยการประมวลความรู้เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มในองค์การเพื่อความเข้าใจเรื่องพลังของกลุ่ม และพฤติกรรมของกลุ่ม

กู๊ด (Good , 1973) ได้ให้ความหมายของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ว่า หมายถึง รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม หรือวิธีดำเนินงานกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

ชอร์ว (Shaw , 1981) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีการเคลื่อนไหวหรือไม่หยุดนิ่ง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการอาศัยซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งสมาชิกแต่ละคนมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวเข้าหากัน และการพึ่งพาอาศัยกันนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2528) กล่าวถึงกระบวนการกลุ่ม คือ กระบวนการทำงานของกลุ่มนั่นเอง ซึ่งหมายถึงความพยายามในการทำงานของสมาชิกตามหน้าที่ของแต่ละคนที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สมาชิกจะต้องให้เหตุผล สถิติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การอภิปราย ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม ดังนั้น บุคคลจึงมีความเจริญงอกงาม มีการแก้ปัญหา มีการร่วมมือกันสิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

จากความหมายของกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่มที่มีผู้เสนอไว้ สรุปได้ว่ากระบวนการกลุ่มเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของกลุ่มคน ที่มีผลตกระทบต่อกันและกันโดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องทำงานร่วมกัน การศึกษาเรื่องกระบวนการกลุ่ม จึงเป็นการศึกษาความรู้ที่จะช่วยให้

คนสามารถที่จะทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึง กระบวนการขั้นตอน วิธีการ หรือ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มที่จะช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากบุคคลมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการกลุ่มเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมแสดงพฤติกรรมที่เอื้ออำนวยให้กลุ่มเกิดกระบวนการที่ดีในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มนี้ ทิศนา แคมมณี (2522) ได้รวบรวมและเรียบเรียงทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีสถาน (Field Theory) ของเคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญ สรุปได้ว่า
  - 1.1 พฤติกรรมจะเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม
  - 1.2 โครงสร้างของกลุ่ม จะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน
  - 1.3 การรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มโดยเป็นปฏิสัมพันธ์ในรูปการกระทำ (Action) ความรู้สึก (Feeling) และความคิด (Thinking)
  - 1.4 ปฏิสัมพันธ์ก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่มแต่ละครั้ง ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม
  - 1.5 สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงาน ซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับบุคลิกภาพของคนที่มีความแตกต่างกันนี้ จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้เกิดพลังหรือการผลักดันของกลุ่มที่ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยดี
2. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของเบลล์ (Bales) โฮมาน (Homans) และไวท์ (Whyte) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้ สรุปได้ว่า
  - 2.1 กลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์โดยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Activity)
  - 2.2 ปฏิสัมพันธ์ จะเป็นปฏิสัมพันธ์ทุก ๆ ด้านคือ
    - 2.2.1 ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย (Physical Interaction)
    - 2.2.2 ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Interaction)
    - 2.2.3 ปฏิสัมพันธ์ทางจิตใจ (Emotional Interaction)
  - 2.3 กิจกรรมต่าง ๆ มีการปฏิสัมพันธ์นี้จะก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก (Sentiment) ขึ้น

3. ทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญ สรุปได้ว่า

3.1 กลุ่มจะประกอบด้วยโครงสร้างหรือระบบ ซึ่งจะมีการแสดงบทบาทและการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกอันถือว่าการลงทุน (Input) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) ใดอย่างหนึ่ง

3.2 การแสดงบทบาทตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิก จะกระทำได้โดยการสื่อสารระหว่างกัน (Communication) และจากการเปิดเผยตัวเองในกลุ่ม (Open System)

4. ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Orientation) ของโมเรโน ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญ สรุปได้ว่า

4.1 การกระทำและจริยธรรมหรือขอบเขตการกระทำของกลุ่มจะเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งจะศึกษาได้โดยให้สมาชิกเลือกสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน (Interpersonal Choice)

4.2 เครื่องมือเครื่องใช้ในการศึกษาสัมพันธ์ คือ การแสดงบทบาทจำลอง (Role Playing) หรือการใช้เครื่องมือวัดการเลือกทางสังคม (Sociometric Test)

5. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Orientation) ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญ สรุปได้ว่า

5.1 เมื่อบุคคลอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มจะต้องอาศัยความจูงใจ (Motivation Process) ซึ่งอาจเป็นรางวัลหรือผลจากการทำงานในกลุ่ม

5.2 ในการรวมกลุ่ม บุคคลจะมีโอกาสแสดงตนอย่างเปิดเผยหรือพยายามป้องกันปิดบังตนเอง โดยวิธีต่าง ๆ (Defense Mechanism) การใช้แนวคิดนี้ในการวิเคราะห์กลุ่มโดยให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริงโดยใช้วิธีการบำบัดทางจิต (Therapy) ก็จะช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

6. ทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไป (General Psychology) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการใช้หลักจิตวิทยาต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับรู้การเรียนรู้ ความคิด ความเข้าใจ การให้แรงจูงใจ ฯลฯ จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในแง่การรวบรวมข้อมูล

จากการที่ได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มมาโดยตลอดแล้วนั้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ย่อมก่อให้เกิดผลในการเปลี่ยนแปลงของทั้งตัวบุคคลและกลุ่ม โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เป็นตัวกำหนด ซึ่งจะทำให้เกิดผลงานที่ทำให้สมาชิกแต่ละคนมองเห็นคุณค่าของผลงานที่ได้ทำร่วมกันมา ซึ่งผลงานนี้จะก่อให้เกิดสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีความรู้สึกที่ดีต่อกันด้วย

3.3 องค์ประกอบของกระบวนการกลุ่ม

ทิสนา แชมมณี (2536) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ดีจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย องค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการทำงานกลุ่มดังนี้

1. ผู้นำ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะส่งผลต่อกิจกรรมที่ทำร่วมกันของกลุ่ม ผู้นำคือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มให้สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือความต้องการของกลุ่มได้ การทำงานร่วมกันจะดำเนินไปได้ผลมากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ หากกลุ่มใดมีผู้นำที่ดี กลุ่มนั้นย่อมมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมาก ทั้งนี้เพราะผู้นำที่ดีย่อมสามารถช่วยให้กลุ่มเกิดกระบวนการที่ดี โดยแสดงบทบาทที่จำเป็นต่อกลุ่มได้อย่างเหมาะสม ซึ่ง วัชรวิ ทรัพย์ มี (2519) ได้กล่าวถึงบทบาทและความสามารถของผู้นำในการที่จะทำให้ผลงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพ ดังนี้คือ

1.1 ช่วยให้งานดำเนินไปด้วยดีบรรลุเป้าหมาย

1.2 สามารถดึงความรู้และประสบการณ์จากสมาชิกแต่ละคนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่องานของกลุ่ม ให้สมาชิกแต่ละคนได้ทำงานที่ตนมีความถนัดและมีความสามารถและช่วยให้ทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น

1.3 ช่วยสรุปการตัดสินใจหรือความคิดเห็นของกลุ่ม

1.4 ช่วยกระตุ้นให้งานรวดเร็วโดยไม่เสียเวลามากนัก

1.5 ประเมินผลงานของกลุ่มโดยสม่ำเสมอ

2. สมาชิกกลุ่ม ในการทำงานเป็นกลุ่ม หากกลุ่มมีผู้นำที่ถึงแม้จะดีเพียงใดก็ตามแต่ ถ้าสมาชิกกลุ่มขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกที่ดี กลุ่มนั้นจะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ยาก หากสมาชิกกลุ่มทุกคนตระหนักในความสำคัญมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และปฏิบัติในฐานะสมาชิกที่ดีของกลุ่มการดำเนินงานของกลุ่มก็จะประสบผลสำเร็จ

วัลลภ ชัยพิพัฒน์ (2523) ได้กล่าวถึงบทบาทของสมาชิกกลุ่มว่า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำงานกลุ่ม โดยเฉพาะบทบาทที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและงานของกลุ่ม ได้แก่ บทบาทที่มุ่งให้งานของกลุ่มสำเร็จ (Group task roles) และบทบาทที่มุ่งเสริมสร้างกลุ่มและให้กลุ่มสามารถดำเนินการต่อไปได้ (Group building and maintenance roles) ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของสมาชิกในกลุ่มที่ ทิสนา แชมมณี (2536) ได้กล่าวไว้ว่าสมาชิกกลุ่มจำเป็นต้องช่วยเหลือกลุ่มใน 2 บทบาทใหญ่คือ

1. บทบาทเกี่ยวกับการทำงาน หรือบทบาทที่มุ่งให้งานของกลุ่มสำเร็จ สมาชิกกลุ่มจะช่วยเหลือกลุ่มโดยการทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้

1.1 เสนอความคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการพิจารณาปัญหาหรือจุดมุ่งหมายของกลุ่มเพื่อให้กลุ่มบรรลุผลตามที่ต้องการ

1.2 ถามคำถามเพื่อให้เกิดความกระจ่างหรือเพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาของกลุ่ม

1.3 ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือข้อสรุปต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพิจารณาปัญหา

1.4 ชี้แจง ให้รายละเอียดต่าง ๆ โดยการให้ตัวอย่าง หรือให้ความหมายพยายามวาดภาพพจน์ หรือทำความเข้าใจกับความคิดหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ และช่วยให้สมาชิกเกิดความกระจ่างในข้อมูลหรือความคิดเห็นเหล่านั้น

1.5 สรุปให้ทราบว่ากลุ่มทำงานไปถึงไหน โดยสรุปสิ่งที่ได้ทำไปแล้ว

1.6 กำหนดมาตรฐานซึ่งกลุ่มพยายามจะก้าวไปถึง พยายามใช้มาตรฐานในการประเมินผลความก้าวหน้าของกลุ่ม

1.7 ช่วยให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ง่ายเข้า โดยการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อกลุ่ม

2. บทบาทเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม หรือบทบาทที่มุ่งเสริมสร้างกลุ่ม และให้กลุ่มสามารถดำเนินการต่อไปได้ สมาชิกควรจะช่วยเหลือกลุ่มโดยการทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้

2.1 สนับสนุน กระตุ้น ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะและรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ

2.2 ควบคุมการสนทนาให้เป็นไปได้ด้วยดี ไม่ให้ออกนอกทาง พยายามควบคุมกลุ่มให้ดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย

2.3 ประนีประนอม ไกล่เกลี่ย และหาทางแก้ปัญหา เมื่อสมาชิกเกิดความเห็นขัดแย้งกัน

2.4 คอยสังเกตกระบวนการกลุ่ม และบอกให้กลุ่มทราบเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน

2.5 ช่วยให้กลุ่มเกิดบรรยากาศที่ดีด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น สร้างอารมณ์ขันในเวลา

ที่ทุกคนกำลังตั้งเครียด และมีอารมณ์ขัดแย้งกัน เป็นผู้ช่วยรักษาบรรยากาศในการทำงานกลุ่ม บทบาทดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อการทำงานกลุ่ม กลุ่มใดมีสมาชิกกลุ่มปฏิบัติตามบทบาททั้งสองอย่างนี้การทำงานก็จะบรรลุเป้าหมาย

3. กระบวนการทำงาน กลุ่มใดก็ตามหากมีผู้นำที่ดี มีสมาชิกกลุ่มที่เข้าใจ และช่วยเหลือกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มใจแล้ว กลุ่มนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะดำเนินงานไปได้ดี อย่างไรก็ตามถึงแม้คนจะดีสักเพียงใด แต่กระบวนการดำเนินงานไม่เหมาะสมกลุ่มก็อาจประสบกับปัญหามากมาย ดังนั้นผลงานของกลุ่มจะออกมาดีมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นกับวิธีการ ขั้นตอนที่กลุ่มใช้ในการทำงานด้วย หากกลุ่มใช้วิธีการขั้นตอนที่เหมาะสมกับลักษณะงาน และลักษณะกลุ่มแล้ว ผลงานนั้นก็

มักจะมีคุณภาพตามไปด้วยกระบวนการทำงาน วิธีการทำงานที่มีส่วนช่วยให้การทำงานบรรลุผลอย่างมีคุณภาพนั้น มีลำดับที่สำคัญ ๆ ดังนี้

3.1 ทำความเข้าใจในเป้าหมาย จุดมุ่งหมายของงาน

3.2 วางแผนซึ่งหมายถึง

- หาวิธีการและกำหนดขั้นตอนในการทำงาน
- วางแผนปฏิบัติในรายละเอียด
- แบ่งงานและมอบหมายงาน

3.3 ปฏิบัติตามแผนงานและติดตามงาน

3.4 ประเมินผลและปรับปรุงงาน

กรมวิชาการ (2532) ได้กำหนดขั้นตอนกระบวนการทำงานกลุ่มที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียนนั้น ไว้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดเป้าหมายของงานร่วมกัน
2. กำหนดงานและลำดับขั้นตอนร่วมกัน
3. แบ่งงานตามความสามารถของคนเพื่อผลสำเร็จของงาน
4. ลงมือปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างรับผิดชอบ
5. รับฟังคำชี้แนะและการวิจารณ์จากผู้อื่นเพื่อปรับปรุงงาน
6. ชื่นชมในผลงานร่วมกัน

เมื่อพิจารณาความหมาย ลักษณะ กระบวนการและขั้นตอนการทำงานกลุ่มในหลายๆแนวคิดแล้ว พอจะสรุปได้ว่า สิ่งที่สำคัญและขาดไม่ได้ในกระบวนการทำงานกลุ่ม ได้แก่

1. การตั้งจุดหมายร่วมกัน ตลอดจนรับรู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายนั้น
2. การวางแผนร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย การอภิปรายและการตัดสินใจร่วมกัน
3. การลงมือปฏิบัติงานหรือดำเนินการร่วมกันตามแผนที่ตกลงกันได้
4. การตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุงงาน

กล่าวโดยสรุป กระบวนการกลุ่มที่ดีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้นำกลุ่มสามารถดำเนินงานบทบาทหน้าที่ที่จำเป็นต่อกลุ่มได้อย่างเหมาะสม สมาชิกกลุ่มมีความเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกลุ่มมีวิธีการทำงานที่ดี หากองค์ประกอบทั้ง 3 มีความเหมาะสมก็จะช่วยให้เกิดกระบวนการที่ดี และส่งผลดีถึงผลผลิตของกลุ่ม ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

3.4 วิธีสอนที่ส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะสอดคล้องกับกระบวนการกลุ่มนั้นมีหลายวิธี ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี (2536) เสนอไว้ดังนี้

1. เกม (Game) เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการสอนได้ดีโดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น ให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเอง ภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้ชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนอีกด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role-play) เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เริ่มได้รับความนิยมในการนำมาใช้กับการสอน มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้ผู้เรียนเข้าสวมบทบาทนั้น และแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก ดังนั้น วิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษา วิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และน่าติดตามอีกด้วย

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีสอนวิธีหนึ่งซึ่งใช้กรณีหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ มาดัดแปลง และใช้เป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกหาทางแก้ไขปัญหานั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้การเรียนรู้มีส่วนใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดงออก เพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับจนเกินไป

5. ละคร (Acting or Dramatization) คือวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้เหมาะสมตามบทบาทที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีการนี้เป็นวิธีที่ช่วยทำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ที่จะเข้าใจความรู้สึก เหตุผล และพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้มีส่วนช่วยเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจกัน นอกจากนั้นการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกันจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย

6. กลุ่มย่อย (Small Group) วิธีการใช้กลุ่มย่อยในการสอนนี้ใช้กันมานานแล้ว อาจจะเป็นเพราะได้สังเกตเห็นแล้วว่าจะเป็นประโยชน์ในการเรียน กลุ่มย่อยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น มีหลายวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น การระดมสมอง การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการกลุ่มเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มโนทัศน์ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เนื่องจาก กระบวนการกลุ่มมีลักษณะเป็นทักษะที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยตนเอง โดยเป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) ตามหลักปรัชญาของจอห์น ดิวอี้ ความรู้ที่ได้เป็นความรู้ที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเองและจากการที่ผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม ทำให้ได้เรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและของกลุ่ม ได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในกลุ่ม รู้จักบทบาทความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนที่มีต่อกลุ่ม ตลอดจนเกิดความสามัคคีให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4.วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

4.1 ความหมายของวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

นักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ ไว้ดังนี้

เบลล์และไฟฟีลด์ (Bell and Fifien, 1998:5-6) กล่าวถึงวิธีสตอรี่ไลน์ว่า “เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีที่ว่าด้วยความรู้นั้นมีความซับซ้อนและมีหลายขั้นตอน ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากความรู้เดิมของผู้เรียนส่วนหนึ่ง และประสบการณ์ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่โดยผ่านการปฏิบัติด้วยตนเองส่วนหนึ่ง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จึงเป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการที่บูรณาการประสบการณ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การจินตนาการ การตัดสินใจ ตลอดจนการทำงานร่วมกัน ภายใต้แนวทางการดำเนินเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อ ทั้งนี้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง”

เครสเวล (Creswell , 1997:5) กล่าวถึง วิธีสตอรี่ไลน์ว่า “เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเป็นการบูรณาการหลักสูตรเข้าด้วยกันและฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและการทำงานกลุ่มร่วมกัน”

เลทเชิร์ต (Letschert , 1997:6) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ว่า “เป็นการใช้เรื่องราวผนวกเข้ากับเนื้อหาวิชาได้อย่างมีความหมาย สัมพันธ์กับชีวิตจริงซึ่งเรื่องราวเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดมโนทัศน์และทักษะต่าง ๆ เกิดจินตนาการโดยผ่าน

การเล่าเรื่องอย่างเป็นทางการเป็นลำดับขั้นตอนเชื่อมโยงเรื่องสัมพันธ์กัน ประดุจเส้นเชือกตามโครงเรื่องที่กำหนดในบริบทของจุดมุ่งหมายที่กำหนด”

ลิปกา (Lipka , 1997:12) กล่าวว่า “วิธีสตอรีไลน์เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริงที่มีการดำเนินเรื่องให้มีความต่อเนื่องประดุจเส้นเชือก โดยมีคำถามหลักเป็นตัวเชื่อมเน้นการใช้กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือศึกษา ปฏิบัติ และคิดอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดระดับสูงและ ได้ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ”

สมิทและวอลเลอร์กา (Smith and Vallergera , 1997:1-2) กล่าวถึงวิธีการเรียนแบบสตอรีไลน์ว่า “เป็นนวัตกรรมของรูปแบบวิธีการสอนที่มีการบูรณาการหลักสูตร โดยมีส่วนสำคัญของเรื่องประกอบด้วยฉาก ตัวละคร การดำเนินเรื่อง และเหตุการณ์ที่ต้องแก้ไข ซึ่งเป็นการอธิบายถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่พบเห็นในห้องเรียน โดยมีส่วนสัมพันธ์กับหลักสูตร และมีตัวคำถามหลักเป็นตัวนำไปสู่การเกิดกิจกรรมที่หลากหลายและเป็นอิสระ

ซีโมน (Simons,1997:4) กล่าวว่า “วิธีสตอรีไลน์ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมโดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามประสบการณ์ของตนอีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง ซึ่งการให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมทุกอย่างด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและเกิดการเรียนรู้อย่างมาก”

วัลย์ พานิช (2542:1-2) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการความรู้และประสบการณ์เข้าด้วยกัน โดยมาจากคำว่า story และ line ซึ่งหมายถึงเส้นทางเดินเรื่องหรือ แนวของเรื่องที่มีการดำเนินเรื่องที่เรียงติดต่อกันเป็นลำดับดุจเส้นเชือก ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ของการจัดการศึกษา เป็นการบูรณาการทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสตอรีไลน์ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการตั้งคำถามหลัก (key questions)

อรทัย มูลคำและคณะ (2542 : 34-35) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่าเป็นนวัตกรรมการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในหลายประเทศของทวีปยุโรป โดยมีลักษณะการนำวิธีการเรียนรู้หลาย ๆ แบบมารวมกัน อาทิเช่น การบูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวเพื่อเชื่อมโยงออกไปสู่วิถีชีวิตจริง การค้นคว้าหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนที่สามารถยืดหยุ่นเวลาและจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ที่นักวิชาการได้ให้ไว้ สรุปได้ว่าวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์เป็นวิธีการสอนที่บูรณาการประสบการณ์ การคิดวิเคราะห์ จินตนาการ ตลอดจนการ

ทำงานร่วมกันของผู้เรียน โดยมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์ หรือเรียกว่าการกำหนดเส้นทางเดินเรื่อง โดยใช้คำถามหลักในการดำเนินเรื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลายและสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

4.2 ความเป็นมาของวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์

ฮาร์คเนส (Harkness, 1996 อ้างใน อรทัย มูลคำ , 2542 : 36) กล่าวถึง ความเป็นมาของวิธีการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ว่า

จากสถานการณ์การปฏิรูปทางการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 พบว่า ดัชนีผลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่กลุ่มประเทศซีกโลกตะวันออก โดยเฉพาะญี่ปุ่นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลของสหราชอาณาจักร (ประเทศอังกฤษ) จึงได้กำหนดนโยบายปฏิรูปทางการศึกษาขึ้น เพื่อปรับปรุงระบบการศึกษาของชาติในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพโดยมีการนำระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษามาใช้ ซึ่งผลที่ตามมาทำให้การศึกษาของชาติได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามันใหม่ ซึ่งในนี้รวมถึงรูปแบบการเรียนการสอนก็มีการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางการศึกษา ที่เน้นให้เกิดความเหมาะสมกับผู้เรียนได้ค้นพบตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน วิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ เป็นวิธีที่ได้รับการคิดค้นและพัฒนาในช่วงระยะดังกล่าว โดย สตีฟ เบล (Steve Bell) และ แซลลี ฮาร์คเนส (Salli Harkness) เรียกได้ว่า ท่านทั้งสองเป็นผู้คิดค้นการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ (The Origination of the Scottish Storyline method) บุคคลทั้งสองได้ร่วมกันพัฒนาวิธีสอนนี้กับเพื่อนร่วมงานอีกท่านคือ เฟรด เรนเดล (Fred Rendell) ซึ่งทำการสอนอยู่ที่ Inservice Department ในสถาบันการศึกษา Jordanhill College of Education เมืองกลาสโกว์ สกอตแลนด์ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบดังกล่าวนี้โดยนักการศึกษาชาวสกอต ทำให้สตอรีไลน์ได้ชื่อว่าเป็น Scottish method ได้อีกชื่อหนึ่ง วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ เป็นวิธีสอนที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายในหลายประเทศในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา

การพัฒนาวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ในประเทศไทยนั้น วลัย พานิช (2545: 6-7) กล่าวไว้ดังนี้ “วิธีการสอนแบบ Storyline ได้รับการพัฒนารูปแบบสำหรับใช้สอนในโรงเรียน และ Professor Steve Bell กล่าวว่า Storyline เหมาะสมกับหลักสูตรภาษา ศิลปะ และสังคมศึกษา แต่ส่วนใหญ่จะใช้สอนในระดับประถมศึกษา ต่อมา Professor Steve Bell มาเป็นวิทยากรให้กับศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาและโลกศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 3-4 มิถุนายน 2541 พบว่าวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์เหมาะสำหรับเด็กระดับประถมศึกษามากกว่าเด็กระดับมัธยมศึกษา” ต่อมาการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ได้พัฒนารูปแบบจนสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการ

ฝึกอบรมในทุกระดับชั้น ดังเช่นงานวิจัยของธาริณี วิทยานีวรรต์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผลของการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” และงานวิจัยของ จำลอง ไชยยา (2545) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ โดยวิธีสตอรีไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน หรืองานวิจัยของกันยารัตน์ ยังมี (2546) ทำการวิจัยเรื่อง “ผลของการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน โดยวิธีสตอรีไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โปรแกรมวิชาศิลปศึกษา สถาบันราชภัฏ” จากงานวิจัยที่ยกตัวอย่างมานี้ แสดงว่าวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทุกระดับ และมีการบูรณาการหลักสูตร และเนื้อหาตามความเหมาะสม ทั้งทางด้านความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ที่ใกล้ตัวผู้เรียนเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริงได้

จะเห็นได้ว่าวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ที่คิดค้นมาโดยนักการศึกษาประเทศสกอตแลนด์ และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในทวีปยุโรป ประเทศไทยรับวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์จากการฝึกอบรมจากนักการศึกษาผู้คิดค้นโดยตรง และมีงานวิจัยต่อเนื่องกันมาทุกระดับชั้นการศึกษา กล่าวคือ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาจนกระทั่งระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้

4.3 ลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์

ลักษณะของวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ มีลักษณะเด่นในด้านการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน มีหลักการที่สำคัญดังที่เบลล์และไฟฟิลด์ (Bell and Fifield, 1998 : 8) และวลีย์ ฟานิช (2543: 5) ได้นำเสนอไว้ ประมวลสรุปได้ดังนี้

1. เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เพราะสตอรีไลน์เน้นแนวคิดของ John Dewey ที่ว่าเด็กต้องมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง
2. เน้นการบูรณาการหลักสูตร องค์ความรู้ ทักษะการเรียน และกระบวนการเรียนรู้จากหลายสาขา ซึ่งการบูรณาการนี้มีลักษณะเป็นการบูรณาการในรูปแบบสหวิทยาการ (interdisciplinary) เพราะในชีวิตประจำวันของคนในสังคมนั้นต้องใช้กระบวนการคิดหลากหลาย จากหลายเนื้อหาสาระมาช่วยแก้ปัญหาจึงเป็นการฝึกทักษะแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี
3. เน้นการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงและการเสริมแรง เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีสตอรีไลน์เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองในสถานที่จะช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา ทักษะและทัศนคติแก่นักเรียน นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์นี้จะได้ประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่ง

ครูจะให้ความสำคัญในการทำงานนั้นและสิ่งนี้จะเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนได้ทำงานเพื่อให้นักเรียนรู้มีคุณค่าและมีความหมายต่อนักเรียน

4. เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม โดยส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาคุณลักษณะทางสังคมโดยร่วมทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ลักษณะการเรียนรู้นั้นมีตั้งแต่เรียนคนเดียว เรียนเป็นคู่ เรียนเป็นกลุ่มย่อยหรือร่วมเรียนทั้งชั้น จึงถือได้ว่าวิธีสตอรีไลน์เป็นวิธีการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ทางหนึ่ง

5. เน้นการพัฒนานักเรียนตามศักยภาพในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรีไลน์นั้นเป็นการบูรณาการ จึงมีหลากหลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความยากง่าย นักเรียนทุกคนจะแสดงความสามารถของตนตามศักยภาพที่มีอยู่และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ยากกว่าหรือเหนือกว่าที่มีในหลักสูตร

6. เน้นให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนมุ่งพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการตัดสินใจ และการแก้ปัญหา

7. เน้นการตั้งคำถามหลักของครู เพราะการตั้งคำถามหลักเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้วิธีสตอรีไลน์ และคำถามหลักจะเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะให้นักเรียนได้เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการแสวงหาคำตอบจากคำถามหลักที่ครูกำหนดขึ้น และคำถามหลักยังเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องราวให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวเรื่องเดียวกัน

8. เน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากห้องเรียนสู่ชุมชน และชีวิตจริงของนักเรียนโดยเน้นการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ สนุกสนาน มีชีวิตชีวา มีความสุขและตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้และเชื่อมการฝึกทักษะพื้นฐานเข้ากับการดำรงชีวิตจริง

นอกจากนี้พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียวาร์ ยินดีสุข (2544) ได้กล่าวถึงจุดเน้นของวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ว่า

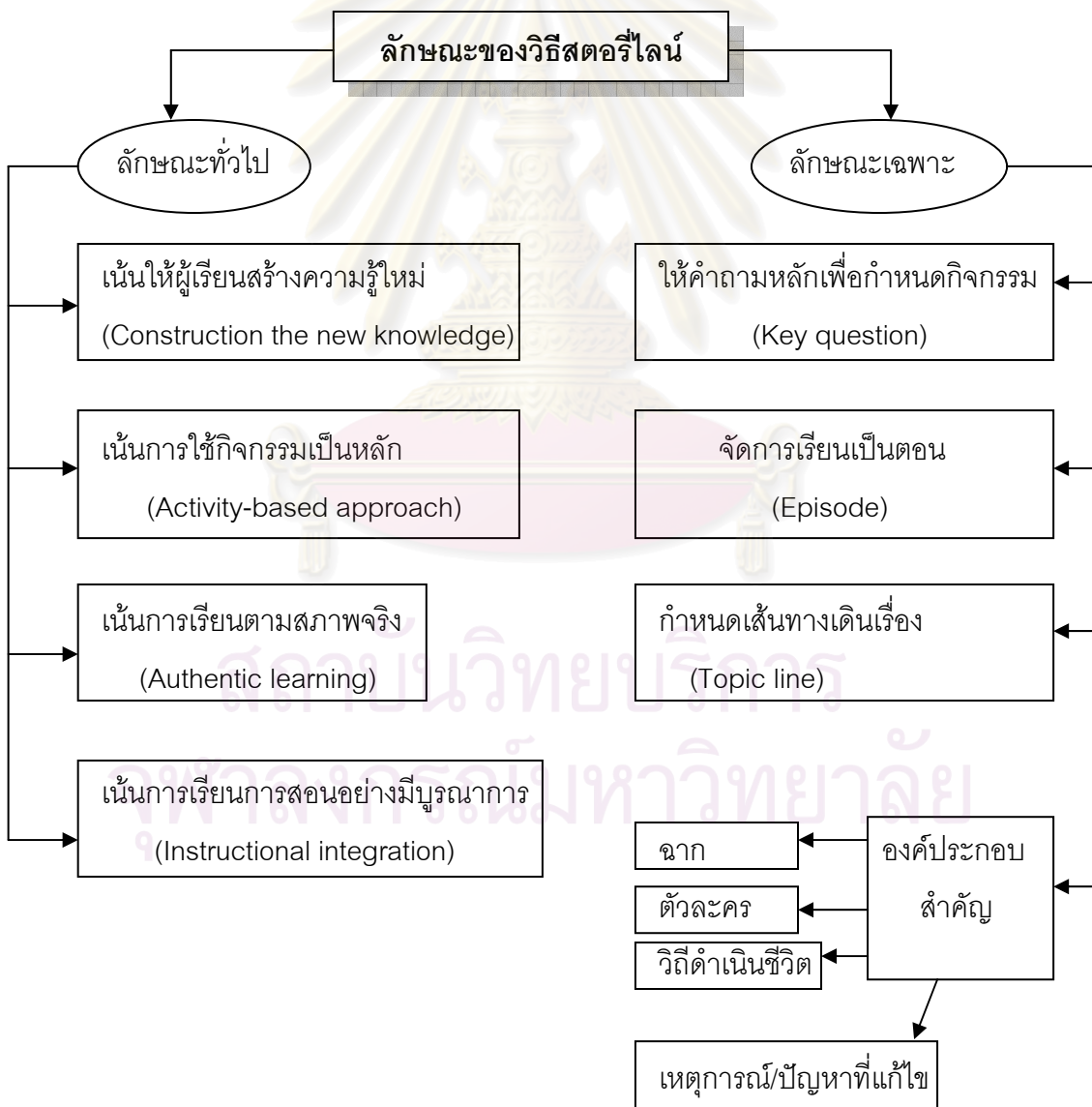
1. เป็นการสอนอย่างมีบูรณาการ (Instructional integration) คือนำวิชาต่าง ๆ เข้ามาสอดแทรกในการสอนโดยผู้สอนกำหนดเรื่อง (Theme) แล้วเลือกเรื่องที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับหัวเรื่องเป็นการประสานสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ

2. เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง (Construction the new knowledge) มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระและแสดงถึงกระบวนการได้มาซึ่งความรู้ เป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ เจตคติ และด้านทักษะ

3. เน้นการใช้กิจกรรมเป็นหลัก (Activity-based approach) ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมอย่างมีชีวิตชีวา ได้แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กันเพื่อเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้เรียนได้พบความรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์ อภิปราย เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้จากกิจกรรมไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตจริง

4. เป็นการเรียนตามสภาพจริง (Authentic learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ตามสภาพจริงกับเรื่องที่เรียน การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะต้องใช้กระบวนการคิดระดับสูง เช่น กระบวนการคิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ คิดสร้างใหม่

นอกจากนี้ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2545) ได้นำเสนอผังมโนทัศน์ลักษณะของการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ดังนี้

ที่มา : พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2545)

จะเห็นได้ว่าลักษณะที่สำคัญของสตอรี่ไลน์เป็นการจัดการเรียนการสอนอย่างบูรณาการและเป็นการเรียนตามสภาพจริงที่มีการดำเนินเรื่องให้มีความต่อเนื่องกัน โดยมีคำถามหลักเป็นการดำเนินเรื่องให้สอดคล้องกับคำถามหลัก เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติและคิดอย่างอิสระในทุกขั้นตอน ลักษณะที่สำคัญคือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามประสบการณ์ของตน และเป็นประสบการณ์จริงในชีวิตของผู้เรียน

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ มีลักษณะสำคัญดังที่ วลัย พานิช (2543 : 28) และอรรถพล อนันตวรสกุล (2542 : 5-6) กล่าวไว้ ดังนี้

1. มีเส้นทางเดินเรื่องที่ดำเนินเรื่องอย่างมีเหตุผล และมีการเรียงลำดับขั้นตอนที่ประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 4 ของวิธีสตอรี่ไลน์
2. มีคำถามหลักเป็นตัวเชื่อมโยงแต่ละฉากซึ่งผู้เรียนต้องเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
3. ฉากแต่ละฉากในสตอรี่ไลน์เป็นสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้สืบค้นแสวงหาคำตอบจากประสบการณ์
4. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการแสวงหาคำตอบจากคำถามหลักที่ครูกำหนดขึ้น
5. มีการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้จากหลากหลายสาขาวิชา
6. ผู้เรียนได้การเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ
7. ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม โดยส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ
8. การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการเรียนรู้ของตนอย่างเต็มตามศักยภาพ
9. การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนมุ่งพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการตัดสินใจผ่านกิจกรรมต่าง ๆ
10. มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้จากห้องเรียนออกไปสู่ชุมชน และชีวิตจริงของผู้เรียน
11. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ สนุกสนาน มีชีวิตชีวา มีความสุข และตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้

ในกรณีการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ตามที่เครสเวลด์ เบลล์ และ ไฟฟิลด์ (Creswell, Bell and Fifield , 1998 : 4-5) เสนอไว้ ดังนี้

1. ฉาก (Setting the scene) เป็นการระบุเวลา สถานที่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของเรื่องราว การกำหนดฉากจึงเป็นเหมือนกับการสร้างบรรยากาศ หรือการนำเข้าสู่เรื่องราวที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้

2. ตัวละคร (Character) ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาท มีส่วนร่วมอยู่ในเรื่องราวในฉากนั้น ๆ ตัวละคร อาจเป็นคน สัตว์ พืช หรือสิ่งไม่มีชีวิต ที่สำคัญผู้เรียนจะต้องสร้างให้ตัวละครอยู่ในเรื่องที่เกิดขึ้นให้ได้

3. การดำเนินชีวิตของตัวละคร หรือวิถีชีวิต (A way of life) เป็นการดำเนินชีวิตของตัวละคร ซึ่งจะมีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันตามจินตนาการของผู้เรียนที่กำหนดขึ้น

4. มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น หรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข (Events , incidents, of real problems to be solved) มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นจุดหักเหและเป็น สีสันของเรื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดหาทางออกให้กับตัวละคร ซึ่งการตัดสินใจ ของผู้เรียนนี้ จะสะท้อนถึงแนวคิด ค่านิยม เจตคติ ตลอดจนทักษะในการแก้ปัญหา

วลัย พานิช (2545 : 21-23) กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของสตอรี่ไลน์ไว้ว่า การสร้างเรื่อง ในสตอรี่ไลน์นั้น เป็นการดำเนินเรื่องหรือผูกเรื่องที่มีความต่อเนื่องประจวบเหมาะ เชื่อม โดยมีคำถามหลัก (Key question) เป็นตัวเชื่อม การดำเนินเรื่องหรือเปิดประเด็นในการดำเนินเรื่อง องค์ประกอบสำคัญของเรื่องที่จะทำให้เกิดเป็นสตอรี่ไลน์ได้นั้นต้องมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การจัดฉาก (Setting the scene) เป็นการระบุเวลา สถานที่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
2. มีตัวละคร (Character) ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับฉากหรือเหตุการณ์ในข้อ 1
3. การดำเนินชีวิต (A way life) เป็นการดำเนินชีวิตหรือเป็นเรื่องราวของตัวละครในข้อ 2
4. มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น หรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข (Events , incidents , or real problems to be solved)

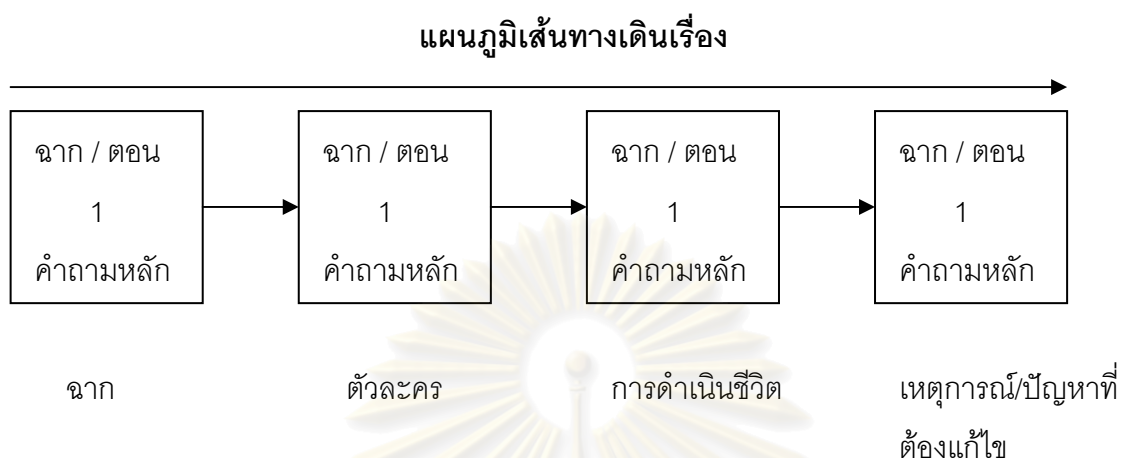
องค์ประกอบสำคัญทั้ง 4 ข้อ สามารถเขียนแผนผังได้ดังนี้

แผนผังที่แสดงองค์ประกอบสำคัญของ Storyline

ที่มา : วลัย พานิช (2545)

องค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนจะเชื่อมโยงด้วยการใช้คำถามหลัก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จาก การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ได้ดัดแปลงจากแนวคิดของ Mr.Ian Barr (อ้างใน Steve Bell, 1998)

จากแผนภูมิ จะเห็นได้ว่า คำถามหลักนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินเรื่อง คำถามหลัก ควรมีลักษณะดังที่ เบลล์และไฟฟิลด์ (Bell and Fifield, 1998:4-5) กล่าวไว้ ดังนี้

1. มีลักษณะเปิดกว้างให้มีคำตอบที่หลากหลาย
2. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดสำคัญของหัวข้อ หรือโครงเรื่องนั้น ๆ
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดขั้นสูง ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมี วิจารณญาณ หรือการคิดแก้ปัญหา นอกจากนี้คำถามหลักยังควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้จินตนาการและ ความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมเพื่อแสวงหาคำตอบนั้น ๆ ด้วยตนเอง
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นสนใจที่จะลงมือปฏิบัติ เสาะแสวงหาความรู้ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ได้แสดง ทักษะหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เขามีอยู่

จากองค์ประกอบสำคัญของสตอรี่ไลน์ทั้ง 4 ข้อ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และ มี เหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข อาจจะใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อให้เกิดการสร้างรูปแบบ สตอรี่ไลน์ได้ง่ายขึ้น ดังที่ วลัย พานิช (2545:23) กล่าวไว้ดังนี้

1. ผู้สอนขึ้นต้นคำถามว่า เกิดเรื่องราวที่ไหน คือ ฉาก เป็นตัวเปิดเรื่องให้ผู้เรียนได้ทราบว่าเขากำลังจะมีประสบการณ์ใหม่เกิดขึ้น ถือเป็นารเริ่มเข้าสู่บทเรียนหรือเปิดตัวเรื่องในฉากจะเป็นการระบุสถานที่ เวลา สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

2. เมื่อมีฉากแล้วก็ต้องมีคนหรือสัตว์หรือสิ่งใด ๆ มาเกี่ยวข้องด้วย นั่นคือคำถามว่ามีใครบ้าง ตัวละครจะทำให้ฉากหรือเหตุการณ์นั้น ๆ มีความสมจริง (Realistic) มากขึ้น

3. เมื่อมีตัวละครเกิดขึ้นก็ต้องมีคำถามว่าตัวละครเหล่านั้นทำอะไร คือการดำเนินชีวิตซึ่งเป็นเรื่องราวของตัวละครว่าได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง

4. เพื่อให้สตอรี่ไลน์มีจุดที่น่าสนใจก็ต้องมีคำถามว่ามีอะไรที่สำคัญ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครบ้าง คือการมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอาจเป็นได้ทั้งด้านดีหรือไม่ดี หรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไขซึ่งองค์ประกอบนี้เปรียบเสมือนจุดสรุปของเรื่องราวทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบที่ 1 และ 2 ผู้สอนอาจสลับขั้นตอนกันก็ได้ เช่น เริ่มจากตัวละครเป็นการเปิดตัวและตามด้วยสถานที่ที่ตั้งละครนั้นเกี่ยวข้อง อาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ข้อนั้นเป็นขั้นตอนในการทำกิจกรรมของผู้เรียนได้เช่นกัน

กล่าวโดยสรุปวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ จะเป็นการผูกเรื่อง (Episode) ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์ โดยมีการตั้งคำถามหลัก (Key question) เป็นตัวเชื่อมการดำเนินกิจกรรม ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยเน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติร่วมกัน ผู้สอนจำเป็นต้องมีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาอันจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

4.4 รูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ที่นักการศึกษาได้ดัดแปลงมาจากแผนการสอนของ สตีฟ เบล (Steve Bell : 1998) ดังเช่น วลัย พานิช (2545) และอรทัย มูลคำ และคณะ (2544) จากการศึกษาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ มีรูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การดำเนินเรื่อง หรือการผูกเรื่องสตอรี่ไลน์ (Storyline Topic) ซึ่งระบุขั้นตอนของสตอรี่ไลน์ และเป็นตัวกำหนดฉาก (Episode)

2. คำถามหลัก (Key Question) เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ

3. กิจกรรม (Activities) เป็นกิจกรรมหลากหลายที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะตอบคำถามหลัก

4. ลักษณะการจัดชั้นเรียน (Organization) เป็นการระบุข้อมูลว่าในการจัดกิจกรรมที่กล่าวไว้ในส่วนประกอบที่ 3 นั้นมีการจัดกลุ่มผู้เรียนอย่างไรบ้าง

5. สื่อการเรียนการสอน (Resource) เป็นการระบุสื่อที่ผู้สอนจะใช้ช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น แผนที่ สไลด์ เอกสารอ้างอิง หรือสื่อทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

6. ผลงานของผู้เรียน (Outcomes) เป็นการระบุผลงานหรือผู้เรียนเป็นผลผลิต (End-Product) ของกิจกรรมในส่วนประกอบที่ 3

7. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการระบุแนวทางของผู้สอนในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งต้องมีส่วนสัมพันธ์กับส่วนประกอบที่ 6

จากการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ส่วนประกอบของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ง่ายและสะดวกในการทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงดัดแปลง ดังตารางต่อไปนี้

การดำเนินเรื่อง (การผูกเรื่อง)	คำถามสำคัญ	จุดประสงค์ การเรียนรู้	กิจกรรม การเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	ผลงานนักเรียน	การประเมินผล

4.5 หลักการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์มุ่งเน้นให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดย

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2545:129-132) กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ไว้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมาย เพื่อผู้เรียนจะสามารถจำได้ถาวร (Retention) ซึ่งการเรียนแบบนี้ต้องเริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งเป็นขั้นหนึ่งของการเรียนตามแนว Constructivism
2. ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม เป็นการพัฒนาทั้งตัวผู้เรียน

3. ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามประสบการณ์ชีวิตของตน และเป็นประสบการณ์จริงในชีวิตของผู้เรียน
4. ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยไม่มีภาระเบียดเบียน
5. ให้ผู้เรียนได้สร้างจินตนาการตามเรื่องที่กำหนด เป็นการเรียนรู้ด้านธรรมชาติ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง วิถีชีวิต ผสมผสานกันไป อันเป็นสภาพจริง ๆ ของชีวิต
6. ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดระดับสูง เช่น คิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ คิดสร้างสิ่งใหม่ คิดวิจย เป็นต้น
7. ให้ผู้เรียนได้ใช้การทำงานกลุ่มจนเป็นทักษะ โดยอาจเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ 2 คน 4 คน 6 คน รวมทั้งการทำงานในกลุ่มในห้องเรียน ซึ่งขึ้นกับลักษณะของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ทั้งยังเป็นการพัฒนาให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อีกด้วย
8. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวสู่สิ่งไกลตัว เช่น เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเรา บ้านของเรา ครอบครัวของเรา ชุมชนเรา ประเทศเราและประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปตามระดับสติปัญญาของผู้เรียน
9. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน เห็นคุณค่าของงานที่ทำ และงานที่นำไปเสนอต่อเพื่อน ต่อชุมชน ทำให้เกิดความตระหนักของสตอรี่ไลน์เกี่ยวข้องกับการสอน

วัลย์ พานิช (2545:18-20) ได้สรุปถึงหลักการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ไว้ดังนี้

1. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ วิธีสตอรี่ไลน์ได้เน้นแนวคิด Child centered ของ John Dewey ที่ว่า ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง เน้นคุณค่าว่าผู้เรียนทุกคนมีประสบการณ์และทักษะเดิมของตนเอง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความรู้ หรือประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียน โดยผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้แสวงหาติดตามการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. เน้นการปฏิบัติและการเสริมแรง วิธีสตอรี่ไลน์ ถือเป็น constructivist way of working นั่นคือ ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เน้นเรื่องการตัดสินใจและการแก้ปัญหาโดยวิธี Storyline เป็น active learning ซึ่งจะช่วยพัฒนาการด้านสติปัญญา ทักษะและทัศนคติแก่ผู้เรียน ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีสตอรี่ไลน์จะได้ประสบการณ์การทำงานซึ่งผู้สอนให้ความสำคัญในการทำงานนั้นและสิ่งนี้จะเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนได้ทำงานเพื่อให้การเรียนรู้มีคุณค่าและมีความหมาย
3. เน้นการเรียนการสอนที่เป็นบูรณาการ วิธีสตอรี่ไลน์ เป็นวิธีสอนแบบบูรณาการ เนื้อหาหลักสูตรและกระบวนการ โดยสามารถรวมวิชาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สิ่งแวดล้อมและภาษา สอนรวมกันได้ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน เพราะในชีวิตประจำวันนั้นคนในสังคมต้องใช้กระบวนการคิดหลากหลายจากหลายเนื้อหาสาระมาช่วยแก้ปัญหา จึงเป็นการฝึกทักษะแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

4. เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมในสตอรี่ไลน์นั้นเป็นการบูรณาการจึงมีหลายหลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความยากง่าย ผู้เรียนทุกคนจะแสดงความสามารถของตนตามศักยภาพที่มีความแตกต่างกันได้

5. เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน วิธีสตอรี่ไลน์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะทางสังคมโดยร่วมทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ลักษณะการเรียนนั้นมีหลายแบบตั้งแต่เรียนคนเดียว เรียนเป็นคู่ เรียนเป็นกลุ่มย่อยหรือร่วมเรียนทั้งชั้น ทั้งนี้ในชีวิตจริงมีคนหลายคนในสังคมก็ต้องช่วยกันทำงานเพื่อบรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน ดังนั้นวิธีสตอรี่ไลน์ จึงเป็นวิธีการส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ทางหนึ่ง

6. เน้นเรื่องการตั้งคำถามของผู้สอน การตั้งคำถามของผู้สอนจะเป็นหัวใจสำคัญของการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพราะคำถามจะเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมหลากหลายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวข้อเดียวกัน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวิธีสตอรี่ไลน์มีแก่นที่สำคัญด้วยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่ทำให้การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการลงมือทำกิจกรรมจึงทำให้ความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มีความหมาย นั่นคือทำให้การศึกษา (Education) ได้บรรลุจุดประสงค์ อีกส่วนหนึ่งก็คือผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

4.6 บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 9 กำหนดไว้ว่า การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2542) ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย เช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

4.6.1 บทบาทของครู

ครูมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วไป และในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์นั้น อรทัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ (2544) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูที่สอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ สรุปได้ ดังนี้

1. บทบาทในฐานะการเป็นผู้เตรียม ได้แก่

1.1 เตรียมกรอบแนวความคิดของเรื่องที่จะสอน โดยเขียนเส้นทางเดินเรื่องและกำหนดเรื่องเป็นตอน (Episode) จัดเรียงลำดับตอน โยแต่ละหัวข้อเรื่องในแต่ละตอนได้จากการบูรณาการ

1.2 เตรียมคำถามสำคัญหรือคำถามหลัก เพื่อใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติ

1.3 เตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า เช่น เอกสาร หนังสือ วิดีทัศน์ ตลอดจนเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นบุคคลและสถานที่

2. อำนวยความสะดวกระหว่างการเรียนรู้การสอน เช่น

2.1 เป็นผู้เสนอ (presenter) เช่น นำเสนอประเด็น ปัญหา เหตุการณ์ ในเรื่องราวที่จะสอน

2.2 เป็นผู้สังเกต (observer) สังเกตขณะนักเรียนตอบคำถาม ปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน

2.3 เป็นผู้ให้การกระตุ้น (motivator) กระตุ้นความสนใจผู้เรียนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง

2.4 เป็นผู้ให้การเสริมแรง (rein forcer) เพื่อให้เกิดความถี่ของพฤติกรรม การเรียน

2.5 เป็นผู้แนะนำ (director) โดยครูลดบทบาทการเป็นผู้สอนของตนเองไปเป็นผู้แนะนำและช่วยเหลือแทน

2.6 เป็นผู้จัดบรรยากาศ (atmosphere organizer) ให้บรรยากาศการเรียน การสอนดีทั้งด้านกายภาพ และด้านจิตสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข

2.7 เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (reflector) ให้การวิพากษ์วิจารณ์ข้อดีข้อบกพร่อง เพื่อให้พฤติกรรมคงอยู่หรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรม การเรียน

2.8 เป็นผู้ประเมิน (evaluator) ควรมีการประเมินเป็นระยะ ๆ ประเมิน กระบวนการ (process) พฤติกรรมระหว่างหาความรู้ (performance) และประเมินผลงาน (product) ซึ่งอาจเป็นองค์ความรู้ หรือสิ่งประดิษฐ์

3. เน้นการบูรณาการระหว่างวิชา (integration) หรือผสมผสานระหว่างวิชาในหลักสูตร (interdisciplinary) โดยนำวิชาต่าง ๆ มาสอดแทรก

4. เป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งที่ให้ผู้เรียนซักถาม ปรีक्षा เพื่อค้นคว้าหาความรู้

5. เป็นผู้เริ่มประเด็น ปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน และต้องจัดกิจกรรมเพื่อจบลงด้วยความตื่นเต้น และความพอใจทั้งผู้สอน ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เป็นต้น

6. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคคลอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและให้บุคคลเหล่านั้น โดยเฉพาะผู้ปกครองได้รับทราบผลการเรียนรู้ของนักเรียน

7. ครูควรทำการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการเรียนการสอน แล้วนำผลไปปรับปรุงหรือพัฒนา

8. จัดกิจกรรมที่จะให้นักเรียนปฏิบัติอย่างหลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยเริ่มจากสภาพแวดล้อมใกล้ตัวสามารถสัมผัสได้ และเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจให้มากที่สุด ดังนั้นในการจัดกิจกรรมครูต้องคำนึงถึงประเด็นสำคัญ ดังนี้

8.1 เริ่มสอนจากสิ่งทีนักเรียนมีความรู้พื้นฐานมาก่อน

8.2 คำถามหลักจะต้องกระตุ้น และเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนจบ

8.3 การจัดกิจกรรมมีรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย

8.4 ครูใช้คำถามหลักถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้สร้างแนวคิด มีโอกาสพิสูจน์แนวคิดหรือข้อค้นพบใหม่ ๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

8.5 ให้ความสำคัญในคุณค่าของงานหรือผลงานที่นักเรียนทำขึ้น เน้นความแตกต่างของนักเรียน

8.6 จัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน โดยจัดกลุ่มนักเรียนที่เหมาะสมกับกิจกรรมหรืองานที่กำหนด

8.7 ใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยเสริมประสิทธิภาพและความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.6.2 บทบาทของผู้เรียน

บทบาทของผู้เรียนมีความสำคัญมาก ซึ่งพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2544 :24) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ศึกษาค้นคว้า ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกเรื่องตามที่ผู้สอนกำหนดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

2. ดำเนินการเรียนด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนสนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา และทำท่ายอยู่ตลอดเวลา

3. มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ และการคิดในทุกสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติเหมือนสถานการณ์ในชีวิตจริง
4. เรียนทั้งในห้องเรียน (class) และในสถานการณ์จริง (reality) เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
5. ตอบคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ (key questions) ที่ครูกำหนดจากประสบการณ์ของตนเองหรือประสบการณ์ในชีวิตจริง
6. มีความกระฉับกระเฉง ว่องไว ในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น สามารถจำและทำตามคำแนะนำของครูได้เป็นอย่างดี
7. ทำงานด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ อาจจะทำคนเดียว เป็นคู่ เป็นกลุ่ม ได้ด้วยความเต็มใจ และด้วยเจตคติที่ดีต่อกัน
8. มีความสามารถในการสื่อสาร เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะทางสังคมรวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มอื่น ๆ และกับครู
9. เป็นผู้มีความสามารถในการแก้ปัญหา คิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์
10. เป็นผู้สามารถสร้างความรู้ (construct) ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4.6.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารการศึกษา นับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ให้ประสบความสำเร็จ ดังที่ อรรถัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ (2544:53) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจหลักการของการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะรูปแบบวิธีสตอรี่ไลน์
2. ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางตามที่ครูต้องการ สนใจและร้องขอมาให้ความรู้ตามควรแก่โอกาส
4. ส่งเสริม สนับสนุน จัดหา วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ใช้ให้มีปริมาณเพียงพอ
5. นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ความก้าวหน้าของผู้เรียน และการปฏิบัติงานของผู้สอน ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนรายงานผลไปยังผู้เกี่ยวข้อง

6. สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ ตลอดจนจัดให้มีการประชาสัมพันธ์งานที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

4.6.4 บทบาทของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ผู้ปกครองนักเรียนนับว่าเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งอรรถัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ (2544 : 54) ได้กล่าวถึงบทบาทของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ไว้ดังนี้

1. ศึกษาและปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน
2. ศึกษาและทำความเข้าใจหลักการของการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะหลักการและวิธีการของวิธีสตอรี่ไลน์
3. ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรธิดา
4. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีที่เกิดขึ้นในบ้าน
5. ให้ความรักและความอบอุ่น เอาใจใส่ในการสร้างนิสัยการเรียนรู้ และการสร้างสุขนิสัยที่ดี
6. ร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลและการประเมินนักเรียน
7. เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

4.6.5 บทบาทของหน่วยงาน สถาบัน องค์กรต่าง ๆ และชุมชน

อรรถัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ (2544 : 54) ได้กล่าวถึงบทบาทของหน่วยงาน สถาบัน องค์กรต่าง ๆ และชุมชนว่าต้องมีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือครูและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือในด้านทรัพยากร แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ รวมทั้งการเป็นวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ ตามที่ทางโรงเรียนต้องการ

จากบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ นั้น จะเห็นได้ว่าทุกฝ่ายล้วนมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอันจะส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองไปตามศักยภาพของตน บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

4.7 ข้อความพิจารณาในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์

อรรถัย คำมูล และคณะ (2542 : 39-40) กล่าวถึงการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นไปด้วยดี และตรงตามจุดประสงค์ ควรคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

1. ผู้สอนควรพิจารณาสร้างหัวเรื่องขึ้นจากโครงสร้างหลักสูตร และควรกำหนดวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นหลัก โดยหัวเรื่องที่สร้างขึ้นต้องสามารถสัมพันธ์กับเรื่องอื่นได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในสิ่งที่เขาสนใจและต้องการเรียนรู้
2. แผนการสอนในแต่ละหัวเรื่องควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ภาคการเรียน เพื่อมิให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย และเกิดความสนุกสนานในการค้นหาเรื่องใหม่ ๆ อยู่เสมอ
3. เน้นความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อความสำเร็จของรูปแบบการสอนในวิธีดังกล่าว
4. การสร้างกิจกรรมทุกกิจกรรมต้องมีความหมาย โดยผู้เรียนให้ความสนใจและเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว เพื่อเชื่อมประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่เข้าด้วยกัน
5. ผู้สอนควรโยงกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับการเดินเรื่องให้ต่อเนื่องกัน เพื่อความสมบูรณ์ของวิธีการสอน
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและพัฒนางานได้โดยตลอดเวลา
7. ควรให้ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดทุกครั้งในแต่ละกิจกรรม และควรให้โอกาสได้ชื่นชมผลงานร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอน และเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
8. การจัดสถานที่ในการทำกิจกรรม ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และความสะดวกในการใช้งาน
9. ในการทำกิจกรรม ควรเน้นให้ผู้เรียนทุกคนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของชิ้นงานนั้น และนำมาสู่ความภูมิใจในการทำงานชิ้นนั้น
10. ควรใช้อุปกรณ์วัสดุที่มีในท้องถิ่น โดยประยุกต์จากสิ่งของเหลือใช้ เพื่อเป็นการสร้างเสริมนิสัยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดแก่ผู้เรียน
11. แหล่งข้อมูลความรู้ ผู้สอนควรจัดเตรียมให้บริการแก่ผู้เรียน เพื่อความสะดวกในการค้นหาข้อมูล และควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสภาพปัญหาตามความจริง หรือมีฉะนั้น ควรเชิญผู้รู้ หรือผู้ชำนาญการในเรื่องปัญหานั้น ๆ มาให้ความรู้เสริมกับผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนสมบูรณ์ครบถ้วนในด้านทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติ

อรรถพล อนันตวรสกุล , (2545 : 165-167) เสนอแนะการใช้กิจกรรมสตอรี่ไลน์ในการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การสร้างฉากและตัวละคร ฉากและตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยเชื่อมโยง “ผู้เรียน” กับ “เรื่องราว” ในสตอรี่ไลน์เข้าด้วยกัน ครูผู้สอนสามารถใช้เทคนิคอื่น ๆ มาช่วยให้ผู้เรียนสร้างตัวละครด้วยการทำหน้ากาก หุ่นมือ หรือทำโมเดลจำลองตัวละคร โดยใช้กระดาษม้วนเป็นกรวย ใช้ลูกปัดป้องกันศีรษะ และตกแต่งเพิ่มเติมตามความเหมาะสม ส่วนฉากของเรื่องนั้นนอกจากการวาดภาพ หรือใช้ภาพปะติดจากเศษผ้า และเศษวัสดุ ก็อาจทำโดยจัดเป็นโมเดลจำลองรูปบ้านใช้กระดาษฟิวเจอร์บอร์ด 3 แผ่น ต่อกันเป็นฉากที่พับเก็บได้ เป็นต้น

2. การกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตให้แก่ตัวละครเป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญ ช่วยให้ผู้เรียนผูกพันกับตัวละครมากขึ้น สามารถทำได้หลายวิธีเช่นกัน เช่น การเขียนบันทึกประจำวัน (Diary) ของตัวละคร การสลับกันเล่าเรื่อง การจับคู่และสลับกันสัมภาษณ์ การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

3. การกำหนดเหตุการณ์ ปัญหาที่ต้องแก้ไข เป็นองค์ประกอบที่สำคัญช่วยให้เรื่องราวในสตอรี่ไลน์ มีความเข้มข้นชวนติดตาม คำถามหลักที่จะเปิดประเด็นเข้าสู่เหตุการณ์ควรเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดและจินตนาการ อาจใช้วิธีระดมความคิด แต่งเป็นเรื่องราว เขียนเป็นบทละครสั้น ๆ หรือวาดออกมาเป็นการ์ตูนสั้น ๆ จุดที่สำคัญก็คือหลังจากการคิดเหตุการณ์ต่าง ๆ แล้ว จะต้องเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์เหตุการณ์ปัญหานั้น และนำไปสู่การกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการแก้ปัญหา บางสถานการณ์ปัญหาผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การกำหนดแนวทางในการประหยัดพลังงาน ประหยัดค่าใช้จ่ายของครอบครัว เป็นต้น

4. การเชื่อมโยงจินตนาการกับสภาพจริง เป็นประเด็นที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสตอรี่ไลน์ มิได้เน้นแต่การใช้จินตนาการอยู่กับเรื่องราวที่แต่ง หรือสมมุติขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถเชื่อมโยงกับสภาพจริงได้อีกด้วย

5. สถานการณ์ปัญหาบางอย่าง หรือแนวทางการแก้ปัญหาบางประการที่ผู้เรียนเสนอขึ้นมา อาจสามารถนำมาเป็นประเด็นสำหรับโครงการเพื่อการศึกษาเชิงลึกได้ เช่น ภาวะว่างงานการหาอาชีพเสริมต่าง ๆ เป็นต้น

6. ในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมสตอรี่ไลน์ เรื่องราวมักจะจบลงด้วยงานฉลองหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนทั้งชั้นเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาสรุปรวบยอด และเกิดความภาคภูมิใจกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้เรียนรู้ นอกจากนี้จะเป็นการสรุปปิดท้ายเรื่องในสตอรี่ไลน์ แล้วยังนำมาใช้เป็นโอกาสให้เพื่อนนักเรียน ครูผู้สอนวิชาอื่น ๆ ผู้ปกครอง ร่วมชนนิตรรศการ ให้คำแนะนำ และร่วมประเมินผลได้อีกด้วย

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ ผู้สอนต้องมีการเตรียมพร้อมในการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอน จัดหาสถานที่ตลอดจนอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมหรือวัสดุที่หาได้ใน

ท้องถิ่น เพื่อความสะดวกในการเรียน โดยเน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีความคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

4.8 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

การเรียนรู้ทุกรูปแบบ ล้วนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของนักเรียนแทบทั้งสิ้น โดยขึ้นอยู่กับว่ารูปแบบของการเรียนรู้แต่ละรูปแบบนั้น มีจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาในตัวนักเรียนในด้านใด และปริมาณของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งจะเน้นมากน้อยแตกต่างกันในแต่ละรูปแบบ (ทิสนา เขมมณี, 2544) สำหรับการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์นั้น เป็นอีกวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบหนึ่งที่ได้รับการนิยมนักเรียนอย่างแพร่หลาย และเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงส่งผลประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก ดังที่ วลัย พานิช , (2543:8) ได้นำเสนอไว้สรุปได้ดังนี้

1. วิธีสตอรี่ไลน์ เป็นการสอนที่ตอบสนองของความต้องการ 4 ประการ ของผู้เรียนที่เรียกว่า “The Four Universal Needs of Children” ซึ่ง เดวิด นาร์เรน แซกซ์ (David Narran Saxes : 1994) ได้กล่าวถึงความต้องการที่เป็นธรรมชาติของนักเรียนไว้ดังนี้

1.1 การสื่อสาร (communication) เด็กทุกคนต้องการการพูดคุยและการรับฟัง ดังนั้น วิธีสตอรี่ไลน์จึงเน้นการให้คำปรึกษาในการวางแผน ผู้เรียนต้องเสนอความคิดและรับฟังซึ่งกันและกัน

1.2 การสร้างหรือการลงมือทำด้วยตนเอง (building / construction) โดยธรรมชาติแล้ว เด็กทุกคนต้องการสร้างสิ่งต่าง ๆ ด้วยการใช้มือของตนเอง (love to make things with hands) หรือสร้างด้วยปัญญาของตน ดังนั้นในหลักการสตอรี่ไลน์นั้น การสร้างเป็นการใช้ความคิด จินตนาการ การวางแผน จัดหาข้อมูล และสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง เป็นการผลิตงานที่ได้จากความสามารถ โดยมีได้เน้นที่การจำข้อมูล

1.3 การคิดและการลงมือปฏิบัติ (thought and action) โดยธรรมชาติเด็กทุกคนรู้จักถามคำถาม และต้องการรับฟังคำตอบในสิ่งที่ตนอยากรู้อยากเห็น ในหลักการของสตอรี่ไลน์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำ ได้คิดอย่างอิสระในทุกขั้นตอน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ค้นพบ สืบค้น สร้างความท้าทายให้คิดสำรวจและสร้างจินตนาการ ผู้เรียนจึงได้ฝึกการตัดสินใจ และอาจกล่าวได้ว่าการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์เป็นวิธีที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดและฝึกปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้

1.3.1 การค้นพบ ผู้เรียนได้อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่ จะทำให้มีการตีความ แสดงความคิดเห็น และทดลองพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ

1.3.2 การสืบสอบ ผู้เรียนต้องหาคำตอบจากคำถามของครู ต้องแสวงหาความกระจ่าง หาข้อมูลและตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้น ๆ

1.3.3 การสร้างจินตนาการ ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองในการสร้างสรรค์เชิงศิลปะและการสร้างทางเลือกต่าง ๆ จากหลายมุมมอง

1.3.4 การแก้ปัญหา การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากการแก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนได้วิเคราะห์และแสวงหาแนวทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหา

1.3.5 การตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีหลายทางเลือก และเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดบนหลักฐานที่เชื่อถือได้

1.3.6 ความรับผิดชอบ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่เพื่อทำให้การเรียนรู้ใหม่ได้เกิดขึ้น

1.4 ความต้องการให้ยอมรับว่าตนเองมีค่าสามารถแสดงความรู้สึกได้ (self-expression) โดยธรรมชาติเด็กทุกคนต้องการมีความรู้สึกว่าตนเองมีค่าได้รับการยกย่องเกี่ยวกับงานหรือความคิดเห็นของตน ในสตอรี่ไลน์ กิจกรรมทุกอย่างแสดงให้เห็นถึงการเห็นคุณค่าของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนได้สร้างผลงานและครูผู้สอนยอมรับในคุณค่าของผลงานนั้น ๆ

2. เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยผู้เรียนเป็นผู้ศึกษา คิดและปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่ท้าทายความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ผู้เรียนได้เห็นผลงานของตนเอง ดังนั้นจึงเป็นการเรียนรู้ที่มีค่าของผู้เรียน

3. ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งด้านสติปัญญาและการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ หรือการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หรือพัฒนากระบวนการ เช่น การแสวงหาความรู้ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน รวมทั้งการพัฒนาค่านิยมก็สอดแทรกไว้ในวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ทั้งสิ้น

4.9 ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

ข้อดีของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจากการนำไปใช้ของกลุ่มนักการศึกษา พบข้อดีหลายประการ สรุปได้ดังนี้ (อรรถพล อนันตวรสกุล , 2542 ; วลัย พานิช , 2543 ; Harkness , 1997 ; Bell and Fifield, 1998 ; Jensen , 1999 ; Iertachert, 1999)

1. เป็นกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทั้งการคิดและการปฏิบัติ

2. พัฒนาผู้เรียนในเชิงบูรณาการทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะโดยอาศัยองค์ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้จากหลายสาขาวิชา
3. ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพของตนในการเรียนรู้อย่างเต็มที่
4. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียนรู้ เรียนรู้อย่างมีความสุข และเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้
5. เป็นรูปแบบกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นสูง ครูผู้สอนสามารถผสมผสานกิจกรรมที่หลากหลายเข้าด้วยกัน รวมทั้งเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน
6. พัฒนาทักษะที่สำคัญของผู้เรียนอันก่อให้เกิดศักยภาพในการเรียนรู้ เช่น ทักษะการคิด ทักษะทางสังคม ความรับผิดชอบ เป็นต้น
7. ก่อให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน
8. ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน มั่นใจในการทำงาน เชื่อมมั่นในการคิดของตนเอง และกล้าแสดงออก

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ มีข้อดีหลายประการ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ง่ายต่อการปฏิบัติ ให้ความสนุกสนานแก่ผู้เรียนและผู้สอน ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียน ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนเนื่องจากเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นมาเอง และสะดวกแก่การนำไปประยุกต์ใช้สำหรับบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในทุกระดับการศึกษา

ข้อจำกัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ นอกจากจะมีข้อดีหลายประการแล้ว ธรรมชาติของออนไลน์ (2542 : 8) ได้วิเคราะห์ข้อจำกัดของวิธีสตอรีไลน์ ไว้ดังนี้

1. ข้อจำกัดในด้านเวลา เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธี สตอรีไลน์ควรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่ในสภาพความเป็นจริงของการเรียนในระบบเรียนยังอยู่ในกรอบของเวลาที่กำหนดให้เป็นคาบ จึงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขาดความต่อเนื่อง
2. ข้อจำกัดในด้านแหล่งข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ในการจัดกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรีไลน์เน้นให้นักเรียนค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แต่ในสภาพปัจจุบันโรงเรียนบางแห่งยังไม่สามารถจัดแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ จึงทำให้นักเรียนไม่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งขัดกับหลักของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์

ข้อจำกัดดังกล่าวนับเป็นตัวบ่งชี้อย่างหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงต้องร่วมกันพิจารณาเพื่อหาแนวทางในการทำให้ข้อจำกัดเหล่านี้หมดไปได้ เพื่อที่จะทำให้สามารถนำวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

5. วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน

5.1 ความหมายของวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน

Research Based Learning : RBL เป็นคำที่มีผู้ใช้ชื่อภาษาไทยที่แตกต่างกันออกไป เช่น การสอนแบบเน้นการวิจัย การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย การจัดการเรียนรู้แบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ชื่อว่า วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ทศนีย์ บุญเต็ม (2546) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ไว้ว่า เป็นการสอนเนื้อหาวิชา เรื่องราว กระบวนการ ทักษะ และอื่น ๆ โดยใช้รูปแบบการสอนชนิดที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการสอนนั้นโดยอาศัยพื้นฐานกระบวนการวิจัย

กรมวิชาการ (2545) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานไว้ว่า เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (research for learning development) ซึ่งเป็นการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

Cousin (2003) (<http://www.warwick.ac.uk/services/CAP/RBL/project.htm>) แห่งมหาวิทยาลัย Warwick ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานไว้ว่า เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการสอนกับกระบวนการวิจัยซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอน

อมรวิทย์ นาครทรรพ (2546) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าและค้นพบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในเรื่องที่ศึกษาด้วยตนเอง โดยอาศัยกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบเป็นเครื่องมือสำคัญ

ทิศนา ขัมมถนี (2547) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัยหรือใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่าเป็นการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ใหม่ หรือคำตอบที่เชื่อถือได้โดยอาศัยกระบวนการสืบสอบในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัยในการดำเนินการสืบค้น พิสูจน์ ทดสอบ เก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล

เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์ (2539) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบการใช้การวิจัยเป็นฐานไว้ว่า เป็นการนำแนวคิดการวิจัยมาเป็นพื้นฐานในการเรียนการสอนและผสมผสานวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จากตำราเอกสารสื่อต่าง ๆ คำบอกเล่าของอาจารย์ รวมทั้งจากผลการวิจัย และงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนทำรายงานหรือทำวิจัยได้

จากความหมายของวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าเป็นการนำกระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการนำกระบวนการวิจัยมาใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนหรือครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย อันนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

5.2 แนวคิดและความเป็นมาของวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน

การวิจัย หมายถึง กระบวนการสืบหาความจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ตามธรรมชาติอย่างมีระบบ มีการควบคุม การสังเกต การบันทึก การจัดระเบียบข้อมูล การวิเคราะห์และตีความหมาย เพื่อให้ได้เป็นข้อเท็จจริงที่สามารถนำมาสร้างเป็นข้อสรุปเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์นั้น ๆ และนำผลที่ได้มาพัฒนาหรือสร้างกฎ ทฤษฎี ที่ทำให้ควบคุม หรือทำนายเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2543)

การวิจัยยังเป็นการได้มาซึ่งความรู้ที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในแต่ละสาขา และกระบวนการวิจัยยังทำให้ผู้วิจัยได้มีการวางแผนเตรียมการและดำเนินการอย่างเป็นระบบจนค้นพบความจริง สร้างความรู้ใหม่ที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ นอกจากนี้ การวิจัยได้พัฒนาคุณลักษณะให้ผู้วิจัยต้องมีการคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความซื่อสัตย์ มีความอดทน นับได้ว่าการวิจัยมีบทบาทและความสำคัญทั้งในการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ การพัฒนาคนและพัฒนางาน และส่งผลไปสู่การพัฒนาประเทศ (จรัส สุวรรณเวลา , 2545)

บทบาทของการวิจัยกับการศึกษา

จรัส สุวรรณเวลา (2545) ได้วิเคราะห์ถึงบทบาทการวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษาในด้านการวิจัยเป็นเครื่องมือทางการศึกษา ประการแรก เป็นการสร้างความรู้ เป็นเป้าหมายเบื้องต้นของงานวิจัยที่มีผลผลิตเป็นความรู้ใหม่ ทั้งที่เป็นความรู้สากล และความรู้เฉพาะกรณี อันจะเป็นประโยชน์เพื่อประกอบเป็นฐานความรู้ (การวิจัยพื้นฐาน) หรือใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนา (การวิจัยประยุกต์) การศึกษาจึงสร้างคนที่มีความรู้ สามารถสร้างความรู้ใหม่ได้ ทำให้แก้ปัญหาของตน และการทำงานได้ ตลอดจนสร้างความสามารถในการแข่งขันของตน ของงาน และของชาติ

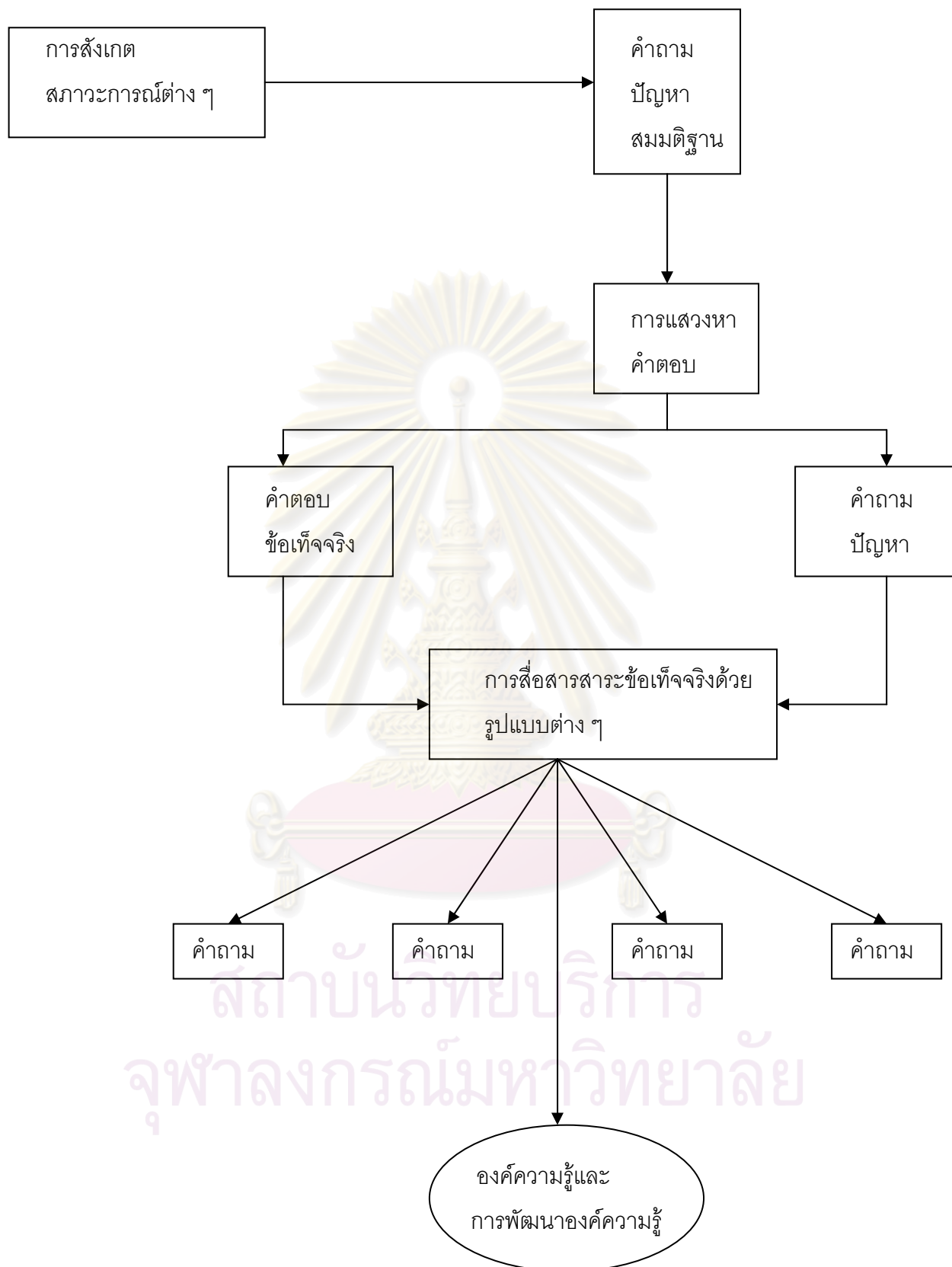
ประการที่สอง การวิจัยใช้ในลักษณะสร้างคุณลักษณะของคน เช่น วิจัยรณญาณ การใช้เหตุผล นวัตกรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความใจกว้าง รับฟังผู้อื่น และปรับเปลี่ยนได้ การสื่อสารทางวิชาการ ตลอดจนจรรยาบรรณทางวิชาการ

ประการที่สาม การวิจัยสร้างความสามารถจัดการความรู้ การวิจัยเป็นเครื่องมือเข้าถึงความรู้ สามารถค้นคว้าจากเอกสาร จากห้องสมุดและจากอินเทอร์เน็ตได้ แล้วสามารถย่อยความรู้เพื่อจัดการกับความรู้ที่มีอยู่มากและเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว โดยสามารถประเมินความเชื่อถือได้ความคุ้มค่า แล้วสามารถปรับให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับใช้ได้ง่าย กระบวนการเหล่านี้ต้องอาศัยกระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ

ประการที่สี่ การวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างพลัง (empowerment) ผู้ที่สามารถรู้จักตนเอง และสามารถจัดการกับตนเองและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง การวิจัยเป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยต้องคิดกระทำ และสื่อสารอย่างมีระบบ โดยใช้ปัญญาเป็นฐาน จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถยืนหยัดด้วยตนเองได้อย่างอิสระ

การศึกษาที่จะช่วยในการพัฒนาคนก็คือ การศึกษาด้วยวิธีวิจัย สุดาพร ลักษณะินาวิน (2539) ได้แสดงทัศนะไว้ในการประชุมทางวิชาการเรื่อง “การศึกษากับการวิจัย เพื่ออนาคตของประเทศไทย” ไว้ว่าการศึกษาและการวิจัยเป็นเรื่องเดียวกัน การให้การศึกษาด้วยวิธีวิจัยไม่ใช่ให้ความรู้หรือถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนแต่ประการเดียว แต่จะต้องเป็นการชี้แนะชักจูงให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาคำตอบได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังได้เสนอคุณลักษณะอันจะเกิดจากการศึกษาด้วยวิธีวิจัย มี 4 ประการ คือ ประการแรกมีความสามารถในการสังเกต ประการที่สองมีความสามารถในการถาม ประการที่สามมีความสามารถในการแสวงหาคำตอบ และประการที่สี่มีความสามารถในการตอบ คือ ความสามารถทางภาษาในการสื่อสารสาระข้อเท็จจริงให้ผู้อื่นทราบแสดงความสัมพันธ์ของคุณลักษณะทั้ง 4 ประการดังกล่าวได้ด้วยแผนภาพที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สูดาพร ลักษณะียนาวิน (2539)

แผนภาพที่ 1 ความคิดเกี่ยวกับการให้การศึกษาด้วยวิธีวิจัย

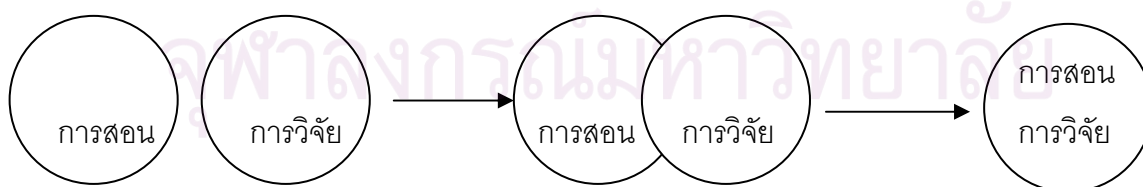
ไพฑูรย์ ลินลาวัฒน์ (2546) ได้เสนอแนวคิดหลักของการสอนที่เน้นการวิจัยเป็นฐานไว้ 2 ประการ ประกอบด้วย

1. เนื้อหาที่ได้จากการวิจัย
2. กระบวนการวิจัย

เนื้อหาที่ได้จากการวิจัย หมายความว่า ผลของงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งมีคำตอบแล้ว แต่ยังไม่แน่ใจหรือยังสงสัย เมื่อยังมีคำตอบก็จะมีคำถามสำหรับให้ทำการวิจัยค้นคว้าต่อไป ฉะนั้นในแง่ของการสอนในเชิงวิจัยนั้น สิ่งที่ได้จากผลการวิจัยจะเป็นคำตอบส่วนหนึ่งและนำไปสู่คำถามต่อไปอีกส่วนหนึ่ง ถ้าผู้สอนนำคำตอบมาแล้ววิเคราะห์จนกระทั่งตั้งคำถาม หลังจากนั้นให้ผู้เรียนไปหาคำตอบเอง ผู้เรียนจะได้กระบวนการวิจัยพร้อมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้จักที่จะไปตั้งคำถามยกประเด็นปัญหา และวิธีที่จะได้มาซึ่งคำตอบเอง เมื่อได้มาซึ่งคำตอบแล้ว นำมาวิเคราะห์ พิจารณา และประเมินหาคำตอบต่อไป

การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย คือ การสอนเนื้อหาวิชาตามศาสตร์ กระบวนการ และทักษะที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานมาจากกระบวนการวิจัย การเรียนการสอนและการวิจัยสามารถผสมผสานกันได้โดยผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยเป็นวิธีสอนวิธีหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีคุณลักษณะของนักวิจัย และสร้างองค์ความรู้ของตนเอง

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ทศนีย์ บุญเต็ม (2546) ได้ให้แนวคิดที่มาของการสอนแบบ Research Based Learning (RBL) คือ การทำการสอนวิธีหนึ่งโดยเป็นการสอน และทำการวิจัยไปพร้อมกัน ผสมผสานกลมกลืนกันเพื่อให้ผู้เรียนได้ทั้งศาสตร์ ทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การสอนแบบ RBL ในลักษณะของรูปแบบการสอน เป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสอน อันได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน การประเมินผล รวมถึงกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ

ที่มา : สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทศนีย์ บุญเต็ม (2546)

แผนภาพที่ 2 แนวคิดที่มาของการสอนแบบ RBL

แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน

อมรวิชาติ นาคทรพรพ (2546) ได้ให้แนวทางการเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐานไว้ว่าการเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐานมีฐานคิดและความเชื่อมาจากกลุ่มทฤษฎี Constructivism ที่มีความเชื่อในกระบวนการสร้างความรู้ในตนของคนเรา การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้าง (construct) ความรู้จากการสัมพันธ์สิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมปะติดปะต่อเป็นโครงสร้างทางสติปัญญาของคนเรา หัวใจของการสอนแบบวิจัยก็คือการส่งเสริมกระบวนการสร้างความรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องที่ศึกษาโดยยึดระเบียบแบบแผนของการวิจัยเป็นกรอบการเรียนรู้ มีการบูรณาการเนื้อหาและวิธีการสอนและใช้แนวการสอนที่อิงปัญหาในชีวิตและสังคม มีการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ภาคปฏิบัติในเรื่องที่ศึกษา ซึ่งเชื่อว่ากระบวนการเรียนรู้และองค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้จะมีคุณค่าและถาวรมากกว่าเป็นเพียงการรับรู้ (passive learning) หากเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนมาเป็นการเรียนรุก (active learning) โดยอาศัยการวิจัยเป็นสื่อสร้างความรู้ในเรื่องที่ผู้เรียนสนใจใคร่รู้จริง ๆ

แนวคิดและทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism)

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึมมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สำคัญคือทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของปีอาร์เจ (Piaget) โดยปีอาร์เจเชื่อว่าการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่แรกเกิดจะมีผลทำให้ระดับสติปัญญาของบุคคลนั้นพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ปีอาร์เจมีแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลว่าเกี่ยวข้องกับกระบวนการพื้นฐาน 2 ประการ คือ

1. การจัดระบบโครงสร้างความรู้ (organization) เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้รวบรวมจัดระบบ เรียบเรียงประสบการณ์และความคิดของตนเองอย่างอัตโนมัติ
2. การปรับขยายโครงสร้างความรู้ (adaptation) เป็นกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ปีอาร์เจเชื่อว่าการปรับตัวของบุคคลประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 2 กระบวนการคือ กระบวนการแรก การดูดซับ (assimilation) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและตีความข้อมูลที่ได้รับรู้ใหม่สอดคล้องกับโครงสร้างความรู้เดิมของตนเอง ประการที่สอง การปรับให้เหมาะสม (accommodation) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและปรับโครงสร้างความรู้เดิมของตนเองให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับรู้ใหม่ซึ่งขัดแย้งกับความรู้เดิมนั้น

ในด้านการเรียนรู้ของบุคคลพ็อร์เจ (McCown and Roop, 1912; Woolfolk, 1993 อ้างถึงใน สุมาลี กาญจนชาติ, 2543) มีความเชื่อว่าการที่บุคคลมีพัฒนาการทางสติปัญญาช้าเร็วแตกต่างกัน นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 อย่างคือ

1. วุฒิภาวะ (maturation) พ็อร์เจเชื่อว่าการมีพัฒนาการทางร่างกาย อวัยวะรับสัมผัสและระบบประสาทที่มีความพร้อม มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล

2. ประสบการณ์ (experience) พ็อร์เจเชื่อว่าการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทำให้เกิดการสั่งสมของประสบการณ์ในบุคคลนั้น ๆ พ็อร์เจได้แบ่งประสบการณ์ของบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือประสบการณ์ที่เนื่องมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (physical environment) และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการคิดหาเหตุผลทางคณิตศาสตร์ (logical-mathematical)

3. การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (social transmission) เป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้รับและเรียนรู้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมด้านบุคคล ประเพณีและวัฒนธรรม ฯลฯ พ็อร์เจเชื่อว่าประสบการณ์ทางสังคมที่บุคคลแต่ละคนได้รับจะส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น

4. กระบวนการพัฒนาสมดุล (equilibration) เป็นกลไกในการปรับโครงสร้างความรู้ของบุคคลให้อยู่ในภาวะสมดุล เมื่อบุคคลเกิดความขัดแย้งทางความคิดบุคคลจะพยายามลดความขัดแย้งดังกล่าวโดยหาเหตุผลให้กับความคิดที่ขัดแย้งกันหรือหาข้อมูลเพิ่มเติม ฯลฯ กระบวนการพัฒนาสมดุลจึงเป็นกระบวนการกำกับตนเอง (Self-regulation) ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและทำให้เกิดภาวะสมดุลระหว่างโครงสร้างความรู้เดิมกับข้อมูลที่ได้รับใหม่

จากแนวคิดของพ็อร์เจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า บุคคลแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนจึงต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับความสามารถของแต่ละบุคคล

Savery & Duffy, (1996) ให้ความหมายหลักของทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ ๆ ได้โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ก่อน ๆ ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่ม ควรกำหนดหัวข้อให้กว้าง ชับซ้อนและท้าทาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในการแก้ปัญหา

Fosnot (1996) ให้ความหมายหลักของทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มไว้ว่าเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และการเรียนรู้โดยอาศัยพื้นฐานทางจิตวิทยา ปรัชญา และมนุษยวิทยา ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มอธิบายว่าความรู้เป็นสิ่งชั่วคราวสามารถพัฒนาได้ถูกสร้างขึ้นมาจากภายในตัวตน โดยอาศัยสื่อกลางทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มนี้เป็นกระบวนการที่สามารถควบคุมไว้ได้ด้วยตนเองในการเชื่อมต่อระหว่างความรู้เดิมที่มีอยู่กับความรู้ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมเป็นการ

สร้างตัวแทนใหม่และเป็นการสร้างโมเดลความรู้ด้วยความจริง โดยคนเป็นผู้สร้างความหมายด้วย เครื่องมือและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมและเป็นการประนีประนอมความหมายที่สร้างขึ้นโดยผ่าน กิจกรรมทางสังคม และผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

Martin Brine (1999) ได้กล่าวถึงทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ไว้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเอง และสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับเข้ากับ สถานการณ์ใหม่ ๆ ผลจากการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนมุ่งความสนใจด้านความคิดเกี่ยวกับการ เรียนรู้ของผู้เรียนโดยความรู้นั้นเป็นความรู้อิสระที่เกิดจากการสร้างด้วยประสบการณ์ของผู้เรียน

ใจทิพย์ ณ สงขลา (2542) ได้กล่าวว่าคอนสตรัคติวิสต์เป็นการเรียนการสอนอีกลักษณะหนึ่ง ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการเรียนการสอนมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเติมจากความรู้และ ประสบการณ์ที่มีมาก่อนของผู้เรียนซึ่งแตกต่างกันและเน้นบทบาทของแรงจูงใจจากภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนมีทักษะในการตรวจสอบและควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนจะอยู่ที่ รายบุคคลซึ่งไม่สามารถใช้เกณฑ์วัดในเชิงปริมาณ

ทศนา เขมมณี (2546) กล่าวว่า ทฤษฎี constructivism เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นประสบการณ์ เฉพาะตนในการสร้างความหมายของสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

จากแนวคิดและทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่นักการศึกษากล่าวถึงสรุปได้ว่าทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และการเรียนรู้โดยอาศัยพื้นฐานทางจิตวิทยา เป็นการเรียนรู้โดยเน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนำความรู้ที่มี อยู่มาเชื่อมโยง ตรวจสอบกับสิ่งใหม่ ๆ

การสอนตามแนว constructivism

เนื่องจากการสอนตามแนว constructivism ได้มีการพัฒนาขึ้นไว้หลากหลาย Driver และ Oldham (Driver and Oldham, 1986 อ้างถึงในพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2544) กล่าวว่าผู้เรียนควรจะ เรียนเนื้อหาสาระไปพร้อมกับการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ Driver และ Oldham ได้ระบุ ลักษณะและขั้นตอนของการสอนตามแนว constructivism ไว้ว่าเป็นการสอนที่ประกอบด้วย

1. ขั้นนำ (orientation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจในการเรียน บทเรียน
2. ขั้นล้วงความคิด (elicitation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน วิธีการให้ผู้เรียนแสดงออก อาจทำได้โดยการอภิปรายกลุ่ม การให้ผู้เรียนออกแบบ ไปสเตอร์ หรือการให้ผู้เรียนเขียนเพื่อแสดงความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่

3. ขั้นปรับเปลี่ยนแนวความคิด (turning restructuring of ideas) นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญของบทเรียนแบบ constructivism ขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.1 ทำความกระจ่างและแลกเปลี่ยนความคิด (clarification and exchange of ideas) ผู้เรียนจะเข้าใจได้ดีขึ้น เมื่อได้พิจารณาความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างความคิดของตนเองกับของคนอื่น

3.2 สร้างความคิดใหม่ (construction of new ideas) จากการอภิปรายและการสาธิตผู้เรียนจะเห็นแนวทาง รูปแบบ วิธีการที่หลากหลายในการตีความปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ แล้วกำหนดความคิดใหม่

3.3 ประเมินความคิดใหม่ (evaluation of the new ideas) โดยการทดลองหรือการคิดอย่างลึกซึ้ง ผู้เรียนควรหาแนวทางที่ดีที่สุดในการทดสอบความคิด ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนอาจจะรู้สึกไม่พึงพอใจความคิดความเข้าใจที่เคยมีอยู่ เนื่องจากหลักฐานการทดลองสนับสนุนแนวคิดใหม่มากกว่า

4. ขั้นนำความคิดไปใช้ (application of ideas) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีโอกาสใช้แนวคิดหรือความรู้ความเข้าใจที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย

5. ขั้นทบทวน (review) เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้เรียนจะได้ทบทวนว่า ความคิดความเข้าใจของเขาได้เปลี่ยนไป โดยการเปรียบเทียบความคิดเมื่อเริ่มต้นบทเรียนกับความคิดของเขาเมื่อสิ้นสุดบทเรียน

นอกจากนี้ Driver และ Bell (Driver and Bell, 1986 อ้างถึงในพิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544) กล่าวว่าการสอนตามแนว constructivism เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสำคัญของความรู้เดิมความได้สรุปแนวคิดการเรียนรู้ตามแนว constructivism ว่ามีลักษณะดังนี้

1. ผลลัพธ์ (outcomes) ของการเรียนรู้ ไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมของผู้เรียนด้วย

2. การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมาย (construction of meanings) ผู้เรียนตีความสิ่งต่าง ๆ จากความรู้เดิมที่มีอยู่มากกว่าการรับฟังจากคนอื่น

3. การสร้างความหมายเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ (active process)

4. ความหมายที่สร้างขึ้น เมื่อประเมินแล้วอาจเป็นที่ยอมรับหรือไม่เป็นที่ยอมรับก็ได้

5. ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน

(Research based learning : RBL) พบว่ามีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายและแต่ละรูปแบบ

การสอนจะมีการใช้ร่วมกัน รูปแบบการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน (research based learning) มีดังนี้คือ การเรียนรู้โดยการนำตนเอง (self-directed learning) กระบวนการเรียนรู้ด้วยกลุ่มสัมพันธ์ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (problem based learning) กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสืบสอบ (inquiry) (จรัส สุวรรณเวลา, 2545 ; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2546 ; ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2546 ; อาชัญญา รัตนอุบล, 2546) ผู้วิจัยจึงนำเสนอรูปแบบการสอนที่มีวิจัยเป็นฐานแบบต่าง ๆ โดยสังเขป ดังนี้

การเรียนรู้โดยการนำตนเอง (Self-Directed Learning)

Malcolm Knowles (1975) ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการนำตนเอง (self-directed learning) ว่าเป็นกระบวนการที่คนคิดริเริ่มเรียนรู้โดยตนเองหรือจากการช่วยเหลือของบุคคลอื่นก็ตามแล้ววิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ ดำเนินการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสามารถประเมินผลการเรียนรู้นั้น ๆ การเรียนรู้แบบที่นำตนเองเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างความต้องการความรู้ (knowledge) และทักษะ (skill) เป็นการอธิบายว่า การเรียนรู้ของบุคคลนั้นถูกกระตุ้นและชี้นำด้วยตนเองทำให้มีการดำเนินการในด้านการวางแผน การจัดระบบระเบียบ การควบคุมและการประเมินกระบวนการเรียนรู้อย่างอิสระและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่และการชี้นำตนเองในการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ (Straka and Others, 1996)

1. การบ่งชี้ความต้องการจำเป็น ในการเรียนรู้ (definition of need)
2. สร้างกลยุทธ์ในการเรียนรู้ (strategies)
3. การควบคุมการปฏิบัติการเรียนรู้ (action control)
4. การประเมินผลการเรียนรู้ (evaluation)

อาชัญญา รัตนอุบล (2546) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้โดยการนำตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่อาจเข้าถึงได้ด้วยสื่อทั้งเอกสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสมรรถนะพื้นฐานของการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต เป็นการใช้ขั้นตอนแรกของการวิจัยในขั้นตอนของการทบทวนเอกสาร ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มด้วยตนเอง จึงเป็นผู้ที่เรียนอย่างตั้งใจมีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจในการเรียนสูงสามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับคำสั่งแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ การเรียนรู้โดยการนำตนเองยังสอดคล้องกับการพัฒนาทางจิตวิทยาและกระบวนการทางธรรมชาติของมนุษย์ เช่น เมื่อตอนเป็นเด็กต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการตัดสินใจแทนให้ เมื่อบุคคลเติบโตจะค่อย ๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเองและชี้นำตนเองได้มากขึ้น สอดคล้องกับพัฒนาการใหม่ทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการทางวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ การเรียนการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ การพัฒนาของรูปแบบ

ทางการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ล้วนแต่ผลึกภาวะความรับผิดชอบผู้เรียนให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นสำคัญ การเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นสาเหตุนำไปสู่ความจำเป็นทางการศึกษาและเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (Knowles, 1980 อ้างถึงใน อาชัญญา รัตนอุบล, 2546)

กระบวนการเรียนรู้ด้วยกลุ่มสัมพันธ์

กระบวนการเรียนรู้ด้วยกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการสร้างความเข้าใจและสร้างวิจรรณญาณในการ วิเคราะห์ และสังเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ในแต่ละเรื่อง การร่วมกันอภิปรายในกลุ่มด้วยเหตุผล สร้างความเข้าใจตลอดจนวิจรรณญาณและความสามารถในการเลือกข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการ แก้ปัญหา การเรียนรู้ในกลุ่มในรูปการสัมมนาที่ครูไม่ได้ทำบทบาทเพียงผู้บอกความรู้ แต่เป็นผู้ชี้แนะ แนวทางให้ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มดำเนินต่อไปอย่างถูกต้องเหมาะสม

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2536) กล่าวถึงกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ คือ กระบวนการทำงานของกลุ่มนั่นเอง ซึ่งหมายถึงความพยายามในการทำงานของสมาชิก ตามหน้าที่ของแต่ละคนที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สมาชิกจะต้องให้เหตุผล สถิติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การ อภิปราย ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม ดังนั้นบุคคลจึงมีความเจริญงอกงามมีการ แก้ปัญหา มีการร่วมมือกัน สิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

จากความหมายของกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีผู้เสนอไว้ สรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของกลุ่มคน ที่มีผลกระทบต่อกันและกันโดยเฉพาะใน สถานการณ์ที่ต้องทำงานร่วมกัน การศึกษาเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ จึงเป็นการศึกษาความรู้ที่จะช่วยให้คน สามารถที่จะทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการขั้นตอน วิธีการ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มที่จะช่วยให้การดำเนินการกลุ่ม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากบุคคลมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกลุ่มสัมพันธ์อย่างดีแล้วย่อม แสดงพฤติกรรมที่เอื้ออำนวยให้กลุ่มเกิดกระบวนการที่ดีในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

องค์ประกอบของกระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่มสัมพันธที่ดีจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการทำงานกลุ่มดังนี้

1. ผู้นำ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะส่งผลต่อกิจกรรมที่ทำงานร่วมกันของกลุ่ม ผู้นำคือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำให้สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือความต้องการของกลุ่มได้ การทำงานร่วมกันจะดำเนินไปได้ผลมากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ หากกลุ่มใดมีผู้นำที่ดี กลุ่มนั้นย่อมมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมาก ทั้งนี้เพราะผู้นำที่ดีย่อมสามารถช่วยให้เกิดกระบวนการที่ดี โดยแสดงบทบาทหน้าที่ที่จำเป็นต่อกลุ่มได้อย่างเหมาะสม สามารถดึงความรู้และประสบการณ์จากสมาชิกแต่ละคนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่องานของกลุ่มให้สมาชิกแต่ละคนได้ทำงานที่ตนมีความถนัดและมีความสามารถและช่วยทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ช่วยในการสรุปการตัดสินใจหรือความคิดเห็นของกลุ่ม ช่วยกระตุ้นให้งานรุดหน้าโดยไม่เสียเวลานัก และประเมินผลงานของกลุ่มโดยสม่ำเสมอ

2. สมาชิกกลุ่ม ในการทำงานกลุ่ม หากกลุ่มมีผู้นำที่ถึงแม้จะดีเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าสมาชิกกลุ่มขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกที่ดี กลุ่มนั้นจะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ยาก หากสมาชิกกลุ่มทุกคนตระหนักในความสำคัญ มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และปฏิบัติในฐานะสมาชิกที่ดีของกลุ่มการดำเนินงานของกลุ่มก็จะประสบผลสำเร็จ

การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based learning)

เป็นการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและเฝหาความรู้เพื่อแก้ปัญหา เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม โดยให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้เรียนรู้ตามศาสตร์ ในสาขาวิชา การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาคือ (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545)

การเรียนรู้โดยการปฏิบัติด้วยตนเองช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดแบบวิจารณ์ญาณ และการคิดสร้างสรรค์ (<http://www.samford.edu/pbl.htm>) ลักษณะที่สำคัญของ problem based learning คือ

1. การเรียนรู้เกิดจากผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learning is student centered)

2. การเรียนรู้เกิดขึ้นในกลุ่มย่อย (learning occurs in small student groups)
3. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือเป็นผู้แนะนำ (teacher are facilitators or guides)
4. ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ (problems from the organizing focus and stimulus for learning)
5. ปัญหาที่นำมาใช้มีลักษณะคลุมเครือไม่ชัดเจนสามารถแก้ไขปัญหาได้หลายทาง (problem are a vehicle for the development of clinical problem-solving skills)
6. ผู้เรียนเป็นผู้แก้ปัญหาโดยการแสวงหาความรู้ ข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเอง (new information is acquired through self-directed learning) ประเมินผลจากสภาพการณ์จริง โดยดูจากความสามารถในการปฏิบัติ (authentic assessment)

การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะใฝ่รู้เพื่อแก้ปัญหาโดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และรู้จักการทำงานเป็นทีมภายในกลุ่มผู้เรียน โดยผู้สอนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับน้อยที่สุดในการเสริมสร้างให้เด็กมีทักษะและเข้าใจกระบวนการแก้ปัญหานั้น ครูจำเป็นต้องฝึกฝนให้เด็กรู้จักการสังเกตและพยายามให้เด็กหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ควรจัดประสบการณ์ให้เด็กหลาย ๆ ด้าน เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาของเด็กได้อย่างกว้างขวาง วิธีการแก้ปัญหของเด็ก ไม่ควรจำกัดแค่เพียงวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว เด็กอาจเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหแตกต่างกันไป แต่สิ่งที่สำคัญอย่างมากก็คือเด็กจะต้องเรียนรู้และเข้าใจปัญหานั้น ๆ อย่างแจ่มแจ้ง การที่เด็กได้ฝึกฝนในการแก้ปัญหาบ่อย ๆ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความชำนาญมากขึ้น และสามารถแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี

กลไกพื้นฐานในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

ในการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ การให้ผู้เรียนได้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ อย่างครบถ้วน 3 ประการ (อุษณีย์ เทพวรชัย, 2542) คือ

1. problem Based Learning คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นหลักในการแสวงหาความรู้ด้วยกลวิธีหาข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน อันเป็นการแก้ปัญหานั้น ๆ โดยผู้เรียนจะต้องนำปัญหามาเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ความคิดที่มีเหตุผล และการแสวงหาความรู้ใหม่ กระบวนการเรียนรู้แบบ problem Based Learning สามารถเกิดขึ้นได้กับการเรียนรายบุคคล หรือการเรียนกลุ่มย่อยได้ แต่การเรียนแบบกลุ่มย่อยจะช่วยให้รวบรวมแนวความคิดในการแก้ปัญหาได้กว้างขวางมากกว่า

2. self Directed Learning คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการใช้ความรู้ความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบทั้งในด้านการกำหนดการ

ดำเนินงานของตนเอง ยอมรับผิดชอบงานของตนเองที่มีต่อกลุ่ม คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประเมินผลตนเอง ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์งานของตนเองด้วย

3. small Group Learning คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการทำงานกลุ่มกับผู้อื่นเป็นทีมและยอมรับประโยชน์ของการทำงานร่วมกันในการค้นคว้าหาแนวคิดใหม่ ๆ

กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสืบสอบ (Inquiry)

กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสืบสอบ (Inquiry) เป็นการสอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนสรุปความได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนตั้งคำถามในการเรียนรู้แล้วพยายามหาคำตอบของคำถามนั้น ๆ หรือแก้ปัญหา นั้น ๆ โดยผู้สอนทำหน้าที่ในการกระตุ้นให้เกิดคำถาม และการค้นคว้าเพื่อหาคำตอบ อันนำไปสู่การที่ผู้เรียนสรุปข้อความรู้อย่างได้ด้วยตนเอง

การสอนแบบสืบสอบ (Inquiry Training) เป็นการสอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนสรุปข้อความรู้อย่างได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องใช้คำถามเป็นหลักแล้วพยายามหาคำตอบหรือแก้ปัญหา โดยผู้สอนมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้หรือคำตอบ เพื่อแก้ปัญหาและหาข้อสรุปด้วยตนเอง

การเรียนการสอนแบบสืบสอบเน้นทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่แสวงหามาได้ (พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์, 2541) การสอนแบบสืบสอบยอมรับและใช้หลักการที่ว่าครูไม่สามารถสอนนักเรียนทุกคนให้รู้เรื่องเดียวกันเท่าเทียมกัน แต่ครูสามารถให้นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถหรือมีทักษะที่จำเป็นที่นักเรียนใช้แก้ปัญหาด้วยตนเองได้ตลอดไป

ในการเรียนการสอนแบบสืบสอบ ครูจะมีบทบาทเป็นวิทยากร เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิด และเป็นผู้แนะแนวทางให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ครูไม่ใช่ผู้นำความรู้มาเสนอหรือยึดเยียดให้แก่ นักเรียน

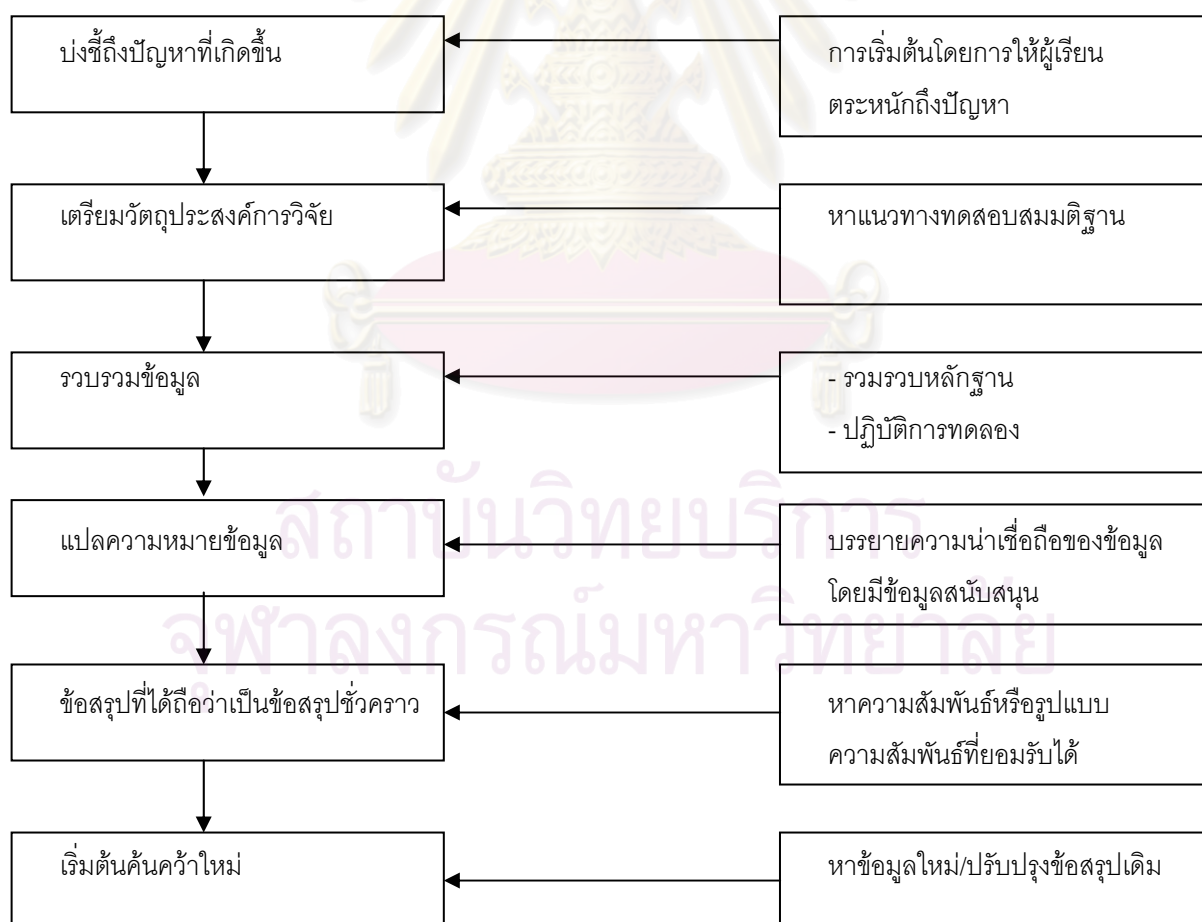
บทบาทของนักเรียน

ในการเรียนการสอนแบบสืบสอบ นักเรียนจะต้องแสดงความสามารถดังต่อไปนี้

- กำหนดปัญหาได้อย่างชัดเจน
- กำหนดข้อสมมติฐานเพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหา
- เลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนทดสอบสมมติและแยกข้อเท็จจริงจากข้อสมมติฐานได้
- ตีความหมายข้อมูลต่าง ๆ ที่หามาได้

- จำแนกข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้
- สามารถเข้าใจความคิดและสัมพันธ์ความคิดเห็นจากข้อความที่อ่าน
- สรุปย่อหรืออธิบายใจความที่ค้นคว้าได้ด้วยถ้อยคำสำนวนของตนเอง
- มองเห็นอคติและการให้เหตุผลที่ใช้อารมณ์มากกว่าหลักการที่ปรากฏในข้อมูล
- ใช้ตรรกในการตัดสินข้อมูล
- ประเมินความคิดเห็นหรือทฤษฎีโดยการใช้เกณฑ์เป็นเครื่องมือ
- สามารถทำนายผลต่อเนื่องของข้อสรุปของปัญหาแต่ละปัญหา
- ใช้ประโยชน์ของข้อมูลที่ทดสอบสมมติฐานเสนอข้อสรุปของปัญหาที่ศึกษา
- แสดงให้เห็นความสามารถที่จะใช้กระบวนการสืบสอบด้วยตนเองต่อไปเมื่อเผชิญกับปัญหาใหม่

Donal C. Orlich and other (2001) ได้กล่าวว่า การสอนแบบสืบสอบ เป็นการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ช่วยให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้จากปัญหา และเป็นวิธีการพัฒนาการทักษะการคิดขั้นสูงต่อไป มีขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอนดังแสดงในแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการเรียนการสอนแบบสืบสอบ

5.3 รูปแบบวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน

ไพฑูริย์ สินลาร์ตน์ (2546) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน (research based learning : RBL) สรุปได้ว่า กระบวนการที่ได้จากการวิจัยนั้น ถ้าได้คำตอบแล้วมาบอกให้ผู้เรียนฟังเพียงอย่างเดียวก็เป็นการเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน (research based learning) ส่วนหนึ่ง โดยผู้เรียนไม่ได้เป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ขึ้น แต่ถ้าผู้สอนนำผลการวิจัยแล้วมาวิเคราะห์จนนำไปสู่คำถามใหม่ หลังจากนั้นผู้เรียนเป็นผู้ไปหาคำตอบเองในการหาคำตอบของคำถามใหม่นั้นผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการวิจัยในการแสวงหาคำตอบพร้อมกันไป จุดมุ่งหมายของการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน (research based learning) คือผู้เรียนรู้จักที่จะตั้งคำถามเอง รู้จักยกประเด็นปัญหา ให้รู้จักวิเคราะห์ปัญหาที่เผชิญเอง และท้ายที่สุดให้รู้วิธีที่ได้มาซึ่งคำตอบเองแล้ว จะต้องวิเคราะห์พิจารณาแล้วประเมินแล้วหาคำตอบใหม่ต่อไป โครงสร้างการจัดการเรียนรู้แบบการใช้การวิจัยเป็นฐานนำเสนอในแผนภาพที่ 4

รูปแบบ	1	2	3	4
แนวคิดพื้นฐาน	คำถาม ↕ คำตอบ	คำถาม ↕ คำตอบ	คำถาม ↕ คำตอบ	คำถาม ↕ คำตอบ
เป้าหมาย	จำทำ/ใช้	ข้อมูล/ปัญหา/ ผล	แสวงหา / ติดตามการสอน	คิด/ค้น/แสวงหา
วิธีสอน	บรรยาย Lecture	นำอภิปราย Publication	แนะนำ Practice	ให้คำปรึกษา Research
ผู้สอน	ผู้ปฏิบัติ (Operator)	ผู้ปฏิบัติ (Operator)	ผู้ปฏิบัติ (Operator)	ผู้จัดการ (Manager)

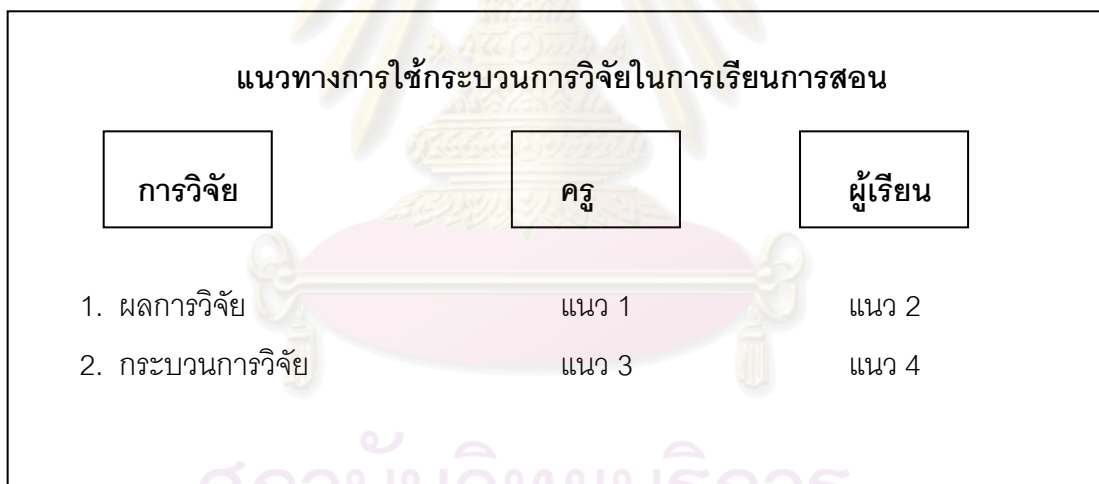
ที่มา : ไพฑูริย์ สินลาร์ตน์ (2546)

แผนภาพที่ 4 การรวมการจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน

จากแผนภาพที่ 4 อธิบายได้ดังนี้

- รูปแบบที่ 1 เป้าหมายของการสอนเพื่อ นำความรู้ไปใช้ มุ่งให้ผู้เรียนจำ ทำและใช้ ผู้สอนจะนำการวิจัยมาบรรยายให้ผู้เรียนฟัง เป็นการตอบคำถามที่มีอยู่
- รูปแบบที่ 2 ผู้สอนเป็นผู้นำผลการวิจัยจากที่วิจัยเองหรือคิดค้นคว้ามาอภิปรายเพื่อ แสวงหาความรู้และข้อมูลใหม่ ๆ มุ่งตั้งคำถามมากขึ้น
- รูปแบบที่ 3 ผู้สอนจะมีบทบาทในการแนะนำให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการวิจัย เพื่อมุ่งหา ความรู้ใหม่มากขึ้น
- รูปแบบที่ 4 ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้จัดการให้คำปรึกษา ให้ผู้เรียนทำการวิจัยค้นคว้า ด้วยตนเอง โดยการตั้งคำถามและให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็น สำคัญ

ทิตินา แคมมณี (2547) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยเน้น กระบวนการวิจัยไว้ว่า กระบวนการวิจัยคือวิธีวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัย และผลการวิจัยก็คือผลที่ ได้มาจากการดำเนินการ ดังนั้นแนวทางการใช้การวิจัยในการเรียนการสอน ดังแสดงในแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 แนวทางการใช้การวิจัยในการเรียนการสอน

แนวทางการใช้การวิจัยในการเรียนการสอนมี 4 แนวทางคือ

- แนวทางที่ 1 ครูใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน
- แนวทางที่ 2 ผู้เรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน
- แนวทางที่ 3 ครูใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน
- แนวทางที่ 4 ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน

5.4 บทบาทของครูและผู้เรียนที่เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบการใช้วิจัยเป็นฐาน

ทิตินา แชมมณี (2547) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูและผู้เรียนที่เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบการใช้วิจัยเป็นฐาน ดังนี้

แนวทางการใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
<p><u>แนวทางที่ 1</u></p> <p>ครูใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน</p> <p>ครูใช้ผลการวิจัยประกอบการเรียนการสอน เนื้อหาสาระต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนมีขอบเขตของความรู้ ได้ความรู้ที่ทันสมัย และคุ้นเคยกับแนวคิดการวิจัย</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ครูสืบค้นแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสาระที่สอน • ครูศึกษางานวิจัย ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ • ครูเลือกผลงานวิจัยที่เหมาะสมกับสาระที่สอน และวัยของผู้เรียน • ครูนำผลการวิจัยมาใช้ <ul style="list-style-type: none"> - ประกอบเนื้อหาสาระที่สอนเสริมให้ผู้เรียนได้ความรู้เพิ่มขึ้น เช่น ครูนำผลงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องพืชหรือสุขภาพมาเสริมสาระการเรียนรู้ <p>ดังกล่าว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เช่น ครูอ่านผลการวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีความคาดหวังและนำมาใช้กับนักเรียนเป็นต้น <ul style="list-style-type: none"> • ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับผลการวิจัย กระบวนการวิจัย ความสำคัญของการวิจัย • ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้เกี่ยวกับผลการวิจัย กระบวนการวิจัย ควบคู่กับการเรียนรู้ตามปกติ 	<ul style="list-style-type: none"> • เรียนรู้เนื้อหาสาระโดยมีผลการวิจัยประกอบ ทำให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเรื่องของ การวิจัย การแสวงหาความรู้ การใช้เหตุผล • อภิปรายประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลการวิจัย กระบวนการวิจัย ความสำคัญของการวิจัย

แนวทางการใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
<p>แนวทางที่ 2</p> <p>ผู้เรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน</p> <p>การให้ผู้เรียนสืบค้น และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาระที่เรียนด้วยตนเอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ครูสืบค้นแหล่งข้อมูลและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาระที่สอน • ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ เกิดข้อสงสัย อยากรู้ อยากแสวงหาคำตอบของข้อสงสัย • ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล และงานวิจัยที่ผู้เรียนจะต้องสืบค้นเพื่อการศึกษาหาความรู้ รวมทั้งคัดเลือกงานวิจัยที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน • ครูนำผลการวิจัยมาใช้ <ul style="list-style-type: none"> - ประกอบเนื้อหาสาระที่สอนเสริมให้ผู้เรียนได้ความรู้เพิ่มเติม - ประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน • ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับผลการวิจัยกระบวนการวิจัย ความสำคัญของกระบวนการวิจัย • ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้เกี่ยวกับผลการวิจัย กระบวนการวิจัย ควบคู่กับการเรียนรู้ตามปกติ 	<ul style="list-style-type: none"> • แสวงหา สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาระที่เรียนรู้ตามความสนใจของตน • ศึกษารายงานวิจัยต่าง ๆ โดยฝึกทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น เช่น ทักษะการอ่าน งานวิจัย การสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย • นำเสนอสาระของงานวิจัยอย่างเชื่อมโยงกับสาระที่กำลังเรียนอยู่ • อภิปรายประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลการวิจัย กระบวนการวิจัย ความสำคัญของการวิจัย • ประเมินตนเองเกี่ยวกับเกี่ยวกับทักษะการอ่านรายงาน และ การเรียนรู้เกี่ยวกับผลการวิจัย กระบวนการวิจัย

แนวทางการใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
<p><u>แนวทางที่ 3</u></p> <p>ครูใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน</p> <p>ครูใช้กระบวนการวิจัย อาจจะเป็นบางขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสาระการเรียนการสอนและวัยของผู้เรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ครูพิจารณาวัตถุประสงค์ และสาระที่จะให้แก่ผู้เรียน และวิเคราะห์ว่าสามารถใช้ขั้นตอนใดได้บ้างในการสอน ซึ่งอาจจะใช้กระบวนการวิจัยบางขั้นตอนหรือครบทุกขั้นตอน • ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย ขั้นตอนการวิจัยที่กำหนดเพื่อการเรียนรู้สาระที่ต้องการตามแผน • ครูดำเนินกิจกรรม โดยใช้กระบวนการวิจัย ขั้นตอนการวิจัยที่กำหนดเพื่อการเรียนรู้สาระที่ต้องการตามแผน • ครูฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามกระบวนการวิจัยให้แก่ผู้เรียน (ทักษะการระบุปัญหา ให้คำนิยาม ตั้งสมมติฐาน คัดเลือกตัวแปร การสุ่มตัวอย่าง ประชากร การสร้างเครื่องมือ การพิสูจน์ทดสอบ การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และการให้ข้อเสนอแนะ) • ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับผลการวิจัยกระบวนการวิจัย ความสำคัญของกระบวนการวิจัย • ครูสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการวิจัยของผู้เรียน และพิจารณาว่าควรเสริมทักษะด้านใดให้กับผู้เรียน • ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย และผลการวิจัยที่เกิดขึ้น • ครูวัดและประเมินทักษะกระบวนการวิจัย ควบคู่ไปกับผลการเรียนรู้สาระตามปกติ 	<ul style="list-style-type: none"> • เรียนรู้ตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยที่ครูกำหนด • ฝึกทักษะกระบวนการวิจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยที่ครูกำหนด • อภิปรายประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยที่ตนเองมีประสบการณ์ และผลการวิจัยที่เกิดขึ้น • ประเมินตนเองในด้านทักษะกระบวนการวิจัย และผลการวิจัยที่ได้รับ

แนวทางการใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
<p><u>แนวทางที่ 4</u></p> <p>ผู้เรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน</p> <p>ครูให้ผู้เรียนทำวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัย (ครบทุกขั้นตอน) ในการทำวิจัย เพื่อแสวงหาคำตอบหรือความรู้ใหม่ตามความสนใจของตน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ครูพิจารณาและวิเคราะห์วัตถุประสงค์และสาระการเรียนรู้ว่ามีส่วนใดที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถทำวิจัยได้ • ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถทำวิจัยได้ • ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจใฝ่รู้ • ครูฝึกทักษะกระบวนการวิจัยให้แก่ผู้เรียน (การระบุปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ ตั้งสมมติฐาน ออกแบบการวิจัย สร้างเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย) • ครูให้ผู้เรียนทำวิจัย • ครูสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการวิจัยของผู้เรียน • ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย และผลการวิจัยที่เกิดขึ้น • ครูวัดและประเมินทักษะกระบวนการวิจัยควบคู่ไปกับผลการเรียนรู้สาระตามปกติ 	<ul style="list-style-type: none"> • คิดประเด็นวิจัยที่ตนสนใจ • ฝึกทักษะกระบวนการวิจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินการ เช่น การระบุปัญหาวิจัย ตั้งสมมติฐาน ออกแบบการวิจัย สร้างเครื่องมือ ฯลฯ • ปฏิบัติการวิจัยตามกระบวนการวิจัยที่เหมาะสม • บันทึกความคิด และประสบการณ์ รวมทั้งข้อสังเกตต่าง ๆ ที่ตนเป็นประสพจากการดำเนินงาน • อภิปรายประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยที่เกิดขึ้น • ประเมินตนเองในด้านทักษะกระบวนการวิจัย

5.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย

ทิสนา แชมมณี (2547) กล่าวถึงกระบวนการวิจัยว่ามีด้วยกัน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง ขั้นตอนการระบุปัญหาวิจัย ขั้นตอนที่สอง ขั้นตอนการตั้งสมมติฐาน ขั้นตอนที่สาม ขั้นตอนที่สี่ ขั้นตอนที่ห้า ขั้นตอนที่หก ขั้นตอนที่เจ็ด ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่แปด ขั้นตอนที่เก้า ขั้นตอนที่สิบ ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลและขั้นตอนที่สิบเอ็ด ขั้นตอนที่สิบแปด ขั้นตอนสรุปผล ในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการวิจัยหรือใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้โดยทั่ว ๆ ไป ครูมักจัดให้ผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยทั้ง 6 ขั้น แต่จุดอ่อนที่พบก็คือ ครูมักไม่สอนหรือฝึกทักษะกระบวนการที่จำเป็นต่อการดำเนินการให้แก่ผู้เรียน ตัวอย่างเช่น ครูมักมอบหมายให้ผู้เรียนไปสืบค้นข้อมูลความรู้ หรือไปเก็บข้อมูล หรือสรุปข้อมูล โดยไม่ได้สอนหรือฝึกทักษะหรือสิ่งที่จำเป็นต่อการทำสิ่งนั้น จึงกล่าวได้ว่าเป็นการสั่งมากกว่าการสอน การสั่งเป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้กระบวนการเหล่านั้น ซึ่งผู้เรียนจะทำได้มากน้อยหรือดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูไม่ได้สอนเพราะการสอนหมายถึง การช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นจากระดับที่เป็นอยู่ ดังนั้นหากครูจะสอนกระบวนการวิจัย ครูจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าว ครูจำเป็นต้องช่วยเสริมทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ซึ่งทักษะเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นทักษะที่เรียกว่า ทักษะกระบวนการ ซึ่งอาจเป็นทักษะกระบวนการทางสติปัญญา เช่น ทักษะกระบวนการคิด หรือทักษะกระบวนการทางสังคม เช่น ทักษะการปฏิสัมพันธ์ ทักษะการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงบทบาทครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ดังนี้

กระบวนการวิจัย	บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย
1. ระบุปัญหาการวิจัย	ครูจะอย่างไรผู้เรียนจึงจะสามารถระบุปัญหาการวิจัยได้ชัดเจน - ครูควรสอนและฝึกทักษะการสังเกตปัญหา ตั้งคำถาม รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา และระบุปัญหาที่แท้จริง
2. ตั้งสมมติฐาน	ครูจะอย่างไรผู้เรียนจึงจะสามารถตั้งสมมติฐานได้ - ครูควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล หาสาเหตุ คาดเดาคำตอบของปัญหาอย่างมีหลักการและมีหลักฐานรองรับและตั้งสมมติฐานที่เหมาะสม
3. พิสูจน์ทดสอบสมมติฐาน	ครูจะอย่างไรผู้เรียนจึงจะสามารถพิสูจน์ ทดสอบสมมติฐานได้ - ครูควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการและวิธีการในการออกแบบการพิสูจน์ ทดสอบสมมติฐานที่เหมาะสมกับศาสตร์ของเรื่องที่วิจัย
4. รวบรวมข้อมูล	ครูจะอย่างไรผู้เรียนจึงจะสามารถพิสูจน์ ทดสอบสมมติฐานได้ - ครูควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการแสวงหาแหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมกับศาสตร์ของเรื่องที่วิจัย

กระบวนการวิจัย	บทบาทครูในการจัดการเรียนโดยเน้นกระบวนการวิจัย
5. วิเคราะห์ข้อมูล	ครูจะอย่างไรผู้เรียนจึงจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ - ครูควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการที่เหมาะสมกับศาสตร์ของเรื่องที่วิจัย ในการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้สถิติต่าง ๆ การกำหนดเกณฑ์การประเมินและการนำเสนอข้อมูล
6. สรุปผล	ครูจะอย่างไร ผู้เรียนจึงจะสามารถรวบรวมข้อมูลได้ - ครูควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาแหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการสร้างเครื่องมือที่เหมาะสม

6. วิธีการสอนแบบปกติในวิชาสังคมศึกษา

การเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษามีวิธีการอยู่หลากหลายวิธี ซึ่งนักการศึกษาในสายวิชาสังคมศึกษาได้ประมวลรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสังคมศึกษาได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังเช่น เอแมน , เมลิงเจอร์ และแพททริค (Ehman , Mehlinger and Patrick อ้างใน สิริวรรณ ศรีพหล , 2526 : 104-107) ได้เสนอรูปแบบการเรียนการสอนสังคมศึกษาไว้ 2 วิธี คือ

6.1 รูปแบบที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ (Exposition mode)

6.2 รูปแบบที่เน้นประสบการณ์แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Discovery mode)

6.1 รูปแบบที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ (Exposition mode) คือ การสอนที่ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลและเนื้อหาวิชาทั้งจากการถ่ายทอดจากผู้สอนโดยตรง และได้รับการอ่านเอกสารหรือสื่อต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น รูปแบบการสอนดังกล่าว จึงเป็นการเน้นที่ตัวครูในฐานะผู้ถ่ายทอดข้อมูลโดยตรง และเน้นวัสดุสาร ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบประเภทต่าง ๆ และสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะใช้วิธีการบรรยาย การบอก หรือ การอธิบาย การสาธิต ตลอดจนการใช้คำถาม โดยมีเป้าหมาย คือ การถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนโดยตรง ดังนั้น บทบาทของผู้สอนจะเป็นผู้กำกับการเรียนการสอน โดยการวางแผนการสอนทั้งหมด มีการควบคุมการเรียนการสอนในห้องเรียนและประเมินผลการเรียนจากการทดสอบเนื้อหาความรู้ที่ผู้สอนได้ถ่ายทอดผ่านมา ส่วนผู้เรียนจะมีบทบาทเพียงเป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน และทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่ผู้สอนกำหนดไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนจะอยู่ในฐานะผู้รับ ในขณะที่ผู้สอนจะเป็นผู้ให้อย่างเต็มที่

จากรูปแบบดังกล่าว สิริวรรณ ศรีพหล (2526 : 105) ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องของรูปแบบวิธีการสอนที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ อาทิเช่น

1. ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควร เพราะผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน พฤติกรรมของผู้เรียนจึงเฉื่อยชา ไม่ได้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริง
2. ข้อมูลเนื้อหาสาระจากผู้สอนที่ถ่ายทอดให้ผู้เรียน อาจไม่แน่ชัดในเรื่องความน่าเชื่อถือ ความทันสมัย
3. มีลักษณะเป็นการส่งเสริมผู้เรียนในแบบท่องจำ
4. เกิดความซ้ำซ้อนและซ้ำซากในการทบทวนเนื้อหาความรู้ เพราะเป็นประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนเคยเรียนรู้มาแล้ว

6.2 รูปแบบที่เน้นประสบการณ์แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Discovery mode)

คือ การสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการให้ความสำคัญต่อผู้เรียนในการเปิดโอกาสพัฒนาสติปัญญาของตนเองไปในระดับที่สูงขึ้น ทำให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีเหตุผล มีความคิดที่เป็นระบบระเบียบ รูปแบบดังกล่าวนี้จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีหลายวิธี อาทิเช่น

- การสอนแบบแก้ปัญหา
- การสอนแบบสืบสวนสอบสวน
- การสอนเพื่อสืบหาข้อเท็จจริง

แม้รูปแบบการศึกษาดังกล่าวจะมุ่งให้ความสำคัญที่ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง แต่บทบาทของผู้สอนก็มีความสำคัญ ซึ่ง สิริวรรณ ศรีพหล (2526 : 106 – 107) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. เป็นผู้เสนอปัญหาหรือประเด็นที่จะให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้
2. เป็นการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
3. เป็นผู้คอยให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา และคำแนะนำเกี่ยวกับการค้นหาข้อมูล
4. เป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือในการจัดหาอุปกรณ์ หรือ สื่อการสอนที่จำเป็นเพื่อการสืบค้นหาความรู้อย่างสะดวก
5. ช่วยวางแผนและกำหนดทิศทางในการค้นหาความรู้แก่ผู้เรียนทั้งรายบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อให้การเรียนของผู้เรียนมีทิศทางที่ถูกต้องยิ่งขึ้น

จากรูปแบบดังกล่าว สิริวรรณ ศรีพหล (2526 : 107) ได้สรุปประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาและฝึกฝนการใช้สติปัญญาของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตลอดจนเป็นการฝึกให้เป็นคนที่มีกระบวนการในการคิด เช่น การคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เป็นต้น
2. เป็นการให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสนใจของตนเองซึ่งเป็นเสรีภาพของการเรียนรู้ อย่างแท้จริง
3. เป็นการฝึกและพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นผู้นำ ตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้อย่างเหมาะสม การแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่คำตอบที่ต้องการ
4. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่รู้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระเบียบ

อย่างไรก็ตาม ได้มีนักการศึกษาบางท่านกล่าวถึงรูปแบบการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจะเป็นการเสียเวลาและสิ้นเปลืองเงินความจำเป็น เพราะบางครั้งผู้เรียนอาจจะค้นพบความรู้ที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ไม่ถูกต้องตามหลักการ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจผิด อันจะเป็นอันตรายต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้และบางครั้งข้อมูลและความรู้ที่แสวงหานั้นอาจไม่ตรงกับความรู้ที่ครูผู้สอนหรือหลักสูตรกำหนดให้เรียนก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ความรู้และข้อเท็จจริงบางอย่างได้มีผู้ค้นคว้าไว้แล้ว โดยอาจสรุปเป็นหลักการหรือทฤษฎีที่พร้อมจะถ่ายทอดให้ผู้เรียน จะได้เป็นการไม่เสียเวลาถ้าผู้เรียนไปค้นหาความรู้ใหม่อีก เพราะข้อเท็จจริงบางประการเป็นสิ่งที่สอนกันได้ หรือถ่ายทอดกันได้ ถ้าผู้สอนใช้วิธีการสอนที่น่าสนใจ

จึงอาจสรุปได้ว่า รูปแบบการสอนทั้งสองแบบ คือ แบบที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ และแบบที่เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ต่างเป็นรูปแบบการสอนที่มีคุณค่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สอนจะหยิบยกจุดเด่นหรือประโยชน์มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร และการผสมผสานรูปแบบการสอนทั้งสองแบบ ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูสังคมนักศึกษาจะต้องคำนึงถึง เพราะ เนื้อหาสาระความรู้เป็นสิ่งจำเป็นต่อผู้เรียนโดยจะเป็นตัวพื้นฐานที่นำไปสู่การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ในขณะที่กระบวนการเพื่อการแสวงหาความรู้โดยเน้นความสำคัญของผู้เรียนก็ต้องได้รับการพัฒนาควบคู่กันไป

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสตอรี่ไลน์

งานวิจัยในประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบสตอรี่ไลน์ในประเทศ มีดังนี้

กันยารัตน์ ยังมี (2546) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลการสอนวิชาศิลปะพื้นฐานโดยวิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โพรแกรมวิชาศิลปศึกษา สถาบันราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างประชากร คือนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนศิลปะพื้นฐาน 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 31 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะพื้นฐานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนโดยวิธีสตอรี่ไลน์ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย สูงขึ้นหลังจากที่เรียนโดยวิธีสตอรี่ไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่เรียนโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง และวิชาเรียน ตลอดจนเชื่อมโยงความรู้สู่การดำเนินชีวิตจริงได้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและความพอใจต่อการเรียนการสอน : การศึกษาผลการเรียนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โพรแกรมศิลป์ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 ห้องเรียน มี 35 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและแบบสัมภาษณ์ความพอใจต่อการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า (1) นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ สูงกว่าร้อยละ 60 (2) นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์มีความพอใจต่อการเรียนการสอนในด้านเนื้อหาที่เรียน การเรียนที่เน้นกิจกรรมเป็นหลัก การทำงานเป็นทีม การนำเสนอความรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครูจัด รวมถึงมีความพอใจในการสอนของครูและการร่วมกิจกรรมของเพื่อน ๆ

จำลอง ไชยา (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรู้ เจตคติและการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโดยวิธีสตอรี่ไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการทดลองใช้โปรแกรมนักเรียนมีคะแนนความรู้ในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมและสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. หลังการทดลองใช้โปรแกรมนักเรียนมีคะแนนเจตคติในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมและสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 80% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการทดสอบความรู้และวัดเจตคติในอนุรักษป่าต้นน้ำของนักเรียนก่อนการทดลองมีความคงที่และหลังการทดลองมีความคงทน

4. นักเรียนมีการปฏิบัติในการอนุรักษป่าต้นน้ำในระหว่างการเข้าร่วมโปรแกรมทั้ง 4 ด้าน คือ การป้องกัน การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์

5. นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรมในด้านความเหมาะสมของสถานที่และระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมอยู่ในระดับมาก

6. โปรแกรมที่สมบูรณ์มีองค์ประกอบคือ หลักการของโปรแกรม วัตถุประสงค์ของโปรแกรม ลักษณะของโปรแกรม คุณสมบัติของผู้ใช้และกลุ่มเป้าหมาย เอกสารที่ใช้ในโปรแกรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอน

อารีย์ ปรีดีกุล (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์สำหรับนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ : กรณีศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์สำหรับนักศึกษาสถาบันพิบูลสงคราม 2) เปรียบเทียบความสามารถของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยวิธีสตอรี่ไลน์และกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติใน 2 ด้าน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป พบว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีพื้นฐานความรู้วิชาภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน กลุ่มทดลองได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ ใช้เวลาในการเรียนการสอน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ ผู้วิจัยทำการทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสอบถามความคิดเห็นต่อกระบวนการเรียนการสอนของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มเมื่อสิ้นสุดการเรียนในสัปดาห์สุดท้าย โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้โดยใช้ค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไปและความคิดเห็นต่อกระบวนการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยวิธีสตอรี่ไลน์และวิธีปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

เกรียงไกร ยิ่งสง่า (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้สตอรี่ไลน์และการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ เจตคติ และทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในวิชา ส053 ประชากรและสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนโรงเรียนปักธงชัยประชานิรมิต จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2542 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดเจตคติต่อประชากรและสิ่งแวดล้อม และแบบสังเกตทักษะการ

แก้ปัญหาของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสตอรีไลน์และการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อประชากรและสิ่งแวดล้อม และทักษะการแก้ปัญหาหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิรภัทร์ บัวสุวรรณ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษาโดยการให้ชุดการเรียนสตอรีไลน์กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนโคกเจริญวิทยา จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2543 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน ได้รับการสอนโดยการให้ชุดการเรียนสตอรีไลน์ และกลุ่มควบคุม 30 คน ได้รับการสอนแบบโครงการ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและแบบวัดเจตคติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการให้ชุดการเรียนสตอรีไลน์กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการให้ชุดการเรียนสตอรีไลน์กับนักเรียนที่เรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการมีเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรินทร์ วงศ์ชาติ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีสตอรีไลน์เพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนึ่งในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายกระบวนการและผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้วิธีสตอรีไลน์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 29 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยพหุวิธีการ ผลการวิจัยพบว่า การสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ค้นคว้า แสดงออก และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระ ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เป็นผู้ใฝ่ในการเรียนรู้ รู้จักวางแผนการทำงาน มีโอกาสทำงานเป็นคณะ ได้เผชิญกับสถานการณ์และได้ฝึกการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ตลอดจนมีความรู้แจ้งสนุกสนานกับการเรียน นอกจากนี้การสอนโดยวิธีสตอรีไลน์ช่วยให้ให้นักเรียนซึมซับความรู้ที่ละน้อย เป็นการฝึกให้นักเรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และสอดแทรกความรู้ เจตคติเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงานได้อย่างเหมาะสม

ธารณี วิทยาอนิวรรณ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการเรียนการสอนด้วยวิธี สตอรีไลน์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์ และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีสตอรีไลน์ และกลุ่มที่เรียนโดยใช้วิธีสอนตามปกติ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสตอรีไลน์มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือสูงกว่าร้อยละ 70
2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสตอรีไลน์มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในระดับมาก โดยนักเรียนที่เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงและระดับปานกลางมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในระดับมาก และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำมีความพึงพอใจต่อการเรียนในระดับปานกลาง
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้วิธีสตอรีไลน์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมนึก ปฏิพานนท์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนการสอนด้วยวิธี สตอรีไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์และกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์และกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระหว่างกลุ่มก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบสตอรี่ไลน์ในต่างประเทศ มีดังนี้

Cooper, Juliea. (1998) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Cognitive Engagement in a Sixth-Grade Social Studies Class. นักเรียนมีความเต็มใจในกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนที่กำลังเป็นที่สนใจหรือถกเถียงกันอยู่ของนักการศึกษาผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อสำรวจ การมีส่วนร่วมของนักเรียน และการมีส่วนร่วมในการสอนตามกลวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ การศึกษาค้นคว้าวรรณคดีที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งอธิบายถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียน พฤติกรรมการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางพุทธิพิสัยและครอบคลุมถึงการจูงใจ การสำรวจกฎเกณฑ์ที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในจุดประสงค์ในบทเรียน กลวิธีในการสอนแบบสตอรี่ไลน์และการศึกษาค้นคว้าวรรณคดีที่เกี่ยวข้องในเรื่องของกลวิธีการสอนตามแบบสตอรี่ไลน์ เพื่อสำรวจความสัมพันธ์กับเกณฑ์ที่สนับสนุนการมีส่วนร่วม การบรรยายถึงประสบการณ์ในชั้นเรียนระดับเกรด 6 กับการสอนแบบสตอรี่ไลน์ 6 สัปดาห์ ในแคนาดา ครูและนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง ตลอดจนการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งในการสังเกตทั้งสองรายงานถึงประสบการณ์ทางพฤติกรรมมีส่วนร่วมตลอด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสามเป็นมาตราวัดเกี่ยวกับการทดสอบการมีส่วนร่วมทางพุทธิพิสัยในจุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยนี้ ผลการศึกษาที่พบเกี่ยวกับนักเรียนพบว่า การมีส่วนร่วมทางพุทธิพิสัยในจุดประสงค์ในชั้นเรียนเกี่ยวกับหน่วยของสตอรี่ไลน์ในแคนาดาและการกระตุ้นพฤติกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ จากประสบการณ์ของครูเกี่ยวกับสตอรี่ไลน์นี้เป็นผลในทางบวกเกี่ยวกับการพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่าย

Cleave, J.B. (1997) ได้ทำการวิจัยเรื่อง A storyline-based approach to developing management role-playing simulations (organizational raining, artificial intelligence) ผลการวิจัยพบว่า การนำวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์สามารถนำไปใช้ในการแสดงบทบาทสมมติได้เป็นอย่างดี โดยนักเรียนสามารถแสดงบทบาทสมมติได้ดีขึ้นและยังช่วยพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาแก่ในการเรียน โดยผู้ทำการวิจัยได้เสนอแนะว่า ในการนำวิธีสตอรี่ไลน์มาใช้ในการแสดงนั้น จะต้องเน้นเรื่องราวที่น่าสนใจ มีการดำเนินเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผล มีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องโดยเริ่มจาก 1 คน แล้วเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ และเรื่องที่สร้างขึ้นจะต้องมีจุดหักเหของเรื่องราวด้วย โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างเต็มที่

Butzow, Carol Marie. (1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง A Comparison of A storyline-Based Method of Instruction and a Textbook Method of Instruction on the Acquisition of Science Concept in the Elementary School. เป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบใช้สตอรี่ไลน์เป็นฐานและวิธีการสอนแบบเดิมที่มีผลต่อแนวคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์

ของนักเรียนระดับชั้นเกรด 3 โดยมีกลุ่มทดลอง 114 คน และกลุ่มควบคุม 84 คน ทั้ง 2 กลุ่มศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของเครื่องจักรและการเคลื่อนที่ โดยนักเรียนทุกคนถูกบอกให้ใช้ความคิด มีการวางแผนและวางแผนคิดออกมาตามหัวข้อที่เกี่ยวกับเครื่องจักร ซึ่งสิ่งนี้ถือว่าเป็นตัวแปรพยากรณ์ ทั้งสองวิธีนี้ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้วทั้งสองกลุ่มจะต้องถูกทดสอบและวาดแผนที่แนวความคิด 1 ใน 2 ของหัวข้อเกี่ยวกับเครื่องจักร ในความหลากหลายของสภาพได้ถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีตัวแปรพยากรณ์ประกอบด้วย เวลาสอน เพศ สถิติปัญญาของนักเรียน คะแนนแผนที่แนวความคิด ก่อนการปฏิบัติ คะแนนของครูบน DeFord การหักเหตามทฤษฎีโคจรว่างที่อ่าน กลุ่มคะแนน และตัวแปรตาม คือคะแนนของหลังการเขียนแนวความคิดและคะแนนสอบข้อค้นพบ คือ ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยคะแนนการสอบไล่ เด็กผู้หญิงทั้ง 2 กลุ่มทำคะแนน สูงกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่มีความแตกต่างของคะแนนบนแผนที่แนวความคิด สถิติปัญญามีความสำคัญสำหรับการพยากรณ์ของสองหน่วย คือคะแนนทดลองแผนที่และหน่วยความคิดก่อนการปฏิบัติการของประชากรทั้งหมด เวลามีส่วนสำคัญในการทดสอบคะแนนของกลุ่มประชากรทั้งหมด คะแนน DeFord เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงการทดลองและกลุ่มที่ครูควบคุม คะแนนของทั้งสองแสดงถึงความชำนาญทางการสอนระดับชั้น การใช้ภาษาที่เหมาะสม ครูต้องคำนึงถึงโอกาสในการเรียนรู้เพิ่มเติมและจัดหาเครื่องมือและวิธีการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้กล่าวว่า การสอนแบบสตอรีไลน์เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการนำไปใช้สำหรับการเรียนการสอนเหมือนกับวิธีการสอนแบบปกติ

จากงานวิจัยข้างต้นพอสรุปได้ว่า วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์เป็นการจัดการเรียนที่เน้นกิจกรรมเป็นหลักการนำวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์มาใช้นั้นจะต้องเน้นเรื่องราวที่น่าสนใจ มีการดำเนินเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผล ซึ่งจะช่วยกระตุ้นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน การสอนแบบสตอรีไลน์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ค้นคว้า แสดงออกและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เป็นผู้ใฝ่ในการเรียนรู้ รู้จักการวางแผนการทำงาน มีโอกาสทำงานเป็นคณะ ได้เผชิญกับสถานการณ์และได้ฝึกการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ตลอดจนมีความร่าเริงสนุกสนานกับการเรียนเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและสภาพแวดล้อม

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน

งานวิจัยในประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ในประเทศ มีดังนี้

เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์ (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยทางการศึกษาพยาบาล โดยได้ทำการศึกษากับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยคริสเตียนพบว่า คุณลักษณะของการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัย มี 2 ลักษณะ ได้แก่การใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน และการศึกษาวิเคราะห์ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระของศาสตร์ ส่วนรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยทางการศึกษาพยาบาล สามารถพัฒนาผลการเรียน ความใฝ่รู้ เจตคติต่อการวิจัยและทักษะในการทำวิจัยของนักศึกษาพยาบาลและนักศึกษาพยาบาลจะสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ถ้าได้รับการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ลัดดา คำพลงาน (2540) ศึกษากระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของครุฑนักวิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารจัดการชั้นเรียนและผู้จัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและศึกษาพฤติกรรมของครูที่มีผลต่อการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา กรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีเป็นครูปฏิบัติงานในโรงเรียนแต่ยังไม่ได้ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน กรณีที่ 2 เป็นครูที่ริเริ่มทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน กรณีที่ 3 เป็นครุฑนักวิจัยผลการวิจัยพบว่า กระบวนการและผลของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สนับสนุนให้ครุฑนักวิจัยเกิดความคิด ความมั่นใจในผลการทำงานและเป็นแรงจูงใจให้ทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอันสืบเนื่องไปยังลักษณะและพฤติกรรมของครู คือความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความสนใจในการค้นคว้า การเห็นโอกาสของการเรียนรู้ความสนใจในการสังเกตและบันทึก ความเอาใจใส่ให้นักเรียน และมีความรับผิดชอบในงานครู ทั้งนี้กระบวนการและผลของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนทำให้ครุฑนักวิจัยมีพฤติกรรมดังนี้ ประการที่หนึ่ง เป็นผู้ร่วมเรียนรู้กับศิษย์และเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ ประการที่สอง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ประการที่สามมีความยืดหยุ่นทั้งเนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียน ประการที่สี่ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ประการที่ห้า มีความเข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านปัญหาและพฤติกรรมของนักเรียน อันนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ประการที่หก การให้คำแนะนำและส่งเสริมให้นักเรียนให้ตรงตามความต้องการและความสามารถ

ลาวัญญ์ ทองมนต์ (2541) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่างครุฑนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นนักวิจัยจากการศึกษาพบว่าครุฑนักวิจัยมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าครูที่ไม่เป็นนักวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือการเปิดโอกาสแห่งการเรียนรู้ มโนมิตีด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อ

การเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีความรักในการเรียน การมองอนาคตในแง่ดี และสามารถใช้ทักษะ การศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา สำหรับด้านที่ไม่แตกต่างคือ การมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ลักษณะการเรียนรู้ของครูนักวิจัยคือ การเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ มีตนเองเป็นแหล่งข้อมูล ของตนเองและรู้วิธีการเรียนรู้

สุมาลี กาญจนชาติ (2543) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริม คุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาในการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่ม โดยมี วัตถุประสงค์ในการวิจัยสองประการคือ ประการที่หนึ่ง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริม คุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาในการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่ม และประการ ที่สองเพื่อประเมินผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาในการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 จำนวน 37 คน พบว่าคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาในการสร้างความรู้ตามแนว คอนสตรัคติวิซึ่ม ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะคือ การกำกับตนเอง ทักษะทางสังคมและทักษะในการ สืบสอบ กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาในการสร้าง ความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) เกิดความขัดแย้งทางปัญญา นักเรียน เกิดความขัดแย้งทางความคิดที่เป็นจากความรู้เดิมกับข้อมูลที่รับเข้ามาใหม่ไม่สอดคล้องกัน 2) แสวงหาคำตอบ นักเรียนจัดกลุ่มและดำเนินการค้นหาคำตอบเพื่อลดความขัดแย้งทางปัญญาที่เกิดขึ้น 3) ตรวจสอบความเข้าใจ นักเรียนสร้างความรู้ของตนเองผ่านการเจรจาต่อรองทางสังคม 4) ใช้ความรู้ ที่เรียนมา นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้วมาใช้ในบริบทอื่น ๆ นักเรียนมีพฤติกรรมกำกับตนเอง และพฤติกรรมที่แสดงทักษะในการสืบสอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ส่วนพฤติกรรมที่แสดง ทักษะทางสังคมอยู่ในระดับพอใช้ทั้งก่อนและหลังการเรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกำกับตนเองและพฤติกรรมที่แสดงทักษะสังคมและทักษะใน การสืบสอบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัทมศิริ อธิราษฎร์ (2544) ศึกษาผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอน แบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญาที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีทักษะการคิดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้กระบวนการเรียนการ สอนที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีทักษะการคิดหลังการ ทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

กมลทิพย์ ต่อติด (2544) ศึกษาผลของการฝึกกระบวนการสืบสอบที่มีต่อความสามารถใน การคิดเชิงเหตุผลและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกกระบวนการสืบสอบมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและ

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกกระบวนการสืบสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกกระบวนการสืบสอบมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นุชนาฏ เอกกา (2545) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างคุณลักษณะนักวิจัยในนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย มีคุณลักษณะของนักวิจัย 7 คุณลักษณะ คือ คุณลักษณะที่ 1 ความสงสัย คุณลักษณะที่ 2 การมีวิจารณ์ญาณ คุณลักษณะที่ 3 ความใจกว้าง คุณลักษณะที่ 4 ความริเริ่ม คุณลักษณะที่ 5 ความซื่อสัตย์ คุณลักษณะที่ 6 ความขยัน และคุณลักษณะที่ 7 ความสุขในการทำงาน นอกจากนี้เจตคติต่อการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยของชุมชนพบว่า ชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัย และได้ให้ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ไว้ว่า ควรนำเอากระบวนการเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยไปจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องในทุกกลุ่มประสบการณ์โดยครูผู้สอนทุกคน เพื่อมุ่งสร้างคุณลักษณะนักวิจัยให้เป็นนิสัยของนักเรียนตลอดไป

งานวิจัยต่างประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ในต่างประเทศ มีดังนี้

Stefka G. Nikolova (2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และการศึกษารูปร่างของคาร์บอนใน winyah bay โดยส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับไอโซโทปของคาร์บอนและไนโตรเจน ส่วนที่ 2 เป็นการกล่าวถึงการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการผสมกันระหว่างการวิจัยกับการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในรูปแบบของการเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน (research Based learning mode) โดยใช้วิธีการร่วมกันกับกิจกรรมการเรียนรู้กับการวิจัยพบว่าการเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน (research Based learning mode) สร้างรากฐานอย่างต่อเนื่องของการฝึกทักษะกิจกรรมการเรียนรู้และการติดต่อออกชั้นเรียนระหว่างคณะและนักศึกษาที่จบชั้นเรียนแล้ว ประสบการณ์การวิจัยจะเป็นการเชื่อมโยงการวิเคราะห์ เป็นการดีที่จะนำไปเป็นยุทธวิธีสนับสนุนผสมผสานระหว่างวิจัยกับการศึกษาระดับปริญญาตรี

7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย

งานวิจัยในประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย ในประเทศ มีดังนี้

ปีนประภา บุตรไสว (2523 : 81 – 82) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวน และวิธีสอนแบบปกติที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไพโรจน์ ดารามาศ (2524 : 122) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาสังคมศึกษาโดยวิธีสอนแบบซินดิเคทกับการสอนตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์วิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมพงษ์ พวงคำ (2528 : 61 – 62) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการสอนด้วยวิธีปกติและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยไปในทางที่ดีมากกว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรชาติ มานิตย์ (2530 : 103) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนโดยการเรียนเป็นทีม กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปรียาวรรณ ทุมโฆสิต (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยใช้เทคนิคควีซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองและกลุ่ม

ควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อนุสรณ์ สุชาติานนท์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย ในต่างประเทศ มีดังนี้

แอปเพิลตัน (Appleton. 1976 : 6590 – A) ได้ทำการศึกษาหน้าที่พลเมืองและสังคมปริทัศน์ทางการเมืองของนักเรียนฟิลิปปินส์ในโรงเรียนชนบท กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับ 2 ระดับ 4 และระดับ 6 จากโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนรัฐบาลในเมืองคูมิจเต จำนวน 300 คน ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองไม่ได้เพิ่มขึ้น การสร้างหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่จะปลูกฝังเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสมต่อการปกครองแบบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมฟิลิปปินส์แก่เด็ก นักเรียนในระดับต้นมีเจตคติที่คาดหวังดีกว่านักเรียนในระดับ 6 จากการสังเกตตัวแปรอิสระแสดงให้เห็นว่า เพศ ไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีเจตคติและค่านิยมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและผลการวิจัยครั้งนี้ตีความได้ว่าเด็กฟิลิปปินส์ในชนบทพัฒนาเจตคติทางบวกที่บ้านก่อนเข้าโรงเรียนและเจตคติค่อย ๆ ถูกทำลายเมื่อเด็กโตขึ้น

แพลตเนอร์ (Platner. 1977 : 4751 – A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมของนักเรียนอายุ 9 – 11 ปี ที่ได้รับการสอนและการปกครองชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย” วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมที่ได้รับการสอนและการปกครองชั้นเรียนจากครูที่ได้รับการอบรมเทคนิคการสอนและการบริหารชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนเกรด 3 และ 4 โรงเรียนมิดเดิล ไอแลนด์ จำนวน 138 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มซึ่งสอนด้วยวิธีอัตโนมัติและตามสบาย และกลุ่มทดลองซึ่งสอนด้วยวิธีประชาธิปไตย เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิจัยข้างต้น พอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยเป็นลักษณะนิสัยของบุคคล โดยต้องอาศัยพื้นฐานของการเคารพระหว่างกัน มีการแบ่งปัน ร่วมมือและประสานงานซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา คือ มีความละเอียดรอบคอบ มีหลักการและเหตุผล ในการทำงานรวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

การที่ประเทศชาติจะมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง และประชาชนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องปลูกฝังให้เยาวชนของชาติมีมโนทัศน์ประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ซึ่งจะมีผลให้มีพฤติกรรมประชาธิปไตยที่เหมาะสมและดำรงตนเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยที่ดีต่อไปในอนาคต

7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการกลุ่ม

งานวิจัยในประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับทักษะกระบวนการกลุ่ม ในประเทศ มีดังนี้

เยาวพา เดชะคุปต์ (2517) ทำการวิจัยเรื่อง “ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา” โดยสร้างบทเรียนไปทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 , 5 และ 6 ผลปรากฏว่าสามารถประยุกต์ทฤษฎีไปใช้กับผู้เรียนที่อายุและความสามารถแตกต่างกันได้จริง และพบว่าการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ได้รับการฝึกทักษะ และเป็น การปลูกฝังทัศนคติ และค่านิยม ตลอดจนส่งเสริมด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนแบบประชาธิปไตยไปพร้อม ๆ กัน

ปัทมา เทพจักรพงศ์ (2517) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การสอนอ่านเอาเรื่องภาษาอังกฤษ ด้วยกระบวนการกลุ่ม” ผลปรากฏว่าสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีแปลและวิธีกระบวนการกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่ผลจากการสำรวจทัศนคติในการเรียนของนักเรียน ปรากฏว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพรพรณ พวงจันเพชร (2519) ซึ่งได้เปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรม หน่วยคุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมดา เสริมสิริ เมนะเศวต (2519) ทำการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาหลักการสอน หน่วยโรงเรียนประถมศึกษา โดยวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนแบบธรรมดา” มณฑา ธงอินเนตร (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาเรขาคณิต โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนแบบธรรมดา” และวิไลวรรณ สันถะโกศล (2521) ทำการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบการสอนวิชาวรรณคดีเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนแบบธรรมดาโดยครูเป็นศูนย์กลาง” การวิจัยเหล่านี้ล้วนได้ผลสรุปที่คล้ายคลึงกัน คือ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานกลุ่ม มีความรู้ความเข้าใจ และเรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี การเรียนเป็นไปอย่างสนุกสนาน ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น กล้าแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ

บุษบงค์ รักเรียน (2533) ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพฤติกรรมผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ดีกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามคู่มือครู

มยุรี วิมลโสภณภิตติ (2537) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการสร้างมโนทัศน์ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ มีมโนทัศน์ประชาธิปไตยในด้านการนับถือในเอกัตบุคคล การมีส่วนร่วม และการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี สูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนมโนทัศน์ประชาธิปไตยในด้านการเคารพในเหตุผลไม่แตกต่างกัน (2) นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีมโนทัศน์ประชาธิปไตยในด้านการนับถือเอกัตบุคคล การเคารพในเหตุผล และการแก้ปัญหาโดยสันติวิธีสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนมโนทัศน์ประชาธิปไตยด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน (3) นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีมโนทัศน์ประชาธิปไตยในด้านการนับถือเอกัตบุคคล การมีส่วนร่วม และการเคารพในเหตุผล สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีมโนทัศน์ประชาธิปไตยในด้านการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับทักษะกระบวนการกลุ่ม ในต่างประเทศ มีดังนี้

สปรองเกอร์ (Sprengr, 1973) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเรียนภาษาต่างประเทศโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 กับปีที่ 2 ที่เรียนภาษาเยอรมันในได้หวัน โดยการแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อย ผลปรากฏว่ากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ช่วยให้นักศึกษาทุกคนได้รับความรู้อย่างมาก ทำให้เกิดความสนใจ และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้เรียนรู้คุณค่าทางสังคมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน การมีชีวิตร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหาความผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม และมีการพัฒนาทักษะในการติดต่อสื่อสารอย่างมาก

เล็กซ์ (Lex, 1973) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนด้วยวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนแบบเก่า ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาจิตใจด้านศาสนาของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มหลังการสอน ไม่แตกต่างกัน แต่จากการรายงานของกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์พบว่า นักศึกษารู้สึกพอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับ และทุกคนยินดีร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และอยากเรียนแบบกลุ่มสัมพันธ์อีกต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา บุคลิกภาพ ประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ แบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและแบบปกติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

การศึกษาและค้นคว้าเอกสาร

1. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ และวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน
2. ศึกษาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบบเรียน คู่มือครู และหนังสือคู่มือประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษา เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการสอน
3. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพประชาธิปไตย ทักษะกระบวนการกลุ่ม พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและการปฏิบัติงานในวิชาเรียน
4. ศึกษาหลักและวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม วิธีการวัดและประเมินผลวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และแบบประเมินผลการปฏิบัติงานวิชาสังคมศึกษา

การกำหนดประชากร และตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกตัวอย่างประชากร ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เนื่องจากทางโรงเรียนมีการจัดห้องเรียนในลักษณะผลัดการเรียนทั้งระดับ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการจับฉลาก ได้ห้องเรียน ม.1/2 ม.1/4 และ ม.1/5 เป็นตัวอย่างประชากร

2. ดำเนินการทดลอง โดยการจับฉลาก ได้ผล

ห้อง ม.1/2 เป็นกลุ่มทดลอง วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ จำนวนนักเรียน 39 คน

ห้อง ม.1/4 เป็นกลุ่มทดลอง วิธีการสอนแบบปกติ จำนวนนักเรียน 38 คน

ห้อง ม.1/5 เป็นกลุ่มทดลอง วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวนนักเรียน 38 คน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา มี 3 ประเภท ได้แก่

1. ตัวแปรต้น มี 2 ตัว คือ

1.1 วิธีการสอน ซึ่งมี 3 วิธี คือ 1) วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ 2) วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และ 3) วิธีการสอนแบบปกติ

1.2 เพศ

2. ตัวแปรตาม มี 4 ตัว คือ

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

2.2 บุคลิกภาพประชาธิปไตย

2.3 ความรู้ ความเข้าใจในทักษะกระบวนการกลุ่ม

2.4 คะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

3. ตัวแปรแทรกซ้อน (extraneous variable) คือ ตัวแปรผลการปฏิบัติงานวิชาสังคมศึกษา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 5 ฉบับ สำหรับวัดตัวแปรตาม 4 ตัวแปร และตัวแปรแทรกซ้อน 1 ตัวแปร มีดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

2. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

3. แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม

4. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

5. แบบประเมินผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้
  - 1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลวิชาสังคมศึกษา
  - 1.2 ทำตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรม โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ส 31101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิตและการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม โดยพิจารณากำหนดการวัดความสามารถของนักเรียนในด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ และการประเมินค่า
  - 1.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 45 ข้อ เป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน
  - 1.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ (อ้างในภาคผนวก) ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ความตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะการใช้คำถามตัวเลือก ตัวลวง พฤติกรรมที่ต้องการวัดและความถูกต้องด้านภาษา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข
  - 1.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบนักเรียนที่มีความใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 7 จำนวน 35 คน และนำผลที่ได้มาหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2 – 0.8 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ซึ่งได้แบบทดสอบที่เข้าเกณฑ์รวมทั้งสิ้น จำนวน 45 ข้อ
  - 1.6 นำแบบทดสอบไปหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบทดสอบฉบับนี้เท่ากับ 0.81
  - 1.7 นำแบบทดสอบฉบับดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป (แบบทดสอบฉบับดังกล่าวได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายเล่ม)
2. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้
  - 2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย
  - 2.2 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย จากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการศึกษาข้อมูล สามารถสรุปแบ่งลักษณะนิสัยของบุคคลเป็น 3 ลักษณะ คือ

- การเคารพซึ่งกันและกัน
- การแบ่งปัน การร่วมมือ และประสานงานกัน
- การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย จำนวน 40 ข้อ เป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

2.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ (อ้างในภาคผนวก) ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ความตรงเชิงเนื้อหา ลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ตัวลวง และความถูกต้องด้านภาษา พร้อมทั้งขอเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบนักเรียนที่มีความใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 7 จำนวน 35 คน และนำผลที่ได้มาหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2 – 0.8 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ซึ่งได้แบบทดสอบที่เข้าเกณฑ์รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 ข้อ

2.6 นำแบบทดสอบไปหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบทดสอบฉบับนี้เท่ากับ 0.77

2.7 นำแบบทดสอบฉบับดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป (แบบทดสอบฉบับดังกล่าวได้แสดงไว้ภาคผนวกท้ายเล่ม)

3. แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม

3.2 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะกระบวนการกลุ่ม จากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม จำนวน 40 ข้อ เป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ (อ้างในภาคผนวก) ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ความตรงเชิงเนื้อหา ลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ตัวลวง และความถูกต้องด้านภาษา พร้อมทั้งขอเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบนักเรียนที่มีความใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 7 จำนวน 35 คน และนำผลที่ได้มาหาค่าความยากง่ายและค่า

อำนาจจำแนก ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2 – 0.8 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ซึ่งได้แบบทดสอบที่เข้าเกณฑ์รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 ข้อ

3.6 นำแบบทดสอบไปหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรของ คูเดอว์ ริชาร์ดสัน (KR-20) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบทดสอบฉบับนี้เท่ากับ 0.78

3.7 นำแบบทดสอบฉบับดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป (แบบทดสอบฉบับดังกล่าวได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายเล่ม)

4. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

4.2 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม จากหนังสือ

เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการศึกษาข้อมูล สามารถสรุปแบ่งลักษณะพฤติกรรมเป็น 5 ด้าน คือ

- การแบ่งขั้นตอนในการดำเนินงาน
- การมีบทบาทในการเป็น ผู้นำ – ผู้ตาม
- การมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็น
- เกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินในการทำงานกลุ่ม
- ผลงานมีคุณภาพและเกิดความถูกต้อง

4.3 สร้างแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม จำนวน 5 ข้อดังกล่าวข้างต้น เป็นแบบประเมินเลือกระดับคะแนน เกณฑ์การให้คะแนน มีตั้งแต่ 0 (ไม่ได้ทำ) , 1 (ทำแต่ไม่สมบูรณ์) และ 2 (ทำอย่างสมบูรณ์)

4.4 นำแบบประเมินฉบับดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย (แบบประเมินฉบับดังกล่าวได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายเล่ม)

4.5 นำคะแนนที่ได้มาหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรของ คูเดอว์ ริชาร์ดสัน (KR-20) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบประเมินฉบับนี้เท่ากับ 0.40

5. แบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

5.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา

5.2 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานในวิชาสังคมศึกษา จากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการศึกษาข้อมูล สามารถสรุปแบ่งลักษณะ พฤติกรรมที่ศึกษาออกเป็น 5 ด้าน คือ

- ความถูกต้อง สมบูรณ์ในกระบวนการวางแผนปฏิบัติงาน
- ความสมบูรณ์ครบถ้วนในเนื้อหา
- ความสามารถในการสรุปผลการวิเคราะห์ จุดเด่นและจุดที่ควรปรับปรุงของ ผลงาน
- ความเข้าใจในงานและความน่าสนใจของรูปแบบการนำเสนอผลงาน
- ผู้เรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ได้ตรงและผลงานตรงตามวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมหมาย

5.3 สร้างแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานในวิชาสังคมศึกษา จำนวน 5 ข้อดังกล่าว ข้างต้น เป็นแบบประเมินเลือกระดับคะแนน เกณฑ์การให้คะแนน มีตั้งแต่ 0 (ไม่ได้ทำ) , 1 (ทำแต่ไม่ สมบูรณ์) และ 2 (ทำอย่างสมบูรณ์)

5.4 นำแบบประเมินฉบับดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย (แบบประเมินฉบับ ดังกล่าวได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายเล่ม)

5.5 นำคะแนนที่ได้มาหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรของ คูเดอว์ ริชาร์ดสัน (KR-20) ได้ค่า สัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบประเมินฉบับนี้เท่ากับ 0.58

นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ดังนี้

1. แผนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ จำนวน 9 แผน
2. แผนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 10 แผน
3. แผนการสอนแบบปกติ จำนวน 12 แผน

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. แผนการสอนวิธีสตอรี่ไลน์ วิชาสังคมศึกษา เรื่อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทย และการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา และขอบข่ายของเนื้อหา สังคมศึกษาจากหนังสือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 ศึกษารายละเอียด เนื้อหาที่จะนำมาสร้างแผนการสอนจากคู่มือครู และหนังสือแบบเรียนในเรื่องสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม

1.3 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และความคิดรวบยอด จากเนื้อหาเรื่อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม

1.4 สร้างแผนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ โดยกำหนดเส้นทางเดินเรื่องและเขียนแบ่งเป็นตอน โดยคำนึงถึง 4 องค์ประกอบหลัก คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ การสร้างคำถามนำ ตลอดจนการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 9 แผน ใช้เวลา 18 คาบ ในระยะเวลารวม 6 สัปดาห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนการสอนที่ 1	เรื่อง	สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย (ฉาก)	(4 คาบ)
แผนการสอนที่ 2	เรื่อง	ประชากรของประเทศไทย (ตัวละคร)	(2 คาบ)
แผนการสอนที่ 3	เรื่อง	การตั้งถิ่นฐานของประชากร (การดำเนินชีวิต)	(2 คาบ)
แผนการสอนที่ 4	เรื่อง	ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น	(2 คาบ)
แผนการสอนที่ 5	เรื่อง	การประกอบอาชีพของคนไทย	(2 คาบ)
แผนการสอนที่ 6	เรื่อง	การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (ปัญหา/สถานการณ์ที่ต้องแก้ไข)	(2 คาบ)
แผนการสอนที่ 7	เรื่อง	ปัญหาสภาพแวดล้อม	(1 คาบ)
แผนการสอนที่ 8	เรื่อง	การปรับตัวในการดำรงชีวิต	(1 คาบ)
แผนการสอนที่ 9	เรื่อง	การอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม	(2 คาบ)

1.5 นำแผนการสอนวิชา ส 31101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ (ข้างในภาคผนวก) ตรวจสอบพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

1.6 นำแผนการสอนที่ 1 (จำนวน 2 คาบ) ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีสภาพใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 6 จำนวน 37 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในเรื่องความยากง่าย ภาษาที่ใช้ และการจัดกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงอีกครั้ง เพื่อนำไปทดลองจริงต่อไปในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 2

2. แผนการสอนแบบการใช้วิจัยเป็นฐาน วิชาสังคมศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา และขอบข่ายของเนื้อหาสังคมศึกษาจากหนังสือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 ศึกษารายละเอียด เนื้อหาที่จะนำมาสร้างแผนการสอนจากคู่มือครู และหนังสือแบบเรียนในเรื่องสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม

2.3 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และความคิดรวบยอด จากเนื้อหาเรื่อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม

2.4 สร้างแผนการสอนด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยกำหนดการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการศึกษาค้นคว้า 4 ขั้นตอน คือ 1) สำรวจปัญหา 2) ระบุปัญหา 3) วางแผน และ 4) ปฏิบัติการแก้ปัญหา ด้วยกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นวงจร จนสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ จำนวน 10 แผน ใช้เวลา 18 คาบ ในระยะเวลารวม 6 สัปดาห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสำรวจ

แผนการสอนที่ 1 เรื่อง วางแผนสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (2 คาบ)

แผนการสอนที่ 2 เรื่อง ปฏิบัติการสำรวจ บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (2 คาบ)

ขั้นตอนที่ 2 ระบุปัญหา

แผนการสอนที่ 3 เรื่อง นำเสนอผลการสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (1 คาบ)

- แผนการสอนที่ 4 เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมเพื่อลงข้อสรุปเป็นประเด็น (2 คาบ)
ปัญหาสิ่งแวดล้อมและนำเสนอ
- แผนการสอนที่ 5 เรื่อง สสำรวจรายละเอียดของปัญหาสิ่งแวดล้อม (เพิ่มเติม) (2 คาบ)
- แผนการสอนที่ 6 เรื่อง วิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (2 คาบ)
และนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 3 วางแผน

- แผนการสอนที่ 7 เรื่อง วางแผนแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (2 คาบ)

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการแก้ปัญหา

- แผนการสอนที่ 8 เรื่อง ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (2 คาบ)
- แผนการสอนที่ 9 เรื่อง ประเมินผลการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (1 คาบ)
- แผนการสอนที่ 10 เรื่อง รายงานผลการดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม (2 คาบ)

2.5 นำแผนการสอนวิชา ส 31101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ (อ้างในภาคผนวก) ตรวจสอบพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2.6 นำแผนการสอนที่ 1 (จำนวน 2 คาบ) ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีสภาพใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1 จำนวน 38 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในเรื่องความยากง่าย ภาษาที่ใช้ และการจัดกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงอีกครั้ง เพื่อนำไปทดลองจริงต่อไปในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 5

3. แผนการสอนแบบปกติ วิชาสังคมศึกษา เรื่อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา และขอบข่ายของเนื้อหา สังคมศึกษาจากหนังสือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.2 ศึกษารายละเอียด เนื้อหาที่จะนำมาสร้างแผนการสอนจากคู่มือครู และหนังสือแบบเรียนในเรื่องสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม

3.3 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และความคิดรวบยอด จากเนื้อหาเรื่อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทย และการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม

3.4 สร้างแผนการสอนด้วยวิธีแบบปกติ จำนวน 12 แผน ใช้เวลา 18 คาบ ในระยะเวลารวม 6 สัปดาห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนการสอนที่ 1	เรื่อง	ลักษณะโดยทั่วไปของประเทศไทย	(1 คาบ)
แผนการสอนที่ 2	เรื่อง	ลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศไทย	(4 คาบ)
แผนการสอนที่ 3	เรื่อง	การตั้งถิ่นฐานของประชากร และทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย	(1 คาบ)
แผนการสอนที่ 4	เรื่อง	ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ต่อการดำรงชีวิตของคนไทย	(1 คาบ)
แผนการสอนที่ 5	เรื่อง	ประชากรของประเทศไทย	(2 คาบ)
แผนการสอนที่ 6	เรื่อง	การประกอบอาชีพของคนไทย	(1 คาบ)
แผนการสอนที่ 7	เรื่อง	การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	(1 คาบ)
แผนการสอนที่ 8	เรื่อง	ปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ	(2 คาบ)
แผนการสอนที่ 9	เรื่อง	การปรับตัวในการดำรงชีวิต	(1 คาบ)
แผนการสอนที่ 10	เรื่อง	ความหมายของการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม	(1 คาบ)
แผนการสอนที่ 11	เรื่อง	หลักการและความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม	(1 คาบ)
แผนการสอนที่ 12	เรื่อง	แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของประเทศไทย	(2 คาบ)

3.5 นำแผนการสอนวิชา ส 31101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทยและการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ (อ้างในภาคผนวก) ตรวจสอบพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.6 นำแผนการสอนที่ 1 (จำนวน 1 คาบ) ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีสภาพใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 3 จำนวน 37 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในเรื่องความยากง่าย ภาษาที่ใช้ และการจัดกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงอีกครั้ง เพื่อนำไปทดลองจริงต่อไปในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย โดยประสานงานผ่าน รองผู้อำนวยการด้านวิจัยและบริการวิชาการ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแผนการสอนทั้ง 3 วิธีที่ผ่านการตรวจสอบที่อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขมาดำเนินการสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 2 ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 4 ด้วยวิธีการสอนแบบปกติ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 5 ด้วยวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ จำนวน 18 คาบเรียน
ในสัปดาห์แรกของการสอน เมื่อผู้วิจัยได้สอนเรื่อง ลักษณะโดยทั่วไปของประเทศไทย (ตามแผนการที่ 1 คาบแรก) ผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักเรียนทำงานกลุ่ม 1 ชั้น เพื่อไปศึกษาการแบ่งภูมิภาค 6 ภาค เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ทางสังคมศึกษา โดยผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา ตั้งแต่เริ่มต้นการวางแผนงานจนถึงการนำเสนอผลงาน ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินจะใช้เป็นตัวแปรผลการปฏิบัติงานวิชาสังคมศึกษา
3. หลังจากการทดลองสอนตามแผนการสอน สิ้นสุดแล้วทั้ง 3 กลุ่ม ผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา บุคลิกภาพ ประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่ม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนตลอดช่วงเวลากการทำงานกลุ่มเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ผลการรวบรวมข้อมูลที่ได้จะใช้เป็นตัวแปรคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ เป็นลำดับถัดไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. นำแบบทดสอบทั้ง 3 ชุด มาตรวจให้คะแนน โดยให้คะแนนข้อที่ตอบถูก 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบ 0 คะแนน และนำแบบประเมินทั้ง 2 ชุด มารวมคะแนน ให้ได้คะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา
2. นำคะแนนจากแบบทดสอบทั้ง 3 ชุด และแบบประเมินทั้ง 2 ชุด รวม 5 ตัวแปรมาหาค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความเบ้ (skewness) และค่าความโด่ง(kurtosis)
3. นำตัวแปรทั้ง 5 ตัวมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรตามทั้ง 4 ตัว และ ตัวแปรแทรกซ้อนมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด และเพื่อตรวจสอบว่า ตัว

แปรในความถี่ – ความเข้าใจในทักษะกระบวนการกลุ่ม และตัวแปรคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด

4. นำตัวแปรแทรกซ้อน คือ ตัวแปรผลการปฏิบัติงานวิชาสังคมศึกษา มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอน 3 วิธี โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA)

กรณีที่ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า กลุ่มนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (Multivariate Analysis of Variance : MANOVA) กรณีที่ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า กลุ่มนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีลักษณะแตกต่างกัน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม (Multivariate Analysis of Covariance : MANCOVA)

5. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปและอภิปรายผล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษา บุคลิกภาพประชาธิปไตยและทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ แบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และแบบปกติ นั้น
ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย รวม 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นผลการ
วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยายแสดงลักษณะการแจกแจงของตัวแปร ตอนที่ 2 เป็นผลการ
วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรแทรกซ้อน ตอนที่ 3 เป็นผลการวิเคราะห์
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยนำตัวแปรแทรกซ้อน คือ ตัวแปรผลการปฏิบัติงานวิชาสังคมศึกษา มา
วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และตอนที่ 4 เป็นผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ
ค่าเฉลี่ยเมื่อปรับแก้ด้วยตัวแปรแทรกซ้อน

เพื่อความสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนตัวแปร
และค่าสถิติ ดังนี้

ACH	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
SKILL	ทักษะกระบวนการกลุ่ม
DPER	บุคลิกภาพประชาธิปไตย
PREACH	ผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา
OBSKILL	พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน
GROUP	ตัวแปรต้น วิธีการสอน โดยกำหนด 1 = วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ 2 = วิธีการ สอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และ 3 = วิธีการสอนแบบ ปกติ
SEX	ตัวแปรเพศ โดยกำหนดให้ 1 = เพศชาย และ 2 = เพศหญิง
MEAN	ค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิต
S.D.	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
CV.	สัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of variation)
SKEWNESS	ค่าความเบ้
KURTOSIS	ค่าความโด่ง
MIN.	ค่าคะแนนต่ำสุด
MAX.	ค่าคะแนนสูงสุด
N	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

p	sig = ค่าความน่าจะเป็น
SOV	แหล่งความแปรปรวน (Sources of variation)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ตอน มีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยายแสดงลักษณะการแจกแจงของตัวแปร

ผลการวิเคราะห์ในตอนนี้ ผู้วิจัยนำเสนอค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมัธยฐาน เลขคณิต ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าความเบ้ (SKEWNESS) และค่าความโด่ง (KURTOSIS) ของตัวแปรที่ได้จากแบบทดสอบและแบบประเมิน รวม 5 ตัวแปร คือ ตัวแปร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ACH) ตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) ตัวแปร บุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) ตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) และ ตัวแปรพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน (OBSKILL) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีการแจกแจงเบ้ทางซ้ายเล็กน้อย ยกเว้น ตัวแปรพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน (OBSKILL) ซึ่งมีการแจกแจงค่อนข้างเป็นโค้งปกติมากกว่าตัวแปรอื่น ตัวแปรทั้ง 5 ตัวมีค่าความโด่งสูง (ค่าความโด่งเป็นบวก) เพียงตัวเดียว คือ ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ACH) ส่วนตัวแปรอื่นๆที่เหลือ มีค่าความโด่งใกล้เคียงกับโค้งปกติ ค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิตของ ตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีค่าเท่ากับ 33.45 , 26.39 , 27.07 , 7.38 และ 7.09 ตามลำดับ ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานของตัวแปร มีค่าเท่ากับ 7.220 , 3.358 , 7.377 , 1.022 และ 1.031 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) มีการกระจายค่อนข้างน้อยกว่าตัวอื่น ค่าสัมประสิทธิ์ ความแปรผันของตัวแปรทั้ง 5 ตัว (CV) มีค่าเท่ากับ 0.215 , 0.127 , 0.272 , 0.138 และ 0.145 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) มีการกระจายมากกว่าตัวอื่น ดัง ตารางที่ 4.1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยายของตัวแปร

ค่าสถิติ	ACH	SKILL	DPER	PREACH	OBSKILL
mean	33.45	26.39	27.07	7.38	7.09
SD	7.220	3.358	7.377	1.022	1.031
CV	0.215	0.127	0.272	0.138	0.145
skewness	-1.157	-0.498	-0.722	-0.328	0.068
kurtosis	1.199	0.93	-0.172	0.312	-0.086
Min	8	16	8	5	5
Max	43	34	39	9	9

หมายเหตุ N = 115

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรแทรกซ้อน

ผลการวิเคราะห์ในตอนนี้ เป็นการศึกษาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัวแปร คือ ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ACH) ตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) ตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) และตัวแปรแทรกซ้อน คือ ผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) และตัวแปรพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน (OBSKILL) โดยใช้สถิติวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรตามทั้ง 3 ตัวมีความสัมพันธ์กันทางบวก ขนาดความสัมพันธ์ปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าระหว่าง 0.409 – 0.449 ตัวแปรตามทั้ง 3 ตัวนี้มีความสัมพันธ์กับตัวแปรพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน (OBSKILL) ทิศทางบวก ขนาดความสัมพันธ์สูงมาก มีค่าตั้งแต่ 0.507 – 0.736

เนื่องจากตัวแปรพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน (OBSKILL) เป็นผลการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) ซึ่งเป็นตัวแปรที่วัดทักษะกระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดความรู้ ความเข้าใจ โดยมีค่าความสัมพันธ์สูงถึง 0.507 ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปจากผลการวิเคราะห์ได้ว่า ตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) สามารถใช้เป็นตัวแทนของคะแนนผลการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนได้ดี ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานของตัวแปร

ข้อมูล ตัวแปร	ACH	SKILL	DPER	PREACH	OBSKILL	mean	SD.
ACH	1.000	.449*	.464*	.776*	.736*	33.45	7.220
SKILL	.449*	1.000	.409*	.508*	.507*	26.39	3.358
DPER	.464*	.409*	1.000	.524*	.611*	27.07	7.377
PREACH	.776*	.508*	.524*	1.000	.875*	7.38	1.022
OBSKILL	.736*	.507*	.611*	.875*	1.000	7.09	1.031

หมายเหตุ N = 115

*p < .05

สำหรับตัวแปรแทรกซ้อน ผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก ขนาดสูงมากกับตัวแปรตามทั้ง 3 ตัว ขนาดของความสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.508 – 0.776 แสดงว่า คะแนนผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา น่าจะใช้เป็นตัวแปรร่วม (Covariate) ในการวิจัยครั้งนี้ได้ โดยต้องตรวจสอบก่อนว่าตัวแปร แบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) นี้มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มจริง ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในตอนต่อไป

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH)

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) ระหว่างกลุ่มนักเรียน 3 กลุ่ม ในตอนนี้ทำขึ้นเพื่อตรวจสอบว่า ก่อนการทดลอง นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) แตกต่างกันหรือไม่ การเสนอผลการวิเคราะห์ในตอนนี้เป็น การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) ระหว่างกลุ่มนักเรียน 3 กลุ่ม ที่ใช้วิธีการสอนต่างกัน 3 วิธี โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) ผลการวิเคราะห์ พบว่า คะแนนผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) ของกลุ่มที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 7.68

รองลงมา คือ กลุ่มที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ มีค่าเท่ากับ 7.46 และกลุ่มสุดท้ายที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 7.00

ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องความแปรปรวนของประชากรนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการสอนทั้ง 3 วิธีว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้ค่าสถิติของ Levene พบว่า ได้ค่าสถิติ $F = 4.524$, $df = 2$, 112 , $p = 0.013$ แสดงว่าความแปรปรวนของตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) มีความแตกต่างระหว่างประชากรทั้ง 3 กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น การทดลองเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ต้องใช้วิธีของ Dunnett T3 แทนการใช้วิธีของ Scheffe

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว พบว่า ค่าสถิติ $F = 4.720$, $df = 2$, 112 , $p = 0.011$ แสดงว่า มีค่าเฉลี่ยตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) ของประชากรนักเรียนอย่างน้อย 1 กลุ่มแตกต่างจากกลุ่มอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH)

ข้อมูลวิธีสอน	N	mean	SD.	SOV	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig
1	39	7.46	1.047	Between Groups	9.262	2	4.631	4.720	.011
2	38	7.68	1.068						
3	38	7.00	.838	Within Groups	109.903	112	.981		
Total	115	7.38	1.022	Total	119.165	114			

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา(PREACH) โดยใช้วิธี Dunnett T3 พบว่า มีค่าเฉลี่ยของตัวแปร แบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา(PREACH) แตกต่างกันอยู่ 2 กลุ่ม คือ นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และ นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชา
สังคมศึกษา (PREACH)

	(I) GROUP	(J) GROUP	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig
Dunnett T3	1	2	-.22	.241	.733
		3	.46	.216	.103
	2	1	.22	.241	.733
		3	.68*	.220	.008
	3	1	-.46	.216	.103
		2	-.68*	.220	.008

หมายเหตุ *p < .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) ซึ่งเป็นตัวแปรแทรกซ้อนในการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรดังกล่าวมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากรนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการสอน 3 วิธี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงใช้ตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) เป็นตัวแปรร่วม (Covariate) ในการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรตามทั้ง 3 ตัวระหว่างประชากรนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม (MANCOVA) ในหัวข้อต่อไป

4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนามเพื่อเปรียบเทียบเวกเตอร์ค่าเฉลี่ยตัวแปรตามเมื่อควบคุมตัวแปรร่วม

การเสนอผลการวิเคราะห์ในตอนนี้เป็นผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม (MANCOVA) เพื่อเปรียบเทียบเวกเตอร์ค่าเฉลี่ยตัวแปรตาม เมื่อควบคุมตัวแปรร่วมผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) โดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ACH) ทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) บุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) เป็นตัวแปรตามรวม 3 ตัว ตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) เป็นตัวแปรร่วม และตัวแปร GROUP เป็นตัวแปรต้น แทนกลุ่มนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการสอนต่างกัน 3 แบบ การนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นการนำเสนอค่าสถิติบรรยาย ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม

(MANCOVA) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ ค่าสถิติบรรยายของตัวแปรตามทั้ง 3 ตัว พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(ACH) ทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) และบุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) ของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบการให้การวิจัยเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ และกลุ่มที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม แยกตามกลุ่มนักเรียน

	GROUP	Mean	Std.Deviation	N
ACH	1	33.00	7.430	39
	2	34.89	7.351	38
	3	32.47	6.821	38
	Total	33.45	7.220	115
SKILL	1	26.41	3.050	39
	2	26.45	3.477	38
	3	26.32	3.618	38
	Total	26.39	3.358	115
DPER	1	26.97	7.457	39
	2	31.16	4.957	38
	3	23.08	7.242	38
	Total	27.07	7.377	115

หมายเหตุ 1. Box's Test of Equality of Covariance Matrices = 23.921 ; F = 1.916

df = 12 , 60706.941 ; p = 0.028

2. Levene's Test of Equality of Error Variances

ACH : F = 3.317 ; df = 2,112 ; p = 0.040

SKILL : F = 1.505 ; df = 2,112 ; p = 0.226

DPER : F = 3.459 ; df = 2,112 ; p = 0.035

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติเรื่องความแตกต่างของเมทริกซ์ ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วม (Variance – covariance matrices) ระหว่างกลุ่มประชากรนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า ค่าสถิติ Box's M = 23.921 , F = 1.916 , df = 12 , 60706.941 , p = 0.028 แสดงว่า เมทริกซ์ ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แม้ว่าข้อมูลจะไม่สอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้น แต่ Hair และคณะ (1998) อธิบายว่า เมื่อขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีขนาดเท่ากัน ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน หรือ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ยังมีความแกร่ง (robust) และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

สำหรับผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติเรื่อง ความแตกต่างของค่าความแปรปรวน (Variances) ระหว่าง กลุ่มประชากรนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม โดยแยกวิเคราะห์เป็นรายตัวแปร พบว่า ค่าสถิติ Levene 's Statistics ของตัวแปรตามทั้ง 3 ตัวมีค่าแตกต่างกัน คือ ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา(ACH) และตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) มีค่าสถิติ F = 3.317 และ 3.459 ค่า p = 0.040 และ 0.035 ตามลำดับ แสดงว่า ความแปรปรวนของตัวแปรตามทั้ง 2 ตัวนี้ มีความแตกต่างระหว่างประชากรนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่โดยที่ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีขนาดเท่ากัน ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน หรือ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ยังคงมีความแกร่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สำหรับตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) ได้ค่าสถิติ F = 1.505 และ p = 0.226 แสดงว่า ความแปรปรวนของตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างประชากรนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม นั่นคือ ในกรณีที่มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ผู้วิจัยต้องใช้วิธีของ Dunnett สำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ACH) และตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) ส่วนตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) ผู้วิจัยสามารถใช้วิธีของ Scheffe

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม พบว่า เวกเตอร์ของค่าเฉลี่ย ของตัวแปรตามทั้ง 3 ตัวที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมมีความแตกต่างกันระหว่างประชากรนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มที่สอนด้วยวิธีการสอนต่างกัน 3 แบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรร่วม ผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา(PREACH)กับตัวแปรตามทั้ง 3 ตัวมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ตัวแปรร่วม ผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา(PREACH) เป็นตัวแปรร่วมที่ดีในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ นั่นคือวิธีสอนที่แตกต่างกันทั้ง 3 วิธีมีผลทำให้เวกเตอร์ค่าเฉลี่ยของตัวแปร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา(ACH) ทักษะกระบวนการกลุ่ม(SKILL) และบุคลิกภาพประชาธิปไตย(DPER)

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อควบคุมตัวแปรร่วม (covariate) ค่าสถิติวิเคราะห์ตัวแปรพหุนามนำเสนอไว้ในตาราง 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนามของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ACH) ทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) และบุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) เมื่อใช้ แบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) เป็นตัวแปรร่วม

Effect	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig	
GROUP	Pilai's Trace	.230	4.776	6.000	220.000	.000
	Wilks' Lambda	.774	4.971 ^a	6.000	218.000	.000
	Hotelling's Trace	.287	5.163	6.000	216.000	.000
	Roy's Largest Root	.266	9.758 ^b	3.000	110.000	.000
PREACH	Pilai's Trace	.651	67.681 ^a	3.000	109.000	.000
	Wilks' Lambda	.349	67.681 ^a	3.000	109.000	.000
	Hotelling's Trace	1.863	67.681 ^a	3.000	109.000	.000
	Roy's Largest Root	1.863	67.681 ^a	3.000	109.000	.000

หมายเหตุ

a = Exact statistic

b = The statistic is an upper bound on F that yields a lower bound on the significance level.

เนื่องจากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม พบความแตกต่างของเวกเตอร์ค่าเฉลี่ยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วม ระหว่างประชากรทั้ง 3 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบทางเดียว (one way ANOVA) เป็นรายตัวแปรตามโดยใช้ แบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) เป็นตัวแปรร่วม และวิธีการสอน (GROUP) เป็นตัวแปรต้น ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ACH) และทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) มีค่าเฉลี่ยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) มีค่าเฉลี่ยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรร่วมผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) มีความสัมพันธ์กับตัว

แปรตามแต่ละตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ดังผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์แสดงว่า เมื่อควบคุมตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา (PREACH) ให้มีค่าคงที่ วิธีสอนที่แตกต่างกันทั้ง 3 วิธี มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม(ANCOVA)ของตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ACH) ทักษะกระบวนการกลุ่ม (SKILL) และบุคลิกภาพประชาธิปไตย(DPER) แยกเป็นรายตัวแปร

Source	Dependent Variable	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
GROUP	ACH	83.913	2	41.957	2.043	.134
	SKILL	21.819	2	10.909	1.299	.277
	DPER	625.766	2	312.883	8.971	.000
PREACH	ACH	3539.924	1	3539.924	172.404	.000
	SKILL	353.063	1	353.063	42.050	.000
	DPER	1091.534	1	1091.534	31.297	.000
Error	ACH	2279.129	111	20.533		
	SKILL	931.978	111	8.396		
	DPER	3871.256	111	34.876		
Total	ACH	5942.487	114			
	SKILL	1285.391	114			
	DPER	6203.443	114			

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมข้างต้น พบว่า ค่าเฉลี่ยตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) มีความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประชากรนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงต้องทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ต่อไป ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย (DPER) โดยใช้วิธี Dunnett T3 พบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันทั้ง 3 คู่ คือ กลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานกับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ กลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานกับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ และกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์กับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรบุคลิกภาพ
ประชาธิปไตย (DPER)

	(I) GROUP	(J) GROUP	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig
Dunnett T3	1	2	-4.18*	1.440	.015
		3	3.90	1.675	.066
	2	1	4.18*	1.440	.015
		3	8.08*	1.424	.000
	3	1	-3.90	1.675	.066
		2	-8.08*	1.424	.000

หมายเหตุ *p < .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา บุคลิกภาพ ประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ แบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และแบบปกติ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และวิธีการสอนแบบปกติ
- (2) เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และวิธีการสอนแบบปกติ
- (3) เปรียบเทียบทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และวิธีการสอนแบบปกติ

ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2548 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (จับฉลาก) ได้นักเรียนห้อง ม.1/2 ม.1/4 และ ม.1/5 และดำเนินการจับฉลากต่ออีกครั้ง ได้ผล ห้อง 1/2 เป็นกลุ่มทดลองวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ จำนวนนักเรียน 39 คน ห้อง ม.1/4 เป็นกลุ่มควบคุม วิธีการสอนแบบปกติ จำนวนนักเรียน 38 คน และห้อง ม.1/5 เป็นกลุ่มทดลอง วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 38 คน โดยถือว่าตัวอย่างประชากรทั้ง 3 ห้องไม่มีความแตกต่างกันเนื่องจากทางโรงเรียนมีการจัดห้องเรียนในลักษณะผลัดการเรียนทั้งระดับ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการสอน 3 แบบ ได้แก่ แผนการสอนการเรียนแบบสตอรีไลน์ จำนวน 9 แผน แผนการสอนการเรียนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 10 แผน และ แผนการสอนการเรียนแบบปกติ จำนวน 12 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.81 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.77 แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.78 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.40 และแบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.58 แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (MANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม (MANCOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ลักษณะการแจกแจงตัวแปรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรแทรกซ้อน

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้ง 5 ตัว คือ ตัวแปรตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา ตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่ม ตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย ตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา และตัวแปรพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม มีการแจกแจงเบ้ซ้ายเล็กน้อย ยกเว้น ตัวแปรพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมีการแจกแจงค่อนข้างเป็น โค้งปกติมากกว่าตัวแปรอื่น เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้ง 5 ตัว พบว่าตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษามีค่าความโด่งสูง (ค่าความโด่งเป็นบวก) เพียงตัวเดียว ส่วนตัวแปรตัวอื่น ๆ ที่เหลือ มีค่าความโด่งใกล้เคียงกับโค้งปกติ โดยตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่มมีการกระจายค่อนข้างน้อยกว่าตัวอื่น ส่วนตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตยมีการกระจายมากกว่าตัวอื่น

ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่ม และตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง และตัวแปรตามทั้ง 3 ตัวนี้มีความสัมพันธ์กับตัวแปรพฤติกรรมการทำงานกลุ่มทางบวกในระดับสูงมากและตัวแปรพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมีความสัมพันธ์กับตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่มสูง ดังนั้น ตัวแปรทักษะกระบวนการกลุ่มสามารถใช้เป็นตัวแทนของคะแนนผลการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนได้ดี

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเวกเตอร์ค่าเฉลี่ยตัวแปรตาม

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม(MANCOVA)เพื่อเปรียบเทียบเวกเตอร์ค่าเฉลี่ยตัวแปรตาม เมื่อควบคุมตัวแปรร่วมผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้ตัวแปรตาม 3 ตัว ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ทักษะกระบวนการกลุ่ม และบุคลิกภาพประชาธิปไตย โดยให้ตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษาเป็นตัวแปรร่วมและตัวแปรวิธีการสอนทั้ง 3 แบบเป็นตัวแปรต้น พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนามเวกเตอร์ของค่าเฉลี่ยของตัวแปรตามทั้ง 3 ตัวที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมมีความแตกต่างกันระหว่างประชากรนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มที่สอนด้วยวิธีการสอนทั้ง 3 แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบทางเดียว(one way ANOVA) เป็นรายตัวแปรตาม โดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษาเป็นตัวแปรร่วมและวิธีสอนเป็นตัวแปรต้น พบว่า ตัวแปรตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และทักษะกระบวนการกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แต่ตัวแปรบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และตัวแปรร่วมผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามแต่ละตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นั่นคือ เมื่อควบคุมตัวแปรผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษาให้มีค่าคงที่ วิธีสอนที่แตกต่างกันทั้ง 3 วิธี มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย พบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันทั้ง 3 คู่ คือ กลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานกับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ กลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบการใช้วิจัยเป็นฐานกับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ และกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์กับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถตอบคำถามวิจัยได้ว่า ในภาพรวมเวกเตอร์ของค่าเฉลี่ยตัวแปรตามทั้ง 3 ตัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์แยกรายตัวแปร พบว่า

1. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้วิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา บุคลิกภาพ ประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ แบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน และแบบปกติ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อที่ 2 ที่กล่าวไว้ว่า ค่าเฉลี่ยของบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์และวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานสูงกว่าวิธีการสอนแบบปกติ โดย นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเหตุผลที่เป็นไปตามสมมติฐาน สามารถสรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1.1 ตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย เป็นตัวแปรที่มีการกระจายของข้อมูลสูงสุด เมื่อเทียบกับตัวแปรตามอีก 2 ตัว ค่าความแปรปรวนที่สูง ก็เป็นไปตามหลัก Maximize Systematic Variance (การทำให้ความแปรปรวนมีระบบ มีค่าสูงสุด) ซึ่งจะมีผลทำให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องมากขึ้น (Kerlinger , 1973)

1.2 ตัวแปรบุคลิกภาพประชาธิปไตย เป็นตัวแปรตาม ซึ่งเป็นผลจากการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ และวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยตรง จึงทำให้ผลการทดลองครั้งนี้มีค่าเฉลี่ยของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนต่างกันทั้ง 3 แบบ มีค่าแตกต่างกัน

1.3 แบบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย เป็นแบบทดสอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ โดยที่สาระในการวัดครอบคลุมเรื่องความรู้ ความเข้าใจในบุคลิกภาพประชาธิปไตย โดยกำหนดเป็นสถานการณ์ให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในเหตุการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะมีเหตุการณ์ในชีวิตส่วนตัว สถานการณ์ในครอบครัว สถานการณ์ในโรงเรียน จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรบุคลิกภาพ

ประชาธิปไตยจึงมีความสมบูรณ์ครอบคลุมบุคลิกภาพประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และกล่าวได้ว่า เครื่องมือในการวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ดี มีค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ตามวิธีของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson method) : KR เท่ากับ 0.77

1.4 การออกแบบการวิจัย ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยค่อนข้างสมบูรณ์ โดยเฉพาะการออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีการครอบคลุมความแปรปรวนจากตัวแปรแทรกซ้อน โดยวิธีการทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (MANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม (MANCOVA)

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรชาติ มานิตย์ (2530:103) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนโดยการเรียนเป็นทีมกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัย พบว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มที่สอนโดยการเรียนเป็นทีม สูงกว่า กลุ่มที่สอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เนื่องจาก วิธีการสอนโดยการเรียนเป็นทีมและวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์จะมีความสอดคล้องในลักษณะผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายจากการกระทำและประสบการณ์ของตน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอันนำมาซึ่งผลงานที่เกิดจากผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน ถือเป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ ด้วยการสนับสนุนจากสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว (Bell , 1998 : 5 อ้างใน อรทัย มูลคำและคณะ , 2542) ส่งผลให้สามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างธรรมชาติ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและนำมาซึ่งความสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และผลงานที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ขึ้นในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนช่วยปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน รวมถึง การสอนแบบสตอรีไลน์ มีลักษณะผ่านกระบวนการปลูกฝังคุณลักษณะประชาธิปไตย ซึ่ง ได้แก่ การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปัน การร่วมมือ และประสานงานระหว่างกันในการดำเนินกิจกรรม รวมถึง เสริมสร้างคุณลักษณะความเชื่อมั่น การมีเหตุผลในการตัดสินใจดำเนินการสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ สำเร็จ ยूरชัย (2533 : 22) กล่าวไว้ว่า ลักษณะนิสัยของนักเรียนหลายอย่างได้รับอิทธิพลโดยตรงจากเทคนิคการสอนของครูในโรงเรียน วิธีสอนที่ครูใช้จะมีผลช่วยปลูกฝัง เสริมสร้างคุณลักษณะที่ต้องการได้จริง ดังนั้น ผู้ที่เป็นครูจึงต้องตระหนักในเรื่องดังกล่าวนี้ให้มาก จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ที่สรุปว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูงกว่า นักเรียนที่เรียนแบบปกติ รวมถึงยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียา

วรรณ ทุมโฆษิต (2532 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษาและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชา สังคมศึกษาด้วยการใช้เทคนิค คิวชี กับ การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มที่เรียนโดยใช้เทคนิคคิวชีและกลุ่ม ที่เรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก วิธีการสอนโดยใช้เทคนิค คิวชีและวิธีการสอนโดยการใช้การวิจัยเป็นฐาน จะมีความ สอดคล้องในลักษณะผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนได้คิด ได้ สำรวจสภาพปัญหา และระบุปัญหาได้ด้วยตนเอง มีความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่ค้นพบนั้น ด้วยการลงมือปฏิบัติการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง ดังที่ เคมมิส และแมก เทกการ์ท (Kemmis and Mc Taggart , 1990 : 12) กล่าวไว้ว่า การใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็น วิธีการสอนที่กลุ่มคนจัดระบบสถานการณ์จากสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลอื่น ๆ แล้วร่วมกันวางแผนลงมือปฏิบัติ จัดวางแนวทาง อย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยความเข้าใจและเหตุการณ์ในอดีตเป็นแนวทาง ซึ่งการสอนแบบ การใช้การวิจัยเป็นฐานจะช่วยให้เกิดการค้นคว้าหาความรู้ ช่วยให้เกิดความแจ่มแจ้งในความคิด ของตนเอง งานวิจัยของ ชาร์ลอตต์ (Charlotte , 1991 : 63-71) พบว่า วิธีการใช้การวิจัยเป็น ฐานถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของบุคคลด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฮิวส์ (Hughes , 1989 : 78-86) ที่พบว่า การใช้การวิจัยเป็นฐาน มีส่วนช่วยในการปรับปรุงกระบวนการจัดระบบข้อมูลแก่นักเรียน เช่น การจัดประเภท การ จัดลำดับ มโนทัศน์ ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเลือก รวบรวมข้อมูล และสรุปแนวคิด สำคัญ โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ได้ฝึกความมีวินัยในตนเอง ฝึกความรับผิดชอบ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดทนต่อความขัดแย้ง รู้จักการประมาณตน มีวุฒิภาวะ เกิดความสุขุมรอบรู้ในการแก้ปัญหา นำมาซึ่งความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้มีเหตุผล มีหลักการใน การทำงานและการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นการ สนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ที่สรุปว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย สูงกว่า นักเรียนที่เรียนแบบปกติ

2. ผลการวิจัยไม่มีความสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อที่ 1 ที่กล่าวไว้ว่า ค่าเฉลี่ยของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์และ วิธีการสอนแบบการใช้วิจัยเป็นฐานสูงกว่าวิธีการสอนแบบปกติ และไม่มี ความสอดคล้องกับ สมมติฐานในข้อที่ 3 ที่กล่าวไว้ว่า ค่าเฉลี่ยของทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนที่สอนด้วยวิธี สอนแบบสตอรี่ไลน์ และวิธีการสอนแบบการใช้วิจัยเป็นฐานสูงกว่าวิธีการสอนแบบปกติ โดย

นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้วิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเหตุผลที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สามารถสรุปได้ 5 ประเด็น ดังนี้

2.1 คุณภาพของสิ่งที่ทดลอง(Treatment) มีข้อจำกัด อาทิเช่น กรณีเวลาในการทดลองทำวิจัยน้อยเกินไป การใช้รูปแบบที่ไม่ครบถ้วนในกระบวนการของวิธีการสอน และขอบเขตของเนื้อหาที่สอนมีเพียง 1 ใน 3 ของเนื้อหาทั้งหมด ถ้าได้มีการจัดกระทำให้สมบูรณ์ ผลการวิจัยอาจจะเป็นไปตามสมมติฐาน

2.2 ลักษณะของตัวแปร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา จะพบว่า คะแนนการวัดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะนักเรียนมีพื้นฐานความรู้ที่ต่อเนื่องมาจากระดับประถมศึกษา และมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับรูปแบบการสอนที่นำมาใช้ในการทดลองครั้งนี้ รวมถึง ประเด็นของเนื้อหาในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะเน้นในด้านความรู้ ความจำ เป็นหลัก ถ้ามีการวัดผลให้สูงถึงระดับการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าด้วย น่าจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่ดีขึ้น

2.3 ลักษณะของตัวแปร ทักษะกระบวนการกลุ่ม จะพบว่า เครื่องมือในการวัดผลเป็นลักษณะการวัดความรู้ ความเข้าใจ ในทักษะกระบวนการกลุ่ม ถึงแม้ผู้วิจัยจะได้ทำการสังเกตผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา และนำมาตรวจสอบว่าผลของการสังเกตและผลการวัดตัวแปรนี้สอดคล้องกัน แต่ตัวแปรดังกล่าวนี้ยังมีข้อจำกัดตรงที่ไม่เป็นคะแนนทักษะกระบวนการกลุ่มที่แท้จริง หากมีการวิจัยครั้งต่อไปโดยใช้กระบวนการสังเกตและให้ผู้เรียนบันทึกทักษะกระบวนการกลุ่มของเพื่อนในกลุ่มด้วย น่าจะช่วยให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมีค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ตามวิธีของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson method) : KR เท่ากับ 0.40 แสดงให้เห็นว่าการวัดตัวแปรนี้มีค่าความคาดเคลื่อนในการวัดค่อนข้างสูง ซึ่งควรจะต้องมีการปรับปรุงแบบประเมินนี้ต่อไป

2.4 การออกแบบการวิจัย ถึงแม้ว่าจะออกแบบการวิจัยมาอย่างดี มีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนโดยใช้ค่าสถิติ คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (MANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม (MANCOVA) โดยมี ผลการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา เป็นตัวแปรพร้อมแล้ว ผลการวิจัยยังไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แสดงว่า น่าจะยังมีตัวแปรแทรกซ้อนตัวอื่น ๆ อีก ที่ควรจะต้องควบคุม เช่น ตัวแปร เพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

2.5 การแพร่กระจายของตัวแปรจัดกระทำ(Treatment Diffusion) การทดลองครั้งนี้ จะพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับชั้นเรียนเดียวกัน ผู้เรียนอาจมีการบอกเล่า ถ่ายทอดความรู้ วิธีการเรียนการสอนระหว่างกลุ่ม ทำให้ผลการวิจัยไม่มีความแตกต่างกัน และตัวแปรจัดกระทำ (วิธีการสอนแต่ละแบบ) ซึ่งได้แก่ วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ และ วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นสิ่งที่นักเรียนมีประสบการณ์มาก่อน จึงทำให้ผลการเรียนการสอนที่ได้ไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัซโซว์ (Butzow , 1991) และ สมณี กุฎิพานนท์ (2542:บทคัดย่อ) ที่ทำการทดลองเปรียบเทียบผลการเรียนแบบสตอรีไลน์และการเรียนแบบปกติพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์และวิธีการสอนแบบปกติ เพราะจากคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอยู่ในเกณฑ์ใกล้เคียงกัน ดังนั้น วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ที่ใช้ในการทดลองสอนนี้ไม่มีความแตกต่างจากรูปแบบวิธีการสอนแบบปกติ และอาจกล่าวได้ว่า วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมือนวิธีการสอนแบบปกติ ดังการวิเคราะห์จากผลการวิจัยของบัซโซว์ (Butzow, 1991) นอกจากนี้ การจัดคาบตารางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เพียง 3 คาบต่อสัปดาห์ อาจมีผลทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขาดความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ดังที่ ฮาร์คเนส (Harkness, 1997 อ้างใน Creswell, 1997 : 14) ได้วิเคราะห์การจัดทำแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ พบว่า ควรมีความยืดหยุ่นในเรื่องของระยะเวลา และไม่ควรรใช้ระยะเวลาน้อยกว่า 6 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อผลที่ตามมาจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จากแนวคิดและผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ที่สรุปว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากวิธีการสอนแบบปกติ

ในกรณี นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับ

วอลส์ และ สเต็ป (Wals and Stapp , 1989 : 34-39) กล่าวไว้ว่า วิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นวิธีการสอนที่เป็นกระบวนการที่คนหรือกลุ่มคนจะเข้าถึงปัญหาโดยการสืบค้น เป็นการเรียนรู้ผ่านการกระทำ จึงเป็นการเรียนรู้ชนิดใหม่ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจาก นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ใกล้เคียงกัน โดยการสอนแบบปกติ จะมีการฝึกให้ผู้เรียนได้ทำโครงการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับรูปแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติเหมือนกัน ในลักษณะการคิด ดำเนินการสำรวจปัญหา และระบุปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้ด้วยตนเอง ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นนี้มีส่วนช่วยในการปรับปรุงกระบวนการจัดระบบข้อมูลของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเลือกข้อมูลที่สำคัญจากเนื้อหาบทเรียน รวมทั้งรวบรวมข้อมูลและสรุปแนวคิดสำคัญจากบทเรียนได้ จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ที่สรุปว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐานมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากวิธีการสอนแบบปกติ

กรณี นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับที่ วลัย พานิช (2544) และอรรถพล อนันตวรสกุล (2544) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของการทำงานอย่างเป็นระบบ ฝึกความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ที่เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ในการฝึกคิดหาคำตอบที่หลากหลายในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้ เนื่องจาก นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างกัน ได้รู้จักการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีการรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของกันและกัน นำมาซึ่งการเกิดทักษะกระบวนการกลุ่มที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง สามารถเชื่อมโยงความคิดเห็นของผู้เรียนและสรุปผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการประสานประโยชน์ของส่วนรวมโดยใช้ปัญญา เหตุผล และความถูกต้องในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนในการทำงานร่วมกับผู้อื่น จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ที่ว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนทักษะกระบวนการกลุ่มไม่แตกต่างจากวิธีการสอนแบบปกติ

กรณี นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้วิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับ วอลส์ และ สเต็ป (Wals and Stapp , 1989 : 34-39) กล่าวไว้ว่า วิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นวิธีการสอนที่เป็นกระบวนการที่คนหรือกลุ่มคนจะเข้าถึงปัญหาโดยการสืบค้นเป็นการเรียนรู้ผ่านการกระทำ จึงเป็นการเรียนรู้ชนิดใหม่ ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนการดำเนินการปฏิบัติใกล้เคียงกัน โดยการสอนแบบปกติ จะมีการฝึกให้ผู้เรียนได้คิดพิจารณาและลงมือปฏิบัติคล้ายกับหลักการของการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ตั้งแต่ การวางแผนกันภายในกลุ่มสมาชิก เพื่อศึกษาสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว และร่วมกันคิดวิเคราะห์หาสาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งขั้นตอนที่กล่าวมานี้มีส่วนช่วยในการปรับปรุงกระบวนการจัดระบบข้อมูลของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสามารถเกิดทักษะกระบวนการกลุ่ม และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ที่สรุปว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐานมีคะแนนทักษะกระบวนการกลุ่มไม่แตกต่างจากวิธีการสอนแบบปกติ

อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตของผู้วิจัย และให้กลุ่มผู้เรียนได้เขียนบรรยายความรู้สึกที่มีต่อวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ และการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่า ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ตั้งใจ และสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดี สามารถฝึกทักษะความสามารถในการคิดได้ โดยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถตอบคำถามที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นเพื่อทดสอบความรู้จากผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนสามารถฝึกการวางแผนในการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนสมาชิกได้เป็นอย่างดี มีโอกาสในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น ตลอดจนได้แสดงความสามารถของตนออกมาเป็นผลงาน และจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ และแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 นี้ ผู้วิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบดังกล่าวไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่าที่ควร เนื่องจากในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แยกเป็นรายวิชา ยากต่อการบูรณาการหลักสูตร และเนื้อหาวิชาเข้าด้วยกัน รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์และแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ผู้สอนต้องทุ่มเทความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถอย่างเต็มที่ ซึ่งบางครั้งต้องขอความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนจากบุคคล หรือ หน่วยงานอื่น ๆ จึงอาจเกิดความยุ่งยากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงสภาพการเรียนการสอนใน

ปัจจุบันที่มีการกำหนดเวลาที่ตายตัวแน่นอน โดยหนึ่งคาบการเรียนการสอนใช้เวลา 50 นาที อาจทำให้ไม่สอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ และแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ได้ดีเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่ม ของผู้เรียน นอกจากจะขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ และเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนด้วย ดังนั้น ครูผู้สอนควรจะได้อบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่ถูกต้อง และเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน รวมถึง พฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งตัวครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีการเตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ และ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับยุคสมัย

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ครูควรสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนเพื่อช่วยปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้อของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น
2. ครูควรปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของตนให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพห้องเรียน ผู้เรียน และความรู้ ความสามารถของผู้เรียน
3. ครูควรทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่จะดำเนินการสอนเพื่อให้ทราบว่า ควรจัดกิจกรรม การเรียนรู้ออย่างไรให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของผู้เรียน
4. ครูควรวางวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา
5. ครูควรมีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเองโดยการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อที่มีความหลากหลาย และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อมากขึ้น เช่น การเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา หรือ ขอคำแนะนำจากผู้รู้เพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
6. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อในหลักสูตร เมื่อมีการนำรูปแบบการสอนแบบใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ ครูควรมีการจัดตารางการเรียนการสอนที่มีคาบการเรียนการสอนต่อเนื่องกัน โดยควรได้รับการสนับสนุนจากคณะผู้บริหารโรงเรียน เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ
7. ในการนำเนื้อหาวิชาเรียนมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อแบบใหม่ ๆ ครู ผู้สอนควรมีเกณฑ์ในการพิจารณาเนื้อหาที่นำมาใช้สอน โดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้

เดิมของผู้เรียนเพื่อที่จะนำมาสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองในการขยายประสบการณ์ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

8. การเรียนการสอนที่ดีนั้น ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยความสบายใจ สนุกสนานในการแสดงออก และสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นภายในห้องเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างและพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดสัมฤทธิ์ผลที่ดีแก่ผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เรียน

1. ผู้เรียนควรมีการเตรียมความพร้อม โดยการทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาที่ตนเองต้องศึกษาเพื่อเตรียมพื้นฐานความรู้
2. มีความตั้งใจให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างจริงจัง
3. ใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่
4. พยายามตอบคำถามของครูผู้สอน โดยการศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการเรียนรู้ หรือวิธีการแสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย วางแผนการทำงานโดยกำหนดเป้าหมาย กำหนดงานลำดับขั้นตอนการทำงาน และลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
5. มีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน อภิปราย รับคำแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข พัฒนาผลงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น
6. สรุปความรู้ที่ได้จากการค้นพบด้วยตนเอง และนำเสนอข้อค้นพบ

ข้อเสนอแนะในด้านแหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้ หรือ แหล่งข้อมูล ซึ่งได้แก่ สิ่งต่าง ๆ ที่ส่งเสริม หรือ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น ครูผู้สอน ห้องสมุด แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสถานศึกษา แหล่งข้อมูลในท้องถิ่น ทรัพยากรบุคคล (Human Resources) ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) แหล่งข้อมูลนอกท้องถิ่น และแหล่ง ข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ ครูผู้สอนควรมีการสำรวจและติดต่อไว้ล่วงหน้าให้พร้อมเพื่อ ผู้เรียนได้ขยายมุมมอง และเปิดโลกทัศน์ของตนเองได้กว้าง อันนำไปสู่การเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับชีวิตของผู้เรียนและเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ศึกษาถึงการนำวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ และแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ไปใช้กับตัวอย่างประชากรในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับอุดมศึกษา รวมถึงการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายวิชามากขึ้น เพื่อศึกษาว่า วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ และวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานนี้ จะให้ผลที่แตกต่างกันหรือไม่ และมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด
2. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ และวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน ที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ เพื่อจะได้หาวิธีการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่เหมาะสม
3. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบในเชิงบวกและเชิงลบต่อการนำวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์และวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. ควรมีการศึกษา การนำวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์และวิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานไปใช้กับเนื้อหาเฉพาะเรื่อง que ผู้เรียนสามารถศึกษาเองได้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนก จันทร์ขจร. (2529). การเรียน การสอน การสอบ ที่โรงเรียนมุ่งหวัง. กรุงเทพมหานคร : เพชรสยามการพิมพ์
- กมล สมวิเชียร. (2520). ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- กมลทิพย์ ต่อติด.(2544). ผลของการฝึกกระบวนการสืบสอบที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กมลรัตน์ หล้าสูงงษ์. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศรีราชา.
- กรมวิชาการ. (2535). "การวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). วารสารวิจัยทางการศึกษา. 2 (19) : 28-40 เม.ย.-มิ.ย.)
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- ก่องแก้ว เจริญอักษร. (2533). "การเรียนการสอนด้วยการใช้ "กลุ่ม" (1) " จดหมายข่าวครูสังคมศึกษา. หน้า 1-3 ก.ค. - ก.ย.
- กันยารัตน์ ยังมี. (2546). ผลการสอนวิชาศิลปะที่บ้านโดยวิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โปรแกรมวิชาศิลปะศึกษา สถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชาศิลปะศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช
- กิตติ พัฒนตระกูลสุข.(2546). " การสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน : การวิจัยอย่างง่ายสำหรับครุคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 18, 3 (ก.ย.-ธ.ค.) : 43-50.
- กิริติ ศรีสุชาติ. (2544). ผลการสอนวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เกรียง กิริติก. (2517). "การปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน." ไทยรัฐ. 16 ธันวาคม หน้า 5 และ 12.
- เกรียงไกร ยิ่งสง่า. (2543). ผลการใช้สตอรี่ไลน์และการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ เจตคติและทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในวิชา ส 053 ประชากรและสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). *แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)*. กรุงเทพมหานคร : อรรถพลการพิมพ์
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพมหานคร : สยามสปอร์ตซินดิเคท.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ.2545-2549*. กรุงเทพมหานคร : เม็ดทรายพรินต์ติ้ง.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2519). *ให้การศึกษายังไงเด็กจึงจะมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร:สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- จรัส สุวรรณเวลา. (2545). *การศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำลอง ไชยยา. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโดยวิธีสตอรีไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชาประถมศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรภา สุนทรสถิต. (2534). *โรงเรียนกับการปลูกฝังประชาธิปไตย*. *สารพัฒนาหลักสูตร*. 10 (ก.ค.-ก.ย.) : 41-44.
- จิรภัทร์ บัวสุวรรณ. (2543). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้ชุดการสอนสตอรีไลน์กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2542). *การสอนผ่านเครือข่ายเวปไซด์ ไซด์ เว็บ*. *วารสารวิชาการ ปีที่ 27 ฉบับที่ 3 (มีนาคม-มิถุนายน)*
- ชวาล แพรัตกุล. (2517). *การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*. เอกสารการประชุมวิชาการครั้งที่ 1 ณ สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา
- ชวาล แพรัตกุล. (2522). *เทคนิคการวัดผล*. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- ชอบ ลีซอ. (2534). "การเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดและการแก้ปัญหา" *วารสารประชากรศึกษา*. 17(1) : 57-61 : เม.ย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2516). *อุดมการณ์การเมือง*. กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย.
- ชาติรี สำราญ. (2542). *เส้นทาง Storyline สู่การเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสตรี - สฤณีวงศ์.

- ชุมศรี เจช. (2534). ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชิดศักดิ์ โหมวาสินธุ์. (2522). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร :
ไอดีเอ็นเอสโตร์
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2517). "ประชาธิปไตยในทัศนะของนิสิต." วารสารครุศาสตร์. (1) มค.
ต้นหยง วิทยานนท์. (2547). การพัฒนาตัวบ่งชี้บทบาทครูและนักเรียนในการเรียนการสอนโดยใช้
การวิจัยเป็นฐานในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและ
จิตวิทยาการศึกษา สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทวีป อภิสัทธ์. (2528). "กระบวนการกลุ่มการเรียนการสอน." มิตรครู. 27(9) : 42-50 : พ.ค.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. (2517). ประชาธิปไตย : ความหมาย ปัจจัยเอื้ออำนาจและการสร้างจิตใจ.
วารสารธรรมศาสตร์. 3 (ก.พ.) : 12-15.
- ทิตนา แคมมณี, น้อมศรี เคท ,วรสุดา บุญยไวยโรจน์ และปานตา ไข่เทียมวงศ์ (คณะบรรณารักษะ). (2534).
กิจกรรมการสอนและฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทบพิตรการพิมพ์.
- ทิตนา แคมมณี, น้อมศรี เคท และวรสุดา บุญยไวยโรจน์. (2528). รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบ
การฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2522). "ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ในการสอน" กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1.
กรุงเทพมหานคร : บุรพาศิลป์การพิมพ์
- ทิตนา แคมมณี. (2545). ศาสตร์การสอนเพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2536). การพัฒนาคุณลักษณะประชาธิปไตยใน ประมวลสาระชุดวิชา ทักษะ และ
ประสบการณ์สำหรับเด็กประถมศึกษา หน่วยที่ 9-12. หน้า 149-249. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิตนา แคมมณี. (2546). ศาสตร์การสอนเพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). การเรียนการสอนโดยนักเรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้
สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (เอกสารอัดสำเนา)
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. (2532). จุดมุ่งหมายสำหรับการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร :
แนวคิดและแนวปฏิบัติ. ภาควิชาศึกษาศาสตร์. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ธาริณี วิทยานิวรรตน์.(2542). ผลของการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชามัธยมศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภดล เจนอักษร. (2544). แก่นวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์ นวลเพ็ญ และ วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2517). *อารยะประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประชาชนจำกัด
- นาตยา ภัทรแสงไทย. (2525). *ยุทธวิธีการสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นุชนาฏ เอกถา. (2545). การจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างคุณลักษณะนักวิจัยในนักเรียนประถมศึกษา. *วารสารวิชาการ*. 5(3) : 70-79.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ. (2534). *ระเบียบการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2539). *สถิติวิจัย 1*. กรุงเทพมหานคร : พี เอ็น การพิมพ์.
- บุษบงค์ รักเรียน. (2533). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีสอนกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ปทีป เมธาคูณวุฒิ. (2545). *การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปทีป เมธาคูณวุฒิ.(2546). การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย. ใน ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (บรรณาธิการ), *การเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน*, หน้า 21-37 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประคอง กรรณสูต. (2535). *สถิติประยุกต์สำหรับครู*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรียาวรรณ ทุมโฆษิต. (2532). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยใช้เทคนิคคิวซี กับ การสอนตามคู่มือครูการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. (2544). *ผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบชุมชน แห่งการสืบสอบเชิงปรัชญาที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปัทมา เทพอักษรพงศ์. (2517). การสอนอ่านเอาเรื่องภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นประภา บุตรไสว. (2533). การศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนและวิธีสอนแบบปกติที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- พจน์ สะเพียรชัย. (2516). *ปรัชญาการศึกษาไทย*. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พันธ์ทิพย์ รามสูต.(2540).*การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร : พี เอ ลีฟวิ่ง จำกัด
- พันศักดิ์ พลสารัมย์ และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2543). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี*. กรุงเทพมหานคร : อรุณาการพิมพ์
- พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์. (2526). "การพัฒนาทักษะในวิชาสังคมศึกษา" เอกสารการสอนชุดวิชา การสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 6. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข.(2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธี และเทคนิคการสอน*2. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์.(2545).การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์. ใน อรรถพล อนันตวรสกุล (บรรณาธิการ). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธี Storyline*. หน้า 129-132. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (บรรณาธิการ.) (2545). *ประมวลบทความการเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพโรจน์ ดารามาศ. (2524). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาสังคมศึกษาโดยวิธีสอนแบบซินดิเคท กับ การสอนตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ภพ เลหาไพบูลย์. (2537). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- มณฑา ธงอินเนตร. (2521). การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาเรขาคณิตโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มยุรี วิมลโสภณกิตติ. (2537). *ผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการสร้างมโนทัศน์ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- เมืองทอง แชมมณี. (2522). เรื่องน่ารู้บางประการเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์ ใน *กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1*. หน้า 38-47. กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2517). *ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2540). *การศึกษากระบวนการสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์จำกัด
ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร :
ศึกษาพรการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น
ลัดดา คำพลงาม. (2540). *กระบวนการและผลของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอน :
พหุกรณีศึกษาของครูนักวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ลาวัณย์ ทองมนตรี. (2541). *การเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่างครูนักวิจัยและ
ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ลาวัณย์ วิทยายุทธภูมิกุล. (2533). *การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยม*. คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรวิสา มณีผล.(2547).*การศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาระหว่างโรงเรียน
ที่จัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐานกับโรงเรียนปกติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา
วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วลัย พานิช.(2542). *เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ เรื่อง นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคใหม่
ครั้งที่ 1 : การสอนด้วยวิธี Storyline*. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่ 22 สิงหาคม 2542
- วลัย พานิช. (2545). *การสอนด้วยวิธี Storyline*. ใน อรรถพล อนันตวรสกุล (บรรณาธิการ)
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้วยวิธี Storyline. หน้า 25-28. กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). *เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- วัลลภ ชัยพิพัฒน์. (2523).*เทคนิคการจัดระบบและควบคุมงาน*.กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์อักษรสารการพิมพ์.
- วิชาการ, กรม. (2535). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)*.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา
- วิชาการ, กรม. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*.
กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- วิลาวัลย์ จรรย์ยานนท์. (2539). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลยุทธ์ในการสอนโรงเรียนและชุมชน.
เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษา เรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา : นวัตกรรม
ในครุศึกษา ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาและโลกศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลวรรณ สันถะโกมล. (2521). การเปรียบเทียบการสอนนิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย
โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางในชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิสุทธิ โพธิ์แท่น. (2524). ประชาธิปไตย แนวคิด และตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2516). "บุคลิกภาพประชาธิปไตยกับสังคมไทย." พัฒนาการวัฒนธรรม. 9 : 5-11 : กค.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ. (2534). การเรียนรู้ของผู้เรียนกับการวัดและประเมินผลการศึกษา ใน เอกสารการสอนชุด
วิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการวัดและประเมินผลการศึกษา. หน้า 77-78. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. (2535). คู่มือการส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์
- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. กรมวิชาการ. (2545). สรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา
2545. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, หน่วย. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา ลาดพร้าว
- ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาและโลกศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2542). โมดูลการเรียนรู้
สิ่งแวดล้อมศึกษา : โมดูลที่ 10 (Storyline Approach). (เอกสารอัดสำเนา).
- สมเกียรติ สุริยะกุล. (2527). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิธีสอนใน
วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และ
การใช้คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- สมนึก ปฏิพานนท์. (2542). ผลของการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมบุรณ์ ชิตพงศ์. (2523). เทคนิคการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพมหานคร :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

- สมพงษ์ พวงคำ.(2528). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์และทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการสอนด้วยวิธีปกติและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมภพ สีวรรณ. (2525). การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษาโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบปกติ. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม. (2537). การสอนแบบ Research Based Learning. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 6(1) : 1-14 : ม.ค.-มิ.ย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2537). การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา. ในประมวลสาระชุดวิชา สัมมนาการมัธยมศึกษา. หน้า 63-127. นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช.
- สันติ สุขทรัพย์. (2528). การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สาโรช บัวศรี. (2503). แนวคิดในการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มงคลการพิมพ์
- สำนักการเรียนรู้. (2542). "Storyline Method เส้นทางสู่การเรียนรู้" สารปฏิรูป. 13(มีนาคม) : 15-20.
- สำเริง ยุธัย. (2533). "การปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ." วารสารศึกษาศาสตร์. 14(1) : 22 ก.พ.-พ.ค.
- สีวรรณ ศรีพล. (2526). "รูปแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนในวิชาสังคมศึกษา" เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 11. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช.
- สุคนธ์ ลินธพานนท์ และคณะ. (2545).การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : ไทยร่มเกล้า
- สุดาพร ลักษณะียนาวิน. (2539).หนทางและวิถีทางในการพัฒนาประเทศ : การศึกษากับการวิจัยเพื่ออนาคตของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สุภาพรรณ พวงจันเพชร. (2519). การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรม หน่วย "คุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย" โดยใช้วิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุมาลี กาญจนชาติรี.(2543). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาในการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่ม. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สุรชาติ มานิตย์. (2530). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนโดยการเรียนเป็นที่มีการสอนตาม คู่มือครู. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุรินทร วังคะฮาด. (2543). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดย Storyline Method เพื่อการอนุรักษ์ พลังงานและสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนึ่งในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุวัฒน์ ไกรมาก.(2544). ผลของการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมโดยวิธีการศึกษาปฏิบัติการณ์ที่มี ต่อมนักเรียนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เสริมศิริ เมนะเศวต. (2519). การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาหลักการสอนหน่วย "โรงเรียนประถมศึกษา" โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนธรรมชาติในชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์. (2539). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยทางการศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หลุย จำปาเทศ. (2522). ลักษณะกลุ่มที่ควรศึกษาเพื่อประกอบการจัดกลุ่ม. ใน *กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและ แนวปฏิบัติ เล่ม 1* . หน้า 65-74. กรุงเทพมหานคร : นูรพาศิลป์การพิมพ์
- อนุสรณ์ สุขาดานนท์. (2536). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและ บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อมรวิทย์ นาครทรรพ. (2546). เร็ยรู้คู่วิจัย : กรณีการสอนด้วยกระบวนการวิจัยภาคสนามวิชาการศึกษา กับ สังคม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน ไพฑูรย์ สิ้นลาวัณย์ (บรรณาธิการ) *การเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน*. หน้า 38-58 กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรรถัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ. (2544). *Child Centerd : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและ การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เล่ม 2* . กรุงเทพมหานคร : หจก. ภาพพิมพ์
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2545). การประยุกต์ใช้วิธี Storyline. ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา. ใน อรรถพล อนันตวรสกุล (บรรณาธิการ). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธี Storyline*. หน้า 165-167. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อลิศรา ชูชาติ. (2540). การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ชุด วิชาริวิจัยทางการศึกษานอกโรงเรียน เล่มที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว (อัดสำเนา)

- อาชัญญา รัตนอุบล. (2546). การสอนแบบเน้นวิจัยโดยใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (บรรณาธิการ) *การเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน*. หน้า 61-79 กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อารีย์ ปรีดีกุล. (2544). *การศึกษารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์สำหรับนักศึกษาในสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม*. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อุษณีย์ เทพวรชัย. (2542). *รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกในสาขาพยาบาลศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

- Anastasi, A. (1990). *Psychological Testing*. 6 ed. New York : Macmillan.
- Appleton, A. L. (1976). "Citizenship Education and Political Socialization of Philippine School Children in A provincial Setting. *Dissertation Abstracts International*. 36(10) : 6590 - A :June
- Arphorn, C. (1989). *Improving Learning From Experience Through the Conduct of Pre and Post - clinical Conferences : Action Research in Nursing Education in Thailand*. Thesis of Doctor of Philosophy. Australia : School of Medical Education. University of New South Wales.
- Ausubel , D. P. (1968). *Educational Psychology*. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Banks, J. A. (1985). *Teaching Strategies for the Social Studies Inquiry, Volleying and Decision-Making*. University of Washington Seattle.
- Barr, Jan , Letschert, and Vos, E. (editors). (1990). *Report : Second Golden Circle Seminar*. SLO, The Netherlands Institute for Curriculum Development : European Association For Educational Design.
- Beach, D. S. (1965). *Personnel : The Management of People at Work*. New York : The McMillan.
- Bell, S. and Fifield , K. (1998). *An Introduction to the Storyline Method*. Glasgow Scotland : Jordan hill College, (copied)
- Bloom, B. S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. New York : McGraw Hill Book Company.
- Bloom, B. S. (1957). *Taxonomy of Education Objectives. Handbook I : Cognitive Donain* : New York : David Mckay Company. Inc.
- Butzow, C. M. (1991). A Comparison of A storyline - Based Method of Instruction and A Textbook Method of Instruction on the Acquisition of Science Concepts in the Elementary School. Indiana University of Pennsylvania. *Dissertation Abstracts International* , Volume : 52-11A

- Chalotte, H. T. (1991). *Utilizing Support Under Stress. (Staff Support)*. Doctor's thesis. USA. : Northern Arizona University.
- Clark, L H. (1970). *Strategies and Taeties in Secondary School Teaching*. London : Collier-Macmillan Limited.
- Cleave, J.B. (1997). *A Storyline - based Approach to Developing Management Role - playing Simulations (organizational training, artificial intelligence) [On-line]*. Available from : <http://www.thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp> [2001, January 29]
- Cooper, J. A. (1998). Cognitive Engagement in a Sixth-Grade Social Studies Class. Seattle University *Dissertation Abstracts International*. 60-03A.
- Corey, S. (1953). "Action Research, Fundamental Research and Educational Practices" *Teacher College Record*. 50 : 509 - 14.
- Creswell, J. (1997). *Creating Words. Construction Meaning*. Portsmouth : Heinemann.
- Dewey, J. (1968). *Democracy and Education*. 4th ed. New York : The Free Press.
- Ebbutt, D. (1985). Education Action Research : Some General Concern and Specific Quibbles. *Issues in Education Research Qualitative Methods*. Edited by Robert G. Burgess. P. 152 - 174 ; Great Britain : Taylor & Francis (Printers).
- Elliott, J. (1992). *Action Research for Education Change*. 2rd.ed. Great Britain : Biddies.
- Engle, S. H. and Ochoa, A. (1986). A Curriculum for Democratic Citizenship. *Social Education*. 50 (November - December) : 514-525)
- Eysench , M. (1972). *The Measurement of intelligence : readings selected and comment*. Baltimore : Williams & Wilkins
- Fenton, E. (1966). *Teaching the New Social Studies in Secondary School and Inductive Approach*. New York : Holt , Rinehart and Winston, Inc.
- Fosnot, C.T. (1996). *Constructivism : Theory, Perspective, and Practice*. New York : Teacher College Press.
- Fraenkel, J. R. (1980). *Helping Students Think and Value Strategies for Teaching The Social Studies*. New Jersey : Prentiss. Hall. Inc.
- Friedman R. S. (1973). Participation in Democracy : A Theory of Democracy and Democratic Socialization. *Dissertation Abstracts International*. 34 : 5 (November) 2717 - A.
- Gagne, R. (1997). *The Condition of Learning and Theory of Instruction*. New York : Holt, Rinehart and Winson.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 3 rd. Ed. , New York : McGraw – Hill

- Hair , J. F , Anderson , R.E, Tatham,R.L.and Black,W.C. (1998) . *Multivariate Data Analysis.(Fifth Edition)* . Upper Saddle River , New Jersey : Prentice Hall
- Hughes, R. E. (1989). *Radial Outlining : An Instructional Tool for Teaching Information Processing*. Doctor's Thesis. U.S.A. : University of Washington.
- Jarolimek, J. (1967). *Social Studies in Elementary Education*. New York : The McMillan Company.
- Kemmis, S and Mc T. R. (1990). *The Action Research Planners*. 3rd. Ed. Victoria :
Brown Prior Anderson Nation Library of Australia Cataloging in Publication Data.
- Kerlinger , F.N. (1973). *Foundations of Behavioral Research*, New York : Holl Rinchart and Winston , Inc.
- Klausmeier, H. J. (1961). *Learning and teaching concepts : a strategy for testing applications of theory*. New York : Academic Press.
- Knowles, M.S. (1975). *The practice of adult education androgogy versus pedagogy*. New York : Association Press.
- Krug, E. A. (1960). *The Secondary School curriculum*. New York : Harper and Brother.
- Krulik, S. and Rudnick, J.A. (1993). *Reasoning and Problem Solving*. Boston : Allyn and Bacon.
- Letchert, J. (1997). *Storyline - a thematic Approach to Learning and Teaching*. Available from :
<http://www.acskive.dk/Storyline.html>. [2003, May 14]
- Lewin, K. (1946). "Action Research and Minority Problems". *Journal of Social issues*, 34-46.
- Lex, J. J. (1973). Attitude Change of Seminary Students Associated with a course in Group Dynamics. *Dissertation Abstracts International*. 33 (May) : 6093
- Lipka , A.K. (1997). The storyline as an innovation : *School vaa beel*. 2 No.4 (May) : 12-15.
- McLendon, J. C. (1960). *Teaching the Social Studies*. Washington D.C. : The National Education Association.
- Michaelis, J. U. (1950). *Social Studies for Children in Democracy*. New York , Prentice - Hall Inc.
- Michaelis, J. U. (1980). *Social Studies for Children, A Guide to Basic Instruction*. New Jersey : Prentice Hall.
- Moffatt, M. P. (1963). *Social Studies Instruction*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Plater, M.and Joyce B. (1978). "The Effects of Democratic Classroom Procedures on the Behavior Of 9 to 11 Year-old Children." *Dissertation Abstracts International*.
- Prescott, D. (1961). *Basic Techniques of Studying Children, from A Report of the Conference on Child Study, February 18, 1961*. Bangkok : Chulalongkorn University / Faculty of Education.
- Samford University. (2003). What is Problem-based learning. Retrieved, June 20, 2003, from
<http://www.What is Problem-Based Learning.htm>.

- Savery, J.R., and Duffy, T.M. (1995). *Problem Based learning : An instructional model and its constructivist framework*. Educational Technology.
- Saxe, D. W. (1994). *Social Studies for Elementary Teacher*. Boston : Ally and Bacon.
- Schmideman, R.(1965). *Democratic Educational on Practice*. New York. Happer & Brothers Publishers.
- Shaw, M. E. (1981). The Nature small Group, Group Dynamics. In *The Psychology of Small Group Behavior*. New York : McGraw-Hill : 5-10
- Simons, J. (1997). Active learning with the storyline approach. *School vaa beel*.2.No.4 (May) : 4-6.
- Smith, E and Valeria. C. (1997). *The Scottish Storyline Method at Buckingham Elementary School, Bend, Oregon*. From : [http://www.bestpraudue.org/discovery/Storyline. Html](http://www.bestpraudue.org/discovery/Storyline.Html). [2003, May 14]
- Sowell, E. J. and Rita J. C. (1982). *Research Methods in Education*. California : Wadsworth.
- Spence and Helmritck. (1983). *Achievement and achievement motives : psychological and sociological approaches*. San Francisco : W.H. Freeman.
- Sprenger, J.A.(1973). Group Work in Foreign Language Learning. *A Report English Teaching Forum*_ XI. November
- Stefka ,G. N. (2001). " Scientific and educational aspects of the carbon cycle in Winyah Bay, South Carolina" *Dissertation Abstracts International*._35 : 6 (November) 2550-A.
- Straka, G.A., and Others (1996). *A Model For Motivated Self-Directed Learning*. Education.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York : Brace & World Inc.
- Trandis, R. R. (1971). *Democratic Personality*. London, Oxford : University Press.
- UNESCO. (1975). *A Systems Approach to Teaching and Learning Procedures : A Guide for Educational in Developing Countries*. Paris : The UNESCO Press.
- Wals, A.& Stapp, W.B. (1989). *Education in Action*. A Community Problem Solving Program For School. In lozzi , L.A. & Shepard. C.L. (Eds.)
- Warwick University. (2003) . Research - Based learning. Retrieved, June 12, 2003, from <http://www.warwick.ac.uk/services/CAR/RBL/whatis.htm>

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาณิชย์ แสงวงกิจ อาจารย์เกษียณอายุราชการ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายมัธยม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริชาติ ศรีดาชาติ อาจารย์เกษียณอายุราชการ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายมัธยม
3. รองศาสตราจารย์ดวงกมล สิ้นเพ็ง อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายมัธยม
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิภา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายมัธยม
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร เขาวนดี อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายมัธยม
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายมัธยม
7. อาจารย์อุไรวรรณ หลิมโกโคยกุล หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม โรงเรียนเทพศิรินทร์
8. อาจารย์สุตรี เทียววัฒนกุล อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนทวิธาภิเศก

ภาคผนวก ข

เส้นทางเดินเรื่องของแผนการสอนด้วยวิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์
ควบคู่กับการเปรียบเทียบองค์ประกอบของสตอรี่ไลน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เส้นทางเดินเรื่อง

การเปรียบเทียบองค์ประกอบของสตอรี่ไลน์

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย

ฉาก

สมาชิกในแต่ละท้องถิ่น

ตัวละคร

การตั้งถิ่นฐาน

ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

การดำเนินชีวิต

การประกอบอาชีพ

การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

การวิเคราะห์ประเด็นปัญหา

เหตุการณ์ / ปัญหาที่ต้องแก้ไข

การเสนอแนวทางแก้ไขและพัฒนา

ข้อสรุปที่เป็นจริง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างแผนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง

สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย

ความคิดรวบยอด

การที่ประเทศไทยมีลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมนิยมประเพณี และการดำรงชีวิตอยู่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
เป็นผลมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง

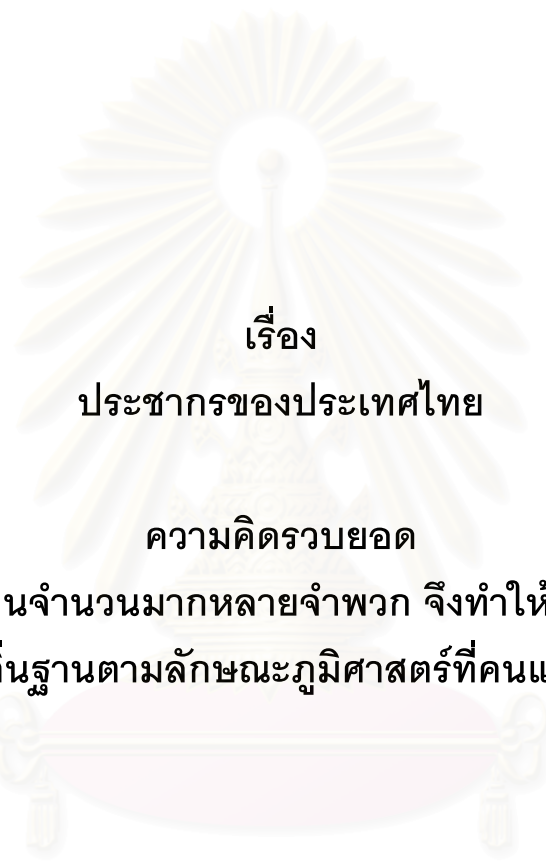
สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย

จำนวนคาบ	องค์ประกอบของสตอรี่ไลน์	เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรม	ลักษณะการจัดชั้นเรียน	สื่อการเรียนการสอน	ผลงานของนักเรียน	การประเมินผล
4	ฉาก	ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย • ที่ตั้ง ขนาด อาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ	• ลักษณะเด่นทางกายภาพของประเทศไทยเป็นอย่างไร • ลักษณะเด่นในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยเป็นอย่างไร • ลักษณะภูมิศาสตร์โดยรวมในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างมากน้อยเพียงใด	• ครูแสดงแผนที่รัฐกิจและแผนที่กายภาพของประเทศไทยแล้วอภิปรายร่วมกับนักเรียนถึงลักษณะโดยรวมของประเทศไทยตลอดจนการแบ่งลักษณะทางภูมิภาคของประเทศไทย • ครูแบ่งนักเรียนเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน แล้วให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับฉลากภูมิภาคที่กลุ่มตนเป็นตัวแทน • ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มประชุมร่วมกันเพื่ออภิปรายผลภาพรวมของลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคที่ตนเป็นตัวแทนแล้วเขียนสรุปลงกระดาษพร้อมออกมารายงานหน้าชั้น	กลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน กลุ่มย่อย กลุ่มย่อย	แผนที่รัฐกิจแผนที่กายภาพประเทศไทย กระดาษ กระดาน บอร์ด กระดาษ	การตอบคำถาม การแบ่งกลุ่มสมาชิก การสรุปรายละเอียดข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม	• ทักษะต่างๆ การสังเกต การอภิปราย การสังเกต การทำงานกลุ่ม • ทักษะต่างๆ การทำงานกลุ่ม การอธิบาย การเขียน การคิด วิเคราะห์

จำนวนคาบ	องค์ประกอบของสตอรี่ไลน์	เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรม	ลักษณะการจัดชั้นเรียน	สื่อการเรียนการสอน	ผลงานของนักเรียน	การประเมินผล
			<ul style="list-style-type: none"> แต่ละภูมิภาคมีจุดเด่นทางกายภาพอย่างไร การแบ่งแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยมีเกณฑ์ในการแบ่งอย่างไร ลักษณะเด่นทางภูมิประเทศของประเทศไทยแบ่งได้กี่แบบ ประเทศไทยมีฤดูกาลใดบ้าง 	<ul style="list-style-type: none"> แต่ละกลุ่มคิดสร้างฉากสภาพทางภูมิศาสตร์ในภูมิภาคของตนที่เป็นตัวแทนพร้อมตกแต่งฉากให้สวยงาม นักเรียนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมแล้วเปรียบเทียบกับสิ่งที่กลุ่มตนสรุปในครั้งที่ผ่านมา ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปความหมายคำว่าภูมิศาสตร์และเกณฑ์การแบ่งภูมิภาคของประเทศไทย ครูให้นักเรียนทุกกลุ่มชมวิดีโอเรื่องลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยแล้วสรุปลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศโดยรวมของประเทศไทยพร้อมบอกข้อดี-ข้อจำกัดของลักษณะภูมิศาสตร์ที่ปรากฏในภูมิภาคที่ตนเป็นตัวแทนแล้วออกมารายงานหน้าชั้น 	<p>กลุ่มย่อย</p> <p>กลุ่มย่อย</p> <p>กลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน</p> <p>กลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน</p>	<p>อุปกรณ์ตกแต่งฉาก</p> <p>หนังสือห้องสมุด กระดาษ</p> <p>แผนที่กายภาพประเทศไทย</p> <p>วีดิทัศน์ กระดาษ</p>	<p>ฉากลักษณะของภูมิศาสตร์ในภูมิภาคที่กลุ่มตนเป็นตัวแทน</p> <p>ผลการเปรียบเทียบแนวความคิดและข้อเท็จจริง</p> <p>การอภิปรายคำตอบ</p> <p>การอภิปรายคำตอบ</p>	<p>การทำงานกลุ่ม</p> <p>การคิดสร้างสรรค์</p> <p>การคิดวิเคราะห์</p> <p>การเปรียบเทียบ</p> <p>ทักษะต่างๆ</p> <p>การอภิปราย</p> <p>การคิดวิเคราะห์</p> <p>การทำงานกลุ่ม</p> <p>การอภิปราย</p> <p>การสรุปผล</p> <p>การคิดวิเคราะห์</p> <p>การเขียน</p>

จำนวนคาบ	องค์ประกอบของสตอรี่ไลน์	เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรม	ลักษณะการจัดชั้นเรียน	สื่อการเรียนรู้การสอน	ผลงานของนักเรียน	การประเมินผล
			<ul style="list-style-type: none"> ข้อดี-ข้อจำกัดของลักษณะภูมิศาสตร์ที่ปรากฏในประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคนไทยมีอะไรบ้าง 	<ul style="list-style-type: none"> ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปวิเคราะห์ผลกระทบทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของคนไทย ครูแจกแบบฝึกหัดเพื่อประเมินผลความเข้าใจของนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน กลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> แผนที่กายภาพประเทศไทย แบบฝึกหัด 	<ul style="list-style-type: none"> การอภิปรายคำตอบ การทำแบบฝึกหัด 	<ul style="list-style-type: none"> ทักษะต่างๆ การอภิปราย การทำงานกลุ่ม การเขียน การทำแบบฝึกหัด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง

ประชากรของประเทศไทย

ความคิดรวบยอด

การที่ประเทศไทยประกอบด้วยคนจำนวนมากหลายจำพวก จึงทำให้เกิดความหลากหลายของกลุ่มชน และมีผลต่อการตั้งถิ่นฐานตามลักษณะภูมิศาสตร์ที่คนแต่ละท้องถิ่นอยู่อาศัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง
ประชากรของประเทศไทย

จำนวนคาบ	องค์ประกอบของสตอรี่ไลน์	เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรม	ลักษณะการจัดชั้นเรียน	สื่อการเรียนการสอน	ผลงานของนักเรียน	การประเมินผล
2	ตัวละคร	สมาชิกในแต่ละท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> • ลักษณะประชากรที่อาศัยในแต่ละภูมิภาคเป็นอย่างไรและมี • ความแตกต่างกันอย่างไร • กลุ่มชนที่สำคัญในแต่ละภูมิภาคมีกลุ่มใดบ้าง • นอกจากกลุ่มชนที่พบในที่ต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาค ยังมีกลุ่มประชากรกลุ่มอื่นอีกหรือไม่ จงอธิบาย 	<ul style="list-style-type: none"> • ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสร้างตัวละครที่เป็นตัวแทนคนในภูมิภาคที่ตนเป็นตัวแทนกลุ่มพร้อมออกมานำเสนอลักษณะเด่นของกลุ่มคนในภูมิภาคนั้นๆ โดยครอบคลุมในประเด็น วัฒนธรรม การแต่งกาย ภาษา อาหารการกิน โดยอาศัยข้อมูลจากการค้นคว้าเพิ่มเติม 	กลุ่มย่อย	กระดาน บอร์ด อุปกรณ์ตกแต่ง กระดาษ กาว สี หนังสือ คั่นคว่ำเพิ่มเติม ห้องสมุด	การตกแต่งฉาก การสร้างตัวละคร การอภิปราย หน้าชั้น	<ul style="list-style-type: none"> • ทักษะต่างๆ การสังเกต การวาดรูป การคิด สร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การอภิปราย การทำงานกลุ่ม การเขียน

จำนวนคาบ	องค์ประกอบของสตอรี่ไลน์	เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรม	ลักษณะการจัดชั้นเรียน	สื่อการเรียนการสอน	ผลงานของนักเรียน	การประเมินผล
				<ul style="list-style-type: none"> • ครูนำภาพกลุ่มคนในภูมิภาคต่าง ๆ มาแสดงให้นักเรียนดู และร่วมกันวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของคนแต่ละกลุ่ม • ครูแสดงแผนภูมิสถิติประชากรของประเทศไทย แล้วให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์แนวโน้มที่มีความเปลี่ยนแปลงในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา • ครูให้นักเรียนอภิปรายเรื่องปัจจัยที่มีผลเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร 	<p>กลุ่มย่อย</p> <p>กลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน</p> <p>กลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน</p>	<p>ภาพประกอบ การเรียน กระดาษ</p> <p>แผนภูมิสถิติ ประชากรของ ประเทศไทย</p> <p>กระดาษ</p>	<p>การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ</p> <p>การวิเคราะห์ การแสดงความ คิดเห็น</p> <p>การอภิปราย คำตอบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ทักษะต่างๆ การสังเกต การตอบคำถาม การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การคิดวิเคราะห์ การอภิปราย การแสดงความ คิดเห็น

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จำนวนคาบ	องค์ประกอบของสตอรี่ไลน์	เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรม	ลักษณะการจัดชั้นเรียน	สื่อการเรียนการสอน	ผลงานของนักเรียน	การประเมินผล
				<ul style="list-style-type: none"> ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ผลดี-ผลเสีย ของการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายความสำคัญของการมีนโยบายประชากรที่รัฐบาลกำหนดขึ้น 	<p>กลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน</p> <p>กลุ่มย่อย</p>	<p>กระดาษ</p> <p>กระดาษ</p>	<p>การวิเคราะห์ผลดี-ผลเสีย</p> <p>การอภิปรายกลุ่ม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ทักษะต่างๆ การสังเกต การวิเคราะห์ การอภิปราย การทำงานกลุ่ม การเขียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 / .....

พฤติกรรม ชื่อ - สกุล	ความสนใจ			การแสดงความคิดเห็น			การตอบคำถาม			การรับฟังความเห็นผู้อื่น			การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย			หมายเหตุ	
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1		

เกณฑ์การวัด : ให้คะแนนระดับคุณภาพของพฤติกรรมดังนี้

- 3 = ดี
- 2 = ปานกลาง
- 1 = ปรับปรุง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลงชื่อ.....
 (สมนึก ปฏิปทานนท์)
 ผู้ประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่ ..... ชื่อกลุ่ม..... ชั้น ม.1/.....

รายชื่อสมาชิก ในกลุ่ม	พฤติกรรม																					รวม คะแนน		
	การแบ่งหน้าที่ การทำงาน			ความรับผิดชอบ ในงาน			การอภิปราย แสดงความ คิดเห็น			การรับฟังความ คิดเห็นผู้อื่น			การให้ความ ร่วมมือในการ ทำงาน			การติดตามและ ปรับปรุง ผลงานกลุ่ม			การนำเสนอ ผลงาน					
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1			

เกณฑ์การวัด : ให้คะแนนระดับคุณภาพของพฤติกรรมดังนี้

- 3 = ดี
- 2 = ปานกลาง
- 1 = ปรับปรุง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลงชื่อ.....
(สมนึก ปฏิปทานนท์)
ผู้ประเมิน

แบบทดสอบเรื่อง ลักษณะสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย

คำสั่ง นำอักษรหน้าข้อความในหมวด ข มาใส่ในช่องว่างหน้าข้อความในหมวด ก
ที่มีความสัมพันธ์กัน

หมวด ก	หมวด ข
.....1. พรมแดนธรรมชาติระหว่างไทยกับลาว	ก. ภาคตะวันตกและภาคตะวันออก
.....2. ปริมาณแร่รัตนชาติที่มีมากที่สุด	ข. ภาคเหนือและภาคใต้
.....3. จุดตะวันตกสุดของประเทศไทย	ค. แม่น้ำเจ้าพระยา
.....4. ป่าไม้ที่ขึ้นบริเวณฝนตกชุก	ง. แม่น้ำโขง
.....5. ยอดเขาที่สูงที่สุดในประเทศไทย	จ. เทือกเขาแดนลาว
.....6. แร่ธาตุที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ฉ. เทือกเขาหลวงพระบาง
.....7. ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ	ช. ความหนาวเย็น
.....8. แม่น้ำสายหลักของประเทศไทย	ซ. กาญจนบุรี
.....9. พรมแดนธรรมชาติกั้นระหว่างไทยกับพม่า	ฅ. แม่ฮ่องสอน
.....10. ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ	ญ. เกล็ดหิน
	ฎ. ดอยอินทนนท์
	ฏ. ดอยแม่สะเรียง
	ฐ. ป่าดงดิบ
	ฑ. ป่าเบญจพรรณ

ใบงานเรื่องลักษณะภูมิอากาศของประเทศไทย
แบบฝึกหัดเปรียบเทียบลักษณะภูมิอากาศ

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความถูกต้อง และเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ไม่ถูกต้อง พร้อมแก้ไขให้ถูกต้อง

ข้อความ	ข้อความที่แก้ไข
..... 1. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนและฤดูหนาวแตกต่างกันมากกว่าภาคเหนือ เพราะตั้งอยู่ใกล้ทะเล	
..... 2. ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออากาศจะหนาวมากกว่าภาคอื่น เพราะอิทธิพลของลมพัดจากจีน	
..... 3. ในฤดูร้อนจังหวัดตาก จะมีอากาศเย็นกว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพราะภูมิประเทศเป็นป่าเขา	
..... 4. ชายฝั่งตะวันตกของคาบสมุทรภาคใต้เป็นเขตที่มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดของประเทศไทย	
..... 5. เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่าน	
..... 6. แหล่งที่เกิดลมพายุหมุนเขตร้อน มักเกิดบริเวณเทือกเขาสูง	
..... 7. สภาพที่ตั้งและรูปร่างของภาคใต้ทำให้ภาคใต้เป็นภาคเดียวที่มีเพียง 2 ฤดู	
..... 8. เพราะปัจจัยทางด้านทำเลที่ตั้ง และทิศทางลมทำให้จังหวัดนครพนมมีปริมาณน้ำฝนมากกว่าจังหวัดขอนแก่น	
..... 9. เพราะสภาพภูมิประเทศที่อยู่ห่างจากทะเล ทำให้ภาคตะวันตกของประเทศไทยอยู่ในบริเวณพื้นที่อับฝน	
..... 10. สภาพที่ตั้งทิศทางลมภูมิประเทศทำให้ตอนกลางของประเทศ มีอุณหภูมิสูงและแห้งแล้ง	

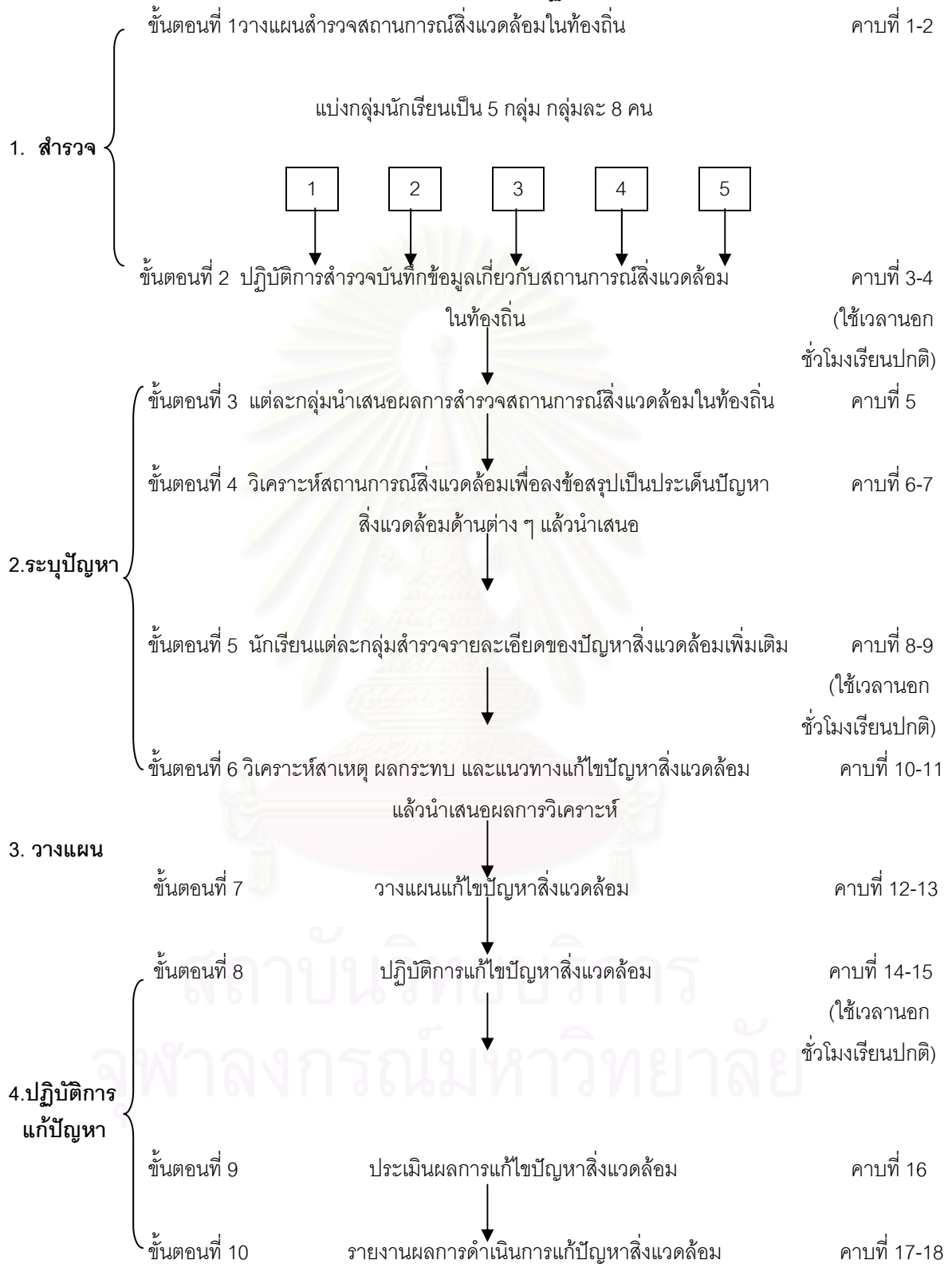

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแผนการสอนด้วยวิธีการสอนการใช้การวิจัยเป็นฐาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมโดยวิธีการสอน การใช้การวิจัยเป็นฐาน

แผนการสอนโดยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐานวิชาสังคมศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แผนการสอนทั้งหมด 18 คาบ / 6 สัปดาห์

คาบที่	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
1-2	นักเรียนสามารถวางแผน สำรวจสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ นักเรียนได้	<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>ครูชี้แจงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเรื่อง สิ่งแวดล้อม โดยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐานซึ่งมี แผนภูมิอธิบายขั้นตอนปฏิบัติ</p> <p><u>ขั้นสอน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ครูให้นักเรียนชมวีดิทัศน์เกี่ยวกับ สถานการณ์ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (ความยาว 5 นาที) ครูให้นักเรียนศึกษาข้อมูลการเฝ้าระวังการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย ให้ดูแผนที่ภูมิศาสตร์ประกอบ เพื่อให้เข้าใจ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นด้วย ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 6 กลุ่ม (กลุ่มละ 7 คน) ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนสำรวจ สถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของ นักเรียน โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายและ แนวทางการสำรวจในใบงานที่ 1 	<ol style="list-style-type: none"> แผนภูมิขั้นตอนการวิจัย ปฏิบัติการ วีดิทัศน์สถานการณ์ ปัญหาการทำลายทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หนังสือข้อมูลการเฝ้า ระวังการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ สำนักงาน กรมป่าไม้ แผนที่ภูมิศาสตร์ ประเทศไทย ใบงานการวิจัยปฏิบัติการ ใบงานที่ 1 “วางแผนสำรวจ สถานการณ์สิ่งแวดล้อมใน ท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> การสังเกต 1.1 การมีส่วนร่วมของ นักเรียนในการวางแผน สำรวจสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น การตรวจแผนงานการ สำรวจสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ของนักเรียน (ใบงานที่ 1) 	

คาบที่	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
		<u>ขั้นสรุป</u> ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปแผนงานการสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น พร้อมทั้งนัดแนะให้นักเรียนไปเตรียมตัวเพื่อลงมือสำรวจต่อไป			
3-4	นักเรียนสามารถปฏิบัติการสำรวจ บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนได้	<u>ขั้นนำ</u> ครูชี้แนะข้อควรคำนึงในการปฏิบัติการสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัย <u>ขั้นสอน</u> ครูให้นักเรียนปฏิบัติการสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นตามแผนการสำรวจที่นักเรียนวางแผนไว้ พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในใบงานที่ 2 <u>ขั้นสรุป</u> ครูนัดแนะให้นักเรียนไปเตรียมตัวนำเสนอสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่สำรวจพบในคาบต่อไป	1. วัสดุอุปกรณ์ที่นักเรียนใช้ในการสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อม เช่น กล้องถ่ายรูป ฯลฯ 2. ใบงานการวิจัยปฏิบัติการ ใบงานที่ 2 “สำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น”	1. การสังเกต 1.1 จากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการสำรวจบันทึกข้อมูลสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 2. การตรวจบันทึกสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่ได้จากการสำรวจ (ใบงานที่ 2)	ใช้เวลานอกชั่วโมงเรียนปกติ

คาบที่	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
5	นักเรียนสามารถนำเสนอผลการสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนได้	<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>ครูสรุปถึงการปฏิบัติการสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนที่ผ่านมา</p> <p><u>ขั้นสอน</u></p> <p>ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ จากการสำรวจที่ผ่านมา</p> <p><u>ขั้นสรุป</u></p> <p>ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสถานการณ์สิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น จากการนำเสนอของนักเรียนแต่ละกลุ่ม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส 2. แผ่นโปร่งใส 3. ปากกาเขียนแผ่นโปร่งใส 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสังเกต <ol style="list-style-type: none"> 1.1 การมีส่วนร่วมในการเสนอสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่นักเรียนได้สำรวจพบ 1.2 ความสนใจในการถาม-ตอบ ของนักเรียนเกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ 	
6-7	1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมและลงข้อสรุปเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของนักเรียนได้	<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>ครูอภิปรายถึงสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ที่นักเรียนได้สำรวจและนำเสนอผ่านมา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใบงานการวิจัยปฏิบัติการใบงานที่ 3 “วิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น” 2. เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส 3. แผ่นโปร่งใส 4. ปากกาเขียนแผ่นโปร่งใส 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสังเกต <ol style="list-style-type: none"> 1.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมเพื่อลงข้อสรุปเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ 	

คาบที่	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
	<p>2. นักเรียนสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมและผลการลงข้อสรุปเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของนักเรียนได้</p>	<p><u>ขั้นสอน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในห้องเรียนที่ได้ทำการสำรวจผ่านมา เพื่อลงข้อสรุปเป็นประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ในใบงานที่ 3 2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการวิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่ได้ลงข้อสรุปเป็นประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ และอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกับครู 3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสนใจในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ตามจำนวนปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในห้องเรียนที่ผ่านมา โดยจัดให้แต่ละกลุ่มมีขนาดใกล้เคียงกัน 4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนเพื่อสำรวจรายละเอียดของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่แต่ละกลุ่มเลือกไว้ 		<p>2. การตรวจผลวิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมเพื่อลงข้อสรุปเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ของนักเรียน (ใบงานที่ 3)</p>	

คาบที่	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
		<u>ขั้นสรุป</u> 1. ครูสรุปผลการวิเคราะห์และนำเสนอ สถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้านต่าง ๆ และนัดแนะให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม เตรียมความพร้อมเพื่อปฏิบัติการสำรวจรายละเอียด ของปัญหาสิ่งแวดล้อมในครั้งต่อไป			
8-9	นักเรียนสามารถปฏิบัติการ สำรวจรายละเอียดของ ปัญหาสิ่งแวดล้อมตาม ปัญหาที่แต่ละกลุ่มเลือกได้	<u>ขั้นนำ</u> 1. ครูอภิปรายข้อควรคำนึงในการปฏิบัติการ สำรวจรายละเอียดปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียน แต่ละกลุ่ม เพื่อให้การสำรวจมีประสิทธิภาพและมี ความปลอดภัย <u>ขั้นสอน</u> 1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติการสำรวจ รายละเอียดปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่นักเรียน แต่ละกลุ่มเลือกปัญหาไว้ พร้อมทั้งบันทึก รายละเอียดข้อมูลที่ได้ในใบงานที่ 4 <u>ขั้นสรุป</u> 1. ครูให้นักเรียนไปทำความเข้าใจรายละเอียด ของปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาในคาบต่อไป	1. วัสดุอุปกรณ์ที่นักเรียนแต่ละ กลุ่มใช้ในการสำรวจ รายละเอียดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น กล้องถ่ายรูป ฯลฯ 2. ใบงานการวิจัยปฏิบัติการใบ งานที่ 4 “สำรวจรายละเอียด ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น”	1. การสังเกต 1.1 การมีส่วนร่วมใน การสำรวจรายละเอียด ปัญหาสิ่งแวดล้อมของ นักเรียนแต่ละกลุ่ม 2. การตรวจบันทึกผล การสำรวจรายละเอียด ปัญหาสิ่งแวดล้อมของ นักเรียนแต่ละกลุ่ม (ใบงานที่ 4)	ใช้เวลานอก ชั่วโมงเรียน ปกติ

คาบที่	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
10-11	<p>1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้</p> <p>2. นักเรียนสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้</p>	<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>ครูอภิปรายเกี่ยวกับการสำรวจรายละเอียดปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนแต่ละกลุ่มที่ผ่านมา</p> <p><u>ขั้นสอน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกศึกษารายละเอียดไว้ ในใบงานที่ 5 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม นำเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและร่วมมือกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นผลการนำเสนอของนักเรียนแต่ละกลุ่ม <p><u>ขั้นสรุป</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปผลการวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนแต่ละกลุ่ม 	<ol style="list-style-type: none"> ใบงานการวิจัยปฏิบัติการใบงานที่ 5 “วิเคราะห์สาเหตุผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น” เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส แผ่นโปร่งใส ปากกาเขียนแผ่นโปร่งใส 	<ol style="list-style-type: none"> การสังเกต <ol style="list-style-type: none"> 1.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนแต่ละกลุ่ม การตรวจผลการวิเคราะห์สาเหตุผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนแต่ละกลุ่ม (ใบงานที่ 5) 	

คาบที่	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
12-13	นักเรียนสามารถวางแผนแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น	<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>ครูอภิปรายเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์สาเหตุผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนที่ผ่านมา</p> <p><u>ขั้นสอน</u></p> <p>ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนโครงการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลผลการวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนแต่ละกลุ่มที่ผ่านมาประกอบการวางแผน ในใบงานที่ 6</p> <p><u>ขั้นสรุป</u></p> <p>ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปผลการวางแผนแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ตามปัญหาของแต่ละกลุ่ม และนัดแนะให้นักเรียนไปเตรียมตัวเพื่อปฏิบัติการแก้ปัญหาต่อไป</p>	<p>1. ใบงานการวิจัยปฏิบัติการใบงานที่ 6 “วางแผนแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น”</p> <p>2. ผลการวิเคราะห์สาเหตุผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนแต่ละกลุ่มที่ผ่านมา</p>	<p>1. การสังเกต</p> <p>1.1 จากการมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนแต่ละกลุ่ม</p> <p>1.2 การถาม-ตอบของนักเรียนเกี่ยวกับการวางแผนแก้ไขปัญห</p> <p>2. การตรวจแผนการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนแต่ละกลุ่ม (ใบงานที่ 6)</p>	

คาบที่	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
14-15	นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้	<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>ครูอภิปรายถึงข้อควรคำนึงถึงในการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตามที่นักเรียนได้วางแผนไว้</p> <p><u>ขั้นสอน</u></p> <p>ครูให้นักเรียนลงมือปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ตามแผนการแก้ปัญหาที่วางไว้ และบันทึกข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการแก้ปัญหาในใบงานที่ 7</p> <p><u>ขั้นสรุป</u></p> <p>ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มไปทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการแก้ปัญหาเพื่อนำมาประเมินผลการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อไป</p>	<p>1. วัสดุอุปกรณ์ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มใช้ในการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น</p> <p>2. ใบงานการวิจัยปฏิบัติการใบงานที่ 7 “บันทึกผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น”</p>	<p>1. การสังเกต</p> <p>1.1 จากการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนแต่ละกลุ่ม</p> <p>1.2 การถาม-ตอบเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม</p> <p>2. การตรวจบันทึกผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (ใบงานที่ 7)</p>	ใช้เวลานอกชั่วโมงเรียนปกติ
16	นักเรียนสามารถประเมินผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นจากการดำเนินการแก้ปัญหาที่ผ่านมาได้	<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>ครูอภิปรายเกี่ยวกับผลการดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนที่ผ่านมา</p>	<p>1. บันทึกผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่ผ่านมาของนักเรียนแต่ละกลุ่ม</p>	<p>1. การสังเกต</p> <p>1.1 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น</p>	

คาบที่	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
		<u>ขั้นสอน</u> 1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลจากการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมาประเมินผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ในใบงานที่ 8 <u>ขั้นสรุป</u> ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มไปเตรียมตัวนำเสนอผลการดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นในครั้งต่อไป	2. ใบงานการวิจัยปฏิบัติการ ใบงานที่ 8 “ประเมินผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น”	1.2 ความสนใจในการถาม-ตอบ เกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 1.2.1 การตรวจการประเมินผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนแต่ละกลุ่ม (ใบงานที่ 8)	
17-18	นักเรียนสามารถนำเสนอผลการดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้	<u>ขั้นนำ</u> 1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มตกลงลำดับก่อน-หลัง ในการนำเสนอผลการดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม <u>ขั้นสอน</u> 1. ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายผลการดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมหลังการเสนอ ผลการดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนแต่ละกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม	1. เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส 2. แผ่นโปร่งใส 3. อุปกรณ์และผลงานต่าง ๆ ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ที่ใช้ในการนำเสนอผลการดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	1. การสังเกต 1.1 การมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลการดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 1.2 ความสนใจในการถาม-ตอบ ของนักเรียนเกี่ยวกับผลการดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	

คาบที่	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
		<u>ขั้นสรุป</u> 1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปการเสนอผลการ ดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ นักเรียน			

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบงานที่ 1

ใบงานการวิจัยปฏิบัติการเรื่อง สภาพแวดล้อม

กิจกรรมที่ 1 : วางแผนสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

สมาชิกกลุ่มที่ .....

รายชื่อสมาชิก

1..... 5 .....

2 ..... 6 .....

3 ..... 7 .....

4 ..... 8 .....

สถานที่ไปศึกษา .....

ระยะเวลาในการศึกษา .....

จุดประสงค์

วิธีการสำรวจศึกษา

1 . .....

2 . .....

3 . .....

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสำรวจ

1 . .....

2 . .....

ใบงานที่ 2

ใบงานการวิจัยปฏิบัติการเรื่อง สภาพแวดล้อม

กิจกรรมที่ 2 : ปฏิบัติการสำรวจบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ให้นักเรียนสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียน แล้วบันทึกข้อมูลลงในตารางที่กำหนดให้

ตารางบันทึกผลการสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

สถานการณ์สิ่งแวดล้อม	ข้อมูลที่สำรวจพบ

ใบงานที่ 3

ใบงานการวิจัยปฏิบัติการเรื่อง สภาพแวดล้อม

กิจกรรมที่3 : วิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมเพื่อลงข้อสรุปเป็นประเด็นปัญหา
สิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ

ให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมา
วิเคราะห์เพื่อลงข้อสรุปเป็นประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ

ตารางบันทึกผลการวิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

สถานการณ์สิ่งแวดล้อม	ประเด็นปัญหาจากสถานการณ์
1.....	1.....
.....	2.....
.....	3.....
.....	4.....
2.....	1.....
.....	2.....
.....	3.....
.....	4.....
3.....	1.....
.....	2.....
.....	3.....
.....	4.....
4.....	1.....
.....	2.....
.....	3.....
.....	4.....
5.....	1.....
.....	2.....
.....	3.....
.....	4.....

ใบงานการวิจัยปฏิบัติการเรื่อง สภาพแวดล้อม

กิจกรรมที่ 4 : สํารวจรายละเอียดของปัญหาสิ่งแวดล้อม

กลุ่มที่ .....

รายชื่อสมาชิก

1	5 .....
2	6 .....
3	7 .....
4	8 .....

ประเด็นปัญหาที่เลือกศึกษา .....

.....

ข้อมูลที่สำรวจพบ

1 .....

.....

.....

2 .....

.....

.....

3 .....

.....

.....

4 .....

.....

.....

5 .....

.....

.....

ใบงานที่ 5

ใบงานการวิจัยปฏิบัติการเรื่อง สภาพแวดล้อม

กิจกรรมที่ 5 : วิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมใน
ท้องถิ่นที่กลุ่มเลือกศึกษา

ให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจรายละเอียดปัญหาสิ่งแวดล้อมใน
ท้องถิ่นมาวิเคราะห์ สาเหตุ ผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหา

ตารางบันทึกผลการวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อม	สาเหตุของปัญหา	ผลกระทบที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไขปัญหา

ใบงานที่ 6

ใบงานการวิจัยปฏิบัติการเรื่อง สภาพแวดล้อม

กิจกรรมที่ 6 : วางแผนแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ให้นักเรียนนำผลการวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหามา
วางแผนเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

กลุ่มที่ .....

ปัญหาที่ต้องแก้ไข .....

ระยะเวลาดำเนินการ .....

วิธีดำเนินการ

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1	1 .....
.....	2 .....
.....	3 .....
.....	.....
2	1 .....
.....	2 .....
.....	3 .....
.....	.....
3	1 .....
.....	2 .....
.....	3 .....
.....	.....
4	1 .....
.....	2 .....
.....	3 .....
.....	.....

ใบงานที่ 7

ใบงานการวิจัยปฏิบัติการเรื่อง สภาพแวดล้อม

กิจกรรมที่ 7 : บันทึกผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในห้องถื่น

ให้นักเรียนบันทึกข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในห้องถื่น

กิจกรรมที่ 1

วิธีดำเนินการ .....

.....

.....

ผลที่ได้จากการดำเนินการ .....

.....

.....

แนวทางที่ต้องปรับปรุงแก้ไข .....

.....

.....

แนวทางที่ควรดำเนินการต่อไป .....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2

วิธีดำเนินการ .....

.....

.....

ผลที่ได้จากการดำเนินการ .....

.....

.....

แนวทางที่ต้องปรับปรุงแก้ไข .....

.....

.....

แนวทางที่ควรดำเนินการต่อไป .....

.....

.....

กิจกรรมที่ 3

วิธีดำเนินการ .....

.....

.....

ผลที่ได้จากการดำเนินการ .....

.....

.....

แนวทางที่ต้องปรับปรุงแก้ไข .....

.....

.....

แนวทางที่ควรดำเนินการต่อไป .....

.....

.....

กิจกรรมที่ 4

วิธีดำเนินการ .....

.....

.....

ผลที่ได้จากการดำเนินการ .....

.....

.....

แนวทางที่ต้องปรับปรุงแก้ไข .....

.....

.....

แนวทางที่ควรดำเนินการต่อไป .....

.....

.....

ใบงานที่ 8

ใบงานการวิจัยปฏิบัติการเรื่อง สภาพแวดล้อม

กิจกรรมที่ 8 : ประเมินผลการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ให้นักเรียนประเมินผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในห้องถื่น

กลุ่มที่ .....

ปัญหาสิ่งแวดล้อม .....

.....

ผลการประเมิน

1 .....

.....

.....

.....

2 .....

.....

.....

.....

3 .....

.....

.....

.....

4 .....

.....

.....

.....

5 .....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างแผนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนที่ 1	เรื่อง ลักษณะโดยทั่วไปของประเทศไทย (1 คาบ)
ความคิดรวบยอด	ประเทศไทยตั้งอยู่ใจกลางคาบสมุทรอินโดจีน จึงเหมาะที่จะเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการพัฒนาความเจริญทุก ๆ ด้าน
จุดประสงค์ปลายทาง	เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่ตั้ง ขนาด รูปร่าง และอาณาเขตติดต่อด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย รวมทั้งลักษณะโดยรวมของประเทศไทยได้พอสังเขป
จุดประสงค์นำทาง	เพื่อให้นักเรียนสามารถ <ol style="list-style-type: none"> 1. ระบุและบอกที่ตั้ง ขนาด รูปร่าง และอาณาเขตติดต่อของประเทศไทยได้ 2. เปรียบเทียบขนาดรูปร่าง และแสดงตำแหน่งที่ตั้งของประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้านในแผนที่โครงร่างได้
เนื้อหา	ที่ตั้ง ขนาด รูปร่าง และอาณาเขตติดต่อของประเทศไทย

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน 10 ข้อ
2. ครูชี้แจงจุดประสงค์ในการเรียนและให้นักเรียนอภิปรายที่ตั้ง และขนาดของประเทศไทย ตามที่นักเรียนเคยรู้มา
3. ครูแสดงแผนที่รัฐกิจประเทศไทยและสรุปอภิปรายร่วมกันกับนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะที่ตั้ง ขนาด รูปร่าง และอาณาเขตติดต่อของประเทศไทย
4. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด แผนที่โครงร่าง เรื่อง ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย และลงชื่อประเทศ เมืองหลวง เพื่อแสดงที่ตั้งสัมพันธ์ของประเทศไทย
5. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน 10 ข้อ เพื่อวัดความเข้าใจในเนื้อหา
6. ครูแบ่งงานให้นักเรียนเป็น 6 กลุ่ม เพื่อไปศึกษาการแบ่งภูมิศาสตร์ 6 ภาค กลุ่มละ 1 ภาค จากหนังสือแบบเรียนประเทศของเรา เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ก่อนเรียนในเนื้อหาต่อไป

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบทดสอบก่อน-หลัง บทเรียน จำนวน 10 ข้อ
2. แผนที่รัฐกิจประเทศไทย
3. ใบงานแผนที่โครงร่าง
4. เอกสารประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับชั้น ม.1

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมจาก
  - การซักถาม
  - การอภิปราย
  - การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
2. การทำแบบฝึกหัดใบงาน และการทำแบบทดสอบก่อน-หลัง บทเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 / .....

ชื่อ - สกุล	ความสนใจ			การแสดงความคิดเห็น			การตอบคำถาม			การรับฟังความเห็นผู้อื่น			การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย			หมายเหตุ
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	

เกณฑ์การวัด : ให้คะแนนระดับคุณภาพของพฤติกรรมดังนี้

- 3 = ดี
- 2 = ปานกลาง
- 1 = ปรับปรุง

ลงชื่อ.....

(สมนึก ปฏิปทานนท์)

ผู้ประเมิน

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่ ..... ชื่อกลุ่ม..... ชั้น ม.1/.....

รายชื่อสมาชิก ในกลุ่ม	พฤติกรรม																					รวม คะแนน		
	การแบ่งหน้าที่ การทำงาน			ความรับผิดชอบ ในงาน			การอภิปราย แสดงความ ความคิดเห็น			การรับฟังความ คิดเห็นผู้อื่น			การให้ความ ร่วมมือในการ ทำงาน			การติดตามและ ปรับปรุง ผลงานกลุ่ม			การนำเสนอ ผลงาน					
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1			

เกณฑ์การวัด : ให้คะแนนระดับคุณภาพของพฤติกรรมดังนี้

- 3 = ดี
- 2 = ปานกลาง
- 1 = ปรับปรุง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลงชื่อ.....

(สมนึก ปฏิปทานนท์)

ผู้ประเมิน

แบบทดสอบก่อน – หลัง บทเรียน

1. ถ้านักเรียนต้องการเดินทางไปยังเขตตะวันออกสุดของประเทศไทย จะต้องไปที่ใด
ก. กาญจนบุรี
ข. อุบลราชธานี
ค. หนองบัวลำภู
ง. สระแก้ว
2. ประเทศไทยมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 รองจากประเทศใดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ก. อินโดนีเซีย-พม่า
ข. เวียดนาม – ลาว
ค. อินโดนีเซีย – ฟิลิปปินส์
ง. เวียดนาม – มาเลเซีย
3. ประเทศใดมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยมากที่สุด
ก. พม่า
ข. กัมพูชา
ค. ลาว
ง. มาเลเซีย
4. ทะเลที่ติดกับทิศตะวันออกของภาคใต้ของไทย มีชื่อเรียกว่าอะไร
ก. ทะเลจีนใต้
ข. มหาสมุทรแปซิฟิก
ค. ทะเลสาบสงขลา
ง. ทะเลอันดามัน
5. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้องเกี่ยวกับที่ตั้งของประเทศไทย
ก. อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ข. อยู่บนคาบสมุทรอินโดจีน
ค. อยู่ระหว่างเส้นศูนย์สูตรกับขั้วโลกใต้
ง. อยู่บนแนวเส้นศูนย์สูตร
6. ส่วนที่แคบที่สุดของคาบสมุทรสทูลายตั้งอยู่ในเขตจังหวัดใดของประเทศไทย
ก. ระนองและชุมพร
ข. ยะลาและนราธิวาส
ค. สงขลาและกระบี่
ง. ประจวบคีรีขันธ์ และตรัง
7. ข้อใดต่อไปนี้ที่ไม่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย
ก. ลาว
ข. พม่า
ค. กัมพูชา
ง. เวียดนาม
8. ข้อใดกล่าวเปรียบเทียบรูปร่างของประเทศไทยไม่ถูกต้อง
ก. หัวช้าง
ข. ขวานโบราณ
ค. พัดด้ามจิ๋ว
ง. กระบวยตักน้ำ
9. จังหวัดใดต่อไปนี้ที่ไม่มีอาณาเขตติดทะเล
ก. สมุทรปราการ
ข. ยะลา
ค. นราธิวาส
ง. กรุงเทพมหานคร
10. ประเทศใดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีขนาดเล็กที่สุด
ก. บรูไน
ข. กัมพูชา
ค. สิงคโปร์
ง. ลาว

เฉลย

1. ข 2. ก 3. ก 4. ง 5. ข 6. ก 7. ค 8. ง 9. ข 10. ค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- แผนการสอนที่ 2** เรื่อง ลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศไทย (4 คาบ)
- ความคิดรวบยอด** สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันทำให้ต้องแบ่งภาคภูมิศาสตร์ ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันของประเทศไทย
- จุดประสงค์ปลายทาง** เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งภาคภูมิศาสตร์และลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทย ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประเทศไทย
- จุดประสงค์นำทาง** เพื่อให้นักเรียนสามารถ
1. วิเคราะห์สาเหตุและความจำเป็นที่ต้องมีการแบ่งภาคภูมิศาสตร์ของประเทศไทยได้
  2. ชื่ออาณาเขตของภาคต่าง ๆ รวมทั้งการเปรียบเทียบขนาดภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยได้
  3. ระบุชื่อจังหวัดและจำนวนจังหวัดที่มีอยู่ในแต่ละภาคได้ถูกต้อง
  4. เปรียบเทียบลักษณะภูมิประเทศของไทยในภาคต่าง ๆ ได้

เนื้อหา

ลักษณะภูมิประเทศ หมายถึง ลักษณะของแผ่นดินที่มีลักษณะสูง/ต่ำ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ซึ่งมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนั้น ๆ ก่อให้เกิดอาชีพ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันตามทรัพยากรในบริเวณดังกล่าว

การแบ่งภาคภูมิศาสตร์ของไทยเนื่องจากความแตกต่างในด้านลักษณะภูมิประเทศระหว่างท้องที่ต่าง ๆ และวัฒนธรรม นักภูมิศาสตร์จึงแบ่งลักษณะภูมิประเทศของไทยเป็น 6 ภาค ดังนี้

1. ภาคเหนือ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นทิวเขา สลับกับที่ราบหุบเขา มี 9 จังหวัด
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงและทิวเขายอดราบ มี 19 จังหวัด
3. ภาคกลาง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มแม่น้ำ และที่ราบลูกฟูก มี 22 จังหวัด
4. ภาคตะวันออก มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่ราบชายฝั่งทะเลคั่นออกจากกัน ด้วยทิวเขาทางตอนในของภาค มี 7 จังหวัด
5. ภาคตะวันตก มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาและหุบเขา มี 5 จังหวัด
6. ภาคใต้ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาและที่ราบชายฝั่งทะเล มี 14 จังหวัด

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูทบทวนอาณาเขตที่ตั้งของประเทศไทย เพื่อเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับความรู้ใหม่
2. ครูนำภาพภูเขา น้ำตก แม่น้ำ ซึ่งเป็นภาพลักษณะภูมิประเทศของภาคต่าง ๆ ของไทยมาให้ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าควรจะอยู่ในบริเวณใด
3. ครูนำแผนที่ประเทศไทยแสดงลักษณะการปกครอง (แผนที่รัฐกิจ) และแผนที่กายภาพให้นักเรียนศึกษาและวิเคราะห์ความแตกต่างของพื้นที่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
4. ครูและนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายสรุปเกี่ยวกับภารแบ่งภาคทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนสรุปลักษณะเทือกเขาและแม่น้ำที่สำคัญของประเทศไทย
5. ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ถึงความสำคัญของสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นปัจจัยในการดำเนินชีวิตของประชากรไทย
6. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด แผนที่โครงร่าง สรุป เทือกเขาและแม่น้ำที่สำคัญของประเทศไทย
7. ครูสั่งให้นักเรียนรวบรวมคำขวัญของจังหวัดต่าง ๆ ที่แสดงถึงลักษณะเด่น สะท้อนถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย
8. แบ่งนักเรียนเป็น 6 กลุ่ม ให้เตรียมศึกษาเนื้อหา ลักษณะทางภูมิอากาศของไทย จากหนังสือแบบเรียนประเทศของเรา เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ก่อนเรียนในเนื้อหาต่อไป

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. รูปภาพแสดงลักษณะภูมิประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
2. แผนที่รัฐกิจ และแผนที่กายภาพของประเทศไทย
3. ใบงานแผนที่โครงร่าง
4. เอกสารประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับชั้น ม.1

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมจาก
  - การซักถาม
  - การอภิปราย
  - การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
2. การทำแบบฝึกหัดใบงาน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 / .....

ชื่อ - สกุล	ความสนใจ			การแสดงความคิดเห็น			การตอบคำถาม			การรับฟังความเห็นผู้อื่น			การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย			หมายเหตุ
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	

เกณฑ์การวัด : ให้คะแนนระดับคุณภาพของพฤติกรรมดังนี้

- 3 = ดี
- 2 = ปานกลาง
- 1 = ปรับปรุง

ลงชื่อ.....

(สมนึก ปฏิปทานนท์)

ผู้ประเมิน

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่ ..... ชื่อกลุ่ม..... ชั้น ม.1/.....

รายชื่อสมาชิก ในกลุ่ม	พฤติกรรม																					รวม คะแนน		
	การแบ่งหน้าที่ การทำงาน			ความรับผิดชอบ ในงาน			การอภิปราย แสดงความ ความคิดเห็น			การรับฟังความ คิดเห็นผู้อื่น			การให้ความ ร่วมมือในการ ทำงาน			การติดตามและ ปรับปรุง ผลงานกลุ่ม			การนำเสนอ ผลงาน					
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1			

เกณฑ์การวัด : ให้คะแนนระดับคุณภาพของพฤติกรรมดังนี้

- 3 = ดี
- 2 = ปานกลาง
- 1 = ปรับปรุง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลงชื่อ.....
(สมนึก ปฏิปทานนท์)
ผู้ประเมิน

แผนการสอนที่ 3	เรื่อง ลักษณะภูมิอากาศของประเทศไทย (1 คาบ)
ความคิดรวบยอด	สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันในด้านที่ตั้ง เป็นปัจจัยที่ทำให้ภูมิอากาศของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย มีความแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของประชากร
จุดประสงค์ปลายทาง	เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในด้านลักษณะภูมิอากาศของประเทศไทย รวมทั้งผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ของประชากรในภูมิภาคต่าง ๆ ได้
จุดประสงค์นำทาง	<p>เพื่อให้นักเรียนสามารถ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. บอกความแตกต่างและจำแนกประเภทของภูมิอากาศได้ถูกต้อง 2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้สภาพภูมิอากาศมีความแตกต่างกันได้ 3. เปรียบเทียบลักษณะภูมิอากาศของแต่ละภูมิภาคได้ 4. วิเคราะห์ผลกระทบของภูมิอากาศที่เกิดจากลมมรสุมและพายุเขตร้อนที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของคนไทยได้
เนื้อหา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ลักษณะภูมิอากาศของประเทศไทย 2. ปัจจัยที่กำหนดลักษณะภูมิอากาศของประเทศไทย 3. องค์ประกอบของภูมิอากาศ 4. ลักษณะภูมิอากาศในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย 5. การเปรียบเทียบผลกระทบของภูมิอากาศต่อการดำรงชีวิตของคนไทย
กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูให้นักเรียนอาสาสมัครออกมาหน้าชั้น อ่านคำพยากรณ์อากาศจากหนังสือพิมพ์ที่ครูเตรียมมา พร้อมกับให้นักเรียนในชั้นที่เหลือแสดงความคิดเห็นที่ได้จากการฟังคำพยากรณ์ 2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปความหมาย และจำแนกลักษณะภูมิอากาศของไทย 3. ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลให้เกิดสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค 4. ครูให้นักเรียนเขียนสรุปวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบลักษณะภูมิอากาศของไทย ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนไทยอย่างไร 5. ครูแจกใบงานให้นักเรียนเปรียบเทียบวิเคราะห์ ลักษณะภูมิอากาศภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อเป็นการทดสอบความเข้าใจ

สื่อการเรียนการสอน

1. ข่าวพยากรณ์อากาศจากหนังสือพิมพ์
2. ใบงานแบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมจาก
  - การซักถาม
  - การอภิปราย
  - การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
2. การทำแบบฝึกหัดใบงาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 / .....

ชื่อ - สกุล	ความสนใจ			การแสดงความคิดเห็น			การตอบคำถาม			การรับฟังความเห็นผู้อื่น			การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย			หมายเหตุ
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	

เกณฑ์การวัด : ให้คะแนนระดับคุณภาพของพฤติกรรมดังนี้

- 3 = ดี
- 2 = ปานกลาง
- 1 = ปรับปรุง

ลงชื่อ.....

(สมนึก ปฏิปทานนท์)

ผู้ประเมิน

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่ ..... ชื่อกลุ่ม..... ชั้น ม.1/.....

รายชื่อสมาชิก ในกลุ่ม	พฤติกรรม																					รวม คะแนน		
	การแบ่งหน้าที่ การทำงาน			ความรับผิดชอบ ในงาน			การอภิปราย แสดงความ ความคิดเห็น			การรับฟังความ คิดเห็นผู้อื่น			การให้ความ ร่วมมือในการ ทำงาน			การติดตามและ ปรับปรุง ผลงานกลุ่ม			การนำเสนอ ผลงาน					
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1			

เกณฑ์การวัด : ให้คะแนนระดับคุณภาพของพฤติกรรมดังนี้

- 3 = ดี
- 2 = ปานกลาง
- 1 = ปรับปรุง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลงชื่อ.....

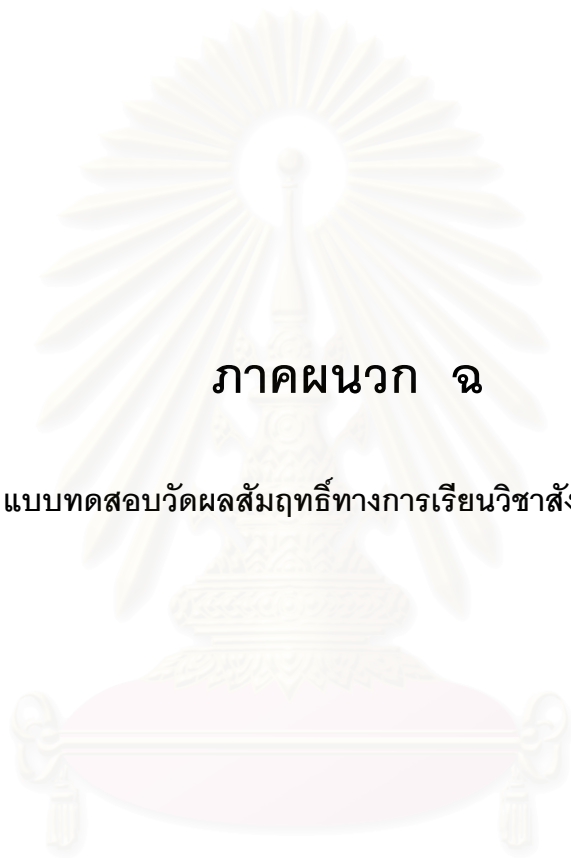
(สมนึก ปฏิปทานนท์)
ผู้ประเมิน

ใบงานเรื่องลักษณะภูมิอากาศของประเทศไทย

แบบฝึกหัดเปรียบเทียบลักษณะภูมิอากาศ

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความถูกต้อง และเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ไม่ถูกต้อง พร้อมแก้ไขให้ถูกต้อง

ข้อความ	ข้อความที่แก้ไข
..... 1. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีอุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนและฤดูหนาวแตกต่างกันมากกว่าภาคเหนือ เพราะตั้งอยู่ใกล้ทะเล	
..... 2. ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออากาศจะหนาวมากกว่าภาคอื่น เพราะอิทธิพลของลมพัดจากจีน	
..... 3. ในฤดูร้อนจังหวัดตาก จะมีอากาศเย็นกว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพราะภูมิประเทศเป็นป่าเขา	
..... 4. ชายฝั่งตะวันตกของคาบสมุทรภาคใต้เป็นเขตที่มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดของประเทศไทย	
..... 5. เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่าน	
..... 6. แหล่งที่เกิดลมพายุหมุนเขตร้อน มักเกิดบริเวณเทือกเขาสูง	
..... 7. สภาพที่ตั้งและรูปร่างของภาคใต้ทำให้ภาคใต้เป็นภาคเดียวที่มีเพียง 2 ฤดู	
..... 8. เพราะปัจจัยทางด้านทำเลที่ตั้ง และทิศทางลมทำให้จังหวัดนครพนมมีปริมาณน้ำฝนมากกว่าจังหวัดขอนแก่น	
..... 9. เพราะสภาพภูมิประเทศที่อยู่ห่างจากทะเล ทำให้ภาคตะวันตกของประเทศไทยอยู่ในบริเวณพื้นที่อับฝน	
..... 10. สภาพที่ตั้งทิศทางลมภูมิประเทศทำให้ตอนกลางของประเทศ มีอุณหภูมิสูงและแห้งแล้ง	

ภาคผนวก ฉ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อ-นามสกุล.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง..... เลขที่.....

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จัดทำโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมนึก ปฏิพานนท์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม

คำสั่ง จงพิจารณาเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดในแต่ละข้อ โดยวงกลม หรือ กากบาท ลงในแบบทดสอบ

- นักภูมิศาสตร์แบ่งประเทศไทยออกเป็น 6 ภาค โดยใช้องค์ประกอบในข้อใดเป็นเกณฑ์
  - ทิศทางลมประจำ
  - ระยะห่างจากทะเล
  - ที่ตั้งตามแนวละติจูด
  - ลักษณะภูมิประเทศ
- เพราะเหตุใดประชากรในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยจึงประกอบอาชีพแตกต่างกัน
  - ลักษณะทรัพยากรดินและแร่ธาตุต่างกัน
  - นิสัยของประชากรต่างกัน
  - ความเป็นอยู่
  - ลักษณะภูมิศาสตร์และทรัพยากรต่างกัน
- เพราะเหตุใดบริเวณที่ราบสูงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมีน้ำท่วมในฤดูฝน และแห้งแล้งในฤดูแล้ง
  - การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า
  - ไม่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล
  - พื้นดินเป็นลักษณะดินปนทรายไม่ซึบน้ำ
  - แม่น้ำส่วนใหญ่เป็นสายสั้นๆ และตื้น
- เพราะเหตุใดบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำภาคกลางของประเทศไทย จึงได้ชื่อว่าเป็นคู่ข้าวคู่น้ำ
  - มีท่าเรือที่ทันสมัยในการขนส่งสินค้า
  - ติดต่อกับชายกับต่างชาติได้สะดวก
  - เป็นแหล่งที่มีประชากรอยู่หนาแน่น
  - เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก
- หากท่านมีโอกาสเลือกที่ดินในการทำสวนยางพารา ท่านจะเลือกบริเวณใด
  - ที่ราบหุบเขาภาคตะวันออก
  - ที่ราบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของภาคใต้
  - ที่ราบชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของภาคใต้
  - ชายฝั่งทะเลของที่ราบภาคกลาง
- เพราะเหตุใดทางภาคเหนือของประเทศไทยจึงเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำหลายสาย
  - มีที่ราบสูงและป่าไม้มาก
  - มีทิวเขาสูงสลับกับหุบเขา
  - มีที่ราบลุ่มแม่น้ำและชายฝั่งทะเล
  - มีที่ราบเนินเขาและทิวเขาเตี้ย ๆ

16. การย้ายถิ่นของประชากรเข้าสู่เมืองใหญ่ ก่อให้เกิดปัญหาในข้อใดน้อยที่สุด
- ก. การขาดแคลนอาหาร
  - ข. การติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย
  - ค. การเกิดมลภาวะเป็นพิษ
  - ง. การขาดแคลนที่อยู่อาศัย
17. ลักษณะการแต่งกายของคนในปัจจุบันแตกต่างจากคนในสมัยก่อน เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในข้อใด
- ก. การเดินทางไปต่างประเทศ
  - ข. การติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย
  - ค. การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ
  - ง. ค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป
18. ถ้านักเรียนไปอยู่จังหวัดเชียงราย นักเรียนควรประกอบอาชีพอะไรจึงจะเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ
- ก. การทำไร่ยาสูบ
  - ข. การทำไร่ข้าวโพด
  - ค. การทำเหมืองแร่
  - ง. การทำประมงน้ำจืด
19. ข้อใดกล่าวเกี่ยวกับคนต่างด้าวได้ถูกต้อง
- ก. ลูกหลานที่เกิดจากคนต่างชาติ
  - ข. คนต่างชาติที่เข้ามาแต่งงานกับคนไทย
  - ค. คนต่างชาติที่ลักลอบเข้ามาอยู่ในประเทศไทย
  - ง. คนต่างชาติที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย
20. ข้อใดน่าจะเป็นแนวทางของรัฐบาลในการลดปัญหาความแออัดของชุมชนเมือง
- ก. การสร้างแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาค
  - ข. การสร้างงานในชนบท
  - ค. การป้องกันควบคุมและขจัดมลพิษ
  - ง. การกระจายการปกครองไปสู่ท้องถิ่น
21. การวางแผนครอบครัวมีผลดีในเรื่องใดมากที่สุด
- ก. ทำให้มีรายได้มากขึ้น
  - ข. การย้ายถิ่นลดน้อยลง
  - ค. การเลี้ยงดูบุตรที่มีคุณภาพที่ดีขึ้น
  - ง. การศึกษาได้รับการพัฒนาสูงขึ้น
22. รัฐต้องจัดบริการโดยวิธีใด เพื่อส่งเสริมคุณภาพของประชากรให้สูงขึ้นมากที่สุด
- ก. เพิ่มที่ดินทำกิน
  - ข. ให้การศึกษามากขึ้น
  - ค. บริการสาธารณสุขให้ทั่วถึง
  - ง. เพิ่มการคุมกำเนิด
23. ปัจจุบันประเทศไทยนำพลังงานประเภทใดมาใช้ในการลดการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ
- ก. ถ่านหิน
  - ข. หินน้ำมัน
  - ค. ก๊าซธรรมชาติ
  - ง. พลังงานปรมาณู

24. การเพิ่มจำนวนประชากรทำให้ระบบนิเวศขาดความสมดุลอย่างไร
- ก. การขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากร
  - ข. การขาดการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ
  - ค. การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในปริมาณที่มากเกินไป
  - ง. การขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม
25. ปัญหาในข้อใดที่กระตุ้นให้การวางแผนครอบครัวในประเทศไทยได้ผลดี
- ก. ปัญหาความยากจน
  - ข. ปัญหาสุขภาพอนามัย
  - ค. ปัญหาต่อการศึกษา
  - ง. ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม
26. ปัญหาสิ่งแวดล้อมมักเกิดจากภาวะประชากรเป็นอย่างไร
- ก. ประชากรขาดคุณภาพ
  - ข. การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว
  - ค. ประชากรในวัยแรงงานมีน้อย
  - ง. การลดลงของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว
27. ลักษณะนิสัยของประชากรไทยในเรื่องใดที่ควรเร่งแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน
- ก. ความร่ำรวย
  - ข. ความมีน้ำใจ
  - ค. ความประหยัด
  - ง. การรักในความสบาย
28. ข้อใดต่อไปนี้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการกระจายความหนาแน่นของประชากร
- ก. การอยู่ห่างไกลจากชุมชน
  - ข. ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่
  - ค. ความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง
  - ง. ความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรม
29. ปัจจัยในข้อใดมีส่วนผลักดันและดึงดูดให้ประชากรเกิดการย้ายถิ่นมากที่สุด
- ก. ภาวะทางเศรษฐกิจ
  - ข. การขยายเขตเมืองสู่ชนบท
  - ค. ค่าชักชวนของญาติพี่น้อง
  - ง. ความต้องการทางการศึกษา
30. สิ่งใดที่บ่งชี้ถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชากรจำนวนมากในเขตเมืองใหญ่
- ก. ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่
  - ข. การจราจรติดขัด
  - ค. จำนวนคอนโดมิเนียม
  - ง. บ้านจัดสรรราคาแพง
31. การกระทำในข้อใดแสดงถึงค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากการเพิ่มจำนวนประชากร
- ก. การใช้บัตรเครดิตแทนเงินสด
  - ข. รับประทานอาหารนอกบ้านทุกมื้อ
  - ค. การติดยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น
  - ง. ซื้อรถยนต์มากกว่าการใช้บริการรถประจำทาง
32. การอนุรักษ์ทรัพยากรมีความหมายอย่างไร
- ก. เก็บรักษาไว้ไม่ให้นำมาใช้เลย
  - ข. ใช้ให้มากแล้วสร้างขึ้นมาใหม่
  - ค. นำมาใช้สอยอย่างฉลาด
  - ง. ใช้ให้มากและให้มีประโยชน์

33. การกระทำในข้อใดสอดคล้องกับความหมายของการพัฒนา
- ก. การตัดถนนเข้าไปในป่าที่สมบูรณ์   ข. การถางป่าเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูก
ค. การถมที่นาเพื่อทำสนามกอล์ฟ   ง. การสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ขาดแคลนน้ำ
34. ข้อใด มิใช่ การอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
- ก. พื้นฟูป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม   ข. เลี้ยงสัตว์ป่าสงวนไว้จำหน่าย
ค. ขุดลอกคลองที่ตื้นเขิน   ง. ช่วยกันแก้ไขมลพิษทางอากาศ
35. ปัญหาจราจรในเมืองไทยมีผลกระทบต่อค่านิยมด้านใดมากที่สุด
- ก. ความมีน้ำใจ   ข. ความรับผิดชอบ
ค. ความเสียสละ   ง. ความสามัคคี
36. ข้อใดเป็นวิธีการป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินตามไหล่เขาได้ดีที่สุด
- ก. การปลูกพืชบังลม   ข. การปลูกพืชแบบขั้นบันได
ค. การปลูกพืชสลับบแถว   ง. การปลูกพืชหมุนเวียน
37. ข้อใดเป็นการใช้ที่ดินอย่างถูกต้อง
- ก. สร้างที่พักตากอากาศบริเวณป่าชายเลน   ข. สร้างบ้านอยู่อาศัยบนไหล่เขา
ค. ขุดบ่อเลี้ยงปลาบริเวณเหมืองร้าง   ง. ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณแม่น้ำ
38. ข้อใดเป็นวิธีการกำจัดน้ำเสียจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัยอย่างถูกต้อง
- ก. ปล่อยลงพื้นดินข้างบ้านให้น้ำซึมลงดิน
ข. ผสมยาฆ่าเชื้อโรคก่อนแล้วปล่อยลงคลอง
ค. ต่อท่อระบายน้ำเสียจากบ้านลงคลองที่ใกล้ที่สุด
ง. กรองขยะออกก่อนทิ้งลงท่อระบายของเทศบาล
39. การปลูกป่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนแก่มนุษย์ได้อย่างไร
- ก. ก่อให้เกิดรายได้แก่ประชาชน   ข. ช่วยรักษาหน้าดินไม่ให้เสื่อมคุณภาพ
ค. มีปริมาณไม้ไว้ใช้อย่างเพียงพอ   ง. เป็นการสร้างความสมดุลให้แก่ระบบนิเวศ
40. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม
- ก. ขณะนี้มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ
ข. สิ่งแวดล้อมจะดีขึ้นถ้าจำนวนประชากรลดลง
ค. ประชากรเป็นผู้ใช้และเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
ง. มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่มีวันหยุด
41. ข้อใดเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศน้อยที่สุด
- ก. ควันจากร้านอาหาร   ข. ควันจากการเผาขยะ
ค. ควันจากโรงงานอุตสาหกรรม   ง. ควันจากท่อไอเสียรถยนต์

ภาคผนวก ช

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อ-นามสกุล.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง..... เลขที่.....

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จัดทำโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมนึก ปฏิปทานนท์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม

คำสั่ง จงพิจารณาเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดในแต่ละข้อ โดยวงกลม หรือ กากบาท ลงในแบบทดสอบ

- ถ้าครูให้โอกาสนักเรียนเลือกช่วยเหลือการทำงานของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยที่กลุ่มที่หนึ่งมีเพื่อนสนิทของนักเรียนร่วมอยู่ด้วยและกลุ่มนี้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ ส่วนกลุ่มที่สองต้องการความช่วยเหลืออย่างยิ่งแต่ไม่มีเพื่อนสนิทของนักเรียนร่วมอยู่เลย นักเรียนจะอย่างไร
  - ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 1 ถ้าเพื่อนขอให้อยู่ด้วย
  - ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 1 เพราะจะได้ทำงานร่วมกับเพื่อน
  - ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 2 เพราะเห็นความจำเป็น
  - ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 2 เมื่อได้รับการร้องขอ
- ถ้าทราบว่านักเรียนในชั้นเรียนของตนมีนักเรียนแตกแยกกันออกเป็นสองกลุ่มและมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ถ้านักเรียนเป็นฐานะนี้จะทำการแก้ไขเรื่องนี้อย่างไร เป็นอันดับแรก
  - ชักชวนให้ทั้งสองฝ่ายคืนดีกัน
  - คาดหมายว่าปัญหานี้เกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง
  - เสนอแนะวิธีให้ทั้งสองฝ่ายทำความเข้าใจกัน
  - สอบถามสาเหตุความขัดแย้งจากนักเรียนทั้งสองฝ่าย
- ในขณะที่ทำการทดลองเคมีกันอยู่ คเชนทร์ได้ใส่สารเคมีผิดตามที่สุรพลส่งมาให้ ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นไปทั้งห้อง อาจารย์ผู้ควบคุมจึงกล่าวตำหนินักเรียนทั้งกลุ่ม ถ้านักเรียนเป็นคนเชนทร์จะอย่างไร
  - ตำหนิสุรพลที่ส่งสารเคมีผิด ๆ มาใช้
  - ยอมรับว่ากลุ่มของตนเองเป็นคนทำผิด
  - ยอมรับผิดคนเดียวและกล่าวขอโทษแก่เพื่อน ๆ
  - ชี้แจงให้ครูทราบว่าสุรพลเป็นผู้ร่วมทำความผิดด้วยเพราะส่งสารเคมีผิดมาให้

4. ถ้านักเรียนกำลังนั่งรับประทานอาหารที่ร้านแห่งหนึ่ง มีชายคนหนึ่งกับลูกสาวหน้าตาและการแต่งกายสกปรก ได้สั่งอาหารมานั่งรับประทานอาหารที่โต๊ะเดียวกับนักเรียนนั่งอยู่ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. มองไปทางอื่นอย่างไม่สนใจ   ข. ขยับเพื่อให้ความสะดวก
ค. รับประทานอาหารแล้วออกจากร้าน   ง. ค่อย ๆ ลุกขึ้นเปลี่ยนที่ไปนั่งโต๊ะอื่น
5. นักเรียนและเพื่อน ๆ ต้องการจะเล่นฟุตบอลกันจึงชวนกันไปที่สนามฟุตบอล แต่เมื่อไปถึงปรากฏว่ามีนักเรียนห้องอื่นกำลังเล่นอยู่ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. ขอร้องให้เลิกเล่น
ข. คอยจนกว่าจะเลิกเล่น
ค. บังคับให้เลิกเล่นเพราะกลุ่มนักเรียนมีมากกว่า
ง. ลงเล่นที่มุมสนามเดี๋ยวนักเรียนกลุ่มที่เล่นอยู่ก่อนคงเกรงใจเลิกเล่นไปเอง
6. สังกัดได้รับมอบหมายจากเพื่อน ๆ ให้เป็นประธานจัดหาทุนในการแข่งขันกีฬาประจำปีของโรงเรียน แต่เขาชอบที่จะทำหน้าที่สรรหาตัวนักกีฬามากกว่า ถ้านักเรียนเป็นสังกัด จะทำอย่างไร
- ก. ขอแลกตำแหน่งกับฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬาเพื่อทำงานที่ตนชอบ
ข. พยายามทำหน้าที่ประธานฝ่ายจัดหาทุนตามที่เพื่อนมอบหมายให้ดีที่สุด
ค. ให้เพื่อนทำหน้าที่ประธานฝ่ายจัดหาทุนแทนแล้วตนเองไปช่วยฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬา
ง. พยายามไปช่วยฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬาให้มากที่สุดโดยที่ตัวเองยังรับตำแหน่งประธานฝ่ายจัดหาทุนอยู่
7. ครูประจำชั้นให้นักเรียนทุกคนนำจดหมายไปให้ผู้ปกครองที่บ้าน ทรงศักดิ์เห็นเพื่อน ๆ แอบเปิดจดหมายอ่านก่อน ถ้านักเรียนเป็นทรงศักดิ์จะทำอย่างไร
- ก. ไม่เปิดอ่านเพราะไม่ใช่จดหมายที่ส่งถึงตน
ข. ไม่เปิดอ่านเพราะกลัวครูจับได้แล้วจะถูกลงโทษ
ค. ถามเพื่อนที่เปิดจดหมายอ่านว่าเป็นจดหมายเกี่ยวกับอะไร
ง. แอบเปิดจดหมายอ่านก่อนเพราะอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตน
8. ขณะที่สุนทรีรอรับการตรวจอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง บังเอิญเพื่อนของคุณพ่อเป็นแพทย์ประจำอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งมาพบเข้า จึงเรียกให้เข้าไปตรวจก่อน ถ้านักเรียนเป็นสุนทรีจะทำอย่างไร
- ก. ไม่เข้าไป เพราะกลัวเพื่อนของคุณพ่อจะถูกต่อว่า
ข. ไม่เข้าไป เพราะไม่ต้องการใช้อิทธิพลกับคนอื่น
ค. เข้าไปตรวจ เพราะจะได้รักษาเร็วขึ้นแล้วจะได้รีบกลับ
ง. เข้าไปตรวจ เพราะเกรงใจเพื่อนของคุณพ่อที่มีน้ำใจต่อตนเอง

9. ในการพัฒนาทำความสะอาดหมู่บ้านที่สุรางค์อาศัยอยู่ มีชาวบ้านมาช่วยงานมากมาย สุรางค์ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนบ้างแต่เธอมีสุขภาพไม่แข็งแรง ถ้านักเรียนเป็นสุรางค์จะทำอย่างไร
- ก. รับอาสาช่วยเหลืองานเบา ๆ
  - ข. ขอยืมดูเขาทำงานเพื่อเป็นกำลังใจ
  - ค. พักผ่อนให้มากจะได้แข็งแรงเพื่อรอโอกาสครั้งต่อไป
  - ง. อ่านหนังสือ ทำแบบฝึกหัดอยู่บ้านเพราะถึงไปช่วยก็ทำอะไรไม่ได้มาก
10. ในขณะที่ครูกำลังสอนอยู่หน้าชั้นเรียนบังเอิญคงฤทธิ์ขึ้นได้ว่ามีเรื่องสำคัญที่จะต้องบอกให้คงเดชทราบและทั้งสองนั่งอยู่ห่างกัน ถ้านักเรียนเป็นคงฤทธิ์จะทำอย่างไร
- ก. ขออนุญาตครูขณะนั้นแล้วบอกให้ทราบ
  - ข. ค่อย ๆ กระซิบบอกต่อ ๆ กันไปหาคงเดช
  - ค. รอให้ครูสอนจบก่อนแล้วจึงไปบอกให้ทราบ
  - ง. เขียนลงในกระดาษแล้วส่งต่อไปให้คงเดช
11. ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นครั้งหนึ่ง นภาพรมีความคิดเห็นขัดแย้งกับสมาชิกส่วนหนึ่งในกลุ่ม เธอจึงขอมติจากกลุ่มเพื่อตัดสินใจปรากฏว่านภาพรแพ้มติ เธอรู้สึกอับอายมาก และคิดว่าความคิดของเธอถูกต้องแน่นอน ถ้านักเรียนเป็นนภาพรจะทำอย่างไร
- ก. ตั้งใจว่าทำงานครั้งต่อไปจะไม่ยอมทำงานร่วมกับกลุ่มนี้อีก
  - ข. ร่วมทำงานตามมติของกลุ่มด้วยความเต็มใจต่อไปจนสำเร็จ
  - ค. งดออกความคิดเห็นต่อกลุ่มเพื่อนเนื่องจากออกความคิดเห็นไปแล้วกลุ่มไม่รับฟัง
  - ง. ถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มเพราะอยู่ต่อไปก็ไม่มีประโยชน์
12. ในการทำงานร่วมกันของนักเรียนกลุ่มหนึ่ง ไสภามาร่วมทำงานทุกครั้งแต่มักวางตัวเฉย ๆ ไม่สนใจการแสดงความคิดเห็นในการทำงานแม้ว่าในบางครั้งจะรู้สึกว่าเพื่อนทำงานไม่ถูกต้อง นักเรียนคิดว่าไสภาทำถูกต้องหรือไม่เพราะเหตุใด
- ก. ถูกต้อง เพราะจะได้ไม่เกิดการขัดแย้ง
  - ข. ถูกต้อง เพราะจะได้ไม่อายเพื่อนถ้าแสดงความคิดเห็นที่เขยออกไป
  - ค. ไม่ถูกต้อง เพราะตัวเองเป็นสมาชิกของกลุ่ม
  - ง. ไม่ถูกต้อง เพราะควรชี้ให้เห็นถึงความไม่ถูกต้องเพื่อจะได้หาทางแก้ไข

13. ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้เป็นประธานกรรมการจัดแสดงผลงานทางวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน นักเรียนจะใช้วิธีการทำงานอย่างไร
- ก. แบ่งงานให้ทุกคนรับผิดชอบแล้วให้ต่างฝ่ายดำเนินการเอง
  - ข. มอบงานให้เพื่อน ๆ ที่รู้จักหรือเพื่อนสนิทกันไปทำเพื่อจะได้ไวใจได้
  - ค. แบ่งงานให้ทุกคนทำตามความสามารถและคอยประสานงานในการทำงาน
  - ง. แบ่งงานให้เฉพาะนักเรียนที่เรียนเก่งไปทำงานเพื่อผลงานที่ออกมาจะได้มีคุณภาพ
14. ครูมอบหมายให้พัฒนาทำการทดลองหาความถ่วงจำเพาะของลูกตุ้มเหล็กโดยวิธีแทนที่น้ำผลที่ได้จากการทดลองครั้งแรกเมื่อนำมาคำนวณแล้วได้ค่าใกล้เคียงกับในตำรา วัฒนาจึงสรุปและเขียนรายงานการทดลองทันที ถ้านักเรียนเป็นวัฒนาจะทำอย่างไร
- ก. ถามครูก่อนเขียนรายงานส่ง
  - ข. สอบถามเพื่อนก่อนตัดสินใจทำอะไรต่อไป
  - ค. ทำการทดลองอีกครั้ง เพราะการทดลองครั้งแรกอาจมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดได้
  - ง. ทำอย่างวัฒนาซึ่งเหมาะสมดีแล้ว เพราะผลการทดลองได้ใกล้เคียงกับในตำราไม่ควรจะทำให้เสียเวลาอีก
15. ปกติเมื่อนักเรียนได้รับความรู้ใหม่ ๆ ที่ดีและมีประโยชน์จากแหล่งต่าง ๆ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. เล่าให้เพื่อนที่รักกันมาก ๆ ฟัง
  - ข. เก็บความรู้ไว้เพียงคนเดียว
  - ค. ถ้ามีเพื่อนมาถามก็จะอธิบายหรือเล่าให้ฟัง
  - ง. นำความรู้ที่ออกมาเผยแพร่ให้ผู้สนใจทุกครั้งที่มีโอกาส
16. ในการประชุมเพื่อหาวิธีการทำงานร่วมกัน สุพจน์ได้เสนอวิธีการหนึ่งที่คิดว่าดีพร้อม ทั้งให้เหตุผลต่อที่ประชุม แต่ที่ประชุมไม่เห็นด้วยและลงมติให้ทำงานด้วยวิธีอื่น ถ้านักเรียนเป็นสุพจน์จะทำอย่างไร
- ก. ร่วมทำงานทุกอย่างกับกลุ่มจนสำเร็จ
  - ข. ร่วมทำงานกับกลุ่มเฉพาะในส่วนที่ตนเห็นด้วย
  - ค. ร่วมทำงานกับกลุ่มแต่ไม่ยอมแสดงความคิดเห็นอีก
  - ง. ไม่ทำงานร่วมกับกลุ่มโดยขอไปอยู่กับกลุ่มที่ต้องการใช้วิธีของตน
17. ถ้านักเรียนทำการทดลองเรื่องใดเรื่องหนึ่งในวิชาวิทยาศาสตร์ ปรากฏว่าได้ผลการทดลองตรงกับเพื่อนที่ทดลองเรื่องเดียวกัน นักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป
- ก. ทำการทดลองซ้ำอีกทีเพื่อความแน่ใจ
  - ข. หยุดทำการทดลองเพราะถือว่าได้ผลถูกต้องแล้ว
  - ค. ขอความคิดเห็นจากเพื่อนว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป
  - ง. ขวนให้เพื่อนหยุดทำการทดลองแล้วเขียนรายงานส่งจะได้ตรงกัน

18. สุเทพและเพื่อน ๆ ร่วมกันทำแปลงปลูกผักไว้ที่โรงเรียน ต่อมาปรากฏว่าผักที่ปลูกไว้เหี่ยวเฉาตายเกือบหมด ถ้านักเรียนเป็นสุเทพจะทำอย่างไร
- ก. ชวนเพื่อนมาช่วยกันปลูกใหม่
  - ข. หาสาเหตุและหาวิธีการแก้ไขร่วมกันกับเพื่อน
  - ค. บอกให้ครูทราบเพื่อให้ครูช่วยเหลือ
  - ง. ตัดสินใจแก้ปัญหาตามที่คิดว่าจะแก้ไขได้ในขณะนั้น
19. ในการทำแบบฝึกหัดมีโจทย์ปัญหาข้อหนึ่งที่ยากมาก แต่สุชาติสามารถแก้ปัญหานั้นได้สำเร็จหลายวิธี ต่อมาเมื่อเพื่อนนักเรียนมาเพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ปัญหานั้น ถ้านักเรียนเป็นสุชาติจะทำอย่างไร
- ก. อธิบายวิธีที่ดีที่สุดให้ฟัง
  - ข. อธิบายวิธีธรรมดาให้ฟัง
  - ค. ให้เพื่อนลอกสมุดแบบฝึกหัด
  - ง. ให้เพื่อนไปขอคำแนะนำจากครูผู้สอน
20. ในการทำรายงานของกลุ่ม เราเสนอความคิดเห็นในการทำงาน แต่สมาชิกส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยและตกลงนำมติของที่ประชุมมาปฏิบัติ แต่ผลงานกลับไม่เป็นที่พอใจของครู เมื่อครูได้เรียกกลุ่มไปชี้แจงปรากฏว่าตรงกับแนวคิดที่เราได้เคยเสนอไว้ ถ้านักเรียนเป็นเราจะทำอย่างไร
- ก. ร่วมกันวางแผนกับกลุ่มเพื่อแก้ไขผลงาน
  - ข. ถ้ามีการทำงานร่วมกันอีกขอให้ตนได้เป็นหัวหน้ากลุ่ม
  - ค. ชี้แจงผลเสียอันเกิดจากการที่กลุ่มไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของตน
  - ง. ขอเป็นผู้ดำเนินการวางแผนแทนหัวหน้ากลุ่มเดิมในการแก้ไขผลงาน
21. วิชัยกับวินัยอยู่บ้านติดกัน และมีรั้วบ้านเป็นรั้วโปร่ง บ้านของวิชัยเลี้ยงเปิดสวนบ้านของวินัยเลี้ยงสุนัข วันหนึ่งสุนัขของวินัยรุดรั้วมากัดเปิดของวิชัยตาย ถ้านักเรียนเป็นวิชัยจะทำอย่างไร
- ก. กั้นรั้วไม่ให้สุนัขเข้ามาได้
  - ข. ไปต่อว่าวินัยและให้ชดเชยค่าเสียหาย
  - ค. ไล่ตีสุนัขเพื่อให้เช็ดหลายจะได้ไม่เข้ามาอีก
  - ง. ทำเฉย ๆ คิดว่าวินัยไม่มีเจตนาให้สุนัขมากัดเปิด
22. หมอวิชาสังคมศึกษาพานักเรียนไปทัศนศึกษา ในขณะที่รถแล่นไปนั้นนักเรียนรับประทานอาหารหรือผลไม้แล้ว นักเรียนจัดการกับเศษอาหารหรือเปลือกผลไม้อย่างไร
- ก. ทิ้งไปนอกรถ
  - ข. เก็บใส่ถุงแล้ววางไว้บนพื้นรถ
  - ค. แอบไว้ตามหลังพนักเก้าอี้
  - ง. เก็บใส่ถุงแล้วนำไปทิ้งขยะเมื่อรถจอด

28. ครูให้นักเรียนช่วยกันทำป้ายชื่อต้นไม้ในบริเวณโรงเรียน เฉลิมพงษ์มีความสามารถเขียนตัวหนังสือได้สวยงามกว่าใคร ๆ เพื่อน ๆ จึงอยากให้เขาเป็นหัวหน้าในการทำงานครั้งนี้ ซึ่งถ้าเฉลิมพงษ์รับเป็นแล้วก็จะต้องทำงานหนักกว่าคนอื่น ถ้านักเรียนเป็นเฉลิมพงษ์จะทำอย่างไร
- รับเป็นหัวหน้า เพราะเป็นการทำงานเพื่อส่วนรวม
  - รับเป็นหัวหน้า เพราะอาจได้รับคำชมเชยจากคนทั่วไป
  - รับเป็นหัวหน้า เพราะตนจะได้รับ ความสนใจจากเพื่อน ๆ มากขึ้น
  - ไม่รับเป็นหัวหน้า เพราะถ้าทำงานหนักมากเกินไปอาจทำให้ผลการเรียนตกต่ำ
29. ถ้าในวันหนึ่งนักเรียนเดินสวนกับเพื่อน ๆ ปรากฏว่าเพื่อนไม่ทักทายนักเรียนเหมือนเช่นเคย กลับหันทางอื่น นักเรียนจะตัดสินใจการกระทำของเพื่อนคนนี้อย่างไร
- ไม่โกรธคิดเสียว่ายังมีเพื่อนอีกหลายคน
  - โกรธทันที เมื่อพบกันอีกจะไม่ทักทายเขาบ้างเช่นกัน
  - โกรธทันที แต่ถ้าพบกันใหม่จะทดลองทักทายเขาดูก่อน
  - ยังตัดสินใจไม่ได้ ต้องสังเกตวันอื่น ๆ และหาเหตุผลประกอบ
30. ในการเสนอรายงานหน้าชั้นของกลุ่ม ยุพดีได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของกลุ่มออกไปรายงาน แต่ศักดิ์ชัยซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มเห็นว่ายุพดีไม่น่าสามารถรายงานหน้าชั้นได้ ถ้านักเรียนเป็นศักดิ์ชัยจะทำอย่างไร
- คอยให้กำลังใจขณะยุพดีออกไปรายงาน
  - ขอให้เพื่อน ๆ และยุพดีพิจารณาหาตัวผู้รายงานอีกครั้ง
  - คัดค้านมติของกลุ่มพร้อมทั้งชี้แจงว่ายุพดีไม่สามารถทำได้
  - ช่วยเหลือยุพดีวางแผนและเตรียมรายละเอียดในเรื่องที่จะรายงาน
31. ถ้านักเรียนเป็นเกษตรกรที่สนใจนำวิชาการแผนใหม่มาปรับปรุงงานในอาชีพของตนเสมอ วันหนึ่งได้พบข่าวในหนังสือพิมพ์ว่า “การฉายรังสีที่เมล็ดก่อนปลูกแล้วจะทำให้พืชเจริญงอกงามเร็วกว่าปกติ” นักเรียนอยากนำวิธีการนี้มาใช้ นักเรียนจะทำอย่างไร
- สอบถามข่าวจากสำนักพิมพ์
  - ปรึกษาผู้มีความรู้ในเรื่องนี้
  - สอบถามเพื่อน ๆ ว่าพบข่าวนี้หรือไม่
  - หาอ่านจากหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ อีกเพื่อความแน่ใจ

32. จังหวัดปราจีนบุรีประสบปัญหาความแห้งแล้งอย่างหนัก ทำให้ราษฎรรวมทั้งชาวเขมรอพยพที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนี้ได้รับความเดือดร้อน ถ้านักเรียนเป็นคณะผู้ให้ความช่วยเหลือแต่ของที่นำไปช่วยเหลือมีจำนวนจำกัด นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. ให้ความช่วยเหลือคนไทยก่อน แต่ก็ยังสนใจชาวเขมรออยู่
  - ข. ให้ความช่วยเหลือเฉพาะคนไทย เพราะเป็นคนชาติเดียวกัน
  - ค. ให้ความช่วยเหลือคนไทยก่อน ส่วนที่เหลือพิจารณาจัดให้ชาวเขมร
  - ง. ให้ความช่วยเหลือเท่าเทียมกัน โดยถือว่าทั้งคนไทยและคนเขมรก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน
33. กาญจนนาเป็นลูกสาวคนเดียวของพ่อแม่ พ่อแม่ต้องการให้เรียนพยาบาลแต่กาญจนนาไม่ชอบเพราะเป็นคนใจอ่อนง่าย ชอบเป็นครูมากกว่าเพราะรักเด็ก พ่อแม่จึงขู่ว่า ถ้าไม่เรียนพยาบาลจะไม่ส่งเสียให้เล่าเรียนอีกต่อไป ถ้านักเรียนเป็นกาญจนนาจะทำอย่างไร
- ก. เรียนพยาบาลเพื่อตามใจพ่อแม่
  - ข. ตัดสินใจเรียนครูและหาเงินเรียนเอง
  - ค. ไม่เรียนอะไรทั้งนั้นเพื่อเป็นการประท้วง
  - ง. ชี้แจงเหตุผลว่าตนเองไม่เหมาะที่จะเป็นพยาบาล
34. มานพเป็นพี่ชายของมานัสได้ทราบข่าวที่เชื่อถือได้แน่นอนว่ามานัสน้องชายไม่ค่อยสนใจการเรียน ชอบเที่ยวเตร่และหนีเรียนบ่อย ๆ จึงเขียนจดหมายมาตักเตือนมานัส ถ้านักเรียนเป็นมานัสจะทำอย่างไร
- ก. ลดการหนีเรียนให้น้อยลง
  - ข. สืบหาตัวผู้ส่งข่าวให้พี่ชายทราบเรื่องของตน
  - ค. ไม่หนีโรงเรียนอีกและตั้งใจเรียนให้มากขึ้น
  - ง. ตั้งใจว่าต่อไปจะทำอย่างระมัดระวังไม่ให้ใครรู้
35. คนโบราณห้ามเด็ก ๆ ซึ่หลังสุนัขเพราะกลัวถูกฟ้าผ่า นักเรียนเชื่อหรือไม่เพราะเหตุใด
- ก. เชื่อ เพราะเป็นคำเตือนของผู้ใหญ่
  - ข. เชื่อ เพราะเคยมีผู้ใหญ่บางคนเล่าให้ฟังมาแล้ว
  - ค. ไม่เชื่อ เพราะไม่เคยเห็น
  - ง. ไม่เชื่อ เพราะไม่เห็นเกี่ยวกับเรื่องฟ้าผ่าแต่อย่างใด
36. คณะครูกำหนดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนในวันเสาร์เพราะเห็นว่าเป็นวันหยุดทุกคนมีเวลาว่างพอที่จะมาลงคะแนนได้ แต่พรทิตยตั้งใจจะไปเที่ยวกับผู้ปกครองในวันเสาร์นี้ด้วย และถ้าพลาดโอกาสก็อาจจะไม่ได้ไปอีกเลย ถ้านักเรียนเป็นพรทิตยจะทำอย่างไร
- ก. ไปเที่ยวก่อน เพราะเวลาลงคะแนนมีทั้งวัน
  - ข. ไปลงคะแนนเสีย ถ้ามีคนไปลงคะแนนเสียงน้อย
  - ค. ไปลงคะแนนเสีย ถ้ามีเวลาจึงไปเที่ยวกับผู้ปกครอง
  - ง. ไปเที่ยว เพราะเห็นว่าใครได้เป็นคณะกรรมการก็ได้ทั้งนั้น

37. ในการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น เกรียงไกรทราบว่ามีความคิดเห็นอย่างหนึ่งซึ่งดีมาก และยังมีผู้ใดเสนอ แต่เจ้าของความคิดไม่ได้เข้าประชุมด้วย ถ้านักเรียนเป็นเกรียงไกรจะอย่างไร
- ก. เสนอเฉพาะความคิดเห็นของตน
  - ข. เสนอความคิดเห็นนั้นในนามของตนเอง
  - ค. ไม่แสดงความคิดเห็นเพราะถึงแสดงออกไปก็ไม่ดีเท่าคนอื่น
  - ง. เสนอความคิดเห็นที่ว่าดีนั้นและบอกด้วยว่าเป็นความคิดเห็นของใคร
38. นางพะงามีความสามารถเป็นดรัมเมเยอร์มาก เคยได้รับคัดเลือกเมื่อครั้งอยู่โรงเรียนประถมมาก่อน งานกีฬาปีนี้ทางโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือและความร่วมมือจากนักเรียนหลายด้าน โดยต้องการผู้ที่มีความสามารถและประสบการณ์ ถ้านักเรียนเป็นนางพะงาจะทำอย่างไร
- ก. รับทำงานต่อเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำ
  - ข. รับอาสาทำงานที่มีเพื่อน ๆ ทำอยู่ก่อน
  - ค. รับอาสาเป็นดรัมเมเยอร์และเข้ารับการฝึกซ้อมอย่างเต็มที่
  - ง. เฉย ๆ ไว้เพราะไม่อยากจะเสียการเรียน
39. ถ้านักเรียนเป็นกรรมการคนหนึ่งในคณะกรรมการนักเรียน ในกรณีที่แพ้มติของที่ประชุมในเรื่องที่นักเรียนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. วางตนเฉยและไม่สนใจเรื่องนี้อีก
  - ข. ไปคัดค้านกับประธานเป็นการส่วนตัว
  - ค. พยายามหาจังหวะอภิปรายคัดค้านในที่ประชุมอีกครั้ง
  - ง. ให้ความร่วมมือและทำตามมตินั้นต่อไปด้วยความเต็มใจ
40. ขณะที่สมควรกำลังเล่นอยู่ที่ถนนในซอยหน้าบ้านกับเพื่อน ๆ ได้มีเด็กรับใช้ของเพื่อนบ้านที่ตนรู้จัก พอสสมควรและมีอายุไล่เลี่ยกันเข้ามาชวนพูดคุยและขอเล่นด้วย ถ้านักเรียนเป็นสมควรจะอย่างไร
- ก. รับฟังและพูดคุยด้วย
  - ข. รับฟังแล้วไปเล่นกับเพื่อนตามปกติ
  - ค. รับฟังเฉย ๆ แล้วชวนเพื่อนเดินเข้าบ้าน
  - ง. พูดคุยและให้เล่นด้วยเหมือนกับเพื่อนคนหนึ่ง

ภาคผนวก ซ

แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อ-นามสกุล.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง..... เลขที่.....

**แบบทดสอบความรู้ – ความเข้าใจในทักษะกระบวนการกลุ่มในรายวิชาสังคมศึกษา
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

**จัดทำโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมนึก ปฏิปทานนท์
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม**

คำสั่ง จงพิจารณาเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดในแต่ละข้อ โดยวงกลม หรือ กากบาท ลงในแบบทดสอบ

- ข้อใด **ไม่ใช่** ประโยชน์ของการทำงานกลุ่ม
  1. ทำงานได้ปริมาณมากขึ้น
  2. ทำงานได้อย่างรวดเร็ว
  3. ทำการตัดสินใจได้ถูกต้อง
  4. ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในกลุ่ม
- ในการทำงานกลุ่ม สมาชิก **ไม่ควร** ยึดมั่นในข้อใดมากที่สุด
  1. กลุ่มเพื่อนที่ใกล้ชิด
  2. ความสำเร็จของงาน
  3. ความรู้ที่แตกต่างของบุคคล
  4. ความสำคัญและประโยชน์การทำงาน
- การเปลี่ยนกลุ่มเพื่อทำงานกับเพื่อนกลุ่มอื่นบ้าง จะให้ประโยชน์มากที่สุดในข้อใด
  1. สนุกสนาน
  2. รู้จักเพื่อนมากขึ้น
  3. มีการแบ่งงานอย่างทั่วถึง
  4. งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ
- การทำงานกลุ่มจะได้ผลดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในข้อใด
  1. หัวหน้า สมาชิก วิธีทำงาน
  2. หัวหน้า สมาชิก ระเบียบวินัย
  3. สมาชิก วิธีทำงาน การเสียสละ
  4. วิธีทำงาน การเสียสละ ระเบียบวินัย
- "ฉันคิดว่า ทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด" ข้อความนี้ระบุถึงเรื่องใด
  1. ความรับผิดชอบ
  2. ความภาคภูมิใจ
  3. ความเห็นใจ
  4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ข้อใดทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงานเป็นกลุ่มมากที่สุด
  1. สมาชิกเกียจกัน
  2. สมาชิกไม่เสียสละ
  3. สมาชิกไม่มีระเบียบ
  4. ให้ความช่วยเหลือแต่ประธานกลุ่ม
- ข้อใดเป็นหลักการสำคัญที่สุดซึ่งสมาชิกจะต้องปฏิบัติในการทำงานกลุ่ม
  1. ให้ความเคารพประธานกลุ่ม
  2. รับฟังคำอธิบายอย่างตั้งใจ
  3. เข้าใจจุดประสงค์ของการทำงาน
  4. เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้ง

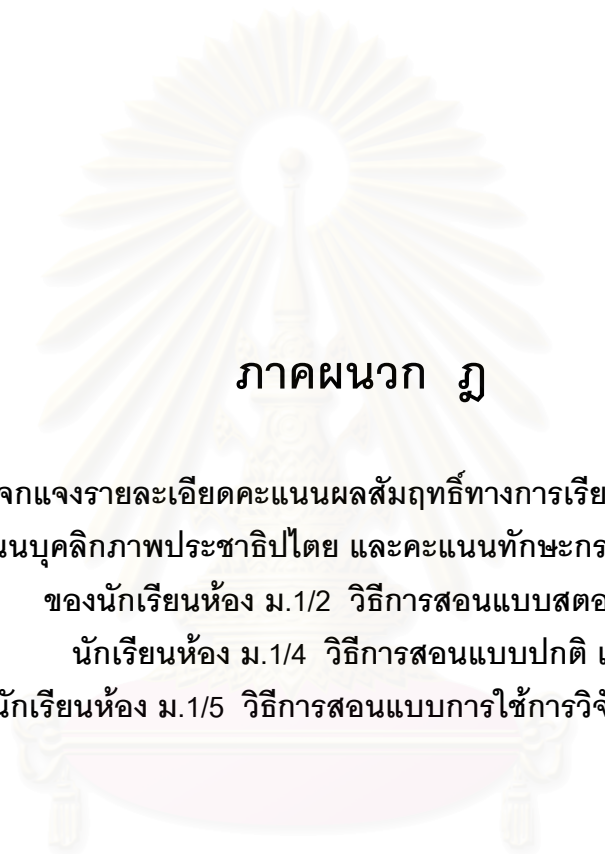
8. การหมุนเวียนกันเป็นเลขานุการภายในกลุ่ม จะมีประโยชน์อย่างไรเกิดขึ้น
1. เพื่อพัฒนาทักษะแก่ตนเอง
  2. เพื่อความรวดเร็วของงาน
  3. เพื่อช่วยในการวางแผนงาน
  4. เพื่อประสิทธิภาพในการประชุม
9. การสื่อความหมายที่ผิดพลาดภายในกลุ่ม มีสาเหตุมาจากข้อใดมากที่สุด
1. การฟัง
  2. การอภิปราย
  3. การคัดเลือกข้อมูล
  4. การพิจารณาความคิดเห็น
10. การสื่อความหมายที่ดีภายในกลุ่มหมายถึงข้อใด
1. การฟังด้วยความเข้าใจ
  2. การส่งข่าวสารถึงกันอย่างรวดเร็ว
  3. การเข้าใจตรงกันระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง
  4. การพูดโดยอธิบายขยายความอย่างละเอียด
11. ข้อใดที่ **ไม่ใช่** แนวทางที่ถูกต้องในการพูดสื่อความหมายให้ชัดเจนภายในกลุ่ม
1. การออกเสียงชัดเจน
  2. การขยายความที่เหมาะสม
  3. การพูดด้วยคำอ่อนหวาน
  4. การเลือกคำที่เหมาะสมกับผู้ฟัง
12. ข้อใด คือ คำกล่าวที่ถูกต้อง ในเรื่องการแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม
1. มีความคิดเห็นแต่ไม่แสดงออก
  2. แสดงความคิดเห็นที่คล้ายตามผู้อื่นเสมอ
  3. แสดงความคิดเห็นของตนเองเพื่อกลุ่มจะได้พิจารณานำไปใช้
  4. แสดงความคิดเห็นและต้องการให้กลุ่มนำความคิดของตนไปใช้
13. ในการทำงานกลุ่ม พฤติกรรมใดสำคัญที่สุด
1. เข้าประชุมตรงเวลา
  2. มีระเบียบในการทำงาน
  3. ช่วยกันคิดและช่วยกันทำ
  4. ตรวจสอบผลงานตลอดเวลา
14. ในการทำงานกลุ่ม หัวหน้า ควรปฏิบัติต่อสมาชิกกลุ่มอย่างไร
1. กวดขันติดตามงานทุกระยะ
  2. สนใจเฉพาะคนที่ตั้งใจทำงาน
  3. ไม่แสดงความเอาใจใส่ใครเลย
  4. แสดงความเอาใจใส่สมาชิกทุกคน
15. การเคารพรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นภายในกลุ่ม หมายถึงข้อใด
1. พิจารณาเฉพาะความคิดเห็นของผู้อื่นเท่านั้น
  2. ไม่เคยวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นของผู้อื่นเลย
  3. รับฟังและปฏิบัติตามความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ
  4. นำความคิดของผู้อื่นมาพิจารณาควบคู่ไปกับความคิดเห็นของเรา

16. ข้อใดคือลักษณะของการประชุมกลุ่มที่ถูกต้อง
1. พิจารณาความคิดเห็นของสมาชิกทุกคน
  2. พิจารณาเฉพาะความคิดเห็นของหัวหน้า
  3. พิจารณาเฉพาะความคิดเห็นของสมาชิกที่เรียนเก่ง
  4. พิจารณาเฉพาะความคิดเห็นที่มีการเสนอเหตุผลประกอบ
17. การประสานความคิดของสมาชิกในกลุ่มจะนำไปสู่สิ่งใด
1. ความสามัคคีภายในกลุ่ม
  2. การยอมรับซึ่งกันและกัน
  3. การสรุปผลการอภิปรายที่ดี
  4. การพิจารณาความคิดของกันและกัน
18. ในการตัดสินใจของกลุ่ม ควรคำนึงถึงข้อใดมากที่สุด
1. เสียงส่วนใหญ่
  2. เหตุและผลที่กลุ่มยอมรับ
  3. ผลประโยชน์ของตนเอง
  4. ผลประโยชน์ของเพื่อนสนิท
19. ในขั้นเตรียมการเพื่อการเสนอผลงานของกลุ่ม สิ่งแรกที่ต้องกระทำ คือ ข้อใด
1. จัดเตรียมสถานที่
  2. จัดเตรียมอุปกรณ์
  3. กำหนดตัวผู้เสนอผลงาน
  4. สรุปประเด็นสำคัญที่ต้องการจะเสนอ
20. การเสนอผลงานของกลุ่มควรคำนึงถึงเรื่องใด มากที่สุด
1. ความสามารถของผู้นำกลุ่ม
  2. วิธีการที่ทำให้สมาชิกสนใจ
  3. บทบาทของผู้ร่วมงานในกลุ่ม
  4. การบรรยายให้มากเพื่อความเข้าใจ
21. ข้อใดคือความสำคัญของจุดประสงค์ในการทำงานกลุ่ม
1. มีการยอมรับฟังกัน
  2. กำหนดข้อมูลได้ชัดเจน
  3. เกิดความเข้าใจในการประชุมมากขึ้น
  4. สมาชิกกลุ่มทำงานไปในทิศทางเดียวกัน
22. ก่อนเริ่มปฏิบัติงาน หัวหน้ากลุ่มควรทำตามข้อใด
1. ตรวจสอบความสามารถของสมาชิก
  2. ตรวจสอบการวางแผนงานของกลุ่ม
  3. ตรวจสอบข้อมูลและเหตุผลจากเลขานุการกลุ่ม
  4. ตรวจสอบความเข้าใจของสมาชิกเรื่องจุดประสงค์ของการทำงาน
23. การทำงานกลุ่มที่ดีต้องอาศัยปัจจัยในข้อใด
1. หัวหน้ากลุ่มที่เรียนเก่ง
  2. สมาชิกที่มีความสามารถ
  3. เลขานุการที่มีความสามารถ
  4. ระเบียบหรือข้อตกลงในการทำงาน
24. การวางแผนการทำงานภายในกลุ่ม คืออะไร
1. การซักถามโต้เถียงกัน
  2. การระดมความคิดเห็นจากสมาชิก
  3. การศึกษาจุดประสงค์ของการทำงาน
  4. การกำหนดขั้นตอนในการทำงานได้ล่วงหน้า

25. การวางขั้นตอนในการทำงานกลุ่มมีประโยชน์อย่างไร
1. ช่วยให้เห็นงานของกลุ่มทำงานน้อยลง
  2. ช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มบรรลุเป้าหมาย
  3. ช่วยให้งานของสมาชิกน้อยลง
  4. ช่วยให้เกิดการกระจายงานในการทำงานกลุ่ม
26. ข้อใดทำให้สมาชิกรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
1. รู้จักลำดับขั้นตอนการทำงาน
  2. เข้าใจจุดประสงค์ของงาน
  3. รู้เรื่องการวางแผนงาน
  4. มีส่วนร่วมในการทำงาน
27. ข้อใด **ไม่ใช่** หลักในการแบ่งงานที่ดีภายในกลุ่ม
1. ให้สมาชิกทำตามความพอใจ
  2. แบ่งงานโดยคำนึงถึงประสบการณ์
  3. แบ่งงานโดยคำนึงถึงความสามารถ
  4. แบ่งงานให้สมาชิกทุกคนได้ทำอย่างทั่วถึง
28. บุคคลในข้อใดอาจทำงานไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย
1. สมชายทบทวนแผนก่อนการทำงาน
  2. สมหญิงเข้าใจจุดประสงค์การทำงานเป็นอย่างดี
  3. สมพงษ์ตรวจสอบการวางแผนการทำงาน
  4. สมหวังปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย
29. ผลงานของกลุ่มอาจผิดพลาดและแก้ไขไม่ทัน หากเราไม่ได้ปฏิบัติตามข้อใด
1. แบ่งงาน
  2. มอบหมายงาน
  3. วางแผนการทำงานร่วมกัน
  4. ตรวจสอบและประเมินผลงานเป็นระยะ
30. การทำงานกลุ่มเราจะได้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ต้องอาศัยปัจจัยในข้อใด
1. การสนับสนุน
  2. การช่วยเหลือ
  3. การฝึกฝน
  4. การติชม
31. ข้อความใดเป็นการให้คำติชมที่ถูกต้อง
1. แหม คิดว่าจะสวยมาก ที่แท้ก็ไม่ได้ความเลย
  2. นั่งว่าง ๆ ควรจะไปช่วยเขาเก็บของจะดีกว่านะ
  3. มันเสียไปนิดเดียว แต่เธอก็ไม่มีปัญญาทำได้ใหม่หรอก
  4. เธอทำของเสียไปนิดเดียว ถ้าช่วยทำใหม่อีกครั้ง คิดว่าจะดีขึ้นนะ
32. หลังจากกลุ่มได้มีการแบ่งงานและมอบหมายงานกันแล้ว หัวหน้ากลุ่มควรทำอะไร
1. ติดตามการทำงานของสมาชิก
  2. ทดสอบความสามารถของสมาชิก
  3. ช่วยแบ่งเบางานของสมาชิกทุกคน
  4. ไม่ต้องทำอะไรเลยเพราะเป็นหัวหน้า
33. ข้อใดต่อไปนี้เป็น การเสริมแรงที่ดีและถูกต้องในการทำงานกลุ่ม
1. ชักถามและต่อว่า
  2. สนใจและชมเชย
  3. ตำหนิและตักเตือน
  4. การกวาดขันและติดตามงาน

34. ข้อใดเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนการทำงานกลุ่ม
1. การกำหนดขั้นตอนการทำงาน
  2. การมอบหมายการทำงาน
  3. การประเมินผลงาน
  4. การนำเสนอผลงาน
35. ข้อใด **ไม่ใช่** วิธีการที่ถูกต้องในการให้ความช่วยเหลือประธานกลุ่ม
1. สนับสนุนให้กำลังใจประธานกลุ่ม
  2. ทำหน้าที่แทนประธานกลุ่มทุกเรื่อง
  3. รับผิดชอบต่องานที่ประธานกลุ่มมอบหมายให้
  4. เตือนประธานกลุ่มให้ทำหน้าที่เมื่อเกิดการล้มขึ้น
36. ข้อใด **ไม่ใช่** หน้าที่ของเลขานุการกลุ่ม
1. การจัดบันทึกข้อมูล
  2. การติดต่อประสานงาน
  3. การแบ่งและมอบหมายงาน
  4. การอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน
37. เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นกับผู้อื่นในการทำงานกลุ่ม ควรปฏิบัติอย่างไร
1. พุดจาอย่างสุภาพ
  2. หาเหตุผลเข้าข้างตนเอง
  3. เฉย ๆ ไม่แสดงปฏิกิริยาใด ๆ
  4. แสดงอารมณ์ความรู้สึกจริง ๆ ออกมา
38. เมื่อพบปัญหาในการทำงานกลุ่ม สิ่งแรกที่ควรดำเนินการ คืออะไร
1. หาวิธีแก้ปัญห
  2. หาสาเหตุของปัญหา
  3. ไม่สนใจในปัญหานั้น
  4. ลงมือแก้ไขปัญหา
39. ข้อใดเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติในการทำงานกลุ่ม
1. ดิชมนตามความเป็นจริง
  2. ชมสมาชิกทุกคนในทุกโอกาส
  3. พยายามยกย่องคนที่เราไม่ชอบในกลุ่ม
  4. ดิทุกครั้งที่พบว่าไม่ตรงกับความเห็นเรา
40. การประเมินผลงานของกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายเพื่อสิ่งใด
1. เพื่อดูประสิทธิภาพในการทำงานกลุ่ม
  2. เพื่อให้ครบถ้วนตามขั้นตอนการทำงานกลุ่ม
  3. เพื่อรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบข้อมูล
  4. เพื่อค้นหาผู้ที่ทำให้กลุ่มทำงานไม่สำเร็จ

ภาคผนวก ก

ตารางแจกแจงรายละเอียดคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และคะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม
ของนักเรียนห้อง ม.1/2 วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์
นักเรียนห้อง ม.1/4 วิธีการสอนแบบปกติ และ
นักเรียนห้อง ม.1/5 วิธีการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และ
คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนห้อง ม.1/2 วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ จำนวน 39 คน

เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา (45 คะแนน)	คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย (40 คะแนน)	คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม (40 คะแนน)
1	27	25	19
2	34	24	31
3	40	22	25
4	33	24	15
5	29	25	21
6	31	27	21
7	37	25	20
8	32	28	15
9	21	25	29
10	26	25	23
11	25	22	10
12	35	26	24
13	42	31	36
14	29	25	18
15	31	30	33
16	33	27	31
17	40	26	35
18	12	20	16
19	30	28	32
20	38	31	36
21	21	23	25
22	37	26	29
23	38	27	33
24	29	27	27
25	43	30	34
26	38	29	33

(ต่อ) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และ
คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนห้อง ม.1/2 วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์

จำนวน 39 คน

เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา (45 คะแนน)	คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย (40 คะแนน)	คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม (40 คะแนน)
27	34	32	38
28	33	25	20
29	42	27	32
30	42	26	34
31	20	23	21
32	34	28	30
33	37	28	36
34	36	29	30
35	41	32	37
36	39	24	25
37	43	31	32
38	19	20	15
39	36	27	31

ผลค่าคำนวณมัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และคะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม ของ
นักเรียนห้อง ม.1/2 วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ จำนวน 39 คน

คะแนนการวัดในด้าน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา	33.00	7.430
บุคลิกภาพประชาธิปไตย	26.97	7.457
ทักษะกระบวนการกลุ่ม	26.41	3.050

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และ
คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนห้อง ม.1/4 วิธีการสอนแบบปกติ
จำนวน 38 คน

เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา (45 คะแนน)	คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย (40 คะแนน)	คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม (40 คะแนน)
1	28	21	23
2	22	23	19
3	30	30	30
4	38	30	25
5	41	27	31
6	37	27	32
7	33	31	23
8	31	21	23
9	39	27	20
10	35	24	9
11	36	22	10
12	36	29	28
13	34	29	17
14	41	30	28
15	30	27	21
16	35	27	29
17	37	29	32
18	17	24	22
19	16	23	14
20	38	28	30
21	34	28	30
22	38	34	20
23	37	30	29
24	34	18	9
25	39	26	26
26	34	24	19

(ต่อ) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และ
คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนห้อง ม.1/4 วิธีการสอนแบบปกติ
จำนวน 38 คน

เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา (45 คะแนน)	คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย (40 คะแนน)	คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม (40 คะแนน)
27	40	29	18
28	15	31	8
29	26	24	24
30	27	26	26
31	40	21	27
32	25	19	14
33	29	24	32
34	25	26	24
35	34	27	31
36	36	29	33
37	35	26	27
38	32	29	14

ผลค่าคำนวณมัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และคะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม ของ
นักเรียนห้อง ม.1/4 วิธีการสอนแบบปกติ จำนวน 39 คน

คะแนนการวัดในด้าน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา	34.47	6.821
บุคลิกภาพประชาธิปไตย	23.08	7.242
ทักษะกระบวนการกลุ่ม	26.32	3.618

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และ
 คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนห้อง ม.1/5 วิธีการสอนแบบการใช้
 การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 38 คน

เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา (45 คะแนน)	คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย (40 คะแนน)	คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม (40 คะแนน)
1	34	24	31
2	30	22	30
3	40	29	37
4	41	31	32
5	8	25	24
6	35	30	33
7	37	24	30
8	37	29	25
9	41	30	33
10	39	19	32
11	35	24	29
12	41	24	36
13	39	26	36
14	21	16	22
15	34	26	31
16	36	30	36
17	38	30	39
18	31	29	31
19	43	31	39
20	28	26	33
21	40	26	36
22	42	30	32
23	24	23	34
24	41	26	28
25	27	27	30
26	40	29	14

(ต่อ) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และ
คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนห้อง ม.1/5 วิธีการสอนแบบการวิจัย
การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 38 คน

เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา (45 คะแนน)	คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย (40 คะแนน)	คะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม (40 คะแนน)
27	38	27	36
28	39	22	29
29	38	25	29
30	43	29	30
31	33	25	29
32	20	21	27
33	38	30	25
34	30	27	34
35	36	29	34
36	33	30	36
37	42	27	34
38	34	27	28

ผลค่าคำนวณมัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย และคะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม ของ
นักเรียนห้อง ม.1/5 วิธีการสอนแบบการวิจัยเป็นฐาน จำนวน 38 คน

คะแนนการวัดในด้าน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา	34.89	7.351
บุคลิกภาพประชาธิปไตย	31.16	4.957
ทักษะกระบวนการกลุ่ม	26.45	3.477

ภาคผนวก ฅ

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อ – นามสกุล .....
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง ..... เลขที่ .....

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน

ประเด็นในการประเมิน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน	ระดับคะแนน			
	0	1	2	รวม
1. การมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็น				
2. การมีบทบาทในการเป็นผู้นำ – ผู้ตาม				
3. การแบ่งชั้นตอนในการดำเนินงาน				
4. เกิดความเพลิดเพลินและสนุกสนานในการทำงานกลุ่ม				
5. ผลงานกลุ่มมีคุณภาพและถูกต้อง				
รวม				

เกณฑ์การวัด : ให้คะแนนระดับคุณภาพของพฤติกรรม ดังนี้

- 0 คือ ไม่ได้ทำ
- 1 คือ ทำแต่ไม่สมบูรณ์
- 2 คือ ทำอย่างสมบูรณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ลงชื่อ .....
(สมนึก ปฏิปทานนท์)
ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ญ

แบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อ – นามสกุล .....
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง ..... เลขที่ .....

แบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา

ประเด็นในการประเมิน การปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา	ระดับคะแนน			
	0	1	2	รวม
1. ความถูกต้อง สมบูรณ์ในกระบวนการวางแผน ปฏิบัติงาน				
2. ความสมบูรณ์ครบถ้วนในเนื้อหา				
3. ความสามารถในการสรุปผลการวิเคราะห์ จุดเด่นและ จุดที่ควรปรับปรุงของผลงาน				
4. ความเข้าใจในงานและความน่าสนใจของรูปแบบการ นำเสนอผลงาน				
5. ผู้เรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ได้ตรงและผลงานตรงตาม วัตถุประสงค์ที่ครูมอบหมาย				
รวม				

เกณฑ์การวัด : ให้คะแนนระดับคุณภาพของพฤติกรรม ดังนี้

- 0 คือ ไม่ได้ทำ
- 1 คือ ทำแต่ไม่สมบูรณ์
- 2 คือ ทำอย่างสมบูรณ์

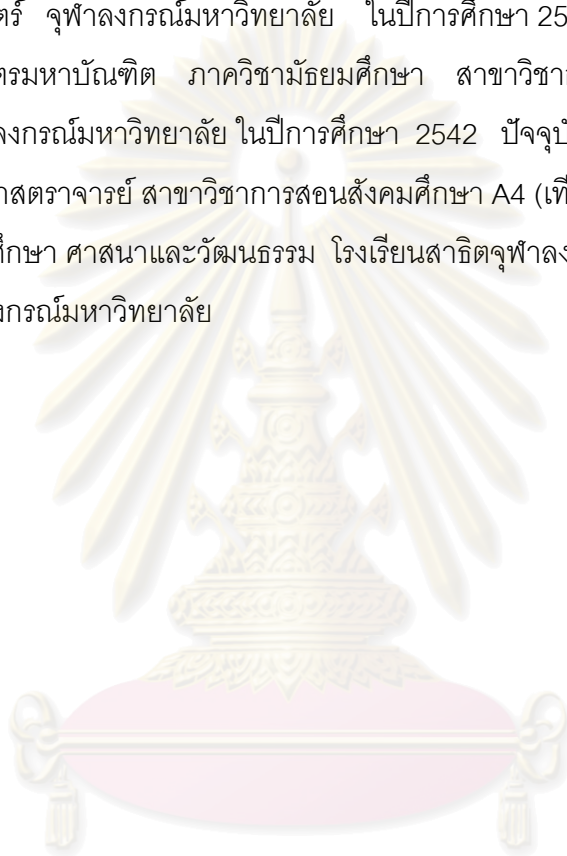
ลงชื่อ .....

(สมนึก ปฏิปทานนท์)

ผู้ประเมิน

ประวัติผู้วิจัย

นายสมนึก ปฏิปทานนท์ เกิดวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2518 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ณ โรงเรียนเทพศิรินทร์ ในแผนกวิชาวิทยาศาสตร์-อุตสาหกรรม ในปีการศึกษา 2534 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 สาขามัธยมศึกษา (มนุษยศาสตร์ / สังคมศาสตร์) วิชาเอกสังคมศึกษา และจิตวิทยาการปรึกษาและแนะแนว คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2538 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2542 ปัจจุบันเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา A4 (เทียบเท่าระดับ 6) ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย